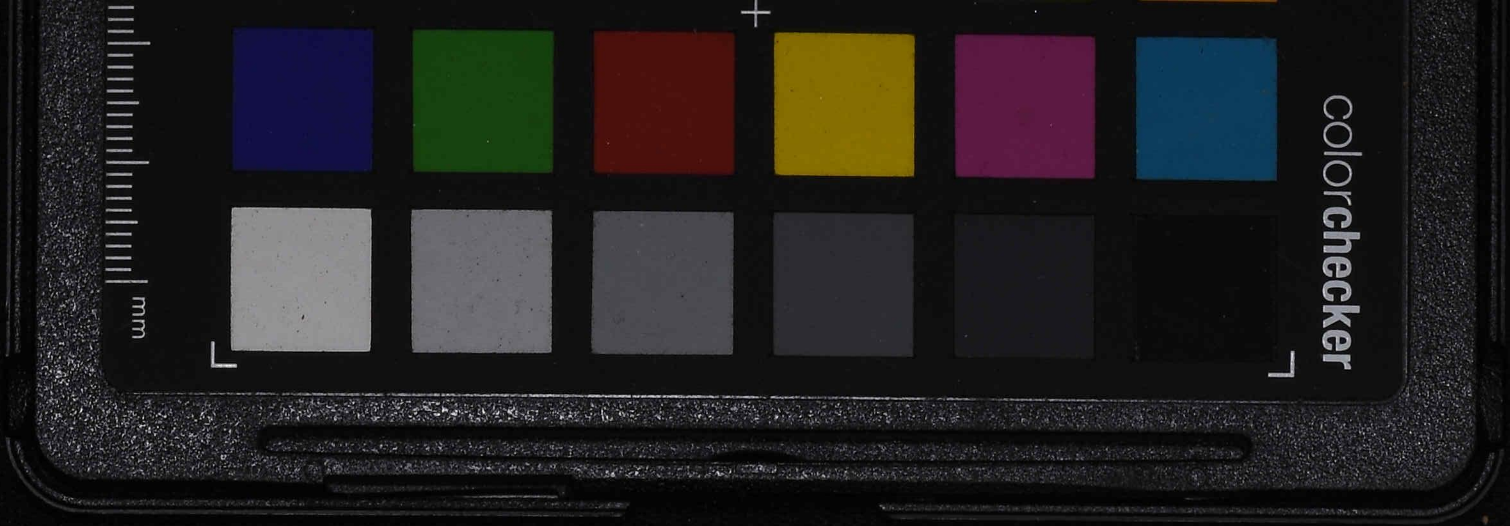
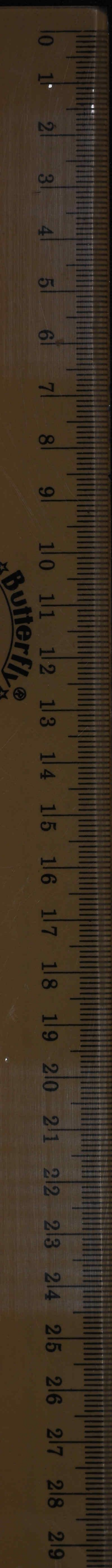
BABAD DIPANAGARA II.

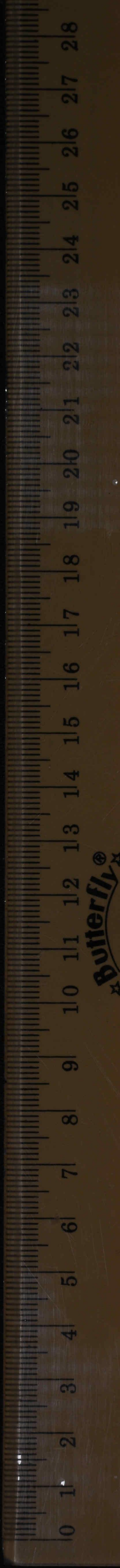
CANTO page numbers in vol II:

CANTO 31	p.1
CANTO 32	p.28
CANTO 33	p.54
CANTO 34	p.80
CANTO 35	p.106
CANTO 36	p.133
CANTO 37	p.160
CANTO 38	p.187
CANTO 39	p.216
CANTO 40	p.245
CANTO 41	p.274
CANTO 42	p.305
CANTO 43	p.334-371

Vol IV d

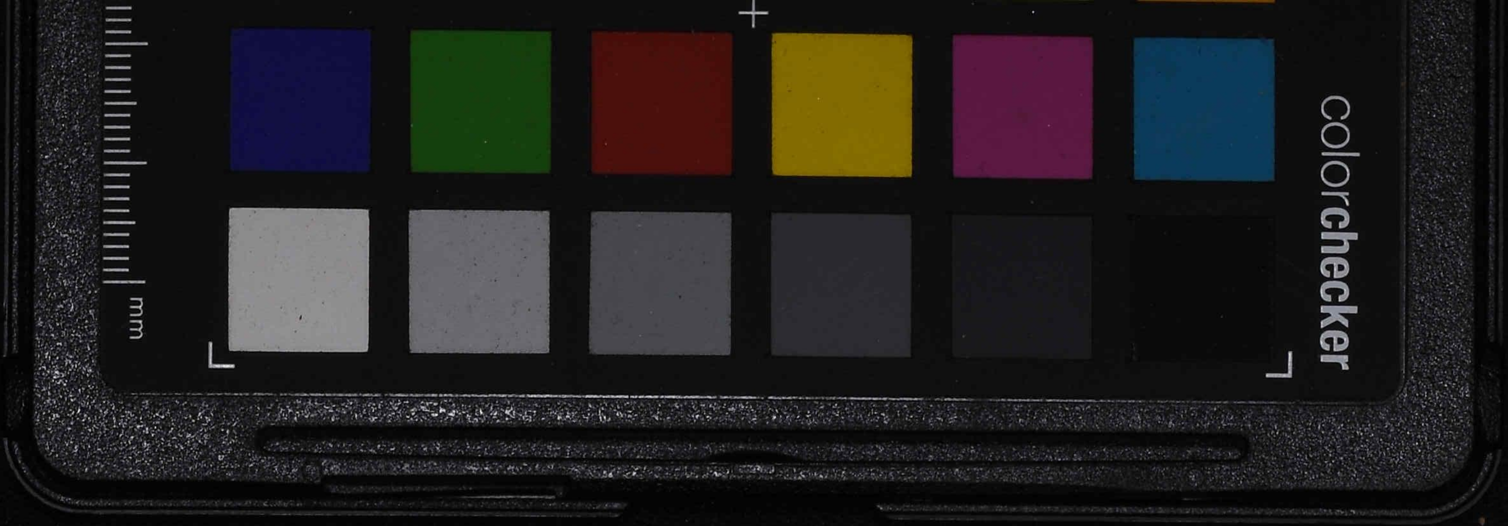
IV d

CANTO Numbers refer to those in the complete *Babad Dipanagara* (Hazeu Collection L/Or 6547 a-d) which is described in Soegiarto's list of initial lines of Cantos 10.867-c.

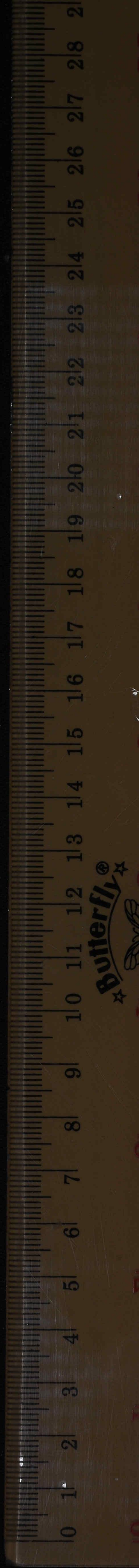

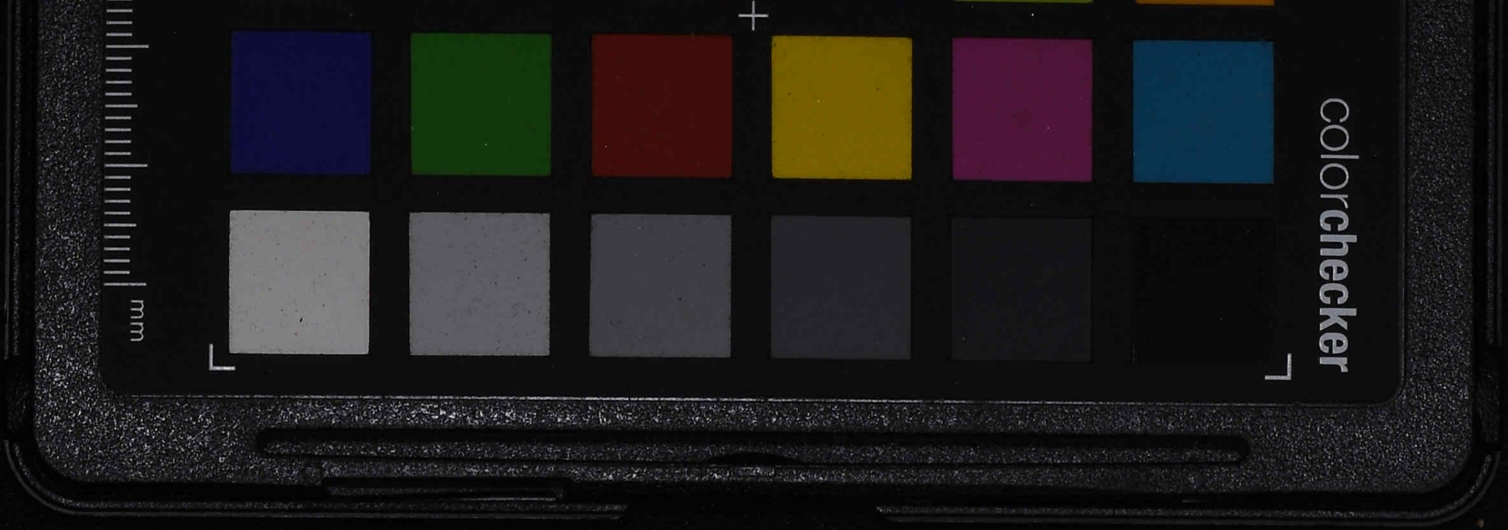
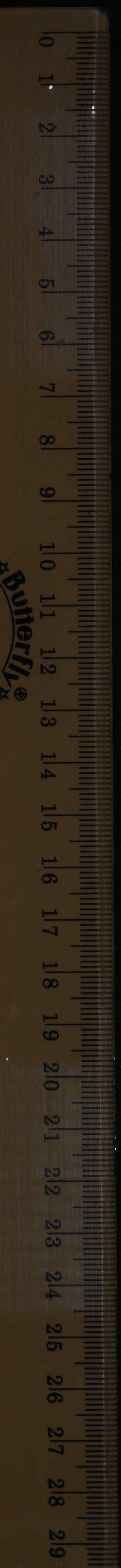

Serat Babad Tiskodiningrat [?]

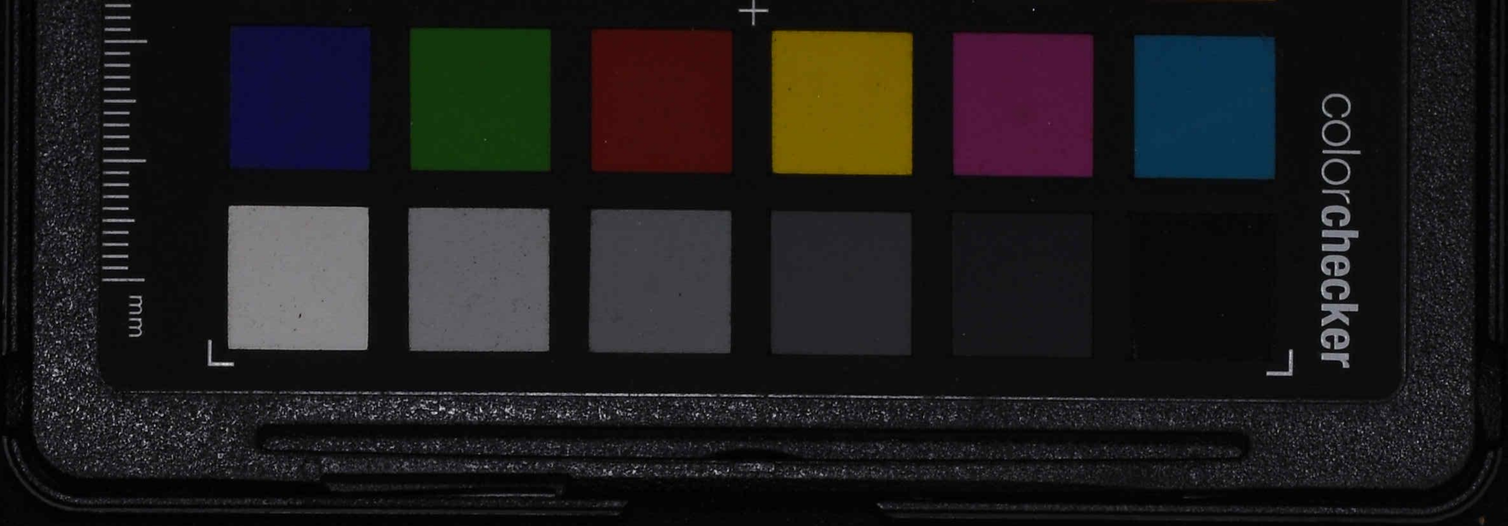
Dipanagaran

Djilid II

Karanganipoen swargi Kangdjeng
Pangeran Harja Dipanagara ingkang
njeriosaken leresipoen dateng Agami Islam
Kotjap dadosing prang ageng ngantos dados
margining kakirangan dateng
Walanda.

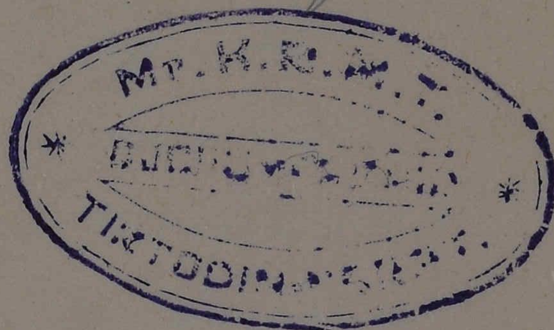

Serat Babad. Tirtodiningrat

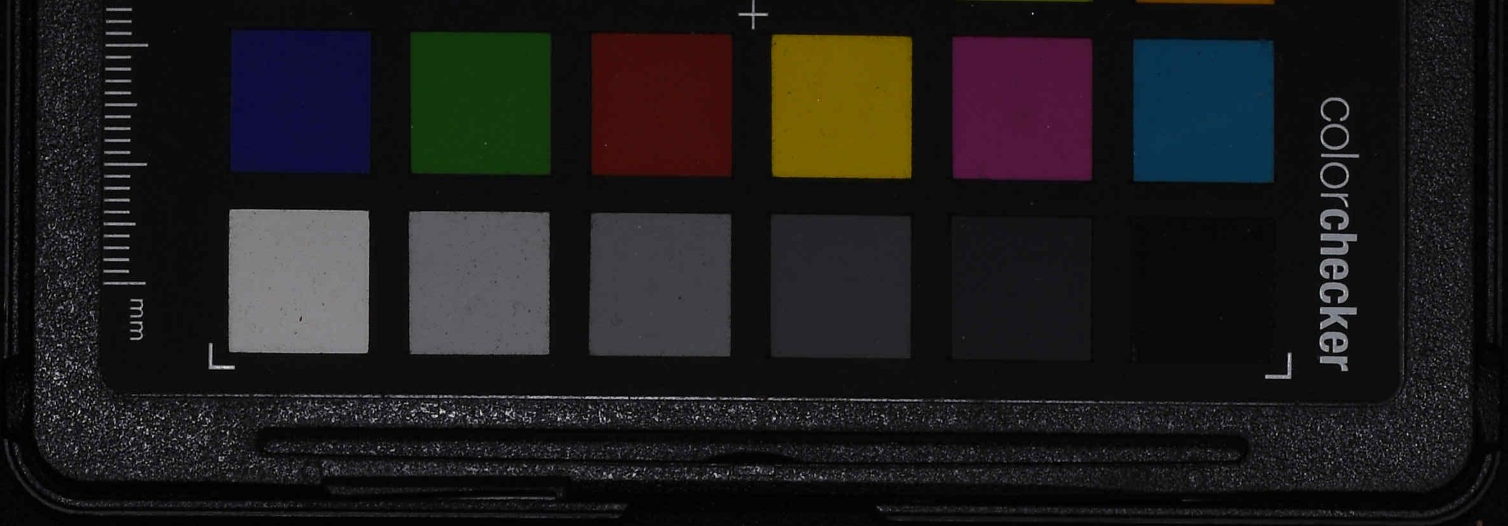
„ Dipanagaran "

Djilid : II :

Karanganipoen swargi Kangdjeng Pangéran Harija Dipanagara pijambak. njariosaken kèrimipoen dateng Agami Islam loewin dadosing prang ageng ngantos doemoeginipoen kakèndangakaken dateng Menado.

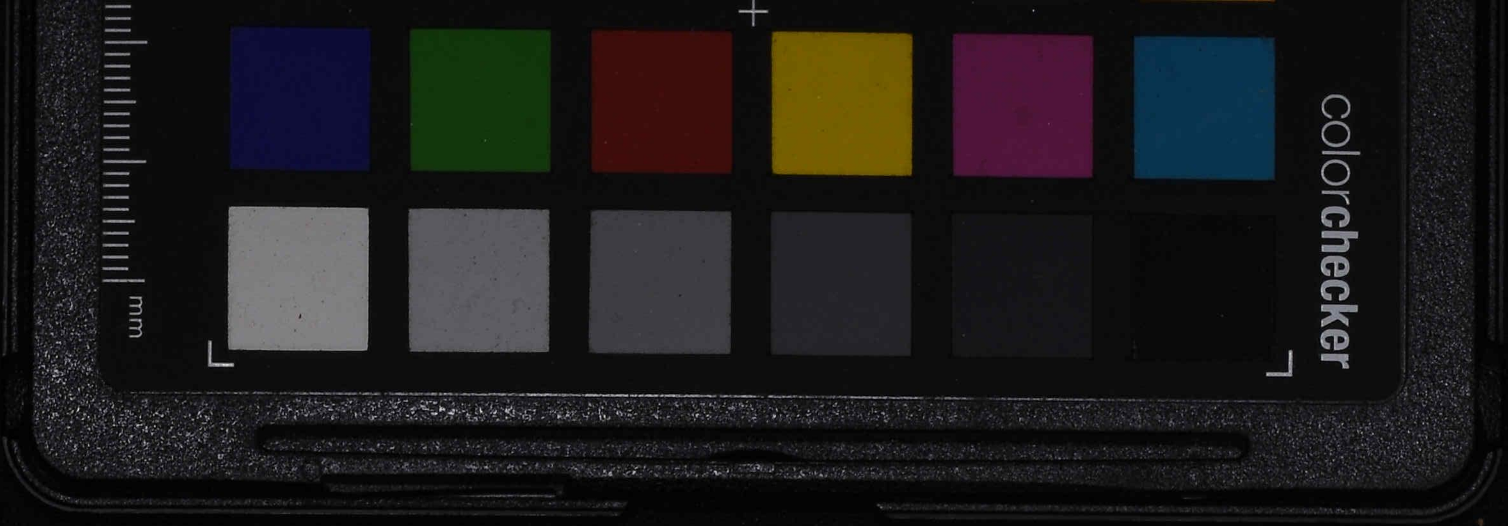

„Babad Dipanagara"

Karanganipoen swargi Kangdjeng Pangéran Harijo Dipanagara pijambak, nalika kasélong wonten ing nagari Menado.

———

„Kinanti” (147) Pan Soeltan panoewoen ingsoen,” lawan adimas Ngabèhi, mangkana Sri Nara Nata, sareng mijarsa atoer nèki, kang rama Djeng Panembahan, lir sinapoe doekanèki. (1) Aris ngandika Sang Praboe, tanja mring kang rama iki, Panembahan atoerira, soen tinggal paseban djawi. (2) Djeng Sinoehoen noelija ngoetoes, poenakawan kang tinoeding, mimbali mring kijai Yodja, tan antara prapteng ngarsi, toer salam sarwi karaona, woes lilih tijasnja Narpati. (3) Niskaranja tan tinatoer, Panembahan mapan noeli, samija kinen koendoer noelija, lawan Pangeran Bèhi, tan kantoen kijai Yodja, marang Tojakèndel iki. (4) Katiga lèngsèr sing ngajoen, pan sampoen datan winarni, Rahaden Sasradilaga, noewoen pamit mring Narpati, medal mring mantja nagara, apan sampoen den lilani. (5) Kawarnaha Kangdjeng Ratoe, sangsaja sanget grahnèki, sarira anggraosika, tan arsa den oesadani, kadijo woes karsaning Soeksma, Panembahan sing nangisi. (6) Saking sanget ma-

p2

rasipoen, Panembahan nring Narpati, sampoen
karoosing nala, Kangdjeng jèn oepami, tinilar
dateng kang garwa, kadya boebrah ing tyas-
nèki; (7) Badjo sring ngandika ikoe, paran
Ratoe poloh mami, jèn katakon sira tinggal,
sapa kang soen emong iki lawan Soeltan-
waes Soen doega, lamoen koewoer tijas siréki.
(8) Kangdjeng Ratoe ngandika roena, pan kados
paindi kijai, kalangkoeng begdja sampéjan,
kalajan Sri Narapati, inggih kawoela poe-
nika, opan darma anglampahi. (9) Ing da-
nja ngakèrati poen, pan tan darbé tinggl
kalih, pan amoeng poetra sampéjan, kang
koela ngèngèri, Panembahan angandika, a-
doeh njawa anak mami. (10) Marmaning koe-
watir ingsoen, tan béda tijasira jekti, ka-
lawan Sri Naranata, tan arsa moelad li-
janing, mangkana woestan winarna, ka-
warnoha Sri Boepati. (11) Nimbali ki Madja
ikoe, kalawan Pangéran Bèhi, kinèn mĕrsa
baris samija, ingkang neng sawétan Pragi,
kinèn ngoebengi sadaja, manawa daloe ja-
sami. (12) Sabab lanat lami sampoen, ma-
pan tan wonten ngedali, marma samija ki-

nèn mriksa, wantoenja pradjoerit djawi,
lamoen lami datan joeda, katah sanija
mantoek iki. (13) Ingkang Bosah kalih ikoe,
Boelkija lawan Pinilih, mijang sagoeng pra
Dipatija, sandika kalih toernèki, leng-
sir sing ngarsa Narèndra, kalih dadoe wi-
nasawis. (14) Mapan datan njana ikoe, la-
nat moertat jèn ngedali, saking Ngajogija
sadaja, mapan ja keringgan sami, dadija
langkoeng agengira, Bosah mijang kang
pra Dipati. (15) Parentja barisanipoen, ki Nadja
Pangéran Bèhi, oetoesan atoer woeninga, doema-
teng Sri Natapati, lamoen mengsah badé prap-
ta, dèreng wonten kang nadahi. (16) Bosah lan
pradjoerit sagoeng, maksih ora genja baris,
mengsah medal èrèng ngarga, Pelawanan
sampoen prapti, Sang Nata koendoer toemoe-
lija, dateng Tajakèndel iki. (17) Dawoeh i-
rèrèpot sagoeng, kinèn sanija minggah
ngardi, Kangdjeng Ratoe kang winarna, la-
gija dangan gerah niki, anitih tandoe kèwo-
la, Panem bahan kang ngampingi. (18) Kangdjeng
Soeltan mapan kantoen, anèng Tajakèndel iki,
namoeng kalih panakawan, gamel Prajasi

kang ngampil, nang sang kijai Modja prapta
kalawan Pangéran Bèhi; (19) Sang Nata nga-
toeran ikoe, lèngser nring sawétan Pragi, sa-
bab mengtah langkoeng gengnja, dèrèng wan-
ten kang nadahi, namoeng anak mas Pri-
badija, lan poetoe Soemanagara. (20) Ingkang
ngawali poenikoe, nring mengtah samargi-mar-
gi, ing waoe tingal kawoela, Basah kalih anoe
toeti, nging katingal maksih tebih, lanat -
moertat datan nolih. (21) Sinandjatanan poe-
nikoe, nring anak mas Ngabdoerrahkim, lan
poetoe Soemanagara, maeng males lawan loe-
maris, kados taten dangoe prapta, waoe mèh
njabrang Pragi. (22) Sang Nata dahar toeripoen,
ingkang paman Pangran Bèhi, saking Tajaken-
del Boedal, mijas Djatingaran iki, lanat
toeloh sampoen njabrang, medal peken-
Pantjaksoedji. (23) Pan dadija sanijo kadoeloe,
kapir tjoewa ing tijas nèki, jaen naekoep -
kan antoek karja, dinoega lamaen waes-
sepi ing Tajakèndel poenika, malah gaeng koe-
watir nèki; (24) Ing wingking dadamel a-
gaeng, ing kang sanija anaetaeti, dinoega
Basah kakalih nja, mangkana ing kang wi-

...n Dipanagara, woes lami a-
...apan ing salaminipoen, -
...g raji, pan dèring kaundoer
marang ing Bagelen malih, ing Toe-
...nja, samana apan marang:
...tif ikoe, sowan mapan-
...h lipèn Beber ika, pan
(26) ...èki, lawan pradjoeritira,
...ti. (27) Ing Fajakèndel poe-
...nnas kapir, Kangdjeng Pa-
...sedijo loe toelaenging djoe-
...lih hira, prapta nja kasa-
Ladjeng masanggrahan-
...u sedjati. Basah kalih sam-
... aneng Gamplang sami,
..., pan samija ngentosi en-
...ang ngadal ikoe, nenggih
...ahkim, lan Pangran Soe-
... lipèn Balang iki, lan-
...rmija, sadaloe tan saged
...anget watosipoen, soba-
... saring èndjing bidal
...kendel iki, sedijo ladjeng
...at martat apan sami.

p 4

verse 28 on...

Apan...

To 31.

verse: 28.

Ladjeng mesanggrahan Eku, aning lipèn pitan iki, pan
sampun adjeng (ng) adjengan lawat mewat
m...an vami, nèng lipèn kendèl vèdaja. nangkana
Sri Narpati.

kang ngambil, nang sang kij…
kalawan Pangéran Bèhi; (19) …
toeran ikoe, lengser nring …
bab mengsah langkoeng geng…
ten kang nadahi, namoeng …
badija, lan poetoe Soeman…
ngawali poenikoe, mring meng…
gi, ing wae tingal kawoela, …
toeti, nging katingal maksih …
moerlat datan nolih. (21) Sina…
nikoe, mring anak mas Ngab…
poetoe Soemanagara, maeng …
maris, kados tatén dangoe …
njabrang Serogi. (22) Sang Nata …
ingkang paman Pangéran Bèhi, …
del Boedal, mijos Djatinga…
toeloh sampoen njabrang, …
Santjaksoedji. (23) Dan dadija …
kapir tjoewa ing tijas nèki, …
tan antoek karja, dinoega lamaen …
sepi ing Tajo kendel poenika, m…
watir nèki; (24) Ing wingking…
goeng, ing kang sanija anae taeti, …
Bosah kakalih nja, mangkana ing kang wi-

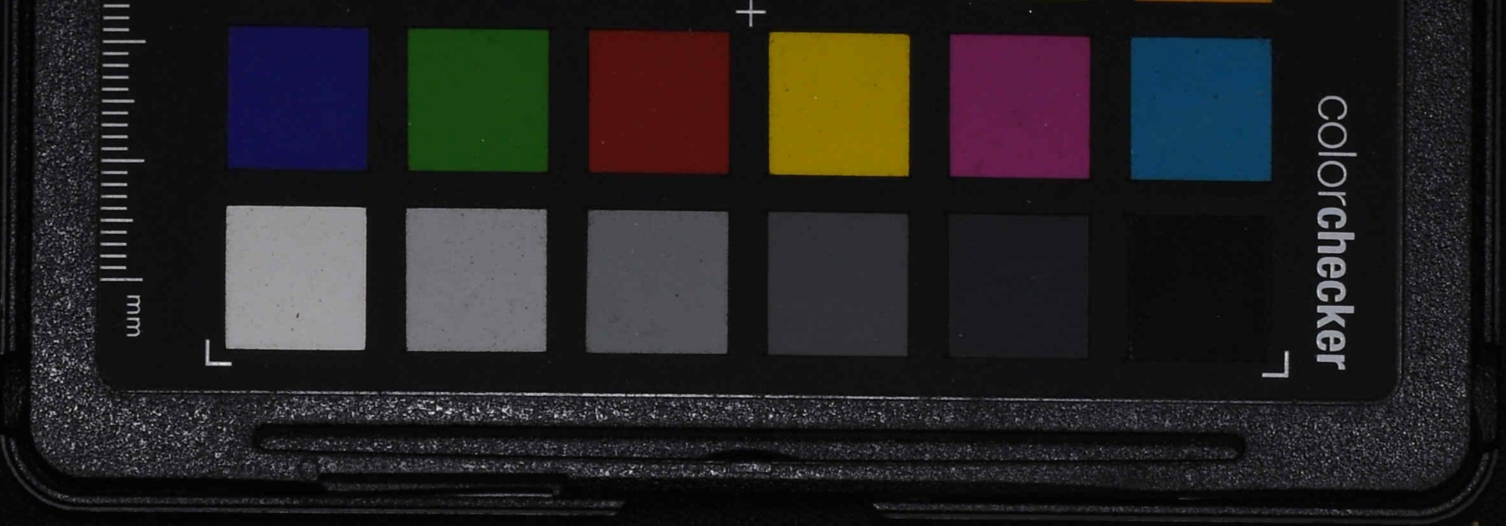
verse: 28.
To 31.
Kadjen… mesanggrahan Aku, aning lipèn pitan iki, pan
so… pun adjeng (ng) adjengan Lawat merwat
m… pan sami, nèng lipèn kendèl sèdaya. nangkana
Sri Narpati.

narni, Pangéran [illegible] s lami a-
ning Matawis. (25) [illegible] nipoen,-
sédanipoen ingkang [illegible] p[illegible] ng kaundoer
poenika, marang ing [illegible] h, ing Toe-
rip pasanggraha[illegible] an marang:
(26) Basah Ngabdoe[illegible] mapan-
lawan ngirid, B[illegible] ika, poen p 4
Imam Moesbah n[illegible] radjoeritna,
sareng amijarsa [illegible] kendel poe-
nikoe, kanggahan[illegible] ngdjeng Pa-
ngran apan noel[illegible] nging djoe-
rit, lawan Basah [illegible] a uja kasa- < vers 28 om...
pat petengwengi. [illegible] nggrahan- Apan...
ikoe, anèng ing d[illegible] h kalih sam-
poen prapta, lad[illegible] lang sami,
lawan sapradjoer[illegible] rgentosi en-
djing. (30) Mapan [illegible] koe, nenggih
Pangran Ngabdoe[illegible] ngran Soe-
managara, man[illegible] g iki, lan-
nat moertat ap[illegible] e tan saged
goeling. (31) Sak[illegible] hoen, saba-
rang sipoen bi[illegible] ng bédal
noelija, saking [illegible] ijo ladjeng
mantoek ika, lanat martat apan sami.

narni, Pangéran Dipanagara, woes lami a-
ning Matawis. (25) Mapan ing solaminipoen, -
sédanipoen ingkang raji, pan dèring kaoendoer
poenika, marang ing Bagelen malih, ing Toe-
rip pasanggrahanija, samana apan marang:
(26) Basah Ngabdoellatif ikoe, sawan mapan-
lawan ngirid, Basah lipĕn Beber ika, pan p 4
Imam Moesbah namèki, lawan pradjoeritira,
sareng amijarsa warti. (27) Ing Tajakendel poe-
nikoe, kaunggahan lanas kapir. Kangdjeng Pa-
ngeran apan noelija sedijo toe toelaeng ing djoe-
rit. lawan Basah kalih hira, prapta nija kasa- < verse 28 onw…
paet petengwengi. (29) [Ladjeng] masanggrahan- Apan…
ikoe. aneng ing daesoen sedjati. Basah kalih sam-
poen prapta, ladjeng aneng Gamplang sami,
lawan sapradjoeritira, pan samija ngentosi èn-
djing. (30) Mapan ingkang ngadal ikoe, nenggih
Pangeran Ngabdoelrahkim, lan Pangeran Soe-
managara, mandak lipĕn Balang iki, lan-
nat moertat apan samija, sadaloe tan saged
goeling. (31) Saking sanget watosipoen, soba-
rang dipoen bidali, saring èndjing bidal
noelija, saking Tajakindel iki, sedijo ladjeng
mantoek ika, lanas martat apan sami.

(32) Daténg Ngajogijo ikoe, pan ladjeng pinoe-
toek djoerit, maring Pangran Dipanagara, la-
wan Pangran Ngabdoelrahkim, Pangéran Soe-
managara, lawan Basah Ngabdoellatif.
(33) Basah Imam Moesbah ikoe, lanat ngraos
tan koewawi, pan amoeng tanglet sakedap,
lanat ladjeng lampah néki, kinadol lan-
binedilan, prapta sakiléning Pragi. (34) Sa-
réng éndjing njabrang ikoe, Peraga dipoen-
tjegati, dateng Goesti Imambasah, lan
Ngoesman Libasah iki, nanging lanat mek-
sa njabrang, pan dipoen diel katah mati;
p. 5. (35) Sanunjo këli bangkénipoen, sing wingking bi-
noeroe iki, Pangéran Dipanagara, lawan Pa-
ngran Ngabdoelrahkim, nanging déréng
mangsanira, lanat dadan telas iki;
(36) Apan meksa njabrang ikoe, woes prapta
sawétan pragi, gagantjangan lampahira
dadan nolih kantjanéki, oendoerira maring
Ngajogijo. Islam saja katah prapti.
(37) Dadija langkoeng girisipoen, oendoerira la-
nat kapir, lan kekétjéran batangira, mang-
kana woes tan winarni. Islam kang prap-
ta sabilnja, mapan gangsal Rangga ka-

lih. (38) Patradjiwapadas ikoe, lan tiga sadèrèk
nèki, Rangga lèpèn Bober ika, apan sadèrèki-
rèki, nenggih Basah Imam Moesbah, mangka-
na waoes kan winarni. (39) Kawarnaha Djeng Si-
noehoen, mapan datan arsa iki, wongtoel ma-
sanggrahan ika, dateng Tajakendel malih, Pa-
ngeran Bèhi atoernja, kadjawi ing Sambira-
din. (40) Sang Nata maringi sampoen, pan la-
djeng kinèn dandosi, mring Toemenggoeng -
Tamadigda, kan antara noeljo dadi, Sri Na-
réndra sampoen pindah, masanggrahan Sam-
biradin. (41) Nanging datan noenggil ikoe la-
wan rèpot sagoeng sami, sabab datan tjoekoep
ika, Kangdjeng Ratoe dèn atoeri, masanggrah-
an Kawisharodja, ananging pan datan tebih.
(42) Lan Sambiroda poenikoe pan samijo kati-
ngol nèki, namoeng let lèpèn kéwala, Pangéran
Dipanagari, pan ladjeng kinèn koendoera,
marang ing Bagelen malih. (43) Kalawan Ba-
sah poenikoe, Ngabdoellatip datan kari, Ba-
sah Imam Moesbah oega, mangkana waoes kan
winarni, Kangdjeng Ratoe kan winarna, ge-
rahira kamboehan lih; (44) Kadijo tjobaning p. 6
Hijang Agoeng, kampa-kampa mring Narpa-

ki, Bagelèn kantjikan lanat, mapan karja bè-
tèng iki, aneng ing wadja poenika, Basah ing-
Bagelèn sami. (45) Katiga pan sami maoendoer,
radohi datan koewawi, lan Pangran Dipa-
nagara, mring sawètan Bagawanti, waes ka-
toer marang marang Narèndra, noelijo tedak
Sri Boepati. (46) Lawan sawadija koeswakoe,-
Basah kalih datan kari, mapan ladjeng ma-
sanggrahan aneng koeloer Sri Boepati,-
Lawan sawadijo neng Teman sadaja, neng pi-
pir Bagelèn sami. (47) Sadina-dina prang-
poepoeh, tan wonten koetjiwanèki, lanat ka-
pir katah pedjah, wong Islam wiloedjeng sa-
mi, saben dina bantoe prapta, saking Kedoe
lanat kapir; (48) Panembahan mapan lapoer,
lamarn tampi serat iki, sing Kornèl Nahus
poenika, ki Nadja parintah nèki, dateng Kang-
djeng Panembahan, kingkènan dipoen atoeri.
(49) Ladjeng medjahi poenikoe, mapan noelija-
den pedjahi, Panembahan saking djrih nja,
poenika mapan ing ngoeni, poenakawan nja
pribadija, lawan kinasihan dingin. (50) Nang-
kana na malih lapoer, saking mantri sepoeh
iki, wasta Nas Bradjaleksano, mapan ka-

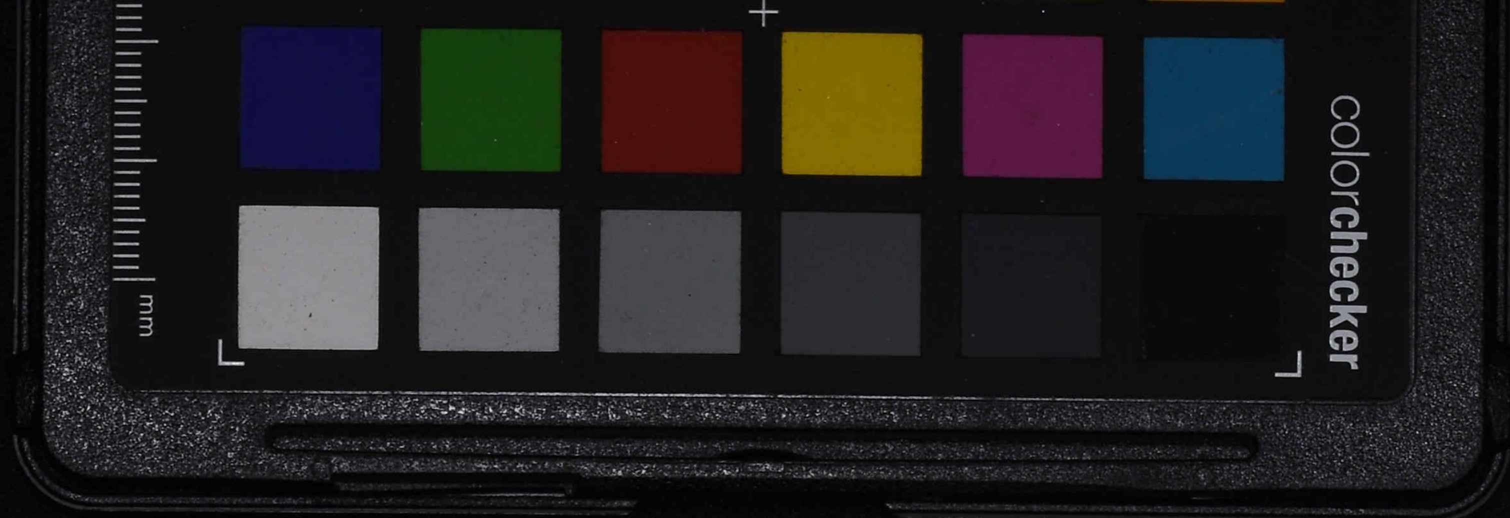
piran poeniki, Djéndral De Koek oetoesanja
lawan bekta soerat nèki. (51) Nanging kapenak-
anipoen, mapan ki Yadja pribadi, Imam kar-
mèn namanira, mangkana parentahnèki, ki-
nèn mangsoelna kéwala, datan soeka dèn pe-
djahi. (52) Sabab dené oekoemipoen mangkana
Pangéran Bèhi, apan ladjeng paben ika, poe-
nika oekoem poenapi, dené nganggé béda-béda,
ki Yadja noeldja nahoeri. (53) Sabab Agami poe- p.7
nikoe, datan kenging dèn pedjahi, Pangran
Bèhi angandika, sanadijan kang mati dingin,
apan pada bangsa Islam, tan pro béda kar-
janèki. (54) Dadija padoedon na dangoe, kala-
djeng soelajanèki, mapan samijo poeranira,
rembag nerang mring Narpati, noelaja sareng
sowanika, woes prapta ngarsa Sang Adji. (55) Ka-
lihnja samija hoermatoer, Sang Nata mèsem
nabda ris, apan koela datan wikan, king Dal-
lil ingkang sajekti, nanging jèn adat kéwala,
warsané kang dingin-dingin. (56) Tan wanten
king kinan lampoes, kinadja soeka tjasnèki,
roemangsa jèn ingilonan, doemateng Sri Na-
rapati, ladjeng kinèn maendoer samijo, mang-
kana Pangéran Bèhi. (57) Prapta pasanggrah-

hanipoen, apan ladjeng animbali loerah mantri lebet tiga, Prawiratani poeniki, lawan Prawiradeksana, Prawirabaoe, woes prapti. (58) Katiga apan panoedjoe, samijo sowan Sri Boepati, Pangéran Béhi karsanja, dèn amrih kapijarsa jékti, doemateng Sri Naranata, loerah tiga pan tinoeding. (59) Kinen medjahi poenikoe, mring Djéndral kang kinaniki, kang wasta Mas Koermèn ika, adja gawa kantja maring pada idjèna kéwala, sandika tiga taer nèki; (60) Mapan ladjeng mangkat ikoe, sing ngarsa Pangéran Béhi, woes prapta datan winarna Mas Koermèn woes dèn pedjahi, lawan kalih rèntjangira, ing ngoedja sami satoenggil. (61) Mangkana ki Madja kroengoe, lamoen Imam Koermèn mati, langkoeng sakit manahira, - doemateng Pangéran Béhi, noewoen adil mring p.8 Narèndra, mapan datan angsal iki. (62) Salah ikoe kang tinoeroet, parèntahira pribadi, kang woeri sira dawoehnja, ija adja na mateni, saroepaning kangkanan, mangkana woes tan winarni. (63) Kangdjeng Soeltan ing tijasipoen, mapan langkoeng mring kang raji, mangkana nimbali noelija, mring ki Madja Pangéran Bé-

(65) Dahan ngundjuk wus Tan (na) Jun, Panembahan Sring nangisi, lawan Ingkang Ibu ika, Kangdjeng Ratu Ageng iki ...

-hi, kinèn samijo kantoen ika, lawan dèn a-
ngati-ati. (64) Sri Narèndra arsa koendoer, sake-
sap mapan martoewi, Kangdjeng Ratoe gerahi-
ra, sang soja angelajadi, kadijo woes karsaning
Soeksma, lan soepé ngibadahnèki; (65) marma
Kangdjeng Sri Narèndra, langkoeng kéran-
ning panggalih; (66) Riwoes meling Djeng Si-
nahoen, mapan ladjeng koendoer iki, dalan
…i ika, maeng lawan Bosah sadaeng-
…djeng Goesti Bosah Imam, sabab poe-
… raji. (67) Kalawan ngampil poeni-
…ndara sampoen prapti, pan sasan-
…wala, lampahnja Sri Narapati, a-
…ki Djajo Tjopo, Kangdjeng Ratoe
…ni. (68) Nring pada ingkang sinoe-
…mem beng was panirèki, lan pro-
…n Narèndra, riwoes lata lenggah-
…sti Bosah ing ngandikan, ladjeng-
…han prapti. (69) Ladjeng ngoesweng
…e, Djeng Goesti waspanja midjil,-
…g Ratoe pan mangkana, kadijo we-
… panggih, Kangdjeng Ratoe Ageng-
… lawan Panembahan iki. (70) Apan sa-
mijo koemaet moewoen, dadijo sagaeng kang pra

canto 31 verse 65:
"Dahan ngundjuk wus Tan (na) Jun,
Panembahan Sring nangisi, lawan
Ingkang Ibu ika, Kangdjeng Ratu
Ageng iki, marma Sri Narendra ...

hanipoen, apan ladjeng animbali loerah mantri lebet tiga Prawiradani [illegible] Prawi-
r[illegible] tiga
o[illegible] Pa-
n[illegible] rsa
j[illegible] ca
p[illegible] ncal,
nring Djéndral kèngkinaniki, kang wasta
Yas Koermèn ika, adja gawa kantja maring
pada idjéna kéwala, sandika tiga toer nèki.
(60) Yapan ladjeng mangkat ikoe, ting ngarsa
Pangéran Béhi, woes prapta datan winarnà
Yas Koermèn waes dèn pédjahi, lawan kalih
réntjangira, ing ngaedja sami satoenggil.
(61) Yangkana ki Yadja kroengoe, lamoen Imam
Koermèn mati, langkoeng sakit manahira, -
soemaleng Pangéran Béhi, noewoen adil nring
p.8 Naréndra, mapan datan angsal iki. (62) Salah
ikoe kang tinoeroet, pàréntahira pribadi, kang
woeri sira dawoehnja, ijo adja na matèni, sa-
roepaning kangkanan, mangkana waes tan
winarni. (63) Kang djeng Soeltan ing lijasipoen,
mapan langkoeng nring kang raji, mangkana
nimbali noelija, nring ki Yadja Pangran Bé-

-hi, kinèn samijo kantoen ika, lawan dèn a-
ngati-ati. (64) Sri Narèndra arsa koendoer, sake-
dap mapan martoewi, Kangdjeng Ratoe gerah-
ra, sangsaja angelajadi, kadijo waes karsaning
Soeksma, san soepé ngibadahnèki, (65) marma -
Kangdjeng Sri Narèndra, langkoeng kèran-
ning panggalih; (66) Riwaes meling Djèng Si-
nachoen, mapan ladjeng koendoer iki, dalan
bekdo... ahdi ika, maeng lawan Basah sasaeng-
...djeng Goesti Basah Imam, sabab poe-
...raji. (67) Kalawan ngampil poeni-
...ntara sampoen prapti, pan sasan-
...wala, lampahnjo Sri Narapati, a-
...ki Djàjo Sjàpo, Kangdjeng Ratoe
...i. (68) Nring pada ingkang sinoe-
...wem beng was panirèki, san pro-
... Narèndra, riwaes sata lenggah-
...si Basah ing ngandikan, ladjeng -
...an prapti. (69) Ladjeng ngoeswèng
..., Djèng Goesti waspanjo midjil, -
... Ratoe pan mangkana, kadijo we-
...anggih, Kangdjeng Ratoe Ageng -
...wan Panembahan iki. (70) Apan sa-
...aet moewoen, dadijo sagaeng kang pra

(65) Dalem nguwidjak wewe Tan (wa) jun, Panembahan Sring Nawgesi, lawan Singhang Ibu Ika, Kangdjeng Ratu ...

(65) Dahar nguwidjuk wewé Tan (wa) Jun, Panembahan Sring Nangesi, lawan ingkang Ibu ika, Kangdjeng Ratu Agung Sri....

Lorom...

-hi, kinèn samijo kantaen ika, lawan dèn a-
ngati-ati. (64) Sri Narèndra arsa kaendoer, sake-
sap mapan martoewi, Kangdjeng Ratoe gerahi-
ra, tang tojo angelajadi, kadijo waes karsaning
Soeksma, tan soepé ngibadahnèki, (65) marma
Kangdjeng Sri Narèndra, langkoeng kèran-
ning panggalih; (66) Riwaes meling Djèng Si-
nahoen, mapan ladjeng kaendoer iki, datan
bekta abdi ika, maeng lawan Basah sataeng-
gil, Kangdjeng Goesti Basah Imam, sabab poe-
nika kang raji. (67) Kalawan ngampil poenti-
kae, tan antara sampoen prapti, pan sasan-
deran kèwala, lampahnjo Sri Narapati, a-
ngagem ki Djojo tjopo, Kangdjeng Ratoe
anoengkemi. (68) Nring pada ing kang sinoe-
hoen, kaemembeng waspanireki, tan pro-
bèda lan Narèndra, riwaes tata lenggah-
sami, Goesti Basah ing ngandikan, ladjeng
Panembahan prapti. (69) Ladjeng ngoesweng
pada ikoe, Djeng Goesti waspanja midjil,
Kangdjeng Ratoe pan mangkana, kadijo we-
kasan kapanggih, Kangdjeng Ratoe Ageng
noelijo, lawan Panembahan iki. (70) Apan sa-
mijo toemaet maewoen, dadijo tagaeng kang pra

(72) ... ing Bendjing tan wan dèrenggih,
(73) mas mirah kaw abdinipun ... (Abdinipun). jen ...

poetri, kang ngadep moewoen sadaja, mangka-
na Sri Narapati, apan Sangsaja kijosra, ri-
p. 9. tawes noelija kinèn sami. (71) Kondoer sowang-
sowang ikoe, atan api Basah Kamil, sam-
poen moendoer saking ngarsa, mangkana Sri
Narapati, Kangdjeng Ratoe apan noelijo, pi-
nangkoe mring Sri Boepati. (72) Lawan angan-
dika aroem, doeh Bendara ingkang ngabdi,
sapoenika pan soemangga, jen arsa koendoer
ommission > roemijin, dateng ngalam kalanggengan, jen <
pareng Kabal ngalamin, panggiha aneng
delahan, kalawan poen kakang Goesti, pan-
ing mangké sampoen rila, lamoen kinilar roe-
mijin. (74) Tan saged poen kakang doeloe, ri-
saking sarira Goesti, Kangdjeng Ratoe ris-
koerira, sarwi mèsem jen marengi, sagoeng-
kalepatan samija, ingkang lahir mijang kang
batin. (75) Noewoen apoenten sakaehoe, kawoe-
la mring padoeka Dji, bilih kasoepèn ka-
woela, sabab lami angladosé, kan api kang
samar-samar, dèn agoeng apoenten Ha-
dji. (76) Sri Narèndra ngandika roem, nah ang-
gèr wija walang ati, moega Alah narimaha, -
sabarang ingkang kawidjil, sanadijan ing-

gih poen kakang, moegi den agoeng mas Gaes-
ki. (77) Ngapoenten mring lepatipoen, sabab
asring datan jekti, Kangdjeng Ratoe atoerira,
kawoela noewoen Hijang Widdi, ing doenja prap-
teng delahan, moegi tueloesa angabdi. -
(78) Doemateng Kangdjeng Sang Praboe, sanadyan
wonten jamani, kawoela kang ngladosana, da-
sija kaemembeng waspa Dji, mangkana woes-
tan winarna, ing daloe Sri Narapati. (79) Eendjing
Kangdjeng Soeltan sangsoel, tedak dateng koe-
loer malih, datan kandoen Basah Imam, Kang-
djeng Ratoe kang winarni, sapoengkoerira kang
roka, sampoen karsaning Hijang Widdi; (80) Saja
sanget gerahipoen, Panembahan jam toeroening.
Kangdjeng Ratoe datan soeka, manawa ngé-
ron-érani, marang karsaning kang roka, em-
bannja djaler poeniki. (81) Kijai Saban nama-
nipoen, sareng nijarsa ingkang warti, saja sa-
nget gerahira, Kangdjeng Ratoe Saban naoli,
noenoewoen marang Hijang Soeksma, mapan-
noewoen mati dingin. (82) Tinarima Saban ikoe,
ing daloe ladjeng ngemasi, datan ana djanma
wikan, aning sembahjanganèki, dènnjana toe-
roe kéwala, Kangdjeng Ratoe kang winarni.

p10

(83) Nimbali kalih kang maroe, mapan sampoen
prapteng ngarsi, Dèn Ajoe Retnakoesoema, la-
wan Radèn Ajoe iki, Retnaningrasmi angandika,
Djeng Ratoe Kadaton aris. (84) Bàkajoe kaliani-
poen, dèn agoeng apoenten sami, sabarang lepat
kawoela, manawa kasoepèn iki, lawan malih,
pama-pama, sami dipoen saged kari. (85) A-
ngladosi mring Sang Praboe, lawan malih-
kaelo titip, sampoen karja soesah manah,
daoemateng Sri Narapati, bakajoe kaela ne-
neda, moegi dipoen welas sami. (86) Kakalih
kan saget matoer, karaena lawan njàengkemi,
mring Kangdjeng Ratoe paenika, mangkana
kapéjarsa nacli, ingkang iboe naclijo tedak,
Kangdjeng Ratoe Ageng iki. (87) Kagijat nijar-
sa swaranipoen, moewoen ingkang mantoe ka-
lih, Kangdjeng Ratoe Ageng prapta, ladjeng-
njàendang mring kang siwi, pan ladjeng kae-
moet karaena, naclija ingkang lisan nidjil.
(88) Nanging maksih alitikoe, sanijo lega kijas
sirèki, dèn njàna ladjeng waloeja, sabab-
Kangdjeng Ratoe iki, mapan ladjeng saged
p.11 lenggah, pribadi kan dèn tampingi. (89) La-
wan angandika araem, aetaesan kinèn nga-

kaeri. dateng Kangdjeng Panembahan, tan an-
tara noelija prapti, paekoel sawantjinira, Dèn
Adjoe sepoeh kang ngiring. (90) Ladjeng moendoet
dahar ikoe, kang iboe dipoen atoeri, dahar ka-
lawan kang rama, sami sareng karsanèki, da-
rapan èdjö poenika, dene ingkang maroe ka-
lih. (91) Kinen sareng dahar ikoe, naonggil ka-
lawan kang bibi, Dèn Adjoe sepoeh poenika, sada-
jà apan naoeroeti, risampoennja angandika. -
Djeng Ratoe Kadaton aris; (92) Waoe daemateng
kang iboe, Kangdjeng Ratoe iki, anoewoen kang
pangapoera, lamoen wonten lepat nèki, tan-
api dateng kang rama, dèn agoeng apoenten
sami. (93) Djeng Ratoe Ageng nabda raem, -
ingkang ora-ora nini, apan ingsoen ora-
ngrasa, jèn sira salah mring mami, mana-
wa kalâlen ingwang, soen apoera kabèh iki.
(94) Sabarang salah irikoe, narima hailaihi, Pa-
nembahan pan mangkana, riwaet noelija dèn
atoeri, Panembahan koendoer ika, nging Djeng
Ratoe Ageng maksih. (95) Nenggani lawan kang
maroe, Djeng Ratoe ngandika malih iboe ka-
waela joen néndra, ndoewoen padaeka tenggani,
inggih sadaloe poenika, kalawan bakajoe ka-

lih. (96) Toeloesu dadi sadoeloer, ing danja prapteng
ngaki, Kangdjeng Ratoe gijo sarèjan, kalawan-
kang iboe iki, singeb sindjang Tjindé ika, tjindé
djlamprang dasar wilis. (97) Apan ladjeng saré
ikoe, sakètja jèn den tingali, Kangdjeng Ra-
toe Ageng naelija, kang poetra tinilar ririh,
lingsir daloe wajah ira, manawa ngeget-e-
nggèti. (98) ¶ Mapan arsa salat tahdjoet, poenika
nanging tan tebih, Kangdjeng Ratoe lan kang
poetra, sadaja pan samijo goeling, ing kang
ngadepi poenika, samijo tilja tijas nja sami.
(99) Ngantos waktoe padjar ikoe, Djeng Ratoe-
Ageng tan goeling, lawan atengga kang poetra
sareng waktoe padjar sidik, pan samijo tangi
sadaja, ladjeng salat soeboeh sami. (100) Sareng
sampoen bakda soeboeh, Kangdjeng Ratoe A-
gengnaeli, ing kang poetra tinaewènan, déné
kadingaren iki, sakèndjing deniro nèndra, -
datan maendoel taja soetji. (101) Sampoen ra-
woeh Kangdjeng Ratoe, pasaréjaning kang si-
wi, Djeng Ratoe Kadatan ika, kapanggih moe-
djoeng poeniki, sindjang tjindé singepira, sin-
djang parang roesak ika. (102) Semekan sawat
djalengoet, latar tjemeng toer tjemani, dadijo

p 12

woes sinedjing drija, sidakep kang asta kalih, sindjang mijang kang semekan, mapan samija den singseti. (103) Kangdjeng Ratoe Ageng ikoe, apan noelija angoengkebi, mring singeb ira kang poetra, pan sampoen kapanggih sepi, Kangdjeng Ratoe woes pranjata, koendoer mring rahmastoelahi. (104) Kangdjeng Ratoe Ageng ikoe, ingkang poetra den soengkemi, pan sanget dennja karoena, dadija sami kagijat iki, ladjeng anangis sadaja, sagoeng ingkang ngadep sami. (105) Kangdjeng Panembahan ikoe, langkoeng kagijat nila djeng prapti, toemingal dateng kang poetra, koendoer marang ngalam, soetji, pan ladjeng toemoes karoena, mangkana sasambat neki. (106) Adoeh njawa anak ingsoen, sapa ingkang soen soet wari, pra poetri prapta sadaja, goemoeroeh swaraning tangis, Panembahan tjiptaniro, koewatos dateng Narpati. (107) Mapan ingkang singeb sampoen, winangsoelaken lir ngoeni, Panembahan gijo oetoesan, kapalan aboer oesani, dateng Kangdjeng Sri Narindra, mring koeboer gantija winarni. (108) Sang Nata daek-salat soeboeh, djroning salat aningali, ka-

p.13

dijo ingkang garwa prapta, noewoen pamit-
nering Narpati, kaendoer dateng rahmattoelah,
bakda salat Sri Boepati. (109) Apan ladjeng poe-
ngoen-poengoen, Kangdjeng Ratoe kang kaeksi,
lenggah neng ngèmpèring langgar, pan sarwi
sèndèjan iki, apan tan arsa ngandika, kang-
sami sowan ningali. (110) Lamoen soengkawa-
Sang Praboe, dadijo djrih kaningal sami, in-
djing lindoe lawan djawah, langkoeng dres-
bedoeg kang wandji, kijai Ngadja apan prapta.
sowan ngatoeri oedani; (111) Jèn wonten oetoesan-
ipoen, Panembahan atoer oening, lamoeng kang
raji padoeka, Djeng Ratoe Kadatan mangkin,
kaendoer dateng rahmattoelah, ki Ngadja lan
brebes mili. (112) Saking koewatos kijas ipoen, ki-
Ngadjo nering Sri Boepati, mangkana Sri Nara-
nata, sareng mijarsa atoer nèki, mèsem ris
ngandika, timbalana paman Bèhi. (113) Lan
Soerjèng ngalagaikoe, Ngabdoel makdjid noe-
lijo prapti, katiga ngarsa Narèndra, pan-
sampoen koemoengkoel iki, kalawan ange-
moe waspa, woes samija mijarsa warti. (114) La-
moen Kangdjeng Ratoe soeroed, samija watos
nering Narpati, sakawan kijai Ngadja, Sang

Napa ngandika aris, wis adja ana rinasa, pan takdir sapa ngawàhi. (115) Nanging mengko koesaning soen, kateloe karija sami, maring Ngabdoel Makdjid kéwala, ikoe kang soen gawa moelih,-kang boeri mangsa bodoha, ing prang adjà na ngawahi. (116) Lawan Basah Anam ikoe, kan noesoel sawoeri mami, katiga matoer sandika, mangkana Sri Narapati, wes nitih ki Djajatjàpà,-namaeng ngampil kang ngiring. (117) Lawan ingkang raji ikoe, nenggih Pangeran Ngabdoel Makdjid, sakedap kéwala prapta, ing Kawis ardja poenika, kang tangis maksih woerahan, lan djàwah langkoeng dres nèki. (118) Kangdjeng Panembahan andoeloe, jèn rawoeh kang poetra naeli, loemadjeng angrangkoel noelija, kalawan maewoen poeniki Sri Narèndra angandika, sampéjan kendela kijai. (119) Wanten poendi lajanipoen, poetra sampéjan kijai, Panembahan atoerira, maksih nèng pasaréjaning, kan na wani ngewoh ana, Sri Narèndra noelija mandjing. (120) Pasaréjan sampoen rawoeh, maksih moedjoeng tjindé wilis, tan mankra soeroed ika, noelija lenggah Sri Baepati, Kangdjeng Ratoe lajanira, pinang-

p. 14

koe nring Sri Boepati: (121) Napan lir sari sa-
soehoe, nèng pangkon Sri Narapati, dadéjo sang-
sasajo karoena, sagoeng ingkang para poetri, Pa-
nembahan kembeng waspa, langkoeng maras-
tijas nja sami. (122) Sang Nata mèsem ngabda-
soem, woes pada menenga sami, ing soen ora
apa-apa, sampéjan kendel kijai, anata pa-
seraman, kaelo jaen salat saenijèn. (123) Sam-
poen mandjing waktoe loehoer, Panembahan
mataerirus, ing soen ja daeroeng sembah Kijaj.
Djeng Ratoe pinèlèh sirih, Kang djeng Soel-
tan noelijo salat, anèng sandinge kang raji.
(124) Sareng sampoen bakda ikoe, Djeng Ratoe pi-
nangkoe malih, tan mantra lamoen woes sé-
da, nging kaat tan saged ngliring, mangka-
p.15. na Djeng Panembahan, matoer lamoen sam-
poen sakit. (125) Noelija mijos kang Sinoehoen,-
Djeng Ratoe pinandang iki, sampoen leng-
gah kantil ika, gedebog kènen boesjali, apan
pinangkoe kiwala, waoe dènira njirami.-
(126) Daematèng Kang djeng Sang Praboe, Kang-
djeng Ratoe lajoniki, tan wanten poeraen
matoera, sagoeng kang pro iboe sami, tan-
api lawan kang ejang, ladjeng samija ki-

nèn iki. (127) Njirami ning pangkampoen, Sri Narendra lan pra poetri, mapan tan wonten lenggana, mangkana ingkang ngasoki, Kangdjeng Ratoe Ageng lawan, Kangdjeng Ratoe Anèm iki. (128) Kalawan kang éjang ikoe, Radèn Ajoe sepoeh iki, lan Dèn Ajoe Djoewoe ika, kalawan waoe kang bibi, Dèn Ajoe Haspabiwapo, sanga pra poetri njirami. (129) Ingkang ngladosi ikoe, anenggih waoe kang bibi, Radèn Ajoe Panembahan, sepoeh anèm lawan malih, Dèn Ajoe Retnakoesoema, kalawan Dèn Ajoe iki, (130) Retnaningroem mapan sampoen, binekta kaendoe toemoeli, kinoermatan ri sawoesnja, sinarèkaken poeniki, apan sinanding kéwala, kang lajan mring Sri Boepati. (131) Bosah Ngabdoelkamil ikoe, bakda Asar prapta niki, lan Doellah Prawiradirdja, Radèn Djajasentaniki, katiga noengkemi pada, ri waoes samija kinèn midjil. (132) Ingkang lajan Kangdjeng Ratoe, sadaloe apan sinanding, daoemateng Sri Naranata, kang sindjang nijang singeb niki, ladjeng ing ngageni sadaja, tan mawi kinoembah iki. - (133) Ingkang ganda maktih aroem, mangkana

pan sareng éndjing. Panembahan matoer noe-
p16 lijo, jèn Kräbela sampoen rakit, ladjeng ki-
nèn nglebetna, kang bekta santana sami.
(134) Ingkang pra ngoelama sagoeng, woes pepak a-
nèng pandapi, mapan namaeng kijai Madja,
datan wanten maksih baris, santana kalih
poenika, anenggih Pangéran Bèhi, (135) Lan Pa-
ngran Soerjèngngalégékoe, sadaja pan pepak-
sami, ri woes sinalabaken ika, ladjeng ing nga-
kataken noeli, kang lajan dateng Djimatan,
sinarèken pra ngoelami. (136) Pandita Sarip Kadji-
koe, mijang sagoeng santana sami, ing kang da-
das pangiridnja, nenggih Pangran Ngabdoelma-
djid, lan Pangéran Praboe ika, mijan Boepati
lebet sami. (137) Mapan datan wanten kantaen
santri lebet kang djadjari, Soerja gama Soera
nata, Doellah Badaroedin. (138) Sarip samparwa-
di ikoe, Goesti Basah kang nindihi, Dijan
Doellah Prawiradirdja, kinèn wangsoel ba-
ris malih, damateng koeloer poenika, ma-
pan rahmating Hijang Widdi. (139) Kang djawah
langkoeng dresipoen, soerja pan datan kaèk-
ti, nanging kan wanten kadanan, kang dja-
wah kadijo djadjari, lawan ngapit kering-

kanan, kang wingking lir dérèk sami. (140) Praga
ageng bandjiripoen, tinabrangan pan lestari, -
langkoeng tlak dating Soeksma, woes prapta sa-
wétan Pragi, Pangéran Soerjawidjaja, apan metoek
aneng Tangsi, (141) Kalawan Radèn Toemenggoeng,
Djajanagara poeniki, angirid wadija Tambama,
salompret tamboer pan asri, lampahnja samar-
ga-marga, lawan maos slawat sami. (142) Mapan
datan montra ikoe, jèn dérèk tojan sajekti, ka-
dija panganten poenika, doek lagi binajang kari,
dadija ingkang dérèk ika, kang djanma datan-
pa wilis. (143) Saking koermating Djeng Ratoe, pi-
naring mring Ilahi, wanoedija bekti mring
prija. poenika pratanda niki, ing Djimatan
pan lampahan, saking Kawishardja iki. (144) Ma-
pan ikoe kalih daloe, waktoe loehoer rawoeh
niki, wanten ing Mesdjid Djimatan, sagoeng-
ingkang dérèk sami, tijasira kadija soepena, -
tan loewé tan sajah iki. (145) Bakda Asar Kang-
djeng Ratoe, molebet ing klawat iki, aneng-
dagané kang éjang, mangkana apan lestari,
koeboer kanana sélanja, mijang karikil inapan
bresih. (146) Poenika pratandanipoen, jèn rini-
lan mring Hijang Widdi, datan kotanggaring-

p. 17

sela, kang derek woes mandaer sami, mengena-ingkang woes moelija, Kangdjeng Soeltan kang winarni. (147) Sareng mangkat Kangdjeng Ratoe, mapan tamboeh tijas niki, rempoe woes datan-pa karsa, dadijo liwaeng mring kang kardi, woes tan karoean ing donja, nging sanget pan amoer niki. (148) Nangkana pan tedak ikoe, mring sen-dang satengah kali, apan sarwi pager sela, (sing djawi datan kaeksi, Kangdjeng Soeltan-sasarejan, neng sela pinggiring warih. (149) Tan wanten kang derek ikoe, tedaknja namaeng pribadi, koparak samija ketjalan, tindaknjo tan wanten oening, njai Loerah Setjanama, lan njai Soka, ngoelati. (150) Apan dangoe tan-katemoe Panembahan tatanjo ris, sirekoe go-leki sapa, loerah kalih matoer aris, ngoepa-dos poetra paean, sampoen dangoe tan kapang-gih; (151) Panembahan langkoeng goegoep, noelijo

p 18. ‖ koemaet ngoepadosi, mangkana anoelija ana, wong ingkang angangtoe boli, dinangoe mring Panembahan, dene sira teka boli. (152) Ingkang-ngangtoe atoeripoen, poetra dalem Sri Boe~~pa~~pati, apan saré aneng sela, sapinggiring sen-dang niki, Panembahan naesoel noelija, lawan

sagaeng para poetri. (153) Panembahan prapta sampoen, lawan ngemboe waspa iki. Kangdjeng Soeltan ngandika, wonten poenapa kijai, pan arsa adaos kawoela, dereng wonten kang ngladosi. (154) Ladjeng siram kang Sinoehoen, mandoet kelesan neki, kinarja wamoer kang rama. sarapan édjä lijos neki, ri woes mapan kaendoer noelija, sadajä tan kantaen sami. (155) Sareng éndjing lenggah ikoe, sang Nata aneng pandapi, lawan Kangdjeng Panembahan, mapan gemoedjengan iki, Pangeran Ngabdoel Makdjid prapta, mijangsagaeng kang dérèk sami. (156) Kagijat kijasnja Djeng Sinoehoen, déné prapta maksih éndjing, Pangeran Ngabdoel Makdjid taernja, kawoelatan njipeng jekti, pan kadija kijang sepena, toelaka dalaning margi. (157) Mapan inggih waoe daloe, njipeng ing gegoeloe sami, lawan sakantja sadaja, woes katoer niskaranèki, moes maingel ngadjeng poenika, mangkana ana wang prapti. (158) Saking ing Koeloer kabaeroe, noelija kinèn dangoe iki, mangkana pan atoerira, ing Koeloer dipoen besmèni, ki Modja lawan Pangéran Soerjènglaga apan gending. (159) Loemadjengira kinoedjaeng, nanging Pangéran-

Ngabèhi, waoe pan boten katingal, mengsah-
ladjeng anoetoeti, waoe satingal kawoela, kin-
del wonten Bengkoeng sami; (160) Dhi dhalem
p.19 pradjoerit sagaeng, baris wonten Wangkit sa-
mi, nèng pengasih kijai Yadja, mesem Kang-
djeng Sri Boepati, Panembahan goegoeping-
kijas, mangkana atoerirèki. (161) Apa taoe wong-
ber ikoe, Soeltan sakèh rèpoe sami, ngandika
Sri Naranata, wonten poenapa kijai, sanadijan
kapir datenga, mantri lebet anjampoeni. (162) Ngan-
dika ingkang Sinoehoen, oendangen ki Yadja a-
glis, nèng Pengasih, anèk apa, gijo loemampah-
kang tinoeding, loerah mantri lebet ika, Yas Pra-
wiradektanèki. (163) Panandara prapta sampoen, ma-
pan kapetoek ing margi, ladjeng sowan nering Na-
rendra, dinangoe atoerirèki, mapan sampoen-
wangsoel lanat, mila amba maktoek jekti.
(164) Langkoeng kaewatos kijas aloen, doemateng
padoeka Dji, mesem Sang Nata ngandika, ma-
rang Goesti Basah Kamil, hèh Basah sesoek-
mangkata, lawan sira soen bantoni. (165) Si Poe-
katlawa sirèkoe, ing Wadja gitiken maning,
Goesti Basah taer Pandika, anoelija loear Sang
Ngodji, ing daloe datan winarni, èndjing-

soedal Basah Kamil. (166) Kalawan Radèn Toemeng-
goeng, Poetoetlawa pan angirid, kang mantri le-
bet sadaja, tan winarna sampoen prapti, ing
Teman Djeng Gaesti Basah, woes panggih lan
Pangeran Bèhi; (167) Lan ngoesman Loi Basah i-
koe, ~~woes~~ panggih noelija Kangdjeng Pangeran Bè-
hi, nimbali dateng kang wajah, Djeng Pangeran
Dipanagari lan Bagelèn Basah tiga, samija
kinèn djabel ika. (168) Njabeta pan saking poeng-
koer, sing ngadjeng ingkang nadahi, pan Ba-
sah kalih poenika, sandika samija saernèki,
nging poetoe wija milaea sira, pan akèh koe-
watir nèki. (169) Sampoen dadas rimbagèpoen,
daloe mapan djabel sami, mring Bagelèn Ba- p. 20
sah tiga, Basah Ngabdoellatip ngirid, èndjing
ladjeng tjampoeh joeda, ing tal pitoelaeng Hijang
Widdi. (170) Lanatsoelah dadal ikoe, maendoer
marang Kedoe malih, mapan katah ingkang
pedjah, wong Islam wiloedjeng sami, nanging
bèteng sampoen dadija, pan ladjeng kine-
pang iki. (171) Wring Bagelèn wètan ikoe, noe-
lija kaendoer Pangeran Bèhi, lan Pangeran Di-
panagara, tan kantoen kang Basah kalih,
Bagelèn pan sampoen moelija. kawarnaha Sri-

CANTO 32.
pp1-34
vol IV
[235 verses]

Boepati; (172) Ingkang lagija bijasnja woejoeng, -
maing Djeng Ratoe kang kaèksi, nging sa-
nget pawamoerira, kalamoen lagija siniwi, -
goegoedjengan lan kang rama, anglir mas kèn-
tirèng warih. (1) „Maskoemambang" Lamoen
daloe dalan orsa sarì Naepati, mangkana -
bijasira, paran kemahane iki, woes tan bisa
anèng donja. (2) Nadijan silih sida sirna -
lanat kapir, sapa rèwang ingwang, dene ke-
ka gampang mami, Bendara dingin nrìng-
sira. (3) Pan ing mengko dadijo lola ingkang -
ngabdi, kari anèng donja, mangkana kala-
moen èndjing, simamoer lenggah pandapa -
(4) Lan kang rama mijang sagaing kang pra Ngoe-
lami, Pangran Bèhi prapta, lan Pangran Dipa-
nagari, Basah kalih sakantjanja. (5) Atoer oe-
ning lamoen mengsah Wadja sami, kalah ing-
kang pedjah, wongsoel dateng Kedoe malih, Ba-
gelèn pan sampoen karsa. (6) Kangdjeng -
Soeltan mesem angandika aris, gih mapan
tarima, Dipanagara sirèki, dene ara moe-
lih iko. (7) Nring Bagelèn Pangran Bèhi a-
toer nèki, mas poetoe paenika, kedah re-
men nèng ngarsa Dji, pitadjeng nring Ba-

tah ika. (8) Basah Ngabdoellatip mapan kang
njepoehi, ngandika Narèndra, Basah kinèn-
ngaso tami, woes loewar Sri Naranata. (9) Sagoeng
wadija samija soesoeh tijas sirèki, toemoengal
Narèndra, kalamoen sanget prihatin, apan
katawising nètija. (10) Lan tan arsa salin kang
boesana maksih, agemnja kang garwa, mang-
kana Djoemaah iki, Kangdjeng Soeltan mijos
salat. (11) Sabakdanja Djeng Soeltan lenggah-
ning Masdjid, sagoeng pra Ngoelama, mangkana-
samija toer nèki, atanapi kijai Madja. (12) Sam-
poen sanget padaeka ingkang prihatin, mèsem
Sri Narèndra, sain iki aja prihatin, aja marang
kang woes moelija. (13) Ala ikoe dèné badjo lan
Agami, mang lestarinira, mapan kang taen-
prihatini, dadi asrep pra Ngoelama. (14) Kang
Pandita Sarip atanapi kadji, Pangran toernja,
poenapa Sri Boepati, maksih ngagem-agemi-
ra. (15) Kangdjeng Ratoe apan dèrèng salin-sa-
lin, poenika kang dadija, soesahé di dhalem
sami, mèsem Sang Nata ngandika. (16) Paman
Bèli poenika pan sadjeng mami, darapan
èmoeta, danja ~~temah~~ temah raesak nèki,
poetra sampejan poenika. (17) Kang djasma-

ni mapan dosa paninèki, darapon tjoas nèki koela, sampoen inget ming kang wangi, lamoen boten makatena. (18) Ngoepadosa paman daemateng ing poendi, kang mimba kiwola, warnanijang ngibadah nèki, ki Nadja nambaengi sabda. (19) Inggih tolah kawoela mijarsa warki, doek sinaré ika, karamat samargi-margi, prabéla èlaking Soeksma. (20) Méndah dené mijosa kakaeng rbennijin, apan wes tekéla, lamaen sinijaning Widdi, noelija koendaer Sri Narèndra. (21) Apan mandat ringkah kang santana iki, Kang djèng Ratoe ika, kaprenah naksanak nèki, lan Doelah Prawiradirdja.

p 22

(22) Pan sinareng lawan kang tilaran iki, ki goeroe kosongan, karsanja Sri Narapati, mrih ètja tijas sagoeng wadija. (23) [Wadija djangkep sokawan nenggih Natpati, kang sepoeh pribadija, kang Iboe Pangran Dipati, Dijan-Ajoe Retnakoesoema, (24) Noelijo Raden Ajoe, Retnaningraem iki, kang anèm poenika, Radèn Ajoe Retnaningsih, Dèn Ajoe Retna koemala. (25) Ingkang bibi Pangran Dipanagara ki, apan sampoen séda, Dèn Ajoe Madoebrangtèki, kang bibi Dèn Ajoe Basah. (26) Radèn -

Dadja

Ajoe Retnawidati poeniki, sampoen sanija sida,
sidanja kalih waes lami, doek masih neng Te-
galardja.[27] Dadija sagoeng Ngoelama Pandita
sami, lan kang pra prativa, lan poetra santa-
na sami, dadija étja kijasnja sanija.[28] Déné
sampoen Sang Nata moendoet pawèstri, mang-
kana Narindra, apan Sang saja tijas neki, la-
moen ningali poenika.[29] Pasareanira ingkang
raji swargi, lan panepènira, dadija Nata kam-
boer iki, doemateng ing Sambirata.[30] Pan sa-
daja mijang repat tan ana kari, toemoet nga-
lih sanija, doemateng ing Sambi radin, ing-
kang kantoen kawisardja.[31] Panembahan
lan rèpat kang sepoeh sami, nging Djeng Ra-
toe ika, Ageng p̄ mapan toemoet ngalih, de-
rèng tega ninring kang poetra.[32] Enengena -
Djeng Soeltan kang lagija kingkin, njata -
kang winarna, Kang Djeng Soeltan sepoeh iki,
ingkang aneng ing Ngojagijo.[33] ‖ Apan mang-
gaeng poenika den oering-oering, doemateng
ing Djendral, sabab kaloendoer tanpa kardi,-
pan malah asring tinaaka.[34] Papanggihan la-
wan kang wajoh iki, mapan lanat soellah, sa-
king bingoengnja tijas neki, Toemenggoeng -

p. 23

Sosradilaga. (35) Ingkang radin daemateng
Pantjanagara, pan ageng barisnja, waes bedah-
ing Kadjekwesi, ing Rembang sampoen kine-
pang. (36) Pan ing Lasem pasisir waes telaek ta-
mi, kantaen Soerabaja, mapan lagija den ni-
jati, lanatdoellah katah pedjah. (37) Dadija-
sanget Djeng Soeltan den oering-oering, soesah-
ladjeng gerah, dasar sampoen mangsanèki, pan
waes langkoeng sepoehira. (38) Noelija kaendaer-
Kangdjeng Soeltan sepah iki, marang rahmad
toellah, sinarèkaken Matawis, soenggil kali-
an kang ėjang. (39) Kangdjeng Soeltan ingkang
djoemeneng Matawis, kang kaping sapisan, -
Sang Nata ngataeran oering, kalamoen waae.
kang ėjang. (40) Sampoen kaendaer daemateng
rahmadtoellahi, Sangsaja kijasira, ènget-
nring oebajanèki, dadija waes tan darbé kar-
sa. (41) Ing kang ėjang kang raji waes kaendaer di-
ngin, nging kantaen satoenggal, kang Djeng-
Soeltan kang den sihi, Djeng Gaesti Imam Le-
Basah. (42) Ing kijasira maeng kantaenarah jek-
ti, nring poerbaning Soeksma. Lamaen kinar-
sakna iki, ing siang daloe soemangga. (43) A-
rèng donja waes tanana kang den sihi, ki-

Wadja poenika, apan asring resah nèki, saba-
rang parèntahira. (44) Pangran Wèlit mijang-
poetra santana sami, lan kang pra pratiwa,
naeng-anaeng waes rembag sami, noewoen pa-
rentah kang kasa. (45) Langkoeng resah poe-
nika dadas sasoenggil, Pangoeloe lan Djèk- p 24
sa. papatih dadas sasoenggil, mapan ki Wadja
sadaja. (46) Parèntahnja èndjing sonten ngalah-
ngalih, Padjang sapoenika, Radèn Karija Sin-
doer djèki, sampoen sèlèh moenakawan. (47) Sa-
bab asring poenika dipoen resahi, marang Ba-
suh Padjang, nenggih Sèh Kasan Besari, parèn-
tahira ki Wadja. (48) Sabab kang lèr Djalinam
karebat malih, nring kapir sadaja, dadija
Sèh Kasan Besari, ngendih Dijan Rija Sin-
doerdja. (49) Radèn Rija adjrih naelija sèleh
iki, ing waktoe poenika ki Wadja sroe moe-
ring-moering, sabab sanget isinira. (50) Wapan
kasah koladjeng tekaboer nèki, dadija saja
resah, ki Wadja parèntah nèki, nganggo ka-
djinganja pribadija. (51) Awis matoer doema-
teng Sri Narapati, marma samija rembag,
sagoeng kang prativa sami, noeroeti Sri Na-
ranata. (52) Basah ngrèmati nimbalan sam-

poen prapti, karsaning Narendra, ingkang kinarja papatih, wasta Dijan Danoekoesoema. (53) Napan ikoe ingkang winoewoes talering Patih, nagari Ngajogija, pinaringan nama iki panoenggal semi kéwala. (54) Nenggih Raden Dipati Danoerdja iki, apan ingkang djaksa, lami maksih sirèk iki, waska kijai Nitipradja. (55) Nanging sampoen sangat loengsé karsa Dji, mapan anakira, kinarsakaken gentosi, pan inggih sampoen ngoelama. (56) Doeking ngoeni pandadi patok nagari, dangkol lan poenika, pinaringan noenggak semi, nenggih kijai Nitipradja. (57) Kang Pangoeloe nenggih moerid nja pribadi, inggih kijai Madja, kang wasta Kadji Ngamrodji, lan panoewoen nja pribadija. p.25 (58) Kangdjeng Soeltan apan ladjeng anoeroeti, nenggih kijai Madja, karsanira Sri Boepati, apan njantana kéwala. (59) Toenggil damel lawan Pangéran Ngabèhi, dadja soeka rena, sagoeng kang pratiwa sami, kanapi poetra santana. (60) Pra Ngoelama Pandita Sarib lan Kadji, mangkana ingkang ngrema kapanakannja poenika, Raden Dipati Danoerdja. (61) Apan noesoel-

tan poeroen kantoena iki, poetrane kang ra-
ka, Radèn Dipati soewargi, apan kakalih poe-
nika. (62) Ingkang sepoeh Dijan Penggoeng -
Martanagari, kang anem namanja, Radèn -
Gandakoesoemèki, sampoen kaboer nering Na-
rèndra. (63) Napan tadjeng kinasihan nering Nar-
pati, bekta pradjoeritnja, kang samija wong
sanirèki, tan poeroen kantoen nèng Ngrèma.
(64) Kawan dasa apan Pandjirja kakalih, samija -
prawiranja, anenggih namanirèki, Mas Pandji
Satadiwirja. (65) Lan Mas Pandji Tjitradiwirja -
poenika, korsaning Narèndra, sadaja pinoen-
doet sami, kinarja sisihanira. (66) Mantri le-
bet dadija kiwa tengen iki, dènè kang Wada-
na, maksih tetep oegi iki, Toemenggoeng Mar-
tanagara. (67) Ingkang tengen Dijan Penggoeng
Poetoetlawèki, samija kawandasa, Radèn Gan-
dakoesoemèki, ~~mapan dèn iras kèwala. Neng-
gih dateng~~, apan kinarja Wadana. (68) Poeni-
nakawan pan Mas Kasim toeroen nèki, ing
Ngrèma poenika, dèrèng wonten Basah nè-
ki, mapan dèn iras kèwala. (69) Nenggih da-
teng Radèn Basah Ngabdoellatif, gantija
kang winarna, nenggih ing Mantjanagari, -

p.26

Dijan Menggoeng Sosradilaga. (70) Sampoen-
katah keloerkanipoen nagari, lanat katah pe-
djoh, Bagelen lawan Matawis, sepi dasan-
wonten wisma. (71) Nanxoeng kantoen ingkang
lengga beting tami, mangkana ki Modja, pan
koemat lekaboer neki, ngatoeri bedah Nga-
jogijo. (72) Sabab soewoeng sagoeng lanat ma-
pan tami, kinerig sadaja, doemateng man-
tjānagari, Tjina ing Lasem sadaja. (73) Ma-
pan sampoen soemedijo mandjing Agami, Dèn
Sosradilaga, dadijo soepé weling Hadji, anjam-
mahi njanjah Tjina. (74) Pan poenika ingkang
dadas margineki, apes djaritira, kapenakan-
ira sabil, lan Kadji Machamad Kasan, (75) pan
ing Pati lawan bapakipoen sabil, tiga sa-
derikuja, ingkang samija koemat sabil, lan
Raden Moeljakoesoema. (76) Taeban sabil Raden
Sosradilagaki, pan loemajoe noelija, mantaek
doemateng Matawis, Tjina katah pinedjahan.
(77) Dening lanat sabab kantjanja keh ma-
ti, dasan lami noelija, lahatsoelloh wang-
soel malih, dateng Matawis sadaja. (78) Sam-
pain prapta dadija nagari Matawis, katah
malih mengsah, ladjeng karjo beteng iki,

ing Baligo tindihan. (79) Mring Dipati Oera-
wan sakantjanèki lawan kanigara, ma-
pan inggih Dèn tadahi, mring Pangran-
Soemanagara. (80) Sakantjanja langkoeng
ramé dènnja djoerit, pan sadina-dina, -
kan wonten kaetjiwa sami, dèrèng naewoen
bantoe samija. (81) Mapan maksih sami koe-
wawinadahi, mangkana winarna. Kang-
djeng Soeltan kinèn kardi, langgar lit
panepèn ika. (82) Tjinelakan lawan Masdjid
Ageng iki, ki Madja atoernja, apan ngi-
ras makmoem iki, gangsal waktoe bar-
Djoemoengah. (83) Kangdjeng Soeltan apan
ladjeng noeroeti, nèng langgar kèwala,
dadan kaendoer [kaindoer] iki, Sang Nata p.27
mring pasanggrahan. (84) Kang ngladosi
Toemenggoeng tiga iki, giliran poenika, Dèn
Ajoe Martanagari, lawan Raden Poetoet-
lawa. (85) Radèn Gandakoesoema ingkang
njapani, pasaréjan Nata, ki Madja a-
toerirèki, jèn maringi Sri Narèndra.
(86) Pan kawoela badé njambi maloeng iki, pa-
doeka njarsakna Sang Nata inggih ngli-
lani, ki Madja malih toerira. (87) Padoeka

Dji gagadangan djanma soepie, antawis-
poenika, kang karsa namaeng sataenggil,
mesem ngandika Narèndra. (88) Soen taan-
veruch apa karsaning Hijang Widdi, ing
waksae poenika, Djoemaengah pan dadas
kalih, ingkang tjelak lan Narèndra.
(89) Kawishardja apan lawas Sambirata, ngae-
lami kang maelang, ing tjel~~ak~~ lering pan
sataenggil, Seh Barnawi namanira. (90) Pan
waes katah santri ingkang prapta ngadji,
dèné Sambirata, ki Hadja maosnèki, ki-
tab kang ageng kéwala. (91) Pan gentasan
sagaeng pra Ngaelami sami, ki Hadja nang-
kana, witjanten ming pro Ngaelami, ~~pan~~
~~nantan kèwola~~, hèh kandja sagaeng Ngaela-
ma. (92) Apa sira sedja talip ming mami,-
pan nantan kéwola, lamaen sedja talip
jekti, angaeran pada metaewa. (93) Sri Na-
rèndra mèsem sareng amijarsa, ki Hadja
waewaesngo, maelija angandika aris, hèh
sira Martanagara. (94) Sataetlawa Gandakae-
saema waes dadi, maeride ki Hadja, sabab
pada raengae iki, dadi sira keneng kala.
(95) Pan katiga gaemaejae samija saer bekti,

jìn kènging patikbra, padoeka Dji inggih kènging, Sang Nata gaemoedjeng soeka. (96) Sapan ingsoen woes matja kitab pribadi, iki apan tanggal, pada min adjoel ngabidin, lawan, lawan mainabihad ika. (97) Sira ikoe katoe kaboetoeh dadi, ngalar ngidoel kala, samijo soeka goedjeng nèki, mangkana waes tan winarna. (98) Kawarnaha waoeta ingkang adjaerit, lanat sring kaetjiwa, wangsoel-wangsoel dadan dadi, malah katah ingkang pedjah. (99) Adan malih kinering Magelang iki, lawan ing Ngajagijo, Solo mapan kang bantoni, dadija samija ogengira. (100) Ing Baligo lawan kanigara iki, mapan ki Hoerawan, lan Pangran Soemanagari, kawasen katahen lawan. (101) Mas Toemenggoeng Merkadiwirjo pan sabil, sata dadanira, kang boeroe wong Islam sami, ing kanigara mangkana. (102) Mapan Rångga ing Gadjahan ingkang sabil, pan sareng sadina, samija tatoe dadanèki, woes katoer marang Narindra. (103) Noelija Raden Dipati Danoerdjå pamit, bantoni ngajoeda, kalawan kang Basah kalih, boedal lan sa pradjaeritnjå. (104) Sampoen prop-

p.28

la ing pasèban Dijan Dipati, nging bètèng
woes dadèja, lanat ladjeng tan ngedali, samija
nèng bètèng kèwala. (105) Ing Baligo lawan ka-
nigara iki, Basah mapan samija, remboq
giliran sami, kang nebaeki Dijan Dipatijo.
(106) Apan ladjeng masanggrahan Dijan Dipa-
ti, ing daesaen Gendjaeran, sabab angsal
tjolang kalih, lanat taellah malih prapta.
(107) Langkaeng katah naelija Radèn Dipati,
Basah tinimbalan, ladjeng datan mawi
gilir, apan prang sadina-dina. (108) Jèn ka-
baedjaeng lanat ngaengsi bètèng nèki,
maeng marijemira, kang dèn èdalaken i-
ki, mangkana ladjeng baebaehan. (109) Gaesti
p29
Basah ngadjengaken mengsah iki, kang
saking Ngajaegijo, lan Pangran Saemana-
gari, sakan tjanipaen sadaja. (110) Basah Ngoes
man ngadjengaken mengsah iki, lan Radèn
Dipatija, ingkang saking Kedae sami, lawan
Dipati Ikoerawan. (111) Sakantjanja samana a-
pan marengi, kang mengsah Ngajaegijo, sam-
paen datan saged midjil, pan asring kae-
tjiwanira. (112) Katah pedjah lanat lawan
maertad iki, kang djeng Gaesti Imam, Sae-

hamad Libasah nenggih, mapan pinaringan
serat. (113) Saking Raden Dipati Sindoerdja i-
ki, lapoer jèn Sèh Ngoesman, Libasah pan
antoek sabil, lawan Doellah Sèh Kadji ka.
(114) Ngab doelkadir kengìng mrijem dadanèki,
kontal datan pasah, nanging mapan la-
djeng sakit, lan ngantos noentak loedira.
(115) Kang Boelkija pan amoeng kantoen satoeng-
gil, Sèh Doelah kadji ka, maos tapa sakan-
tjanja nèki. Djeng Goesti wabas kijas sira. -
(116) Ladjeng kedak nanging tan bekta pradjoerit, -
doematèng Gendjoeran, jèn panggih Raden
Dipati, namoeng pradjoerit Wanèng prang.
(117) Ing kang dèrèk kawan dasa katah nèki, Doel-
lah nja satoenggal, Raden Prawira poeniki, -
Koesoema Gandji satoenggal. (118) Raden Gandji
Soemadiwirja poeniki, kang gadah Magetan,
mangkana kaporeng oegi, kadija waos karsa-
ning Soeksma. (119) Dijan Dipati kainggahan
dèning kapir, kaboeroe joedanja, sagoeng Is-
lam mawoet sami, sabab sanget èndjingira.
(120) Dadija kagijat samana kapetoek noeli, lanat
lawan moertat, lan Djeng Goesti Basah kamil,
ngatoeran moendoer kan arsa. (121) Sabab sampoen

p30 sami katingal paniki, lingsem jen sangsoela, -
kadija wes karsaning Widdi, prapta maerga-
sabilillah. (122) Goesti Imam moechamad kang-
Ngabdoel kamil, Alibasah ika, ladjeng tjam-
poeh ing ngadjoerit, ing ngedrèl kanin kang
djadja. (123) Mapan ladjeng amroes mring walikat
nèki, nging maksih neng koeda, ing kang rah
amarabani, marang ing rasoekan ira. (124) Gen-
nja ngasta lawoeng ladjeng roentoeh iki, Wa-
nèng prang taminggal, lamoen Kangdjeng-
Goesti kanin, dadija sareng nempoeh samija.
(125) Kawan dasa mapan nedija ambeg pati, ing kang
gangsal ika, angoendoerken Kangdjeng Goesti, -
ngampingan maksih neng koeda. (126) Sadjeng-
koewel tandjasa wes dadan mami, waos tjam-
poeh ika, kalawan sangkoeh paniki, lanat-
bangkénja belasah. (127) Dijan Dipati sareng
moelat Kangdjeng Goesti, jen kanin kang dja-
dja, mapan noelija maladjengi, toemoet ngoen-
doeraken ika. (128) Sagaeng ing kang pradjoerit-
pan wang soel sami, kang lagmadjeng ika, toe-
mingal Wanèng prang iki, kawan dasa nga-
moek samija. (129) Sareng tjampoeh ladjeng-
lanat maersat iki, kalindih joedanja, sang-

saja kèh batang nèki, lawan kang kètjèr ika. (130) Lanat ladjeng samija ngoengsi bèsèng sami,- Islam apan samija, ingkang boedjoeng wongsoel malih, Dijan Pandji Soemadiwirja. (131) Mapan ladjeng prapta ing sabil lollahi, adjoer kang- koenarpa, mapan tatoe sang kaoh sami, neng tengah lanat batangnija. (132) Raden Doellah- Prawira kaesaoema kanin, pan larapanira, kèng- nging mimis tan paenapi, lija pamika sadaja. (133) Wadija Islam pan samija wiloedjeng sami, neng- na kang winarna, Gaoeti Basah angranochi, tam- pan kedak saking koeda. (134) Tinangisan mring sagoeng pradjoerit sami, nijang Raden Dipatija, lan sagoeng prawira sami, roemaos tiwas sa- daja. (135) Aning tandoe mapan asring soepèni- ka, ing samarga-marga, binekta koendoer poe- niki, daimateng Sambirata. (136) Ingkang ni- koel pradjoerit lawan Boepati, Dijan Soemadi- wirja, lajoné wees dèn taini marang Rahadèn Dipotija. (137) Sampoen katoer doematèng Sri- Narapati, lamoen ingkang poetra, kanin dja- dja lawan asring, soepé ing samarga-mar- ga; (138) Sri Narèndra kèndel tan ngandika i- kū, gègèr Sambirata, woerahan swaraning ka-

p 31

ngis, Pangran Béhi lan ki Madja. (139) Pangran Praboe
lawan Pangéran Ngabdoel Madjid, pan metoek
sadaja, lan Pangran Dipanagara, Panembahan
sampoen prapta. (140) Pan sadaja ladjeng kapetoek-
ing margi, prapta pasowanan. Sambérata Sri-
Boepati, lamadjeng metoek kang poetra.
(141) Pan ing ngaras moestakanira kang siwi, pan
énget sokedap, Kangdjeng Goesti aningali,-
saoe doemateng kang rama. (142) Wapan ladjeng
ingkang waspa adres midjil, woes prapta
Pandapa, ladjeng tinarékken iki, Goesti Ra-
dèn Ajoe Basoh. (143) Apan ladjeng maengkem-
padaniréki, poetra-poetra sadaja, sepoeh-
anem moewoen sami, lan api Djeng Panem-
bahan. (144) Samija watas doemateng Sri Nara-
pati, dé kantoen poenika, ingkang sadas se-
lenging sih, Dijan Doellah Prawiradirdja.
(145) Tinimbalan san antara nalija prapti, dé-
reng mantoen ika, labet nangting san poe-
napi, kenging mimis wenbisira (146) Kang-
djeng Soeltan sangsaja angles tijas neki-
p32 ningali kang poetra, langkoeng dres ingkang
rah midjil, ganda lir garoe Tjandana.
(147) Ingkang garap Bengala wasta Noerngali; sa-

(155) [Sareng dalu kang raji dipoen ateri, saré nunggal ika, rinenung kinen ngandika [illegible] Bendara ing [illegible] karija.]

reng praptanira, Doellah ladjeng anoeng kemi, pada sanget tangisira. (148) Nging Djeng Gaesti pan sampoen ènget sakalir, lan tjeta ngandika, mapan lir waloejan ki, Kangdjeng Soeltan angandika. (149) Sapa koeloep ija ingkang sira taeding, anggentèni sira, jèn ana karsaning Widdi Kangdjeng Gaesti atoerira. (150) Moepoen Sentot Djeng Gaesti ngandika aris, hèh ta Sentot sira, poma dèna ngati-ati, lawan ingsoen djaloek tanda. (151) Koelit poetih ikoe kang minongka boekti, kèhé mapan rolos, sabab ikoe marga sami, kajo mangkéné koe ija. (152) Sarwi mèsem sadija ètja kang tèjos sami, lan woes lenggah saged, nroeng djoemeneng dèn djagèni, lawan njampingan pribadija. (153) Ingkang nggarap taksih Benggala Noerngali, Kangdjeng Soeltan noelija, koendoer marang Mesdjid malih, sadaja woes kinen boebar. (154) Ingkang tengga namaeng kantoen ingkang raji, kalawan kang éjang Kangdjeng Ratoe Ageng iki, niwah kang doekoen Bengala. (156) Mapan ingsoen woes tan bisa neng ndonja ki, Radèn Ajoe noelija, ingkang raka Dèn Soengkemi, kalawan asroe karoena. (157) Lan Benggala doekoen sanget dènnja nangis, dadija toer seninga, doe-

[verse 155 paraphrased]

mateng Sri Baepati, noelija koendoer Sri Naren-
dra. (158) Sampoen rawoeh padapa noelijo Djeng-
Goesti, pan enget sakedap, ngabekti marang Nar-
p33 pati, ladjeng prapta sabil lollah. (159) Kang loedi-
ra langkoeng katah ingkang midjil, araena-
gandanira, lingsir daloe wantjinèki, kang-
djeng Goesti koendoerira. (160) Pan doemateng ing
rohmatoellah poeniki, angsal ingkang marga,
ing sabillollah sajekti, goemoeroeh tagoeng-
koroena. (161) Ingkang raji Kangdjeng Goesti a-
noengkeni, Sang Nata angandika, Dipana-
gara tirèki, gawanen moendoer ènira. (162) Ing-
kang lajon Kangdjeng Goesti Ngabdoelkamil
pan Imam Mochamad, Li Basah kaise Nar-
pati, ri sampoennja sinaènan. (163) Napan la-
djeng bineksa marang Serambi, keng tineng-
ga ngoelama, Pandita Sarip lan Kadji, sada-
loe samija dikiran. (164) Kangdjeng Soeltan lenggah
aèng langgar iki, pan sadingkewala, lawan lajan
njo kang tiwi, tjelok moeng let gedèg ika. (165) Pan
sadaja tan ana wong goeling, saking saengkawa-
njo, kang poetra santana sami, ketjoling wawart-
ing joeda. (166) Sareng sampoen bakda soeboeh Kang-
djeng Goesti, ingngangkatsaken noelija, sinarek-

ken kita Giri, tinoenggal Sih goeroe ika. (167) Ing
Koewaron ki Pangoeloe lan Ngoelami, panderek
sadaja, Pandita sarip lan Kadji, ingkang djadjari
neng ngarsa. (168) Mantri lebet Djan Wenggoeng Poe-
ta nagari, lawan Poetoetlawa, noelja Wanèng-
prang nambaeni, Dijan Doellah Prawiradirdja,
(169) Pan ~~Pinilih~~ mirdihi sagoengnya hoetar pra sa-
mi, mapan ta rinengga, kadija doek djoeme-
neng nèki, jèn kala mangkat ngajoeda.
(170) Kang salomprèt tamboer apan datan kari,
kala Djeng Narèndra, toemoet loemampah
neng wingking, tan katan poetra santana.
(171) Saking dening geng tresna Sri Narapati, doe-
mateng kang poetra, ki Modja apan tan ka-
ri, lajan medal Kawishardja. (172) II Kang djeng p 34
Soeltan kendel Kawishardja iki, mijang poetra
santana, mangkana amrasandani mendoeng
kedik kang ngakasa. (173) Apan saking kidoel-
kilèn dateng nèki, noelja dres kang djawah,
dènè ingkang dèrèk sami, datan wanten kang
kodanan. (174) Kijai Modja, mangkana ing nga-
tosrirèki, poenika kang tanda, lamoen balé
ngaras nangis, nanoewoen dateng Hijang-
(Widdi), Soeksma. (175) Lintoenipoen molih pra-

idjoerit kang loewih, sanija kraos tijosnja. Panembahan Pangran Bèhi, mapan kaimem beng waspa. (176) Kangdjeng Soeltan mèsem angandika aris, pansampoen rinasa, poenika kang woes oepami, dèné koela sampéjan. (177) Apan dèreng kantenan karsaning Widdi, pan wajah sampéjan, maksih wonten kang ngrinnadi, inggih dateng lajanira. (178) Kang prasanda san èwah roh maring Widdi, pan dadija sang sajo, gaeng poetra santana sami, katah kagagas ing drija. (179) Nalija kaundoer Sang Nata mring Sambiradin, ladjing mandjing langgar, katah karaos nèki, raemaos lola ning danja. (180) Loerok kasim mangkana ing ngatoer nèki, daek rase kawoela dikir. Soeboeh pan oedani, daematengpoetra Narèndra. (181) Mapan kadi panganten binajang kari, pan nitih djempana, ginarebeg sagaeng ngèstri, angagem Radjo kapoetean. (182) Kang sangsangan pan sekar sinoering pati, lawan ngagem djamang, rinaem paka ing sotija di, anting-anting teboh djadjo. (183) Ingkang ngadep pan wanoedijo kalih sisih, nèng nginggil djempana, pinaèsan mapan sami, sakawan sanijo gengira. (184) Mijang ka.

p. 35

warna Radja kapoetrèn ijo sami, dénė kang sarira, gangsal kadijo mas sinangling, balerengen nètra koela. (185) Ngaler ngilen mijos sanging giling Masdjid, dénė kang djempana, pan kadijo Soetjaloemaris, Sang Nata soedjoed nring Soeksma. (186) Lawan njeboet ijo Alkamdoelillahi, mangkana winarna, ingkang dèrèk pajon sami, prapta ladjeng sowan Nata. (187) Ki Pangoeloe mijang sagaeng kang pro ngoelami, pan dinangoe noelija, niskara woes katoer iki, Sang Nata ladjeng ngandika.

(188) Hèh pangoeloe pan woes sisan karsa mami, bandjoer ngangkat Bajah, pada sèbaa nring Mesdjid, lan kabèh sokantjanira. (189) Ki Pangoeloe sandika lèngsèr sing ngarsa, Kangdjeng Panembahan, ing ngatoeran sampoen prapti, mijang sagaeng poetra santana. (190) Ladjeng samijo kinèn sowan dateng Masdjid, kan kandam ki Radja, Pangran Bèhi kang makil, daemateng Radjan Dipatija. (191) Dinawoeh kan karsanjo Sri Narapati, apan sabillira, Kangdjeng Goesti kang gentosi, Dijan Daellah Prawira dirdja. (192) Kang misésa sadajo pradjoerit djawi, dénė namanira, mapan inggih maksih lami, nging

werah Ngabdoel Moestapa. (193) Raden Basah Prawiradirdja poeniki, kang Ngabdoel Moestapa, ngoelami samija ngèstrèni, Pandita poetra santana. (194) Waes moepakat mijang tagoeng prativa sami, langkoeng soeka rena, inring karsanjo Sri Boepati, samana waes tan winarno. (195) Kawarna doekaen Benggala Noerngali, sanget tangisira, tinilar inring Kangdjeng Goesti, mangkana sasambatira. (196) Akoe Goesti apan ara bisa kari, ing donja ngakorat, maeng kang ing saen ngèngèri, siang daloe pan mangkana. (197) Sasambatnja noewoen idè inring Narpati, poen ngamoek pitadija, Sri Narèndra tan marengi, mapan kinen ngentosana. (198) Lamaen sampoen pitoeng dinanjo kang ~~sa~~ siwi, kinen sareng Basah, pangloeroegnjo maeng ngentosi, kang pitoeng dina kéwola. (199) Kangdjeng Soeltan sajo angles kijasireki, mijosa sosambatira, doekaen Benggala Noerngali, kadji Lawé kang winaina. (200) Noewoen pamit kapengin pedjaha sabil, mijar satoetaerira, poenika Yos Loerah Kasimo, Kangdjeng Soeltan angandika. (201) Bak den ririh mangsa waeroeng-

p36

bésoek kadji, mapan Soerjagama, amoeng-
siro otot nèki, lawan kadjitMansoer iko.
(202) Kadji Lawé hoematoer sarwi anangis, gaeman-
toeng lijas amba, apan amoeng pedjah sabil, ka-
pengin badé woeninga. (203) Raos iro gandjarani-
poen ing sabil, dados Soerjagama, mapan a-
wis kanget nèki, lan kantjo awis poerwena.
(204) Jaba mesem sarwi ngemoe waspa Hadji, katah
kang kaggas, noelija ngandika aris, jå wis Ka-
dji bener sira. (205) Apan ikoe jekti wekasaning
oerip, jo sakarepira, jå ingsoen angamini, ba-
renga Noerngali sira. (206) Katih mapan lang-
koeng lega ing lijasnèki, noelija ngaras pada,
waes lengser saking ngarsa Dji, sampoen pang-
gih Raden Basah. (207) Apan ladjeng noewoen da-
das hoesar sami, samija kinarilan, waes nja pi-
koeng dinanèki, Dèn Basah Prawiradirdja.
(208) Noelija boedal sawadija koeswa sami, marang
wétan praga, waes panggih Radijan Dipati,-
Dèn Basah Prawiradirdja. (209) Lanat koeloh-
lan moerbat ladjeng ngedali, saking Ngajo-
gjo, mapan langkoeng katah nèki, noelija
pinetoeking joeda. (210) Dateng Basah Radèn
Prawiradirdjiki, nijang tagoeng prasiwa, pan

p. 37

ladjeng tjampoeh ing djoerit, Wanèng prang ka-
lawan hoesar. (211) Napan waes nir ingkang soeba si-
ka sami, baja tan wikara, mang ngèsti jaen bè-
la Goesti, ingkang hoesar pangiridnja. (212) Na-
mèng Doelah Prawiarana lan Kadji Alinoer-
ngalika, Wanèng prang pangiridneki, Dèn Ri-
jo Kertanadika. (213) Lanat moersal pan lang-
koeng ~~Ramènira~~ pangedrèlnèki, mijem waes
kan moenja, ingkang hoesar tempoeh sami, hoe-
sar langkoeng ramènira. (214) Pedang mengsoh
waos waes kan ngoendili, kestoel waes kan moe-
nja, hoesar lanat katah mati, loemadjeng pan
ngoengsi samija. (215) Miring pelangkir sadaja-
waes boebar iki, ing ngamoek Wanèng prang,
belosoh batangireki, kang gesang loemadjeng
samija. (216) Kadji Alwi lawan Benggala noe-
ngali, waes prapta sabilnja, sareng lan toer-
ranggané, kang waos poetoeng kalihnja. (217) Kang
pradjoerit Wanèng prang kalih kang sabil, poe-
nakawanira Kangdjeng Goesti Bosah swargi, poen
Moekmin lawan poen Kosta. (218) Pan sakawan-
samija djoer koenarpanèki, tanggal batang
lanat, pan katah bandanganèki, koeda kala-
wan sandjata. (219) Dadèja sanget lanat toelah-

kendak nèki, lan sanget risaknja, nganti lami lan ngedali, ki Madja ngat malih ika. (220) Sekabar nja sabab Basah sampoen poelih, ing prangnja poenika, lawan saged ngaben djanmi, kawarnaha Sri Narendra. (221) Ing tijasira wus telas pangarsi-arsi, kanikmat lan donja, moeng kantoen mring kang sadjati, marma barang atoerira. (222) Dijan Dipatè lawan Kangdjeng Pangeran Bèi, tiga Raden Basah, Kangdjeng Soeltan anoeroe ki, Pangeran Ngabdoelrahkim ika. (223) Lagija gerah lami lan nimdihi djoerit, lawan ki Hoerawan, mapan ija lagija sakit, apan linaros kalihnja. (224) Pangeran Ngabdoelrahkim ingkang gentosi, ninggih ingkang poetra, Pangeran Soemanagari, ki Hoerawan Setjadirdja. (225) Kijai Madja kalangkoeng-moering-moering, sabab ki Hoerawan, moeng poenika ingkang maktih, angidep sakadjengira. (226) Pinahanja ngoering-oering mring Narpati, genja madja kitab, poenika aniniringi, kitab laebab. kang winotja. (227) Genja ~~moerat~~ karja moerat ginepokken iki, marang Sri-Narendra, sabarang kang moerat sami - Sang Nata mèsem kéwala. (228) Pan ki Madja

p 38

saja kèh kaladjang nèki, barang ngèlmoe ika,
mapan tingaken pribadi, ingkang rinilan-
maing Soeksma. (229) Ingkang ngadep ngoelama
moeridnja sami, kang dédé moeridnja, mapan
datan arsa aening, sabab katah sing soela-
ja. (230) Ingkang moerid datan kinging dèn-
wasani, dook panoedjoe baeka, kitabinja koer-
bab Ngoelami, Pandita lawan Ngoelama.
(231) Ingkang ngadep ngoelama gangsal poeni-
ka, sadaja moeridnja, ki Pangoeloe dèn ta-
kèni, apa tegesé Ngoelama. (232) Lan Pandita
koekama soehada iki, ki Pangoeloe taoernja, ka-
woela pan dèreng haning, ki Hadji Latah-
goejoenja. (233) Soeprandéné sira pada ngakoe a-
lim, mangkana tan wikan, bédanja sawidji-
widji, ki Marbawi atoerira. (234) Apan inggih-
tampi kawoela kijai, sakawan poenika, ma-
pan jèktas sanès oegi, kadjengnja djingga
nèmoman. (235) „Sinom" Kajo paran Sèh-

33 CANTO "DURMA"

p39 [[pp 34-67] [152 verses]

Barmawi aranana, ingkang sawidji-widji, Bar-
mawi atoernja, pan inggih kang Ngoelama, -
poenika jèkti tanpasti, dados koekama, koe-
kama narambahi. (1) Nanging inggih sing Ngoe-
lama kawitira, jèn waos pinaring pasti, noe.

grahaning Hijang Soeksma, ladjeng dados koe-
kama, ki Nadja anabda malih, maru ranana,
roepané ing kang ngendi. (2) Kang Ngoelama bé-
dané lawan koekama, Barmawi atoer nèki, ing-
gih kang ngoelama, mapan kantja sadaja koe-
kama sampéjan kijai ki Nadja soeka, benee-
kemen Barnawi. (3) Endjing malih Barmawi
noelija dén sendang, lan poeroen Seh Barmawi,
saweg éwed moelang, dadija kantoen sakawan,
ki Pangoeloe lan ki wasis, kijai Dadapan, la-
wan kijai Yelangi. (4) Daemoegéken kang raos
wingi poenika, ki Pangoeloe toer nèki, lan doe-
gi kawoela, sakawan apan samija, ki Nadja
gaemoeloe angling, déné sa sira, kemaki ge-
lem dadi. (5) Ja Pangoeloe ikoe loewih abasira,
golongan koekamèki, déné kang pandita,
soepi wekasanira, lan bisa parintah djammi,
kang akèh ika, sabab wekasanira lakid.
(6) Dadi ara kéja lamaen tinoeroeta, marang-
wong akèh iki, kadjaba koekama, ikoe pasti-
kang bisa, kang tinoet wring akèh iki, lan la-
kid oega, mapan gadangan éblis. (7) Narma-
nira kabèh sira ikoe pada, adja na nganggo
lakid, dock nijarsa Narèndra, lir tinipi-

bendaenja, salaminja dèn mirengi, mèsem ke-
vala, kadja karsaning Widdi. (8) Ing sadinten
paenika sanget bendaenja, heh ka Hadjo sirè-
p.40 ki, daeraeng kaetaeg sira, kijanatè ki nira, ki-
tab sira go ling-aling, tekaboerira, ngendel-
ken sira iki. (9) Saegih moerid lan sinebaed goe-
roe kama, ing paen tan sidijo jèkti, qaegoeroe
lan sira, sakehing ngèlmoe pada, pan sira
ikoe pribadi, kang daewé ika, ngèlmoe ka-
goengan Widdi. (10) Ijnaringken mring manoe-
sa kabèh ija, singa kinarsan dadi, Hadjo apan
sira, soedae Djeng Rasoellahah, pan pada ma-
naeng ta jèkti, tekaboerira, dèné kepati-pati.
(11) Kangdjeng Soeltan noelijo kinen nimbalana,
ngoelama lawa kadji, tanantara prapta, an-
dèr ngarsa Narèndra, ngoelama kang sepaeh
iki, wat galèh ika, lan kijai Wanasari.
(12) Kadji Doelah Badaroedin sakantjanja.
Sang Nata ngandika ris, heh para ngoe-
lanja, lan Badaroedin sira, ing taen jaen
kakon sajèkti, mring ngèlmoe nira, poma
adjà na wedi. (13) Dèn balaka kabèh ikoe
apa sira, pada tan nganggo kakid, sada-
jà atoerija naewaen daeka Narèndra, lam-

maen boten mawi tokid, poendi marganja,-
sanged ngabekti mring Hijan Widdi. (14) Pan-
witjalan Sinachoen kawan prakara, Iman
kalawan tokid, makripat lan Islam, ka-
das poendi gen boetjal, mila poenika nglam-
pahi, aprang lanas, sing parèntahing ta-
kid. (15) Kijai Nadja sareng mijarsa doeka
nira, lamoen sanget Narpati; langkoeng
adjrihira, noelija kengkènan ika, nrotè-
laken mring Narpati, kijai Dadapan, lawan
kijai Welanggi; (16) Lawan kitab kang winatja
kinèn bekta, woes prapta ing ngarsa Dji.
mangkana atoernja, poekoelan pan poeni-
ka, kitab kang winaos jekti, dateng pan
paman, tan roemaos ngawahi. (17) Ipan noe- p 41
roet inggih kitab oengelira, saja doeka Nar-
pati, heh Dadapan sira, ingsoen mapan tan
nedija, maosi wirajatnèki, mring kitab ika,
mboe ingsoen mijarti; (18) Sana ngoetjap wong
soepi tokid wekasnja, pan tokid ikoe iblis,
pama adja ana, wong nganggo tokid ika,-
lan tan kena tinoelad djan mi, kijai Dadapan,
mangkana atoernèki. (19) Pan kawoela tan mi-
reng waos poenika, inggèn kawoela wingking,-

ki Welangi ika, pan toemoengkoel kewala,
dolan toemoet matoer iki; apan tangtaja, -
soekanira Narpati. (20) Dene ana ngoelama
kidip paenika, doenga Sri Narapati, sering
kang tannija seba, Raden Wartanagara, lawan
Poetaetlowa iki, Gandakoesoema, apa sira-
tan mijarsi. (21) Lamoen ana maoe kang wang
oendang-oendang katiga matoer tami, pan
dhi dalem kantjo, kadas mijarsa sadaja,
toemoengkoel kijai Gadjali, Nata ngandi-
ka, waes laenga ki Gadjali: (22) Tapa gawe
pada tinepaes ngoelama, waes inoendoer
kalih neki, ki Hadja gija propta, pan se-
moe langkoeng adjrihsijo, sarwi goemeter-
toer neki, apan kawula, darmi sirakoken jek-
ti. (23) Ingkang kitab pan wonten moengel-
paenika, kalamoen kokit ~~Islam~~. Iblis, -
Sang Nata ngandika, lah ka piro ki Hadja,
silangane Islam, (24) Sang Nata angandika, pa-
ra gane nganggo iki, kang teloe ika, binoe-
wang ing sidji. (25) Kijai Hadja ladjeng toe-
moengkoel kewala, pan saged matoer maeli
Sang Nata ngandika, lah paran sira pada,
ngoelama kalawan kadji, pangagenira, -

omission end 23 Beginning 24

p.42

(23) Islam iki, dalan ngibadah ki Hadja diwiniki.
24) Mapan inggih naming sakawan punika, iman kalawan Tokid, makripat lan Islam, Sang Nata angandika ...

(26) pan sadaja atoernja dereng kaduga, sang nata ngandika ris orang- [illegible] kéné jen [illegible] ing orang, lamoen dereng moesakal [illegible] pada ....

ngèlmoe kang papat iki, (26) pada maanana-
mani, ing kang toepaja, amrih benering jèk-
ki; (27) ing kang iman tegesé apan panarima, rèh
ning pinaring ngoerip, mring Allah taungala,
kang takid tegesnjata. olèhé pada nglakoni,
marang parentah abot entèng tan nampik;
(28) Kang makripat woes ora laro pamingal, ba-
dan pan roesak iki, tan tinolih ika, tjipta
mangsa karija, moeng karep marang kang-
djati, Poerbaning Soeksma, Islam ing teges
nèki. (29) Apan pasrah woes tan darbé apa-
apa, kabèh poerbaning Widdi, moeng kari soe-
mangga, danjo kèras woes pada, moeng sihé
Raboel ngalamin, makloek woes sirna, ikoe
pangrasa mami. (30) Koempoelira papat takid
aranira, prasanda woes ngantepi, mara wa-
ananaa, lamoen doeraung rahardjo, anggep
toen mangkana oegi pan ingsoen lila, amrih
moepakat nèki. (31) Atoer sembah sadaja toe-
maengkoel samija, mapan dèring daimaegi;
li karsa Nazendra, ki Hadjo ris atoernja,
sanès kang hamba raosi, takid poenika,
mapan takiding ngèbelis. (32) Boten poe-
roen soedjoed mring lijaAllah, namoeng nge-

Lommenen [illegible] 5 9 (26)

kahi djandi, kang ngoeni kéwala, saking Al-
lah taallah, nring Adam loemaeh, kapasti;
mapan poenika, kitab wiraos nèki; (33) Pan-
(p.43) tes bener mapan ikoe ija toenggal lamaen,
wekasanèki; namoeng kari pasrah, iblis ikoe
tanana, pan daerang narima jekti, kaeng-
koelan Adam, nadijan wong Islam iki; -
(34) Ija ora tarima kaengkoelan lanat, pada gen-
dolan Dalil, nanging karija isah, Islam
gendolanira, mapan Djeng Rasoellalahi,
ikoe oepama, Djeng Nabi Adam dingin.
(35) Iblis ikoe dadi Dalilé silanat, noeroet ka-
rep pribadi; ikoe pra bedanja, wekasané
pan pada, dené ingkang djeneng sakid, -
kan roro ika, namoeng Rabboelngalamin;
(36) Kapir Islam pan ikoe kang kinarepan,
nanging karisah nèki, lanat mapan ba-
tal, sabab iblis kang djarah, pan tinoet
sakarep nèki, paran ki Hadjo, jen ara-
nganggo sakid. (37) Dadija oeripira ikoe ka-
ja-kaja, dené Islam kang pasti, ikoe ja-
kadjarah, marang Djeng Rasoellalah, sabab
ikoe kang gedongi; ngelmoening Allah, tan-
ana lija maning. (38) Ingkang dadija dalan

hakid praptanira, marang Raboel ngoelamin,
déné sira Hadja, ngakoe bisa pribadijo, mapan
ikoe makal pasti, woes ara ana, kang lija -
Kangdjeng Nabi. (39) Jen kawoela mapanka pa-
ta kéwala, lijané Kangdjeng Nabi, singa ki-
narsakna, ngèlmoe kagaengan Soeksma, doe-
doe sira kang doewèni, tekaboerira, ngakoe
ngelmoe maedjaedi; (40) Sipat ngèlmoe nga-
kam moklaek ara nana, lijané Kangdjeng
Nabi, tinoeroet ing Islam, ki Hadja apan-
noelijo, noewoen pangapoenten poeniki, ka-
raos katah, kaladjeng waewaes teèki. (41) Sri-
Narèndra aris dènira ngandika, "hèh ki Hadja p 44
pan oewòs, ijo ingsoen ngapoera, sakadijan ing-
soen oega, djaloek apoeranirèki, jèn wong soe-
lajo, ing kang mapan sajekti. (42) Pada baé
loepoetira mring Hijang Soeksma, apa déné
mring Nabi." ki Hadja pan noelija, nembah
madjeng taer salam, koemembeng was pani-
rèki, roemaos katah, alat mring Sri Boepa-
ti, (43) Rijawoesnjo mapan woes dalan winar-
nā, kalih dinten watawis, mapan njai Hadja,
darbé anak poenika, ladjeng kaendaeran nge-
masi, kijai Hadja, langkoeng prihatinèkè.

(44) Badjonira kalih palastra sadaja, katah anak
ireki, kang maksih lit samija, Sang Nata lang-
koeng welas, apan noelija den trimani, ingkang
santana, Kangdjeng Ratoe kang swargi. (45) Ran-
da anom inggih dereng gadah anak, ajoe koe-
ning toer soegih, nenggih namanira, Raden
Ajoe punika, Srawiradiningrat ngoeni, ri-
waesnja ningkah, noelija ngalih namaneki.
(46) Raden Ajoe Hadja apan sapoenika, mangkana
kang winarni, nenggih kijai Hadja, langkoeng
suka renanja, jen nring masdjid wira-wiri,
daloe siang, datan djenak alinggih. (47) Sam-
poen lami noelija koemat malihika, marma jen
dasar posti, ara kena awah, waes kersaning
Hijang Soeksma, ki Hadja tring ninjirengi,
nring moeridira, kijai Sangdeloe kadji. (48) I-
mam mardji dadijo sowan nring Narendra,
pan saking adjrih neki, ewet patrapira, doe-
mateng kijai Hadja, karsa amabeni adjrih,
pan goeroenira, marma sebeh pribadi.
(49) Kangdjeng Soeltan mapun aris angandika,
paran sira Hammardji, dene sileh ika, apa
p 45 ta sababira, kipangoelae atoer neki, tan wan-
ken sabal, sing bado amba jekti. (50) Dereng

saged soemoeroep raos ing kitab, marma ka-
langkoeng adjrih, pan mangke soemangga, kang
karsa Sri Narèndra, hamba sampoen kan kadoe-
gi, miesem Sang Nata, apan sampoen oedani. (51) Ing
Kang dados pakiwedé ing bijas ira, kijai Pangoe-
loe Kadji, noelija Sri Narèndra, ladjeng nimbali
ika, Daelah Soejagama prapti, ngarsa Narèn-
dra, Seh Kadji Badaroedin. (52) Ris ngandika
hèh Kadji soen kongkon sira, dawoehna kar-
sa mami, marang si paman Madja, ing kang soen
kon genteni. (53) Dadi ikoe pan waes ora katang-
goengan, kaja daek Demak dingin, wali pa-
ngoeloenja, Soenan Koedoes ika, Daelah Kadji
Badaroedin, lengser sing ngarsa, ki Madja pan
maringi. (54) Datan wanten ing Masdjid lenggah
ing grija, lawan Dèn Ajoe nèki, pan lagija pa-
sijan, ing Masdjid dalem Demak, Kadji Bada-
roedin prapti, waes pinanggihan, lenggah an-
neng pandapa. (55) Kadji Badaroedin dawoeha-
ken noelijo, timbalanja Naripati, ki Madja
saoernja, ladjeng bengis, kèwala, hèh Daelah
Kadji sajekti, mapan kawoela, boten nedija
angimpi. (56) Lamaoen dadi Pengoeloe dika-
stoerna, pan sanget loemoeh mami, namoeng

sadi Imam, paenika karep kaula, kalamaen-
pareng Narpati, namaung paenika, ingkang
kaula baemeni. (57) Kadji Badaroedin mang-
kana saoernja, sampaun leres kijai, pan san-
nès paenika, Pangoeloe lawan Imam, mila-
karsanja Narpati, kadéja paenika, mrih sam-
p.46 paun èwet kijai. (58) Wilanipaun anak Pangoe-
loe kadji ka, sèlih kawoela doegi, saking èwèt-
ra, adjrih dateng sampéjan, apan sampéjan-
kang taksih, ngimani iki, lan saroe tingal nè-
kè. (59) Jèn Pangoeloe Nak moeda dados tampa
karja, nenggih jèn din tingali, kijai Nadjamoe-
lija, pan sangat asrengenanja, dateng Kadji-
Badaroedin, asroe anabda, hèh Daellah Ba-
daroedin. (60) Apan dika tan paemoeraep ngèlmoe
nira, jèn Imam lawan kadli, apan béda oega,
Mekah kadija paenika, pangandika pan weroeh
pribadi, Daelah saoernja, inggih leres kijai.
(61) Nanging Mekah sadaja pan kawisesa, mring
Soeltan Ngeroem sami, pan tan wonten Nata
sakawan apan samija, sarib Bosoh Imam Ka-
dli, namaung paenika, isiné kang nagari. (62) Pan-
sakawan paenika nadahi karja, ing Roem
kaula tan oening, nenggih tatanira, déné Dja-

wi poenika, pan satoenggal oeger nèki, wakilnja
tiga, Pangoeloe Djaksa Patih. (63) Marmanèpoen
karsanja Djeng Sri Narèndra, sampéjan kar-
ja wakil Pangoeloe poenika, darapon gadah
karja, ki Hadji njentok abengis, pan koela oe-
ga, dené bèbèdjing Kadli. (64) Dika matoer jèn
maeng nikoe karep koela, Daelah moendoer woes
prapti, ing ngarsa Narèndra, gija matoer tan-
niskara, nanging tan ngantos daemoegi, Sri
Naranata, bendoe jajah sinipi. (65) Noelija
koendoer saking langgar Sri Narèndra, datan
ngandika iki, sagoeng kang nèng ngarsa, pan
langkoeng adjrih samija, rawoeh pasanggrahan
Hadji, lenggah pandapa, noelija kinen nimbali.
(66) Ingkang paman Pangran Praboe sampoen prap-
ta, lan Pangran Ngabdoel Madjid, Pangran Bè- p.47
hi mapan, noedjoe sepi poenika, lang-lang-
goeng barisan sami, Nata ngandika, hèh
sira Ngabdoel Madjid. (67) Ing saen kangkon
toendoengen ikoe si Hadji, nèng kené tanpa
kardi, moendoet karja ika, èwoeh sabarang
karja, woes bisa lamoen tan betjik, abiné ija,
sabarang makèwoehi. (68) Paman Praboe tam-
péjan kaemoet loemampah, sandika taernja.

kalih, woes lingsir sing ngarsa, kalih pan sam-
poen prapta, wisnané ki Hadja sami, apan woes
panggija, ladjeng dipoen dawoehi; (69) Kijai Ha-
djo karsanira Sri Narèndra, ing sadinten poe-
niki, dika kinen késah, saking sambirasa,-
poendi kang dika demeni, sampoen kalilan,
neng ngriki makewoehi. (70) Kijai Hadja mapan
langkaeng adjrih ira, mangkana atoernéki
poenika pangéran, mapan wanten poenapa,
kaela tan angraos jékti, kalamoen dosa,
bilih kalintoe tampi. (71) Sri Narèndra dè-
reng kerang kang paniirsa, Pangéran Ngab-
doel Hadjid, mangkana sabdanja, pan kaela
tan woeninga, ingkang dadi doekanèki; ki
Hadja toerijo, wae Seh Badaroedin. (72) Di-
poen aetaes dawoehi dateng kawoela, nenggih
prakawis neki, Pangoeloe poenika apan wang-
soel lan kaela, kahol kak oedjaring ngèl-
mi, inggih manawa, Badaroedin ngèbahi.
(73) Badaroedin apan noelija tinimbalan,-
mring Pangran Ngabdoel Hadjid, tan anda-
ra prapta, dinangoe atoerira, kawoela bo-
ken mewahi, malah kaer kaelo, dèreng ngan-
tos daemaegi. (74) Sri Narèndra ladjeng koen-

toer tan ngandika, Pangran Praboe namboengi;
dasar kijai Madja. sok demen gawé doeka,
gĕlem tan gelema inggih, andika laenga, apan
sadina iki. (75) Makal lamaen Sinoehoen kaki-
lapana, mring karep dika jĕkti, ki Madja a-
toerijo, noewoen inah kawoela, arsa sowan-
mring Sang Hadji, ngatoerken ika, pawira-
osing ngĕlmi. (76) Ing kang hekak Pangran Pra-
boe angandika, mangsa koerang Narpati, kang
ngĕlmoe lir dika, apan mangsa kilapa, dika
joen sĕba tan kéni, kijai Madja, toemangkoel
langkoeng adjrih. (77) Pangran Ngabdoel Madjid
malih ngandika, paran mangké taer nèki, ma-
rang Sri Narèndra, ki Madja atoerira, boten ga-
dah atoer malih, mung noewoen inah, Pangran
dinten poenika. (78) Pangran Ngabdoel Madjid noe-
lijo koendoer ika, lawan kang paman oegi, Pangran
Praboe prapta, ing ngarsa Sri Narèndra, woes
katoer niskaranèki, pan tan winarna, ki Ma-
dja kang winarni. (79) Ing sadinten poenika-
langkoeng bingoengija, neda rembag pan sa-
mi, mring para Ngoelama, ingkang dadi
moeridnjo, angleres ken karsa Hadji, pra-
moeridira, kèndel samija tan angling.

p.48

(80) Sareng sampoen bakda Ngisa kijai Madja, da-
teng dalem mriki, nenggih Kangdjeng Pangran
Ngabdoel Madjid woes prapta, mapan ingatoer-
an ngirid, sowan Sang Nata. Pangéran datan
hapti. (81) Mapan adjrih maring poenika wang-
soelannja, ki Madja tadjeng prapti, marang da-
lemira, Pangran Dipanagara, pan sanmja-
wangsoelaneki, kadas kang paman, mangka-
na kang winarni. (82) Kangdjeng Soeltan sa-
reng sampoen bakda ngisa, mijos dateng pan-
dapi, kinen nimbalana, kang raji lan kang
poetra, Pangéran Dipanagari, mapan kala-
wan, Pangéran Ngabdoel Madjid. (83) Kalih sam-
p. 49 ‖poen prapta ing ngarsa Narendra, dangoe-
prakawis ngoeni, nenggih kijai Madja, Djeng
Pangran aris koerja, kadas sanget kawoer né-
ki, doegé kawoela, kala waoe pan prapti.
(84) Wisma amba saweg kesah sapoenika, Pangran
Dipanagari, mangkana saoernja, pan ing-
gih sapoenika, paen kaki Madja pan taksih,
néng wisma koela, waoe djen kaemoet aegi.
(85) Sowan nanging kawoela kang baten saeka,
bilih ngegét. egéti, réh datan ngandikan,
waoe taksih néng ngrika, Sang ngandika

Nata

aris, pakarjanira, Djeng Pangran atoer niki.
(86) Kamba kaken jaen sowan ngatoerken ika,-
nenggih raosing ngèlmi, pan kawoela keda,-
noegi dèn sandjangana. kawoelo ingkang nja-
gakè, matoering Nata, nging datan saeka jèk-
ti. (87) Sandjangipoen kaki ngèlmi kak poeni-
ka, kalawan langkoeng gaib, sampéjan Pangé-
ran, pan mangsa soemerepa, sanadijan kang
pra Ngoelami, inggih sadaja, dereng soemoe-
roep sami. (88) Sri Narendra mesem aris angan-
dika angandika, kadjaba ngèlmoe betis, ké-
né ingkang langka, jèn ngèlmoené wong I-
lam, woes pasti moekakat jekti, sagoeng -
Ngoelama, marma èling soen dingin. -
(89) Pinèlingan mas loerah lan ki Papringan,-
lamaen wekasangki, ki Jadja akarjo roe-
weding barang karja, iki woes kétéla jekti;
ingsoen prijangga, ingkang nemaha jekti. -
(90) Iki njata mas loerah barang oedjarnja, lawan
Ngabdoelah dingin, jèn datan rahardja, ki-
Jadja ing lijasira, dereng darnoegi sabda Dji;
Ki Jadja prapta, gijo sowan mring Narpati-
(91) Semoe kagèjat Sang Nata naelija ngandi- p. 50.
ka, heh ki Jadja sirèki, prapta ng-amèk apa,

ingsoen kan ngoendang sira, ki Madja matoer
semoe adjrih, apan kawoela, sowan pöen ma-
toer jekti. (92) Menggah ngèlmi ingkang gaib
Sri Narèndra, lairing Karatan mangkin,
kang gaib poenika, Allah lawan Moeha~~mma~~-
mad, pan Allah kan njata jekti, namaning
Moehammad, poenika ingkang lahir. (93) Ka-
dija Imam lawan Pangoeloe poenika, lahir
kalawan batin, Sang Nata doek mijarsa,
mring atoernja ki Madja, apan sanget doe-
kaneki, asroe ngandika, hèh Madja sira ~~iblt~~
iblis. (94) Daerbeng soedoeg karepira angren-
bjana, mring soen saloewas nèki, Ngabdoel Ma-
djid sira, ingsoen pöen atatanja, matoera ing-
kang sajekti, pa ijo sira, ijo gelem ngabekti.
(95) Mring ki Madja lan sira Dipanagara, mijang
sarbepani iki, oening ngarsaningwang, lanang
wadan matoera, den kolaka awja kelir, pama
ta pada, Pangeran Ngabdoel Madjid. (96) Matoer
nembah Dèwa Dji mapan kawoela, dèrèng
soemoeroep jekti, ki Madja atoernja Sri Na-
rèndra ngandika, hèh ta ijo Ngabdoel Ma-
djid, Allah Moehamad, roro tan njata sidji.
(97) Nging Moehamad pan ikoe lahiring Allah,

kang tinoet Islam iki, pan amaeng Moechamad,
Allah pan ora njàta, Doel Mokdjid oepama-
nèki, ingkang nagara, Masdjid gedé sajek-
ti. (98) Mapan Ratoe oepama ikoe lir Imam,
jèn bodo tan j sajekti, angimani ika, sabab
kang paendjoel ana, ing sadjroning Masdjid
iki, ikoe Si Madja, ngrasa paendjoel priba-
di. (99) Marmanira dadi wakil lan narima,
isih kaengkoelan mami, jèn Sangoeloe ika, -
maksih wakil orannja, lan Imam béda sa-
jekti, Imam misésa, paran sira Doel madjid.
(100) Lawan kabèh ikoe ingkang pada ana, ing-
soen takon sajekti, apa pada rila, ngratoe
marang ki Madja, sadaja atoernja sami, kae-
ja paenapa, mapan tan kirang inggih.
(101) Habdi dalem Ngoelami, kadas ki Madja, ki-
Madja langkoeng adjrih, kanangan kadjengnja,
goemeter atoerira, pan paenika janès tampi,
panoewoen hamba, kados Mekah pan nanging.
(102) Sri Narendra mèsem malih angandika, hèh
ija Ngabdoel Madjid, ikoe woes tetéla, lamaen
iblis ngrentjana, atoeré mbolok-mbolik, -
mengko ing Mekah, ingkang kinarja Dalil.
(103) Dèn arani ing soen doeraeng nikir boja, -

p. 51

nadijan Mekah Doel Wadjid, papat ikoe ba-
dan, dené njawané ija, samengko aneng Ngroem
iki, pan Kangdjeng Soeltan, ing Ngroem pan
misesesané. (104) Sira weroeh Pangeran Ngabdoel
Wadjid memboh, paekaeloen tan kadoegi, Djeng
Soeltan ngandika, pan badan oepamanja, na-
gara ikoe Doel Wadjid, Imam Ratoenja, pangoe-
tjap kang papatih; (105) Kang Pangoeloe paning-
ngal tegesé ika, Djaksa panjarsa saiki, dené
nang goeng gohaba, pradjoerit oepamanjo, pa-
ran ki Wadja sirèki, deloek kéwala, tan sa-
ged matoer malih; (106) Pangeran Ngabdoel Wa-
djid Wangkana atoernja, paekaeloen kadas
poendi, poenika sadaja, mapan bingoeng-
bijas hamba, Sri Narendra ngandika aris,
marmané sira, ikoe den medjanani. (107) Be-
ner ingkang ngarani tan weroeh ika, mang-
kéné Ngabdoel madjid, Imam tegesira, la-
p.52 kiring ngoerip ika, pan napas pratélanèki;
Pangoeloe ija, lairing rasa posdi. (108) Pnèng né-
kro njatané ing mengko ijo, djaksa panijara
iki, pan lairing ngakal, kaeping pratélani-
ro, patih pan pangoetjap iki, naptoe lair-
njo, lisan pratélanèki. (109) Pan mangkana-

daek nèng Banjoe mencng ika, djàloek boe-
boehan sidji, ija kang misésa, ingsoen kinèn
masrahna, papat endi kang soen pilih, sidji
kéwala, pan ikoe karep nèki. (110) Kang dèn e-
lih namoeng arannja kéwala, dingin ganing
ngarani, Ratoe Wali ija, Moekmin lawan pan
pita, déné Ratoe Ngabdoel Madjid, pan ija I-
mam, Imam pan ija oerip. (111) Déné Wali ikoe
rasa djatinira, Pangoeloe aran nèki, déné kang
Pandita, angen-angen koe ija, apan Djaksa-
aran iki, Moekmin pan ija, Ngabdoel Madjid
pan boedi. (112) Dadi aran Patih mengko lahiri-
ra, paran gené amétil, pan saben manoesa, i-
koe pada kéwala, déné soen iki Doelmadjid,
karsa Hijang Soeksma, aneng ing tanah Djawi.
(113) Pan kinarjo Kalifah Djeng Rasoelloellah,
dadi pangirid sabil, Islam lawan lanat pan
noegroha kéwala, pinoerdoeta rina wengi,-
kan weroeh ing wang, ikoe kagoengan Widdi.
(114) Mapan koedoe andjaloek ikoe wong opa, pan-
kekaboeré dadi, kitab ampoengannjo, pan-
daméh bisa matja, mara djoepoeken dèn aglis,
pan kitabira, sabjanen ngarsa mami. (115) Lamoen
ara sira ikoe pan waes kena, marang koekoem

moe iki, woes ping teloe sira, ngrentjana ma-
rang ingwang. ki Hadja sareng mijarsi, lang-
koeng djrih ira, gaemeter Taboer neki. (116) Inggih
sampoen Imam Pangoeloe soemangga kangka-
narsakken Hadji, hamba sampoen rila, Sang
Nata sroe ngandika, heh Hadja liwat sireki
dennja pitenah, ija gapa kang wani. (117) La-
maen maksih sira ikoe ora loenga, djer kitab
ora keni, lamaen sira loenga, ing mengko-
ingsoen bisa, golek wang loewih sireki, pra-
bondanira, ikoe Kadji Nammardji. (118) Toer ing
ngoeni pan ikoe panoewoenira, lan moeridira
jekti. soeprandéné ~~x~~ sega, ikoe jeleh tan bisa,
saking pangoetjapireki, sadina-dina, pan-
manggoeng mimirangi. (119) Pan saiki pradan-
dane atinira, jen tan salamet jekti, salawasé
ika, soen soeraet atoerira, sakeh lajang sam
kakani, jen mangsoelana, atoerira pan Dalil.
(120) Koer'an ikoe ija kang doewé parentah, meng-
ko wekasaneki, pan sira pri Badija, ingkang
wisésa, heh ta Hadja sira iki, kalamaen mek-
ta, anoeroet karsa mami. (121) Pasti sira soen
oekoem lawan Agama, pan woes tetéla jekti,
jen ngrae~~ngoe~~ soehi sira, manggoeng karja

roebéda, lah mara matoera manning, jèn isih
ana, ngèlmoe nira kang kari. (122) Kijai Modja tan
saged malih matoera, kalangkoeng dènja adjrih.
Sang Nata ngandika, heh Ngabdoel Madjid sira,
sesoek sebaa sirèki, lan marta laja, kantjanira
Boepati. (123) Ingkang ana ing kéné, pada sébaha,
sandika taoenja kalih, woes koendoer Narèn-
dra, mandjing mring pasanggrahan, lingsir
daloe wantjinèki, kawarna èndjang, mangkana
Pangran Bèhi. (124) Daloe prapta dènira lang-
lang barisan, èndjing sowan pan sami, goeng-
poetra santana, kang aneng Sambirata, lawan
kang para Dipati, pepak sadaja, aneng pasowan
sami. (125) Sri Narèndra woes mijos lenggah pan-
dapa, ladjeng kinèn nimbali, kang poetra pan-
kana, prapta ngarsa Narèndra, Boepati pan-
niaktih kari, aneng pasowan, Sang Nata am-
ngali. (126) Mring kang paman Pangran Bèhi sam-
poen prapta, mèsem Nata nabda ris, paman-
daik poenapa, anggèn sampejan prapta, lan-
poenapa loedjeng sami, kang neng barisan, Pa-
ngran Bèhi toer nèki. (127) Waoe daloe poekoel
tanga hadnba prapta, abdi dhalem kang baris.
wiloedjeng sadaja, mesem Sri Naranata, ing-

p. 54

wingking wonten prakawis, kabaetoeh koela,-
paman Praboe ngadani. (128) Ladjeng samija
sinamoer lan gaedjengan, mangkana kang wi-
narni, nenggih kijai Modjo, sadaloe datan nèn
dra, sareng èndjing ngoendang iki, kang pra-
Ngoelama, nijang Doelah Badaroedin.
(129) San tinantoen lawan samija maos kitab,-
èstoe teres Narpati, mangkana ki Modjo,-
langkoeng kadaewoengira, katahen atoeri-
rèki, lawan kinetoh, mring sagoeng pra Ngoe-
lami. (130) Doelah Kadji Badaroedin apan noe-
lija, kinèn sowan mring Ngadji, anoewoen nga-
poera, sagoeng galat samija, ing karsa sam-
poen ngladosi, apan soemangga, namoeng
panoewoen nèki. (131) Ketib ipoen ingkang sa-
mi ngoelamanja, nenggih Kadji Mammar-
dji, lan ki Kawisika, Barmawi ki Dadap-
an, Ketib lami apan sami, linarod ika, di-
nadèkaken Modin. (132) Moeng paenka panoe
p55 woen ipoen ki Modjo, inggih bilih mareng-
ngesem Sri Narendro, ngandika mring kang
paman, nenggih Djeng Pangèran Bèhi, ma-
pan lan awah, kekah dasar sajekti. (133) Woe
daloe pan sanget srengen kawoela, soepran-

diné pon maksih, tekaboer poenika, ngaken
saged pribadija, Pangéran Bèhi atoer nèki, leres
Narèndra, mila sampoen tan kènging. (134) Ing-
ngewahan ènget sakedap kéwala. Daoematèng
ngèlmi nèki, kalamoen kabektah, jèn dangan
soepé noelija, ing siang kalawan ratri, teka-
boerira, moeng poenika kang dadi. (135) Kadji
Badaroedin, toemoengkoel kéwala, Sang Na-
ta ngandika ris, paman gih sampéjan, koe-
la kèngkèn loemampah, mring Masdjid nga-
degken iki, Pangoeloe Kadjo, lan panoewoen-
anjo sami. (136) Inggih sampoen koelo toeroeti-
sadaja, kabèh miloea iki, arang Masdjid pa-
da, sandika samija toernja, sagoeng poetra
santanèki, lawan Boepatija, woes rampoeng
karsa Kadji. (137) Noelija kaendoer Sang Nata a-
masanggrahan, mangkana Pangéran Bèhi, mi-
jang poetra santana, lan sagoeng pra Dipatija,
sadaja, daoematèng Masdjid, woes tan winarna,
kawarna sampoen lami. (138) Ing Bagelèn ma-
pan kainggahan lanat, kalang kang ageng
nèki, dadija tan kawawa, Basah Ngabdoel-
moehji ka, lawan Basah Ngabdoellatip, ma-
pan ing Ngrèma, dèreng dipoen tanemi.

(139) Marma Basah dadija kitir djoeritira, ngoeng-
si dateng Matawis, Bagelen sadaja, mandak
ing wates samija, woes katoer marang Narpa-
ti, Sri Naranata, noelija kinen numboli-
(140) Raden Basah Prawira dirdja woes prapta,
lan sapra djoeritnèki, saking wétan Praga,
p 56 dadija maring kantoen ika Boelkija kang-
maktih baris, ing wétan Praga, lawan Ra-
dijan Dipati. (141) Ladjeng kinen mantoek a-
pan tata-tata, karsa nja Sri Boepati, kinèn
ngantoekkena, nring Bagelen sadaja, mang-
kana ingkang winarni, ing Sambirata, king-
gahan lanat kapir. (142) Saking Kedoe pan-
kalangkoeng ogengira, medal Djéksa paeni-
ki, Pangran Pakoeningrat, lawan Djaja pi-
aksa, tan koewawi anadahi, atoer woeninga,
dateng Sri Narapati. (143) Lamoen mengsah-
saking Kedoe langkoeng geng nja, harsa-
nring Sambiradin, mangkana woes prapta,
lanat ing penanggoelan, gègèr Sambirata
naeli, gaeng répat samija, apan woes maung-
gah hardi. (144) Sambi rata marengi poewang
paenika, pra pradjoerit namoeng kedik, Man-
tri lebet ika, pan amoeng kawan dasa, lan

noedjae Djaemaengah iki, kijai Modjo, karsanja Sri Baepati. (145) Apan kinèn daemaegèkken dènnja salat, Djoemaengah apan sami, lawan Soerjagama, Soeranata kalawan, bar Djoemaengah apan sami, para Ngoelama, Sri Narindra pribadi. (146) Kangmetoeken lan sagaeng poetra santana, Baepatilebet iki, kang dèrèk Narèndra, maung ngampil panakawan, gamel kang dadas pangaasi, maung kawan dasa, mantri-lebet kang ngirid. (147) Dijan Toemenggoeng Yoesta nagara kalawan, Raden Poetoetlaweki, Dijan Ganda koesoema, prapta ing doesoen Manggang, lanat prapda Tandjoeng iki, adjeng-adjengan, nanging parmaning Widdi. (148) Lanat toeloh manggah datan madjeng ika, dènjana katah iki, barisnjo wong Islam, mempen neng padoesaman, maung Djeng Soeltan kang kaèksi, aneng ing margi, lan poetra santaneki. p 57 (149) Mijang Baepati apan samijo kakapalan, dènjana hoesar iki, dateng lanat toeloh, dadijo tata barisnjo, ri waes noelijo amrijemi, mring doesoen Manggang, ija ingkang dèn mrijemi. (150) Mantri lebet kawan dasa lan ìwah, mempen ing doesoen sami, mangkana ki-

(152) cont. Kandjeng Pangéran Behi, ... angaturi nring djeng Sultan prajoginja. (1) mapan ngunduran kéwala, sabab abdi
(1) Langkung kēdik, suprandos ing Sambiratā, sapunika sampun
Brasih, punapa dèn kekahi....... jin ck...

Madja, ri waes bakda Djoemoengah, ladjeng
noesoel prapta sami, tigang gendéra, saja
katah kaèksi. (151) Lanas toelah saja ngati-
ati samija, kinarka mesaek djaerit, mang-
kana ki Madja, apan rembakkan sanijo,
kalawan Pangeran Béhi, lamaen sambada
Sri Nata dèn atoeri. (152) Sinom "Tedak
ametoek ken joeda, baedal saking Sambiradin,
waes prapta ing daesoen Mang gang, daesoen
Tandjoeng genja kapir, nanging parmaning
Widdi, apan datan nganti tjampoeh, dadija
ki Madja lawan, Kangdjeng Pangeran Béhi, [omission]
(1) Jèn pareng karsa Sinoehoen, bendjing en-
djing kéwala, sinabet paen lanas kapir,
gija nimbali Radèjan Dipati Danoerdja.
(2) Lan Sèh Ngoesman Libatah, datan tanggel
bendjing-endjing, sagendinging lanat koe-
lah, déné sapoenika jekti, sanget katjoe-
wanèki, mapan langkoeng ina toehoe, mang-
kana Sri Narendra, waes dahar atoernja ka-
lih, mantri lebet noelija kinen dawoehana
(3) Moendoer nanging wija katara, kinen noeroet
désa sami, sampoen moendoer Sri Narendra
ngalir ngilèn lampah nèki, dateng Redjasa

CANTO 34 pp 67-100 [109 verses]

iki, sareng kebih kadoeloe, Islam ing lampohi- p58
ra, lanat ngiro jèn ngingeri, noelija ladjeng
lanat marang Sambirata. (4) Sang Nata rawoeh
Redjasa, noelija Kangdjeng Pangeran Bèki, ma-
toer dateng Sri Narèndra, Batah Prawiradir-
djèki, lawan Bagelèn sami, angèbeta saking
kidoel, prajogi dinawoehan, ki Hadjo dadan
ngrembaggi, sabab sampoen liboer Dijan Pra-
wiradirdja. (5) Dan ngangkat karjo pribadijo,-
badé langkoeng awrat niki, Radèjan Dipati poe-
nika, dèreng wanten karjaniki, Sang Nata-
woes noeroeti, mring ki Hadjo atoeripoen, Gan-
dèk sampoen loemampah, nimbali Radèn Di-
pati, geganttjangan lan Sèh Ngoesman Liba-
sah; (6) Pangéran Soemanagara, kalawan Setjo-
dirdjèki, mapan tan kalilan bekta, maktoha
kantoen abaris, aneng sawètan Pragi, sama-
na Gandèk woes tjoendaek, lawan Radèjan Di-
patijo, dawoehken timbalan lan Hadji, lang-
koeng kagijat Radèn Dipati Danoerdja.
(7) Lan Sèh Ngoesman Alibasah, gjå nembang
bengara nadi, boedal sawadija koeswa, Ba-
sah lan Radèn Dipati, prapta sakilèn-
Pragi, wekkoe magrib kèndel ~~satang~~ sa ggang,

samija salat sadaja, bakda Isa Dijan Di-
pati, lan Sèh Ngaesman sampoen prapta
ing Redjasa. (8) Waes panggih lan kijai Madjā,
lan api Djëng Pangran Bèhi, ing ngirid so-
wan Narèndra, waes tjoendoek lan Sri Bae-
pati, mangkana atoerneki, jèn pareng kar-
sa Sinoehoen, bèndjing-èndjing kawoela nga-
poeri kedak mriksani, lèpèn Gaebag ngriki
katjelaken mengsah. (9) Wektoe makrib sa-
mija katahira, Islam lawan lanat kapir,
bilih ramé ing Ngajoeda, tan wandé prapta
p.59 ing ngriki, mangkana Sri Baepati, sampoen
dahar aboeripoen. Dijan Dipati Danoerdja,
menghena waewaesen èndjing. Kang djëng Soel-
tan waes kedak lèpèn Gaebah. (10) Radèn Dipa-
ti Danoerdja, waes nembang tengareng djoe-
rit, gaemregaet wadija Baelkija, mangkana
ingkang winarni, Radèn Basah mijarsi,-
Prawirodirdjo poenikae, kalamaen Sambira-
ka, kolebdan lanat kapir, Radèn Basah
sigra anembang tengara. (11) Lan, sa gaeng Ba-
gelèn kang samija, nenggih Basah Ngab-
doel latip, lan Basah Ngabdoel Yoehji ka-
pan lang kang gregoetnja sami, Basah Si-

go poenika, lawan sapra djoeritipoen. pan ta-
reng king lèr lan Sèh Ngoesman Alibasah.
(12) Dijan Basah Prawiradirdja, mapan ladjêng
nempoeh djoerit, tan kantoen Basah kalih-
nja, Toemenggoeng Rangga lan Pandji; na-
maeng kèndel Ngabèhi, ingkang binekta poe-
nikoe, pradjoerit djadjar samija, Bagelèn -
tinilar sami, aneng wates saking kidoel Ba-
sah tijo. (13) Lanat langkoeng bingoengira, ki-
nepang neng Sambiradin, ingkang lèr Radèn Di
patija, lan Ngoesman Libasah ika, kang ki-
lèn ingkang barès. Pangran Pakoeningrat ikoe,
Lawan Tjakranagara, Djaja pideksa tan kari, la-
nat toelah apan ladjêng nempoeh ika. (14) Ngalèr
ngilèn aendoerira, binaroe dèn Basah iki, pan
saking kidoel poenika, lanat toelah kasah ma-
ki, oeroet lêpèn margiki, pan medali margi-
ikoe, pan sampoen kjênegasan. (15) Ing Tojakèn-
del woes prapta, sajah lanat magak noeli, -
mapan langkoeng ~~kèndel~~ pangedrèlnja, tan kèn-
del marijem niki, nanging sakedap iki, lanat
ladjêng lampahipoen. prapta ing Toendjoeng-
noelijo, samargi dipoen patèni, bangkè nirè-
ki kètjèr samarga - marga. (16) Magak ning

p.60

Tandjoeng poenika, mangkana Sri Narapati, -
mantri lebet kinèn samija, mapan toeloenging
djoerit. Raden Martanagari, lan Raden Soetoel-
lawèkoe, Raden Gandakoesoema, sampoen mang-
kat saking ngarsi, sakantjanja lawan sam-
poen katah prapta. (17) Raden Dipati koeming-
ngal, lan Basah sakawan iki, jèn mantri lebet
koeningal, dadija langkoeng adjrih iki, Doel-
lah Rangga Sandji, Ngabèhi pan sareng rem-
pach, tan mawi soeba-sita, lanat joedanja ka-
lindih, langkoeng katah bangkénira lanat-
toelah. (18) Loemadjeng pan sampoen prapta, pe-
nanggoelan magak malih, pan kadija panga-
gengira, hoesar poenika kang kenging, ngantos
dangoe magoki, andandani bangkènipoen,
kang pengageng kéwala, déné lanat ingkang
alit, pan tinilar kekètjèr saenggenira.
(19) Mangkana meksa tan kwasa, lanat pan loe-
madjeng malih, saja katjah ingkang pedjah,
mangkana kasapoet wengi, Islam pan kendel
sami, mapan dèreng oentoengipoen, tan telas
lanattoelah, pan katah bandanganèki, kang-
sandjata koeda mangkana winarna. (20) Islam
pan loedjeng sadaja, satoenggal nanaung-

kang prapti, ing sabilollah, poenika, Mas Pan-
dji Dasamoekèki, liwoeng pangamoek riki, -
ngantos poetoeng waosipoen, adjoer koenar pani-
ra nging katah kang labet tamī, wadija Islam
kènging mimis tan poenapa. (21) Sèh Moecham-
mad Ngaesman Basah, kènging mrijem kan-
tol iki, mapan tawah saking koeda, kaèdanja p. 61
ladjeng ngimasasi, nanging pitoeloenging -
Widdi, tan pasah Sèh Ngaesman ikoe, mapan
woes tan winarni, kawarnaha Sri Boepatī, da-
tan harsa koendoer dateng Sambirata. (22) Tama-
digda kinèn karja, ninggih pasanggrahan ma-
lih, ing pengasih namanira, mangkana Radèn
Dipati pan kinèn wangsoel malih, dateng -
pabarisanipoen, lawan Ngaesman Tibasah,
doemateng sawètan Progi, Basah tiga woes
kinèn mantoek sadaja. (23) Mring wates ataba-
tata, badé mring Bagelèn tami, mangkana
Sri Naranata, mapan pasanggrahan malih,
ning Gedang Goebah iki, angentosi dadosipoen,
dinja karja poenika, pasanggrahan tan winar-
ni, sampoen dados naelijo kedak Sri Narèndra.
(24) Mring Pengasih lan sawadija, Rawachira tan wi-
narni, mangkana Radèn Dipatija, mapan tam-

pi soerat nèki, saking Rèsidèn iki, Palek ing Ma-
gelan ikoe, Djèndral De Kock kadjeng ijo, pan
meksa ngadjak bedami, lamoen sampoen kanggè soe-
ratnja poenika. [25] Palek kinèn papanggiha, roemi-
jin lan Dijan Dipati, mangkana katoer Narèn-
dra, kang soerat dateng Pengasih, Sang Nata gija
nimbali, doemateng ki Madjo ikoe, kalajan ingkang
paman, nenggih Djeng Pangeran Ngabehi, mapan
samija tinatoen soerat poenika. [26] Kijai Madjo a-
toerira, kalawan Pangeran Behi, dados lir dock
Djohalanang, pan langkoeng sangèt poenika,
ngèlmoe katal lan kènging, jèn mawi beda-
mi lochoe, lamoen sampoen birangat, jèn
kapir lan asrah diri, mapan kasah sisikoe
poenika. [27] Makaten Radèn Dipatija, sam-
p. 62
soemoeroep ngèlmoe pasti, boten wandé kalepat-
an, lamoen samsoea apanggih, ageng sisikoe-
nèki, doemateng ing ngèlmoenipoen, wantoe
dèrèng woeninga, dateng sikoening Agami,
Sri Narèndra dadija dahar atoerira. [28] Kang
paman lawan ki Madja, mangkana Radijan
Dipati, san kalilan lamoen panggija, lan
Rèsidèn Kedoe iki, apan waes san winarni,
Djojowagara winoewoes, pan kasamoewan-

mengsah, Kornel Salwèn wastaniki, mapan-
ngirid sagaeng wadja ing Ngajogija. (29) Karja
bèteng ing Sajangan, mangkana dipoen takeni,
mring Raden Djajanagara, sakan tjanira Boepa-
ti sakidoel Ngajogija ki, lan wètan Ngajogija
ikoe, nijang Prawira Tambama, langkoeng ra-
mi sang ratri, datan noewoen bantoe mring
Raden Dipatija. (30) Tinatoen maksih kadoe-
ga, lanat kapir katah mati, mangkana Boe-
pati ingkang, prapta ing sabil lalahi, kang-
santana Narpati, Pangran Demang poetra-
nipoen, Raden Senakoesoema, pan roesak koe-
narpaneki, pan kaladjeng kalalah pangam-
moek neki ira. (31) Lawan Boegis kalih ika,
pan Rangga Daèng Takintjing, Ngabèhi
Daèng Tarèwa, bèteng ing sajongan dadi, Kar-
nèl Salwèn poenika, langkoeng resah ing-
prangipoen, wong ngili pinedjahan, lanang
wadon sarta baji, jèn katjandak mapan dèn
rampet kéwala. (32) Daja-dajo apoelija, sa-
bab lanat taloh keh kang mati, samana ki-
doel Ngajogija, mapan Tasah ingkang sa-
bil, mangkana Dijan Dipati, mapan arem-
baggan tampoen, lawan Rahadèn Basah, Pra-

p. 63

wira dirdjo tan kapti, Pangeran Bèhi joen matoer mring Sri Narèndra, (33) Rahadèn Djajanagara, pan sinoewoen oendoer nèki, sabab winastanan tiwas, raemeksa ing tanah nèki, rembag katiga sami, Dèn Basah lega kijaspaen, marma lami paenika, tan dateng Bagelèn nali, Radèn Basah mapan ewed ing kijas ira. (34) Daemateng Rahadèn Basah, Ngabdoelladip pan sajekti, mangkana gega rembagnja, apan Basah Ngabdoelladip, sinoewoen mring Narpati, ginentos aken paenikoe, dateng Djajanagara, kadijo woes karsaning Widdi, pan ing wektoe paenika sagoeng paenggawa. (35) Apan panas-pinanasan, tanapi ki Nadja iki, mapan lang koeng panas ira, daemateng Radijan Dipati, lan dateng Pangeran Bèhi, Sang Nata woes aening ikoe, lamaen sagoeng paenggawa, jèn mangkana apan sami, nging Sang Nata woes maepoes karsa Hijang Soeksma. (36) Mangkana èstining drija, nadijan tina lanat kapir, ija teka tanah Djawa, kaja woes tan bisa mami, mrih selamè kijas nèki, mring wang Djawa kabèh ikoe, nadija angles kijas ira, kaga-

gos kang samijo swargi, marma barang atoer
nja tjatoer poenggawa. (37) Pangeran Bèhi ki-
Madja, Dèn Basoh Radèn Dipati, tang Na-
ta noeroet kéwala, sabab ing galih woes sepi,
mring rohmading danjéki, kang pinoenta-
mring Hjang Agoeng, pan amoeng bebepira,
sagoeng kang nglampahi sabil, lawan sahid
sagoeng Islam tanah Djawa. (38) Djaloe èstri
raré ika, angsala soepangat Nabi, Moeham-
mad Sam kang Moestapa, namoeng sih ra-
bool ngalamin, ing siang lawan ratri, Kang-
djeng Soeltan kang sinoehoen, marang Al-
loh Tangala, tetepé kang imam sami, ka-
tri maha sabil sahidnjo sadaja. (39) Ngan-
tepi Islam njo samijo nglampahi parintah
Dalil, ing Qoer'an pan ajat katal, namoeng
sih raboel ngallalamin, ing ngakerat pami-
ki, tetepa ing kang sinoewoen, mangkana-
mapan mapan naelija, Radèn Djajo nagaré-
ki, kinimbalan mring Pengatih sampoen prap-
ta. (40) Tan kantoen wadijo Tamtama, mang-
kana woes dèn dawahi, lan Basoh Ngabdoel
latip, tan katilan mantoek ikoe, mring Ba-
gelèn poenika, apan kinèn anggentosi, mring

p. 64

lampahanira Dijan Djajanagara. (41) Pradjoe-
rit kinèn masrahna, mijang sagoeng kang
pra Dipati, sakidoel Jogija sadaja, miring
Dèn Basah Ngabdoellatip, apan tan waes
tan winarni, namoeng Tamtama poenikoe
Ngabèhi Pandji Rongga, kawan dasa katah
neki, kedah toemoes dateng Dijan Djajana-
gara. (42) Mangkana karsa Narèndra, Radèn Poe-
koetlawa malih, pradjoerit Tamtamiki kawan-
dasa dadija ikoe, mapan sisihanira, lawan
mantri lebet malih, sabab Radèn Toemeng-
goeng Martanagara. (43) Lan Radèn Ganda-
koesoema, karsanira Sri Boepati, kinarja-
Basah ing Ngrèma, mantri lebet toemoet-
sami, lelektanja sami pribadi, mangkana
woes tan kinatoer, pan ladjeng kinèn mang-
kat, badé Basah tiga iki, maoeng Pinilih ing-
kang tan kalitan bekda. (44) Binantaken
Dijan Dipatija, sadaja tan wanten kari,
toer kijo bar-kijo ika, tarkijo Soeraja sami,
mandoeng Waning prang iki, lan Basah
Bagelèn ikoe, Ngabdoel Mochji poenika,-
saking wates baedal sami, prapting nge-
lok ladjeng pinetoek ken joeda. (45) Nanging

tet loeroeng poenika, sinjo djang-adjangan
boris, dadijo amoeng marijeman, tan ana kang
nijaṭani, nengna kang lagijo djoerit, kina-
dja ingkang winoewoes, sampoen karsa Hijang
Soeksma, dasan marem ing tijas niki, weling
atoer nring Pangéran Béhi noelejo. (46) Noewoen
pamit nring Naréndra, jèn nglampahi poe-
loe iki, ngaturi ajoen ngradin Padjang, lan noe-
woen dèn ter pradjoerit, gangsal atoes poenika,
Boelkijo kang tegang atoes, Sèh Ngoesman Li-
Basah, poenika ingkang pangirid, Mangkoe-
joeda lan Toemenggoeng Bradjajoeda. (47) Sanijo
njètoes pradjoeritnjo, djangkep gangsal a-
toes iki, mapan langkoeng tiga welas, lan
kantja metakan sami, anak Koerawan iki,
mapan inggih koelo soewoen, lawan Toemenggoeng
Padjang, kang kapala ladjeng sami, apan badé
koelo antoekaken sanijo. (48) Pangeran Béhi a-
ngandika, jèn kènging bok sampoen kijai, -
ingkang ngadep Sri Naréndra, mapan tan
wanten kijai, koelo tring késah oegi, ki Ma-
dja apan soemaoer, kadas poendi Pangéran, -
jèn tan tjetjèkèr pribadi, mapan katah ing-
gih anak poetoe koelo. (49) Poepapa ingkang-

p. 65

katěda, ing béndjing wekasanněki, pědah
* sampéjan santana, angang goer dipoen ingani,
lan sagoeng Senapati, jèn sampéjan darbé
kajoen, inggih mangsa lepata, pan kawoe-
la tijang alit, lamoen boten Pangéran pa-
das prijangga. (50) Pangéran Běhi nabda, poe-
nikoe gěsěh kijai, atoer dika mring Narèn-
dra, nenggih parèntah ing Dalil, maeng ange-
lar Agami, panika salami nipoen, jèn nijat
anglar těda, mapan batal sabil něki, dadan
angsal pan mindak angsal daeraka. (51) Jèn
p.66 amrih těda kéwala, pan sampoen rampoeng
roemijin, poenika daek Djåhalanang, ki-
jadjå soemaoer bengis, sampéjan anjegati, ing
kaelo roemijin ikoe, sadajå kang parintah,
Sri Narèndra amaeng darmi, pan ing mang-
ké, wonten Rahadijan Dipatijå. (52) Pangran
Ngabèhi Běhi ngandika, sanadijan mang-
ké kijai, pan maksih wonten andika, parèn
tahira Narpati, ingkang inggil pribadi,
lamoen makaten poenika, dika poenapa tri-
ma, kaprèntah adi Dipati, sabab Basah
kaprèntah adi Danoerdjå. (53) Jèn maka-
ten karep dika, naewoen dadi Basah kijai,

poenikoe wekasanira, ki Madja saoeriraké, sin-
ten- sintena oegi, kaparentah inggih poeroen,
nadijan nginggila, pan lamoen datan pa-
katil, gih Pangéran poenika moendak poe-
napa. (54) Goemoedjeng Kangdjeng Pangéran,
dené kok gèsèh kijai, kalawan atoer an-
dika, mring Sang Nata Haminèki, ki Ma-
djo saoernèki, sampéjan tan oening toehoe, la-
maen ngèlmi poenika, mawi kanadjoelan tarki,
Pangran Béhi nesem aris angandika. (55) Kijai
wedi-kawoela, lamaen matoera pribadi, pana-
mening ngatoer kéwala, dika matoer pribadi, ta-
mana tampoen kenging, prapteng ngarsa kang
Sinoehoen, tampoen katoer niskara, nesem
Sang Nata nglilani, pan woes oening toka-
djengira ki Madja. (56) Nanging ing kang tijas
Narendra, mapan woes sedijo ngantepi, saba-
rang kang woes kawedal, ngandika, mring Pa-
ngran Béhi, kinen maringi toelis, mring Ra-
dijan Diposi ikoe, barang panoewoenira, ki-
Madjo woes dèn lilani, tampoen lengser ka-
lih sing ngarsa Narendra. (57) Yang kana woes p. 67
tan winarno, kawarnaha ingkang djoeris,
Dijan Basah Prawiradirdja, lawan Basah

Ngabdoel Moehji, Radèn Martanagari, mapan
tanpa wekas ikoe, lèt loeroeng marijeman,
tan kendel ing rinang rotri, dadijo rembag da-
loe samijo djebol ika. (58) Medal pinetoek mar-
gino, lanas mapan tan oedani, èdja tèmijo
marijeman, Radèn Basah gelaenèkè, sagoeng
waos, sami, ingkang kinèn barès ikoe, sam-
poen prapta kerojo, Basah tiga badé sami,
mijang pradjoerit pan datan kantoen sadaja.
(59) Tanget samijo sajah ira, sabab daloe lampah
nèki, arip lawan medal ngarga, marma samijo
tilem ika, tan njana dèn koetoeti, pradjoe-
rit pan samijo tjoetjoel, kalawan Basahira,
lanas prapta ngepang naeli, ladjeng nge-
drèl sinareng marijeniro. (60) Langkoeng goe-
goep Basahira, lan sagoeng pradjoerit sami,
rammar njlampret lawan dandan, nenggih
Basah Ngabdoel moehji, ingkang naedal roe-
mijin, lan ngirid kang hoesar sagoeng, ing
Bagelen sadajo, ing djawi doesoen waos prap-
ti, lagijo baris pan ladjeng binoedjoeng noe-
lijo. (61) Dateng hoesar lanat toeloh, mang-
kana sagoeng pradjoerit. riwoes dènira edan
dan, apan sareng medal sami, tan ngan-

tos kata iki, lanas ladjeng nempoeh poeroen,
marijem woes tan maenja, mangkan kaen drèl
sandjata lit, apan namoeng sandjata moengel
ping tiga; (62) Islam sareng adjengira, apan noe-
roet koekoes sami, pan ladjeng kjoroek kèwa-
la, tangkeh lawan waos iki, lanas mapan
kalindih, Radèn Prawiradirdjakoe, mangka-
na woewoesira, mring Radèn Martanagari, la-
maen kangmas tanas nelasaken poenika. p. 68
(63) Mapan bandé dados Bösah, sareng mijarsa
poeniki, Toemenggoeng Martanagara, pan lang-
koeng bramantija reki, kalawan ingkang
rai, Radèn Ganda kaesaenikoe, woes sir
sagoenging lelajo, pan liwoeng pangamoek
reki, ngantos poetoeng waos agem prib-
dijo. (64) Aelijo njandak malih ika, waos
ampilanireki, Dijan Bosah Prawiradirdjo,
tilarané Kangdjeng Goesti, Bosah ingkang
sinoewargi, kijai Matjan namanipoen,
dadjo belos sadaja, lanas kedik ingkang
oerip, Mojoar Biskis lan Radèn Sindoe-
nagara. (65) Kalih pan samijo loemadjar, -
nging Sindoenagara kamin, mapan kaktoen
waosira, wasijat namanireki, ki Djosame-

teloki, bangkelanas apan toempoek, lan kang kèkètjèr samijo, pitoeng atoes katah nèki, wadijo Islam ingkang prapta sabil lalah. (66) Pan loeroh mandoeng satoenggal, Mas Bèhi Nitiranèki, pradjoerit tatoe sadaja, nanging samijo tan poenapi, katah bandanganèki, mapan warna-warna ikoe, kalih mrijem poenika, mimis lan obatirèkè, sandjata lis tigang atoes lan sandangan. (67) Poenika mapan andoengan, mijang badé sangkelan iki, jatra mapan katah ika, koeda poenika kadjadi, angsalnjo tiang siti, waes radin Bagelen ikoe, ingkang tengah poenika, Raden Basah noelijo aglis, dateng ngrema kendel doesoen ladjer ika. (68) Netepaken Raden Basah Martanagara poenika, pradjoerit ngrema sadaja lan Bagelan kilen prapti, doek ngoeni mapan sami, pradjoerit ngoengsi mring gaenaeng, maeng doellah Pandji Rangga, kang samijo dateng Mataris, sampoen pepak pradjoerit siwoe sadaja. (69) Bagelen kilen poenika, kang tengah siwoe pribadi, Basah Ngabdoel moehji ika, nanging ingkang wèdan maksih, kandjikan lanmas iki, mangkana ingkang winaewoes, Kar-

p 69

(70) Inggih ngaturan uning. (71) Nging Basah Ngabdul mustajiba, [illegible] lanat ... andatengi ...

nil Keleres ika, apan langkoeng napsoenèki, ing
risaké Majoar Biskis balanira. (70) Kinerig sagoeng
kelana, Karnèl nindihi pribadi, datan kantoen
Majoar ika, langkoeng katah balanèki, apan woes
boedal sami, saking kedoeng maosikoe, mangka-
na Radèn Basah, Prawiradirdjo poenika, mapan
sampoen (71) lanat adatengi, mapan langkoeng katah
ira, noelija Radèn Basah iki, nata sagoeng pradjoe-
rit, nanging tadah karsanipoen, Basah Ngabdoel
moehji, minongka dadaniriki, mapan sampoen
pradjoerit pinara tiga. (72) Dijan Basah Marta-
nagara, kang dados pangawat kering, kanan-
Dijan Prawiradirdja, nenggih Basah Ngabdoel-
moehji, pan kinèn ngadi-ati, mangkana kati-
ngal sampoen, lanat pan ladjeng ika, nata-
baris ngedril noeli, pan sinaoeng kalawan ma-
rijem ira. (73) Pradjoerit Bagelen tengah, pan ka-
lindih joedanèki, binoeroe mring lanat toelah,
Basah Prawiradirdjo ki, apan noelija ngobani,-
ngobet saking kanan ikoe, Basah Martanagara,
ingkang ngobet saking kering, lanat toelah ma-
pan katah ingkang pedjah. (74) Kalindih lan-
nat joedanja, Islam apan boerae sami, Karnèl
mapan langkoeng kroda, gija ngobani boesar

Omission end verse 70 Begin 71

nèki, kelana kang pangirid, pan Kapitan Koed
p.70 poenikoe, noelija anginoem samijo, woes tan ne-
dija moendoer oerip, golong madjoe pelangkir-
noelija loemadjar. (75) Dadéjo wangsoel malih samijo,
ladjeng tjampoeh ing ngadjoerit, haosar mapan-
sami hoesar, daras panggih lan pelangkir, -
langkoeng raméning djoerit, mapan dèring-
oentoeng ipoen, tan telas lanat koelah, samija
woeroe ingkang poerit, Dijan Toemenggoeng Gan-
da koesoema winarna. (76) Kènging mrijem wen-
tisira, dawah koedanjo ngemasi, nging Radija
Ganda koesoema, angsal pitoeloenging Widdi,
labet datan poenapi, mangkana sapoen daloe
ladjeng sapih kang joeda, lanat toelah kabah ma-
ti tangkènira pan binekta moendoer samija.
(77) Kang ageng-ageng kèwala, tang kenja lanat
kang alit, tinilar mapan belasah, mangkana
Islam kang prapti, dateng sabillolahi, Doel
lah tantadiwirjeki, lawan Tjitradiwirjo, Mas
Pandji Singa poeniki, ingkang labet ~~djadjan~~ djar
Islam gangsal welas. (78) Nanging samija tan
poenapo, dadijo poer-epoeran sami, mangkana
mapan sareng indjing, lanat tan medal ma-
lih, ladjeng moendoer mring kemit, mangkano-

ingkang winoewoes, Radèn Prawiradirdja, nan-
toen mring ~~kemit~~, kang raka iki; Radèn Basah
Martanagara poenapa. (79) Kadoegi sampoen dèn
tilar, roemeksa mring bawah niki, Dijan Ba-
sah Martanagara, wong soelanira kadoegi, lawan
berkat Narpati mangkana Bagelèn sampoen,
kilèn lawan kang tengah, padang lanas mapan
sami, neng djro bètèng sampoen dadan saged
medal. (80) Dijan Basah Prawiradirdja, mangka-
na ing karsanèki, mring Bagelèn ingkang wé-
tan, apan maksih peteng iki, pan noelja dèn
tanemi, Basah nenggih poetranipoen, Pangran
Bèhi poenika, dados Doelah karkijèki, nama-
nira Radèn Prawirakoesoema. (81) Dados djangkep
Basah tiga, Bagelèn woes poelih moelih, Dijan
Basah Prawiradirdja, mapan ingkang dèn teng-
gani, tanemanja pribadi, neng Bagelèn wétan
ikoe, tan mawi koer oeninga, doemateng Sri Na-
ta pati, dènjo ngangkat Dijan Basah Prawira-
dirdja. (82) Doematèng Rahadèn Basah, Prawira-
koesoema iki, mangkana apan woes lama, nging-
lanat tan saged medjil, Bagelèn padang sami.
Radèn Basah noelja mantoek, mring Mataram
sawadija, koeswa mapan dadan kati, ladjeng-

p 71

sowan daematèng Sri Naranata. (83) Hangatoeraken bandangan, nenggih kang marijem kalih lan waos Djatamalila, mijang mimis lan obatirèki, kalawan matoer malih, kalamaen Bagelèn ikoe, wètan pan tinaneman, Basah Daelah karkijèki, dèni ingkang kawoela gentosi ika. ~~Nenggih kang marijem kalih~~; (84) Nenggih pan Soera maestapa, kang ngaeni Pandji mirèki, nenggih dhi dhalem karkija, mesem Nata ngandika ris, ja waes tarima mami, mijang saroepaning kang sagaeng, kang pada ngangkat karjā, nanging kijāsira Narpati, èsmae gela mring Basah Prawiradirdja. (85) Sabab andingini karsā, ing ngaeni pan tan winilang, lamaeng Bagelèn kang wètan, nenggih kinèn anan emi, Basah waes tan winarni, mangkana ki Yadja ikoe, mapan sampoen laemampah, daematèng sawètan Pragi, nging taelaja lan Sèh Ngaesman Ali Basah. (86) Sèh Ngaesman ajaen mapaha, adjrih timbalan Narpati, poen taemaet dasan kadaega, daematèng ki Yadja iki, lawan Daellah satoenggih, Sèh Kadji Daelah Kadir ikoe,

p.72 marma ahangga krama, jèn dèn adjak mangkat iki, pan soemadas dèrèng pepak kantjanira.

(87) Dadija lami kijai Madja, mapan dadan mang-
kat iki, nenggih doemateng ing Padjang, ismoe
kadoewoeng poenika, atoerija mring Narpati, a-
joen wandé isin langkoeng, sareng Ngoesman Li-
basah, tan kenging kinantoen iki, ing kijosira-
ingkang ing ngaben poenika. (88) Nenggih pra-
djoerit Boelkija, Seh Ngoesman Libasah iki, -
kang badé kinarja banda, nanging Seh Ngoesman
woes oening, marma tan poeroen iki, mring ki-
Madja kadjeng ipoen, lamoen badé soelaja, ki Ma-
dja saatoerneki, marmanira Seh Ngoesman a-
wrat kijos iro. (89) Mangkana kijai Madja, lang-
koeng kéwran ing kijos néki, roemaos kalah -
kladjengnija, dén nja matoer mring Narpati,
marang satanineki, dadija nantoen moeridi-
poen, nenggih kijai Dadapan, kalawan kijai -
Melangi, atoerira kalih pan kadoegi ika. (90) Ngang-
gé Dalil mansoeh ika, sabda wenang déning la-
ngip, pan ngoendoerna maing sakedap, ki Ma-
dja dadija noeroeti, mring kaeri moerid néki,
kijai Dadapan poenikoe, pan tinekadjeng
naelija, ki Dadapan mring melati, kadjeng
panggih lan mojar Wiranagara. (91) Naelija
tanggel tinanggelan, sabab mojar moerid-

nèki, doek alit nèng Nelangika, tan winarna
niskarèki, noelija tamijo njagahi, pangiñe bi-
tjanten ikoe, kalih pan dadas marga. Dadapun
lan majar iki, nèng Nelati wes timadas dinten
nira.(92) Ki Nadja panedanira, Residèn Pengoeloe
Patih, ing Sola Jogija sadaja, majar mapan a-
njagahi, nging neda kèndel nèki, sagaeng ing a-
p.73 prang sadaraem, sagah kijai Nadja, noelija a-
toer soerat iki, miring Angasih wes katoer -
miring Sri Narindra.(93) Doek noepeksa ingkang
soerat, Nata langkoeng bendoenèki, wus doe-
mateng ki Nadja, mangkana timimbalan tè-
ki, hèh tasakena iki, mapan doerong toe-
toeg-toetoeg, Nadja karja rentjana, olèhnja
manggoeng bagoesi, jèn mangkana ija dihin
ana apa.(94) Mapan sagaeng kang bitjara, dènè o-
ra ana dadi, ikoe ija kang njadjak, taben-taben
Djèndral iki, lan masrahaki taewin, tanah-
Djawa kabèh ikoe, soeprandènè tan dadèja,
oedjarè ngèlmoe tan keni, dènè mengko ingkang
dèn bitjara apa.(95) Residèn jèn kimoe ika, lan
Danoerdja ora keni, toetoer lamoen Qoer'an ika,
ingkang ora anglilani, toer ta ora wiwiti, pan-
darma Residèn Kedoe, gawa lajange Djèndral,

satoeri soen taeroeti, doeroeng lawas oepama la-
maen lalija. (96) Déné banget karjo nista, ta Soe-
loeran loeroe arip, toetoeré ngelmoe tan kena, waes
pita lamaen tan keni, ginoegoe oedjaré néki, Ngoe-
lama apa réné koe, mapan salawasira, gaung bé-
béka karjané ki, lan maningé mapan waes akih
wang Islam. (97) Ngoelama Kadji Pandita, Sarip
lan santana sami, kang waes pada sabillolah,
déné angisin-isini, danja siro mepeti, mapan
ara sedja ing soen, lamaen Allah Tangala, ija ara
anglilani, ing loehoeré Islam ingkang aneng Djo-
wa. (98) Agama Nabi Moehamadd, soen teda sir-
naha mami, aneng danja tanpa karja, ma-
pan soen sedijo bilani, marang kang pada sa-
bil, djer ikoe parentah ing soen, kabeh wang p. 74
tanah Djawa, Islam ingkang pada sabil la-
~~lah~~ wan sahit pan ingsoen kang doewé karja.
(99) Andjaloek menenging prang, ing soen apan
tan anglilani, mangkana waneh ki Madjo,
bitjara tan soen soelajani, lamaen tan ~~winar~~
wanti djoerit, angoer kanen bali ikoe, Badaroe-
din pan sira, soen kang kan dawoehna iki,
mring ki Madjo jen mangkana karsaning way.
(100) Lawan maning dingin sira, mampira Da-

noerdja iki, lajang gawanen balèkna, Doelah Kadji Badaroedin, sandika atoer nèki, nembah kang sèr noelija moendoer, sing ngarsa Sri Narèndra, tigang dinten noelija prapti, Doelah Badaroedin lawan bekta seras. (101) Pataerantra ki Hadja, rapal kang kènging ken iki, poenika pan ajat Qoer'an, inggih kang hambalampahi, noelija Sri Narapati, animbali Ngoelamèkoe, kang maktih kantoen samijo, praptaneng ngarsa Narpati, lawan Kadji Pandisi Nata ngandika. (102) Hé sanak Kadji Ngoelama, ing-soen jèn sakan sajekti, mapan iki ajat Qoer'an Qoer'an, apa nan sèh mansoeh iki, padjara dèn sajekti, mapan ingsoen tan saemoeroep, mring nan sèh mansoeh jèn poenika. (103) Agami Nabi Moehamad, rapal poenika kang kènging, daek alamé Nabi Moesa, nadèjan-moerindji pribadi, pan samijo atoer nèki, Kadji Hamsadji poenikoe, lan Sèh Barmawi iko, noelijo kinèn amang soeli, daeka Kadji Badaroedin mring ki Hadja. (104) Kalammoen waes tan kolilan, sabarang padaeronè ki, nging kinèn mantaek kewala lamoen dadan poeroen djoerit, kijai Hadja.

p.75.

poenika, sarung tampi seratipoen Dijan Di-
pati Danoerdja, mangkana timbalaniki,-
Sri Narendra langkoeng djrih kadoewoengira-
(105) Pring sagoeng patoeranira, sadaja kang kawi-
djil, mapan ing salaminira, katah kang ka-
ladjeng jekti, dateng Sri Narapati, poen man-
taek wirang kalangkoeng, lawan kang pra-
djandjian, lan majar apan wes dadi, na-
moeng kantoen ngantosi dinten kewala.
(106) Mangkana estoe apanggijo mapan aneng ing
melati, ki Madjo lan sagoeng samijo, kang den
weling aken iki, apan pepakan sami; Sala lan
Ngojagijo ikoe, majar kantoen ika, lan winar-
ni bitjoreki, kijai Madjo ladjeng sowan Sri-
Narendra. (107) Pring Pengasih samijo sampoen -
prapta ladjeng, djoedjoeg aneng Masdjid, noelija
weling ataer iko, marang Dalah Badaroedin,
noewoen sowan Narpati, Kadji Badaroedin ikoe,
ladjeng sowan Narendra, Sang Nata apan marengi;
lenggah aneng soerambi langgar poenika.
(108) Kadji Badaroedin ikoe, lan rijo, poen paman
lamoen marengi, noewoen sowan ataer salam,
sakantjanipoen Ngoelami, ngandika Sri Boe-
pati, mapan ing soen wes lan ajoen, salaman

lan wong bisa, mapan ing toen bado jekti, bok
manawa anoelari badoning wong. (109) Heh Badaroe-
din koeboera, marang ki Hadji sireki; Doelah Ba
daroedin noelija, moendoer sing ngarsa Narpa-
ti, lan ki Hadji woes pangggih, sampoen winas-
takaken ikoe, tinimbalaning Narendra, lam-
moen arsa papanggih, lan sampejan lawan
manise kang sabda. (1) „Dandanggoela"

CANTO 35 pp 100-134 [100 verses]

Kijai Hadji sareng amiarsi, lamoen Nata
kan arsa panggija, toemoeng koel krasa ing
p. 76 || tijasé, lamoena gaeng lepatipoen, atanapi ring
ngèlmi niki, soemaos lamoen tiwas, barang a-
karipoen, ing kang sampoen kalampahan, da-
dijo sanget nalangsa djroning ati, marang
Allah Tangala. (2) Atanapi daematang Djeng
Nabi, dadijo medal ki Hadji loehiira, ngraos
barang kadoendané, noelijo aris amoewoes, wa-
oe marang Seh Badaroedin, andika hoema-
toera, daematang Sang Praboe, kawoela noe-
woen sapisan, angabekti daematang Sri Na-
rapati, mapan sedijo kawoela. (3) Anglam-
pahi sakaita Narpati, Doelah Kadji Bada-
roedin noelijo, wangsoel matoer mring Sang
Radjing, Nata ngraos tijasipoen, sareng.

atoer niki, Seh Badaroedin noelija, tinimbalan ikoe, lawan sagoeng kang Ngoelama, miwah Kadji ingkang bade taemoe tami, waes sonnija prap teng ngaesa. (4) Kijai Nadja noelija atoer bekti, djawat astra lawan Sri Narendra, esmoe kamembeng waspane, anglir wekasane panggaeh, mijang pra Kadji lawan Ngoelami, sadaja pan mangkana, marma datan dangoe, Sang Nata angres kang drija, daek taemingal dateng ki Nadja poeniki, kadija korsaning Soeksma. (5) Apan ladjeng kinen mangkat malih datan ngantos matoer kijai Nadja, tan winarna niskarane, mapan waes prapta ikoe, ning wetaning Paraga malih, Seh Ngoesman Alibasah, ing ngaendang tan poeroen, lawan Seh Doelah Kadji ka, Ngabdoel Kadir dadija ingkang taemoet naming, Doellah Kadji Moestapa. (6) Namaeng lawan kantjanira pribadi. datan pepak sadaja mangkana, tamija tagaeh noesoel bae. namaeng Taemenggoeng ipaen. ingkang pepak Mangkoejoedeki, Hoerawan Bradja joeda, Sadilaga ikoe. Taemenggoeng Padjang sadaja, datan taemoet tanija gelo ing tijas niki, daema-

p. 77

teng kijai Modjo. (7) Dadija namoeng nak moe-
ridirèki, lan sadèrèkira ingkang milija, nanging
kolah kantoen mangké, moerid sadèrèk ipoen,
ingkang sampoen sanija Ngoelami, sabab
kijai Nadjo, sing soelajaniipoen, kalijan Sri
Naranata, lan ngèlmoe nja sareng njelaka-
ken iki, dateng kijai Dadapan. (8) Kadijo
sampoen karsaning Hjang Widdi, kijai Mo-
djo kawoer manahira, datan kan kenan ka-
djengé, mangkana sareng daloe, ladjeng mang-
kat mring Pedoeh iki, gangsal atoes wasara
ingkang ngiring ikoe, apan ladjeng kinoetoet-
an, Karnèlé Bran ki Modja ngatoeran aen-
ning, kalamaen kinoetoetan. (9) Mapan la-
djeng kinèn ngati-ati, èndjing lanat pan la-
djeng ngatingal, Islam sampoen baris mang-
ki, pan tan koetjiwa ikoe, kijai Modjo émoet
kijas rèki, doemateng ngèlminira, lan karsa
Sang Praboe, sedijo sabil karsanira, sampoen
njandak waos joen ngawaki djoerit, sagoeng
kang pro Dipatijo. (10) Lan pradjoerit samijo-
gregoet iki, ki Melangi waos ngang go sandja-
ka, nedijo rempon sadajané, sareng ningali i-
koe, kijai Modjo karsa ngawaki, Kasan Besari

mapan, woes andelik ikoe, mangkana kijai Dadapan, mapan sanget genira maboer poeniki. - kijai prajogi sabar. (11) Pan kawoela joen njoba roemijin, metoekaken dagmabeng poenika, manawi sae kadjengé, woes karsaning Hijang Agoeng, kijai Modjo kendo kijas niki, mangkana ki Dadapan, loemadjeng mring ngajoen, ngawé-awé kangnganira, Kapitan Koes mangkana noelija nimbangi, sampoen sanija papanggijo. (12) Noelija sanija sing reh kang pradjoerit, Karnelé Bron apan noelija panggijo, kalawan ki Modjo mangké, dadijo woes sae ikoe, sareng daloe ki Modja iki, njipeng Waringin ika, Karnel njipeng ikoe, ning bèteng Selem mangkana, sareng éndjing ki Madja dipoen atoeri, mring Kaloben bitjara. (13) Woes dilalah karsaning Hijang Widdi, kijai Modja gampang manahira, pan woes tan winarno mangké, mangkana kang winoewoes, Sri Narendra miarsa warti, kalamoen kijai Modja, mring Kaloben ikoe, langkoeng ngoengoen ing kijaskra, mring pradjoerit ing kang kinèn kaemoek sami, lawan kang mardikan. (14) Pitoeng dinten pan antawis niki, Sri Narendra apan noejoe lenggah, ning soerambi langgar mangké, ing kang sa-

p 78.

wan ning ngajoen. Badaroedin lawan Barmawi,
Poetoet lawa kalawan, Djajanagarékoe, ngraosi
mring mangkoejoeda, lawan sagoenging kang
sanija toemoet iki, andangae ngèlminira.
(15) Mring Barmawi lawan kadji Nardji, apa ing-
soen lan alèh doeraka, sabab kang loemakoe
kabèh, mapan parentah ing soen, kadjabané
ki Nadjo iki, pan karepé pri badijo, barmawi
koeripoen, kadas baben pra milanja, sabab-
sampoen padoeka dawoeh ken iki, radi ing lam-
pahira. (16) Pan antara ~~mangkana~~ Nangkoejoeda
prapti, mapan lawan Sèh, kadji Noessapa, -
melangi Wanakramané, kagijat Sang Nata
doloe, gijo ing ngawé sakawan sami, loemadjeng
ngaras pada, sanijo nangis ikoe, Sang Nata
angles kang drija, lan ngandika waes pada
menenga dingin, mara sira toetoera. (17) Pan
p79 sakawan sanijo atoer neki, lāmoen tiwas-
dalem sadaja, waes katoer sanis karané, -
mangkana ki Nadjékoe, mapan wonten-
Soerakarta ki, kadji Daellatip prapta sa-
nija nangis ikoe, ~~Sang Nata angles kang-~~
~~drija, lan ngandika waes pada menenga~~
pan sarenti datengira, Sri Narèndra sama-

na ngandika aris, waes djana kang rinasa.
(18) Pan gantoengan wong neng donja iki, begdjo
lara pati ara bakal, waes pada ngelija kabèh,
naelija loear Sang Praboe, kijai Madja waes ban
rinami, mangkana Sri Narendra, animbali i-
koe, mring Basah Prawira diroja, lan kang paman
Kangdjeng Pangèran Ngabèhi, sampoen prap-
ta ing ngarsa. (19) Sri Narendra angandika a-
ris, napan dangoe Bagalèn wartanja, Dijan
Basah atan atoere, sampoen padang sadaroem,
lanat toelah tan saged midjil, ingkang lang-
koeng keringan, Bagelèn sadaroem, abdi dha-
lem Basah tiga, napan amoeng Dijan Basah
Martanagari, kalamoen kèsah langlang.
(20) Lanat toeloh samijo ngineb kari, nadijan ing-
gih loemampah prijangga, lanat kalang koeng
kawoesé, Sang Nata malih nantoen, mring-
kang paman Djeng Pangran Bèhi, koela pa-
man jèn kèsah, mring Bagelèn ikoe, ngoepa-
dos Pangoeloe hika, Kalih daloe sampéjan
tengga ing wingking, kalih wajah sampéjan.
(21) Lawan Basah Prawira dirdjaki, pan sandi-
ka katiga toerira, Dijan Basah aris atoeré,
poenapa Djeng Sinoehoen, inggih boten moen-

doet pradjoerit, Sang Nata ris ngandika, woes
tan soesah ingsoen, ing boeri poma dèn jitno, -
mapan ingsoen aloenga tanpa karja ki, namoeng
wong djero kèwala. (22) Kang soen gawa lawan Ngab-
doel madjid, paman Praboe kabèh pan soen -
p. 80 tinggal, pradjoerit mang papat boé, lawan
Soerjaqamé koe, mantri djero Soeranatèki, la-
wan kabèh ngoelama, pan ikoe kang parloe,
arsa soen pilihi pada, lan ngoelama Bagelèn
endi kang dadi, projoga gentèn ana, (23) Nring
ki Madja kapangoelannèki, pan sadaja tan-
dika toeriro, èndjing noelija boedal Radjèng-
ki Djojatjopa ikoe, pan kinilar karsa Narpa-
ti, boedi anèng gedagan, lan medal loelipoen,
njai loerah Setjanoma, toer oeninga lamoen
Djojodjopa nangis, noelija kinèn noesoelna.
(24) Tan winarna Sang Nata nèng margi, sampoen
rawoeh ing Bagelen noelija, tigang daloe nèng -
marginé, masanggrahan Sang Praboe, anèng Mas-
djid ing kawis inggil, Bosoh Mastanagara, ti-
nimbalan sampoen, lan Daelah Gondakoe-
soema, apan sampoen praptèng ngarsanja -
Sang Ngadji, ismoe kangen Narèndra. (25) Gija
lenggah Sang Nata nèng Soerambi, ingkang

paman Praboe aneng ngarsa, lan Pangran Ngabdoel Ma'djidé, nijang kang ngoelama sagoeng, ing Bagelen woes samijo prapti, ing ngirid Radijan Basah, Martanagarékoe, lan Raden Gandakoesoema, noelijo noenggil ngoelami Bagelen sami, lan ngoelami Mataram. (26) Padjang Kedoe mapan sampoen noenggil, Raden Basah noenggil Poetoet lawa, lan Doelah Badaroedinè, lan toean sarip ikoe, Sampar wadi mapan anoenggil, Raden Gandakoesoema, Djajanagarékoe, dené sagoeng kang ngoelama, ingkang sepoeh Bagelen namoeng kakalih, nenggih kambengan wijar. (27) Seh Kastoeba Berangkal poenika, Seh Moehamad ingkang sampoen samijo, ginoeroe pro ngoelamané poenika kang tinantoen, nenggih dateng Sri Narapati, sadaja tjatjahira, kang ngoelama sagoeng, mapan satoes kawan dasa, langkoeng kalih ingkang dérék nring Narpati, Padjang Kedoe Mataram. (28) Ing Bagelen woes samijo tinari, atoerira pan sami kiwola, anenggih Moehamad Koesen pan kapenakanipoen, inggih kijai Pangoeloe ngoeni, Ibrahim ingkang swarga, woes pitaja toehoe, nenggih dateng

p. 81.

ngèlminira, lawan daweg sepoeh anèmipoen
mangkin, lan sampoen tan koetjiwa. -
(29) Lan ki Modja dadan kantoen jèktè, lawan
teksih taler Pangoeloenja, pan woes anoeroet
Sang Radjèng, wiring Pagoeng atoeripoen, wa-
oe ingkang para Ngoelama, mapan pinaring
nama, noenggak semi ikoe, anglir ki Pangoe-
loe swarga, mapan zama Pangoeloe Pekih I-
Brahimo, woes moekakat sadaja. (30) Goeng
Ngoelama mijang prasiwa sami, Raden Basah
woes kinèn wangsoela, daematang barisan ma-
nèh, samija soeka renanékoe, sabab taler Pa-
ngoeloe sami, lawa Raden Dipatija, Sang
Natawiratoewoes, neng Bagelèn apan lama,
sring meng - ameng dateng lèpèn Tjingtjing-
goeling, apan ningali baja. (31) Kang ngla-
dosi pan Doelah sataenggil, Raden Banjak-
widé namanira, lan Rangga Karanganjaré,
nenggih Rangga Motaoen, pan paenika ing-
kang pinandji, ngladasi Sri Narèndra, wiring
Djan Basah ikoe, kawarnaha ing Matarami,
pasanggrahan Pengasih kinèdjoe iki, daema-
teng lanat taelah, (32) Pan aeninga jèn sepi Nar-
pati, pradjoeritnja lebet dèrèk samija, marma

lanat poeraun mangké, Raden Basah poeni-
koe, pan katoengkoelan Pangran Bèhi, kalih
mapan tan ojana, jèn lanat poenikoe, ing Se-
manggèn daloe mangkat, nring Pengasih ka-
langkoeng dènira demit, djàwah sanget pe-
tengrija. (33) Pangran Bèhi mapan baris neki,
nèng kjèpoeri Dijan Basah Prawira, dirdja-
maksih nèng pondoki, lan pradjoeritipoen,
lamaun siang angang lang iki, marma sanija
kanjòna, sabab lanas ikoe, waes lami tan me-
dal joeda, lan Dijan Basah kang dados ètja-
ning galih, sabab Kangdjeng Pangéran-
(34) Barisira aning ngadjeng iki, anandihi Pangran
Pakoeningrat, lawan Djajanagarané, Djaja-
pideksa ikoe, lanattoeloh langkoeng asandi,
saben daesaun kamargan, jèn tinaken ikoe,
mapan ngaken pradjoeritsija. Pangran Bèhi
jèn koendoer dateng Pengasih mapan aen-
ningandika. (35) Marmanira lampah vja les-
tari, bareng wektoe soeboeg praptanira, aning
ing Pengasih mangké ingkang tengga poenikoe,
Pasanggrahan Pengasih iki, Pangran Dipana-
gara, lagijo salat soeboeg, lan tagoeng kang
kenit sanijo, ~~Dj~~ djàloe istri mapan lagijo

p. 82

solat sami, langkoeng tan wonten njana.
(36) Lanat toelah sareng prapta iki, ladjeng ngedril samija goegoep ika, sadaja tamboeh-polahé, apan ladjeng kinepoeng, Pangeran Dipanagara iki, nanging parmaning Soeksma, pan sadaja ikoe, samija wal saged loemadjar, nanging Radjabarana kang sirnaenting, ing Pengasih sadaja. (37) Pan ngantos saged angapeni, saking déning sanget koewaeriza, gangsal kang prapta sabilé, kabedah ladjeng ngamoek, mantri sepoeh wastanirèki, pan Mas Praba leksana, lawan ngampil ikoe, wasta ki Darmataroena, saanaknja nong song Prijo lekda iki,
p.83 anangring djadjar sadaja. (38) Napan noedjoe samija kimit iki, Raden Basah sareng nijarsa warta, goegoep ladjeng namboer agé, pradjoerit apan sagoeng, langkoeng kagijat kasesasami, sabab tan wonten njana, sanget indjingipoen, lanat sareng mijarsa, tamboer moeni lawan salompretnja moeni, ladjeng tata barisnja; (39) Raden Basah Prawiradirdjèki, ladjeng boedal tan ngantos samekta, pradjoerit ~~nèki~~ moeng saanané,

kang kantoen tamija noesoel, saking sanget
kasetanèki, nenggih Rahaden Basah, lang-
koeng adjrih ipoen, roemaos kalamaen tiwas,
tigang atoes pradjoerit kang sareng iki, tina-
ta oeroet marga. (40) Sareng prapta ladjeng-
nempoeh, nempoeh djoerit, langkoeng ramé,
lanat katah kang pedjah, Islam saja katah-
mangké, ing kang prapta anoesoel, lanat mawoe-
doe prangnja kalindih, Pangran Behi winar-
na, pan sareng mijarsèkoe, jèn Pengasih ka-
lebetan, dening lanat mapan langkoeng a-
djrih nèki, roemaos lamaen tiwas. (41) Dené
ngantos kababalan iki, ladjeng namboer la-
wan mijarsa swara, sandjata Pengasih ramé,
nging besmèn tan kadoeloe, Pangran Behi
moelija noetoeti, lan Pangran Pakoeningrat,
Tjokronagarikoe, Djajapideksa winarna, la-
nat toelah ing kang kaboedjeng ing djoerit, la-
djeng kapetaik marga. (42) Nenggih lawan Pa-
ngéran Ngabèhi, ladjeng tjampoeh wingking
kinoetoetan, si lanat langkoeng bingoenge,
kekètjer batangipoen, ginja ngrajah pan
katah iki, tinilar toeroet marga, sing ka-
gesanipoen, waoe dènira loemadjar, eneng-

ena lanat wus datan winarni. kawarnoha
Dijan Basah. (43) Sampoen panggih lan Pa-
p 84 ngeran Bèhi, Pangran Dipånagara katiga,
pan ngraos tiwasé, dené pradjoerit ikoe, a-
pan tiga kang sanija sabil, lang koeng la-
bet kalih welas, nanging lanat ikoe, pan
lang koeng dènja kasèsa, marmanira datan
ngantos ambesmèni, ing Sengasih poenika.
(44) Tiga sami rembag atoer oening. lamoen tiwas
dènja sami tengga. pasanggrahanja Sang Ra-
djeng, kan winarna wus katoer, ingkang soerat
dateng Narpati; Sang Nata apan noelija, sing
Bagelen koendoer kan winarna rawoehira, ing
Sengasih sang saja tjabaning Widdi, datengi-
ra Sri Naranata. (45) Radèn Basah Prawiradir-
djåki, manggoeng bajak doemateng Narèndra,
jåtra bandar sadajané, mapan kedah kasoe-
woen, sagoenging prang dipoen sagahi, lan
malih panoewoennjå, Radèn Basah ikoe, Ra-
dèn Dipati Danoerdja, nenggih lawan Radèn
Basah Ngabdoellatip, wantena ngarsa Na-
ta. (46) Lawan sagoeng pradjoerit kirèki, pan
sadaja kasoewoen panika, Basah lan pra
Dipatiné, ingkang parèntah sagoeng, kang

pradjoerit kasoewoen sami, Sang Nata èsmoe-
kéwran, mangkana noeljèkoe, animbali mring
kang paman, Pangran Bèhi lan Pangéran Ngab-
doelma'djid, Mas Pangoeloe kalawan. (47) Neng-
gih Doelah kadji Badaroedin, Poetoet lawa lan
Djajanagara kang sowan ngarsa Sang Radjeng,
lan ngandika Sang Praboe, mring kang paman
Pangéran Beli, pan kados poendi paman, lan
èwed poenikoe, lamaen tiang njèpeng pedang,
dipoen sambi njèpeng arta kados poendi, poena-
pa lan kapiran. (48) Pangran Bèhi mangkana
koer nèki, apan sampoen lan kirang kawoela,
nging mekta dreng panaewoené, jagah ka-
doegi sampoen, mapan ngrangkep kang da-
mel kalih, jektosipoen poenika, sing maeri-
nanipoen, dateng kagaengan Narindra, sa-
bab katah lan kantenan damel nèki, wonten
adi Danoeredja. (49) Basah neda kawis angsal-
nèki, nilanipoen kasoewoen sadaja, nijang
bantoe makaten manih, ingkang Boepositsa-
gaeng, mapan katah kendo prang nèki, adi Da-
noeredja kirang, ing pamerdinipoen, dené pa-
doeka Narendra, ing ngadoeran dahar da-
teng Basah nenggih, tigang èwoe sawoelan.

p. 85
*

(50) Sri Narendra mesem ngandika ris, kados poendi paman prajoganja, Pangoeloe Ngabdoel Rakdjidé, Badaroedin tirèkoe, pan sadaja samija kaenèki, prajogi tinaeroetan, mapan mindak kjoekoep, poedaeka Dji kang roenceksa, lawan rikoeh jèn tebih Radijan Dipati, tan tae sawangira.

(51) Kang djoemagi ing karsa Narpati, pan Pangoeloe patih lawan Djaksa, lan Basah satoenggal mangké tan kirang sawangipoen, pan sadaja atoernja sami, Basah Prawira dirdja, tan kiran tijasipoen, mangkana Sri Naranata, sareng nijorsa sadaja atoernja sami, anesem aris ngandika. (52) Jèn waes mangkono rembaggirèki, Badaroedin sira dawoeh ena, Basah Prawira dirdjané, jèn waes kalilan ikoe, sabarang ing panoewoenèki, déné tjaosanira, ija marang ingsoen, teloeng ewoe sabet tanggal, soen tarima nanging saka karsa mami, namoeng sewoe kéwola. (53) Akeh-akeh tan ana karjanèki, lawan sapa ingkang gentinana, mring Danoeredja barisé, lan Ngabdoellatip ikoe, Badaroedin lèngser sing ngarsa, tan winarna waés panggija, lan Djan Basah ikoe, waes dinawoehan sadaja, Raden Basah langkoeng soeka manah nèki, mang-

p.86.

kana atoerira. (54) Inggih hoewa lamoen woes marengi, Sri Narindra panoewoen kawoela Kang djeng Pangran Bèhini, baris sawanten kidoel kang gentosi Basah Doelatip, dené Radèn Dipatijo kang gentosi ikoe, Pangéran Soemanagara, lawan koela noewoenaken, nama singgih, Basah Pangran poenika. (55) Dené hoewa kawoela pribadi, poendi-poendi sadaja kang awrat, koela kang soesoeng badéné, rèroes noelija hoematoer, Badaroedin mring Sri Boepati, saatoernja Djan Basah, tinoeroetan sampoen, Djan Dipati tinimbalan, lawan Basah Ngabdoellatip sampoen prapti, ring Pengasih sadaja. (56) Ing Pengasih saja katah djanmi, sabab sampoen kang poetra santana, lan Boepati midji kabèh, aning Pengasih kaempoel, Pangran Bèhi woes ngalih iki, baris sakidoel Jogijo, angdjengken ikoe, Semanggen maeng kantoen tiga, Pangran Pakoeningrat Djajanagaréki lawan Djajapideksa. (57) Lanatsoelah langkoeng ageng rèki, karjo pèteng aning Penanggoelan, kang poenggawa kasigané, datan koewawi ikoe, anadahi noelija koer oening, daemateng Radèn Basah, pan katoeng koel ikoe, anampani kang lapoeran, lawan arsa anjambi nata pradjoerit,

ngantos kaladjeng dadijo. [58] Ingkang bètèng kapijarsa Narpati, Radèn Basah pan ngantos kadoekan, gijò mangkat saking padoké, lan sapradjoeritipoen, noelijo baris ing sendang iki, pan sampoen djeng-adjengan, mawi lèt kalih doesoen, lan wanten poeroen madjeng a, noelija

p.87. noewoen Radèn Basah mring Narpati, Radèn Djojonagara. [59] Lawan Radèn Soesoet kawa iki, sakantjanja mantri lebet lawan, Prawira Tamtama mangké, gijò pinaringken ikoe, sampoen mangkat saking Pengasih, Radèn Prawiradirdjo, apan atoeripoen, badé ngantep ing ngajoeda, marmanipoen noewoen abdi dalem kalih, mantri lebet Tamtama. [60] Amrih adjrih sagoeng kang pradjoerit, Sèh Mochamad Ngoesman Alibasah, mapan sareng ing praptané, oeneng sendang sadaroem, kang Boekija mantri Djrò iki, Tamtama sareng èndjang, nembang kengarékoe, Dijan Basah Prawira dirdjo, lanat saloh panadjoe samijo djeng niki, apan kadijo semajan. [61] Samijo kèh ijo kan koe tjiwa sami, sareng prapta kraos atjampoeh joeda, mapan kalangkoeng ramèné, hoesar samijo sar panggoeh. Islam

darat tjampoeh pelangkir, mangkana kebo-
njabrang. lawan marga éwach, sing Pengasih
sasanderan, mapan api ing ngoetoes mring Sri
Boepati, kinen ningali joeda. (62) Apan ka-
tih tjaloentangan sami, kalangenan sami
getjoelira. Raden Prawiradirdjané, lawan Séh
Ngaesman ikoe, langkoeng adjrih sareng ningali,
daematang kebo njabrang, lawan marga éwach,
lamoen dinoeta Narpati, dadijo sagoeng prabi-
wa prati wa. (63) Mapan samijo angawaki djoerit,
woes nir baja pan tanpa wikara, Basah kalih
pangiridé, tan antara woes tjampoeh, lanat-
Islam dados satoenggil, sandjata mrijem he-
djah, kang prang samijo woeroe, moeng sang-
koeh lan waos ika, ingkang ladjeng angsal pi-
toeloenganing Hijang Widdi lanat ladjeng bela-
sah. (64) Bangkinira kedik ingkang oerip^{II} pa-
ngagengnijo lanat kan katjandak, Majar^{II} lan
Kapitané, kedik ingkang loemajoe, pan binoe-
roe ladjeng angoengsi, mandjing mring béteng
samijo, pan ladjeng kinepang, samijo poen
rinangsang pisan, dering aentoeng Dijan-
Doellah Soetoet lawa ki, kenging marijem kan-
kal. (65) Nanging angsal pitoeloeng Hijang Wid-

di, kan koemama Doellah Djajanagara, ké-
nging marijem koedané, ingkang wasta poen.
Djagoel, ladjeng pedjah Tam boema katri, kang
prapta sabil lalah, pan Pandji Sadaroem, kang
~~prapta lawan~~ maktih roeketira, mapan sam-
pijoeh lawan Majoor, Kapitan sami, dadija moen-
daer sanijo. (66) Dèreng oentoeng bedah bèteng
niki, mapan katah angsalnja bandangan, -
sandjata li lan kapalé, marijem satoenggal
ikoe, sadaja kang katoer Narèndra, namoeng
polèt gangsal apan warni-warni, apan woes
kan winarna. (67) Wonten Praga Pangeran Ba
sah iki, pan kalindih nenggih poedanira, la-
rat djengkar sabèteng, anèng Gemplang
poenikoe, Raden Basah Wiradirdjaki, kan poe-
toen sarbaeloenga, koemoenten poenikoe dadi
katèp ladjeng dadija, penanggoelan mapan
woes kan bèta midjil ingkang pinasah teng-
ga. (68) Pangeran Pakoeningrat den kantèni,
Djàjo pidekta Tjokronagara, binantokaken
mring Gemplang, Raden Basah katoengkoel
ngoedoer arta lan Dijan Dipati, dadijo Sri
Naranata sajàng ngles kijasipoen, roemaos di-

noekan Soeksma, sabab saben-saben noeroet
atoer niki, ingkang para Najaka. (69) Datan wan-
ten kang karsa pribadi, Kangdjeng Soeltan ing
daloe mijang siang, pan amoeng sihing Hijang
toe, nenggih lestarinipoen, dateng ingkang sa- p 89
bil loelahi, sadaja katrimaha, tinanja poeni-
koe, mangkana Sri Naranata, apan amoeng-
galih ing wekasaniké, sihing Allah kangala.
(70) Dateng ingkang samijo sabil sahid, pan sina-
moer naeng-anaeng Djeng Soeltan, datenging Te-
rajoe mangké, remen Masdjid Terajoe, ingkang dè-
rik maring Sjeh Ngoelama, sadaja pan sinilar,-
ing Pengatih ikoe, mangkana ingkang winarna,
kijai Madja sampoen wonten ing Betawi, mapan
kinèn kengkènan. (71) Atoer serat daemateng-
Narpati, Djendral De Bies naewaen kèndel ing
prang, anenggih ingkang kinèngkèn, ki Dadap-
pan poenikoe, kalawan kijai Hasan Besari, ka-
pitan Roep poenika, katah seratipoen, waes ka-
toer maring Sri Narendra, sinaesoelaken daematang
Terajoe iki, langkoeng ewa, kijai Mota. (72) Sagoeng
serat kang karsa ningali, ladjeng kinen manggo-
soelaken sadaja, dateng Radèjan Dipatiné,
lan Radèn Basah ikoe, dèné naewaen kèn-

seling djoerit, maringi Sri Narèndra, nging bi-
tjara sagoeng. Sang Nata woes datan karsa, mang-
ta barang Dijan Basah lan Dijan Dipati, Pa-
ngran Bèhi tiganja. (73) Nanging satoenggal weling-
nja Narpati, datan kenging lamoen ngèwah
ana, ajat katal parèntahé, ingkang hengoe-
koes panggah, nenggih lawan Raden Dipati,
Mas Pengaloe, pribadija, lan Daeloh poenikoe,
Badaroedin melangika, Pangran Soerja widjaja
sakawan sami, lengser sing ngarsa Nata.
(74) Sri Narèndra ladjeng ngenja poeri, mring
Pengasih pan woes tan winarna, poen Kapit-
an Roef atoeré, mring Raden Basah ikoe,
pan kawoela inggih wineling, mring Com-
p.90 missaris Djendral, idjeman poenikoe, kala-
moen pareng Sang Nata, sagoeng tanah kang-
wonten Residen iki, sadaja okantija. (75) Lan Ngoe-
lami dados sami-sami, sampoen wonten-
nenggih kang parèntah, Dijan Basah ka-
panggih, lawan Raden Dipatija, mapanta
panoedjoe, pepak kang poetra santana,-
mijang pradiwa Raden Prawiradirdjiki, nga-
koerkeri atoerira. (76) Kapitan Roef dadija
angatoeri. Mas Pengaloe sagoeng pro Ngoelama,

apan sampoen prapta kabèh pan samijo rem-
baggipoen, saé kataoer Sri Narapati, mangka-
na ladjeng sowan, sakawan poenikoe, waes prap-
teng ngarsa Narèndra, apan naedjoe lenggah-
langgar Sri Baepati, nèng Soeram bi poenika.
(77) Sampoen kataoer kang niskara sami, Sri Na-
rèndra mesem angandika, ja wis bener nanging
kasep, kalamoen ingsoen toeroet, ija ikoe we-
kasanèki, dadijo prang reboet donja, paran
polah ingsoen, jèn katemoe besoek kana, lan
kang pada waes prapta sabilloelahi, dingin
daek Djoha lanang. (78) Ora koerang kamoe-
rahan Widdi, soeka ika maksih pepak pada,
ingkang sabil daeraeng akèh, lan ingsoen bisa
ikoe malees marang nak poetoenèki, ingkang
pada tininggal, ingsoen dosan ajoen, karjo
pitenah mring bala, dadi samijo soemaoengkoel
tan saged iki, lamoen mahb mosoera. (79) Sri
Narèndra angandika malih, hih Danoerdja
lan Srawiradirdjo, sira wang sael lana dèwé, la-
jang Betawi ikoe, mapan ingsoen lan paman
Béhi, waes adjo sira aetjop, déné karsaning-
soen, pan waes ara awoh-awoh, mapan samija p. 91.
sandika atoernja kalih, pan waes dosan winaena.

(80) Djèndral De Kock mapan kintoen toelis, ma-
ring Dijan Basah Prawiradirdja, langkoeng an-
dap sesebaetané, ngadjak panggiané ikoe, lam-
moen pareng lan wektoe nèki, anénging pa-
nggoelan, lawan kirim pistoel, sarakit
dadijo Dèn Basah, geng tijasira mangkana
Sri Narapati, nimbali Radèn Basah. (81) Napan
ìwa sabab kasah iki, kang dèn èmper pra-
hing koh ing lanat, ing sabarang prating kahé,
marang Pradjoerit sagoeng, maeng satanggal-
kang kan ngawahi parentah ing Narèndra,
bae Djoemaengah ikoe, ing kang maksih kine-
kepan, pamardinja Dijan Basah miring salas
iki, gangsal wektoe kan ìwah. (82) Sri Narèndra
kang dados tijas nèki, maeng sataenggal da-
teng ing kang poetra, Dèn ajoe Goesti Basahé,
~~maeng sadaenggal dateng ing kang poetra, Dèn
Ajoe Goesti~~, mapan kinilaz ikoe, iring kang
raka marma Narpati, kalangkoeng dènja
welas, waes lami kinantoen, krama daimateng
Narèndra, ijoden karsa malah asring moe-
waen iki, kemaetan miring kang raka. (83) Mila
sangit Sang Nata amardi, kramanira ijoing
kang poetra, sabab waes soemedijo Radjeng.-

tilar donja poenikoe, kanikmatan donja lan
tolih, moeng marang kalanggengan, kang da-
das pijasipoen, lan noewoen marang Hijang
Soeksma, lestarine sihing Hijang bendjing ing
ngakir, mijang marang gaenging samijo.
(84) Wadijo Islam kang nglampahi sabil, lawan sa-
hid moega narimoha, soebhana hoe tangalane,
daematenging imanipoen, noelija ana parmaning
Widdi, Dèn tjoe Gaesti Basah, nring kang ra-
ma noeroet, langkoeng soekoer nring Hijang-
Soeksma, Sri Narèndra noelijo kenèn anumboli
Basah Martanagara. (85) Basah Ngrema kang ki-
nèn gentèni, ingkang raji Dijan Gandakoesoe-
ma, mapan woes dinawoehake, ingkang sanis-
kara sagaeng, nenggih dateng Radèjan Dipati
Danoerdja, marang Basah Prawiradirdjo prap-
ki, pan ladjeng dinawoehan. (86) Mapan kinèn
sooe anumboli, ja nring Basah Martanagara,
woes winarsan niskarane, ing karsa Sang Si-
noehoen, Radèn Basah langkoeng bijas nèki, sa-
nget angarsa-arsa, sanès dawahipoen, wekas-
an medal kijasira, dadi betjik Basah ing Ba-
gelèn iki, lawan Basah Mataram. (87) Dalan-
sanès lan Radèn Dipati, opan maksih ~~kèsoe~~-

p-92

darbé poetra djôka, lan Pangran Ngabdoelma-
djidé, samijo gela tjasifaen, nanging kan-
toen kalahir iki, pan samijo ngarsa-arsa,
mongkana winoewoes, Dijan Basah Prawira-
dirdja, mapan ladjeng sowan Kangdjeng Ra-
toe iki, mring pasanggrahanira. (88) Sareng-
prapta pan dinangoe nacli, ap ana paran-
Basah sira prapta, Dijan Basah atoer sem-
bahé, mapan naewoen kapanggeh, wajah da-
lem pan moempoeng kenging, inggih wekasan
panggijo, bendjing lamoen sampoen, krama
kados baten soeka, ingkang gadah Kangdjeng
Ratoe ngandika ris, ing soen kan ngroengoe
warta. (89) Sapa ingkang bakal den paringi,
Raden Basah matoer ngemoe waspo, nenggih
Basah ing Bagelen, Djeng Ratoe Ageng ikoe,
ingkang waja dipoen timbali, Dijan Ajoe Goes-
ti Basah, sampoen prapteng ngajoen, Dijan
Djan Basah Prawiradirdja, ladjeng nangis soen-
moengkem pangkoniréki, einoet kang dadeng
warga. (90) Ian katiga samijo ngewaen néki, Kang
djeng Ratoe Ageng mring kang wajah, Djeng
Goesti Imam Basahé, mapan woes tan tjina
toer, kawarnaha waoe kang prapti, Basah-

p. 93.

Martanagara, woes kataoer Sang Praboe, karsanira Sri Narindra, ingkang kinen mangkoe Rahadijan Dipati, Basah Martanagara. (91) Kangdjeng Raden Ajoe Basah Goesti, ingkang kinen mangkoe waoe ika, Dijan Basah Ngabdoellatipé, aneng Bendoengan ikoe, para poetri pepak an sami, pan Kangdjeng Panembahan, lawan Kangdjeng Ratoe Ageng kang nenggani ika, ning Bendoengan riwaesing pinanggih néki, mapan ladjeng ing ngarak. (92) Ing Pengasih nering Bendoengan iki, mapan roedjoe ing woelan Ramelan, tanggal kaping pitoe laré, poetra santana sagoeng, mijang pratiwa kang derek iki, pradjoerit mapan samja, andjadjari ngajoen, langkoeng katah djanmi nijat, mapan ngantos lamkahan sadinten prapti, samijo inggar tijasira. (93) Moeng Dijan Basah Prawiradirdjeki, ingkang datan katan taemoet ika, kalawan saprADjoeriti, woes tan winarna ikoe, kawarnaha Djendral paenika, nerangken bab panggian, Panangoelan ikoe, Radèn Basah wangsoellannja, ngadjak panggih aneng doesoen Taeroes iki, ladjeng tan kadadasan. (94) Noelijo taken pikadjenganeki, Radèn Basah apan wangsoelannja,

njarah mring Djendral kadjengé tigang praka-
wis ikoe, kendel lawan bitjanten iki, katiga la-
wan aprang, Djendral pan kinaeroeh, poenapa
sakadjeng sakadjengira, Djendral mapan Radèn
Basah kang nadahi, Djendral ladjeng milih -
prang. (95) Dadija ladjeng ngangkat prang ma-
lih, woelan Sawal kendel tigang woelan, Sang
Nata apan kartané, déné tanah Mataroem. Ra-
p 94 dèn Basah lan Pangéran Bèhi, kang kinèn na-
dahana, sagoeng ing prangipoen, Sri Narèndra
apan arsa, alalana pradjoerit kinilar sami,
namoeng bekta Boelkija. (96) Soera Nata Soerja-
gama iki, mantri djero pradjoerit Tambama, -
Djajèngan lawan hoesaré, mapan pangiridipoen,
Basah Ngoesman Basah Doelatip, lawan Ra-
dèn Dipasija, poetra santanèkoe, ingkang dérèk
namoeng gangsal, Pangéran Praboe lawan Pa-
ngéran Ngabdoerakim, Pangéran Dipanagara.
(97) Pangéran Hadinagara poeniki, Pangéran Soerja-
dipoera kalawan, Mas Pangoeloe sakantjané,
kang pra Ngoelama ikoe, sampoen boedal sa-
king Pengasih, mapan sareng kalawan, Pa-
ngéran Bèhi ikoe, boedal mring sakidoel Jo-
gijo, sawadijonja Radèn Basah kang ngeng-

geni, ing Pengasih poenika. (98) Tan winarna niska-
ranja sami, ingkang aprang woes rame sadaja,
kawarnaha Djeng Sang Radjeng, Bagelen sam-
poen rawoeh, masanggrahan ing Ranti iki,
oeroet sewoe marganja, animbali ikoe, Basah
ing Bagelen tiga, Raden Basah Gandakoesoema
woes prapti, Basah Ngabdoel Moehji ka. (99) Ra-
den Basah Prawirasoemeki, sampoen pang-
gih lan Raden Dipatija, samijo dinawoehan
mangké, lamoen Sang Nata ajoen, tedak ma-
rang ing gawang iki, wingking samijo dèn-
jitna, tengga kanahipoen, nging Basah Ba-
gelen tengah, Ngabdoel Moehji, kinarsak-
ken dèrèk iki, lan sapradjoeritira. (100) Déné
baeri sira kang ngapeni, lamoen ana moeng-
soeh ingkang prapta, kabeh pan Basah kara-
né, marang roemeksané koe, Basah kalih sa-
mija toer jèki, sandika tan winarna, Sri Na-
rendra ikoe, saking Ranti sampoen boelol,
lan sawadija koeswa kang dadijo pangarsi,
bajah jaeda kanaka. (1) „Sangkoer" Basah
Ngabdoel Moehji ika, mapan ingkang dadijo
pangarsané ki, pan sewoe pradjoeritipoen, sa-
palih kang bekta, tan winarna Sri Narendro

p. 95

CANTO 36
pp 134-167
128
verses]

sampoen rawoeh, ing Gawong sawadija koeswa.-
Toemenggoeng Gowong pan kalih. (2) Toemeng-
goeng Gadjah pramoda, lan Toemenggoeng Kar-
ta désa poeniki, noelija dinawoehan sampoen,
marang Radèn Dipatija, kinèn karja pasang-
grahan mapan ikoe, kang tjelak bèteng Sa-
poeran, sandika kalih taer nèki. (3) Tan winar-
na sampoen dadeja, pan ing wana Sraja was-
kanirèki, noelija lair oeninga sampoen, boe-
dal Sri Naranata, saking Patjoeng saha wa-
dija koeswanipoen, woes rawoeh ing wana Sra-
ja, tigang dinten wonten margi. (4) Kalawan
bèteng sapoeran, mapan samijo nenggih ka-
tingal nèki, namoeng elet djoerang ikoe, lang-
koeng pakèwedira, moeng koetjiwa tebèh ko-
jo teda ikoe, soesah sagoenging Ngoelama, ka
ngèlan ngibadah nèki. (5) Noelijo parmaning
soeksma, apan samijo manggih sendang pri-
badi, saben-saben padok ikoe, lan wong Ba-
gelèn samijo, ledok Gawong prapta wawadé-
janikoe, sabarang wonten sadaja, dasan ki-
rang teda sami. (6) Nangkana bèteng sapoer-
ran, langkoeng katah babantoe ingkang prap-
ti, lanat dadas kalih nikoe, nenggih baris-

sira. ing Sapoeran lawan ing Kedalon ikoe, mapan samija katah ira, Basah tiga rembagsami. (7) Sareng sinabed poenika, Basah Ngabdoel moehji dipoen bebahi, nginggahi sapoeran ikoe, lawan Gadjah pramada, Seh Mochamad Ngoesman Libasah poenika, nginggahi Kedalon ika, lawan Basah Ngabdoellatip. -

(8) Goeṭoetlawa Djonagara, karsanira waoe Sri Narapati, binantakaken poenikoe, mring Ngoesman Alibasah, sampoen dadijo ing rembagira sadaroem, mangkana endjing winarna, gijo nembang tengareng djoerit. (9) Soema~~tt~~hab kang wadija, sareng mangkat waoe kang Basah kabri, pan angliṛ waoe toemoeroen, sing ngarga panoedjoeka, lanatlolah mapan arsa minggah ikoe, mara kalih lampahira, kadijo waes karsaning - Widdi. (10) Kapetock neng Djalontara, Daelah Kadji Ngabdoel kadir ameling, daemateng ing Ranggamipoen, jen ing soen mengko prafka, sabillalah poma adjo sira reboet, kabeh kantjo poma - poma, dinain zoetok djitinmami. (11) Mangkana sareng katingal, mengsah ladjeng ngedrel lan mrijemi, wadijo Islam ladjeng nempoeh, Seh Daelah Kadji ika, Ngab-

p. 96.

doel Kadir mapan anradjang poeroen, Boelki-
ja lawan Tambama, mantri Djero ngamoek
sami; (12) Kadijo waes karsaning Soeksma, Doel-
lah Kadji Ngabdoel Kadir pan prapti, daema-
teng ing djandjinipoen, wantoe Seh Doelah i-
ka, Ngabdoel Kadir jèn oening nring lanat ikoe,
waes ilang kang soebasita, nirbaja tan wigah-wi-
gih. (13) Tan yas Prawira deksana, mapan Pan-
dji mantri lebet poeniki, pan sareng panga-
maekipoen, kalih poetoeng poetoeng watangnja,
pan koladjeng prapta ing sabillalah hoe, ri-
noeboeng nring lanat soelah, Seh Kadji Maesta-
pa oening. (14) Lawan Radèn Soetoet lawa ikoe,
sareng nradjeng sadaja, kasah pedjah lanat-
p.97. kalindih prangipoen, ing Sapoeran pan mang-
kana, prangnja Basah Ngabdoel Yaltji. (15) Ki-
rang kedik pan mèh bedah, bètèngira lanat,
waes gègèr iki, kang aneng djro bèteng ikoe, sa-
mijo soeka goeng katingal, saking pasang-
grahan Wonasarajèkoe, pan katingal kewala,
nring solohé lanat sami. (16) Mapan dèring
oentoengira, koedanira Basah soekoenja kalih,
kèngèng ing marijem rampoeng, pedjah Pan-
dji pan tiga, ingkang prapta ing sabillalah.

poenikoe, dadijo samijo moendoer ika, lawan-kasapoek ing wengi. (17) Mapan sareng aendoeri-ra, ingkang saking Djalansara poeniki, lawan ing Sapoeran ikoe, kanti bekda lajannjo, ingkang sabillolah Seh Doelah kadji ikoe, Ngabdoel-kadir gaeng Boelkijo, sadajo pan samijo nangis. (18) Lawan Mas Pandji poenika, mantri lebet Prawira-deksaneki, woes kasoer mring kang Sinoehoen, lan Pandji Baglen tiga, ingkang sabil lajan-njo samijo pinoendoet, dateng ngarsanja Na-rindra, sabab woes kadalan iki. (19) Pan ken-dil sadaloe samija, ingkang lajan neng ngar-sanja Narpati, mapan aroem gandanipoen, -mangkana sareng endjang, ladjeng kinen nga-katakeu lajan poenikoe, mantoek mring Ba-gelen tiga, Seh Doelah Kadji Doelkadir. (20) Pan-dji Prawiradeksana, sinoenan neng tanah Go-wang iki, Basah tiga rembaggipoen, joen ma-djeng matih ika, noelja ana lapoeran saking Mataroem, Dijan Basah Prawira dirdja, asoer ki-was tengga nagri. (21) Pasanggrahan Sri Narin-dra, ing pengasih sampoen risak poeniki, sa-gaeng repat dateng Koeloer, lan Kangdjeng-Panembahan, Kangdjeng Ratoe Ageng neng-

p. 98 Dawahan ikoe, tan ewah lawan kang wajah, ab-
dhi dhalem katah sabil.(22) Toemenggoeng Tjokro-
nagara, waoe ingkang prapta sabillalahi, lan
gangsal Ngabehinipoen, lan Pandji Tojagesang,
sampoen soeradigdaja lanat gaeng lampoes, -
mangkana sareng mijarsa, Sang Nata ngoengoen
kang galih.(23) Sagaeng pradjoerit Mataram nij-
ang prawira poetra santana sami, langkoeng
keron manahipoen, saleng sanijo mijarsa, jen
Sengasih apan sampoen risak ikoe, watir nok-
rob~~inipoen~~-nja ganijo, nging djrih matoer -
mring Narpati.(24) Mangkana malih prapta, se-
rat saking Basah kang wetan iki, koer oening jen
labet ikoe, kenging mrijem wentisnja, ladjeng
dawah saking koerangga pan lampoes, lawan
Raden Natajoeda, prapta ing sabillolahi.(25) La-
wan Toemenggoeng Sebara, Ondamochi risak koe-
narpaneki, dadijo Bagelen poenikoe, kang we-
tan pan kandjikan, dadeng lanat Basah Ngab-
doel Moehji ikoe, langkoeng keron manahira, pra-
djoerit Bagelen sami.(26) Mapan katah man-
toek ika, saking sanget koewatos tijasnja sa-
mi, Basah tiga sanijo matoer, daematang Sri-
Narendra, lamaen abdi dhalem pradjoerit poe-

nikoe, sampoen katah mantoek samijo, koewatos nak rabiniki. (27) Mangkana Raden Dipatijo atoer-ira dateng Sri Narendra, atanapi Mas Tengoeloe ngatoeri maoendoer samijo, nring menkawis sabab abdi dalem sagoeng, samijo sanget keronira, ning ngiki lan saged djoerit. (28) Sang Nata dahar atoernja, dateng sagoeng ingkang prasiwa sami, sareng indjing bidalipoen saking Wanasraja, aneng marga pan kapetoek serasipoen. Djan Ba-sah Gandakoesoema, ngatoerken sal-angsal ni-ki. (29) Bandang an tamboer gendera, lan salom-pret kang sandjata katah lit, marijem kalih poenikoe, karsanja Sri Narendra, pinaring-ken malih kinen bekta wangsoel, mring Ba-sah Gandakoesoema, mangkana woes san wi-narni. (30) Sang Nata woes rawoeh ika, ing Ba-gelen masang grahan Narpati, aneng Keraja poenikoe, ngasokaken kang wadijo, Basah Gandakoesoema karja Sang Praboe lan Ba-sah Ngabdoel machjika, mapan kinen angopeni. (31) Mring Bagelen ingkang wetan, sabab Basah ira pan maksih sakit, pan amaeng wakil Toe-menggoeng, lan pi kadjeng Narendra, risawoes nja Sang Nata gijo boedal ikoe, mijang sagoeng

p. 99

sawadija koeswa, koendoer doemateng Matawis.
(32) Sampoen prapta ing Mataram, masanggrahan
ning patian Narpati, Basah Prawiradirdjèkoe
lawan Pangeran Basah, tinimbalan kalih-
sampoen prapteng ngajoen, dinangoe ing kang
niskara, sampoen katoer sadajaki. (33) Sri-
Narèndra angandika, paran ~~bisa~~ sira bab-
ing aprang poeniki, jèn woes ta kadoega ikoe,
angoer pada matoera, karoehané moempoeng
maksih djembar ikoe, Dijan Basah Prawi-
radirdja, mangkana ing atoer nèki. (34) Roemi-
jin mijang sapoenika, nadijan tilih wewah a-
mangsah malih, jèn taksih gesang poekoelaen,
mangsa ka soeminggaha, Sri Narèndra aris
angandika aroem, hèh ijo Prawiradirdja, ka-
lamoen njata sirèki. (35) Saen djaloek pra-
tandanira, Basah kalih sandika atoer nèki,
sampoen lengsèr saking ngajoen. Basah Pra-
wiradirdja, lawan Pangran Basah Soema-
p.100 nagara koe, mangkana woes tan winarna, -
sareng Senèn iki. (36) Dijan Basah Prawiradir-
dja, lawan Pangran Basah Soemanagari, -
woes boedal sawadijanipoen, saking Gentan poe-
nika, sarta gitik lanat ingkang baris ikoe,

ing Pager kapareng noelija, apan kapetoek ing
ngardi. (37) Dadi tanija kadjengira, lanat toe-
lah harsa nring Gentan iki, dadijo tumi ka-
djengipoen, kapetoek sela belah, ladjeng tjam-
poeh langkoeng ramé swaranipoen, sandjata
lir hardi bentar, ladjeng roekit ing ngadjoe-
rit. (38) Peteng koekoesing sandjata, lanat Is-
lam sampoen wor djoerit niki, mangkana-
karsa Hijang Agoeng, Basah Prawiradirdja, ma-
pan labet kenging mimis baoenipoen, da-
dija kalindih prangira, sagoeng wadija Islam
iki. (39) Kalawan Pandji Waning prang, soema-
léka kendang gaemoeloeng sabil, sadaja lanat
pradjoerit djadjar poenikoe, ing kang sabil-
sadjajo, lanat pan katah kang sanijo lam-
poet, kaboerae Islam joedanja, mangkana
gijo den kaeloengi. (40) Nring Doellatip Ngali-
basah, woloeng dasa Djajengan kang pradjoe-
rit, mapan sareng adjengipoen, lanat wegah
kijasira, sabab sampoen katah pedjah kandja-
nipoen, Kapitan Roep satoe ika, kalawan-
Majoririki. (41) Dadija sanija oendasira, na-
nging Islam angsal bandangan iki, Walanda
getang poenikoe, satoenggal namanira, pan

poen Jacop samana toer oening sampoen, da-
keng Kangdjeng Sri Narèndra, lamoen Radèn Ba-
sah kamin. (42) Kenging nimis baoenira, pa-
sah nanging boten dados poenapi, dèné kang
misèsa Djan Basah, panoewoenipoen, doema-
p 101 keng Sri Narèndra, nenggih Pangran Ngab-
doel Madjid. (43) Kalilan woes tan winar-
na, kawarnaha, Kangdjeng Pangeran Bèhi,-
napan sanget gerahipoen kandoel nring ki-
lèn Praga, dadijo sagoeng pradjoerit dèrèk-
sadaroem, mijang Boepati kidoel Jogijo-
Sang Nata karsanirèki. (44) Kang misèsa kidoel
Jogijo, pan winang soelaken malih poenikoe,-
nring Radèn Djojonagarèkoe, Toemenggoeng
kidoel Jogijo, mijang pradjoerit woes pinaring-
ken sadaroem, nring Radèn Djojonagara la-
djeng kinen mangkat noeli. (45) Saking sakilèn
Praga, Radèn Djojonagara boedal noeli, mijang
sagoeng kidoel Jogijo-koe, Doelah Reksosendo-
ra, Radèn Djawinata, Onggawinata-kramèkoe,
lan Toemenggoeng Baoesoeda, woes prapta ki-
doel Jogijo ki (46) Ladjeng baris pitan Ngapak,
kawarnoha nenggih Sri Narapati, salaminja
sakit ikoe. Basah Prawiradirdja, kang pra-

djoerit sawijo kendo djoeritipoen, lan wonten
atoer woeninga, lamoen lanat badé prapti.
(47) Kornèl Salwèn kitindihijo, badé njabrang da-
teng sakilen pragi. kang baris Sajangan ikoe,
mangkana Sri Narèndra, noelijo boedal saking
ing Palian ikoe, mantri djero lan Boelkijo,-
kang moengging ngarsa Narpati. (48) Sèh Doel-
lah kadji poenika, Ngabdoel kadir pan tam-
poen dèn soetihi, anenggih Sèh kadji Mansoer,
pinaring nama Doelah, dadijo sisih ira kadji
Moestapékoe, Mas Pangoeloe moengging woentat,
mijang sagoeng kang pra Ngoelami. (49) Soerana-
ta Soeragama, sampoen rawoeh ing ketjoebang
Narpati, ladjeng masanggrahan ikoe, ning Ke-
tjoebang Demangan, Raden Basah Martana-
gara poenikoe, kalawan Raden Dipatija, noe-
soel apan sampoen prapti. (50) Lan ngirid
Boepati magang, ing Bagelèn apan sakawan
iki, sapradjoeritipoen, kala wektoe poenika,
langkoeng ageng kang tjaba mring Sinoehoen,
Boepati katah saloja, kalawan Basah ki-
rèki. (51) Nanging Kangdjeng Sri Narèndra, ma-
pan sampoen kan ningali kakalih, marma-
poenapa koeripoen, pra wadija kinoeroeban,-

p.102

ngger sagah mengsah lawan lanas ikoe, Basah Ngabdoellatip prapta, lawan sapradjoerit-nèki. (52) Ladjeng kinèn baris samija, aneng Galoer lawan Radèn Dipati, kang moenggèng ngarsa Sang Praboe. Basah Martanagara, lawan Ngoesman Libasah kang baris ikoe, ananging wates poenika, nenggih Pangran Ngabdoel Madjid. (53) Lawan Pangran Pakoeningrat, miwah sagoeng waoe ingkang pradjoerit, Prawiradirdja sadaroem, samana kaoenggahan, lanas koelah apan sareng praptanipoen, wates lawan Galoer ika, samana pinitoek djoerit. (54) Langkoeng rame wing ngajoeda, sandjata lit baroeng marijem sami, Sang Nata marma tijasipoen, marang Radèn Dipatija, sabab kedik ingkang pradjoerit poenikoe, ingkang katah namoeng magang, lawan Basah Ngabdoellatip. (55) Pradjoeritnja moeng Djajèngan, apan kapalan walaeng dasa poenikē, Sèh Ngoesman Libasah ikoe, kang kinèn soesoe loenga, sakantjanja pradjoerit boelkija sagoeng, lan Basah Martanagara, mapan kinèn toemoet iki. (56) Déné ingkang kinèn dihan, mantri lebet lan Soeranata iki, Soer-

jegama boedal sagoeng, saking ngarsa Na-
rendra, ingkang ngadep namoeng kantoen
Mas Pangoeloe, sakantjanja pra Ngoelama, lan
poetra santana sami. ‖ (57) Basoh kalih sampoen
prapta, pan ing Galoer panggih Raden Dipa-
ki, Sri Narendra harsa daeloe, saking Ketjoe-
boeng boedal, lanat koelah dadan saged nja-
brang Galoer, dadéja namoeng prang sandja-
ka, sabab dadan saged malih. (58) Njabrang
let lèpèn poenika, lanat Islam maeng sandjata-
nan sami, mangkana ingkang winoewoes, kang
aprang wates ika, Pangeran Ngabdoel ncadjid pan
kalindih ikoe, lawan Pangeran Pakoeningrat,
nanging tan atoer hoedani. (59) Oadoerira tan
katingal, mapan sanijo kalingan daesoen
iki, wadijo Islam apan sagoeng mandjing
mring padoesoenan, lanat koelah tangkoeng sa-
nget sagedipoen, tan mawi besmeni grija,
marma ingkang perang iki. (60) Ing Galoer ma-
pan tan njana, lamoen Islam kalindih joeda
nèki, sanijo njana lamoen boedjoeng, sabab
tan besmi grija, lan sandjata apan sam-
poen kendel dangoe, marmanira sanijo étja,
dènira sandjatan iki. (61) Nangkana hoesar-

p.103

katingal Sri Narendra dangoe ning gamel sa-
mi, lawan panakawan ikoe, sadaja atoerira, ki-
jang ngili akerig maesanipoen, saking sanget
panasira, marmanja datan kasawis.
(62) Lingsir kilen wajahira, awit endjing waoe
dentra djoerit, hoesar mapan prapta sam-
poen, samija kagijat sadaja, Mas Sangoeloe
hoematoer doemateng Sang Praboe, kalamoen
poenika hoesar, Sang Nata dipoen atoeri. (63) Moen-
doer sagoeng hoesar samija, boedjaeng sarta waoe
anjandjatani, nanging parmaning Hijang A-
goeng, samija loedjeng sadaja, sagoeng ingkang
derek doemateng Sang Praboe, Dijan Dipati
kang winarna, lawan kang Basoh kakalih.
p.104 (64) Sareng nijarsa poenika, lamoen wingking ra-
mé sandjata moeni, samija lang koeng ka-
gijatipoen, waes narka jen Narendra, dadija
samija lang koeng koewaer manahipoen, noe-
lija sami moendoer ika, sedijo soelang ning
Narpati. (65) Waes nir sagoeng kang babaja, sa-
reng moendoer noelija kapetoek sami, kala-
wan hoesar sadaraim, ladjeng sjampah kang
joeda, koewel kolas hoesar lanat kedik ikoe,
hoesar ingkang maksih gesang, kinoeloengan -

mring pelang kir. (66) Lan kang saking Galoer ikoe, sampoen njabrang, lanat ladjeng ngebijoeki, Islam karoban naming sach, kalan kang bingoeng ira, ladjeng moendoer Islam kalindih prangipoen, binoedjoeng mring lanat kaelah, nanging parmaning Hijang Widdi. (67) Islam dereng bentoengira, apan kedik kang prapta sabilniki. Sadaja namoeng salikoer, pradjoerit Baglen samijo, kang satoenggal anenggih patihipoen, Raden Dipati Danoerdja, lanat katah ingkang mati. -
(68) Noelija sapih ingkang joeda, mapan sampoen nenggih kasapoet wengi, lanat ladjeng samijo moendoer, mring parnah sawang-sawang, lawan bekta mring bangkéné rowangipoen, namoeng kang ageng kewala, kang alit kinilar sami. -
(69) Islam katah angsalira, kang bandangan koeda haesar pan sami, mangkana ingkang winoewoes, Raden Djajanagara, dénja baris neng gegersakandjanipoen, lanat daelah mara tiga, wose dénira ngangkahi. (70) Mas Daelah Rektasentika, mapan kinen metoekaken poeniki, mengsah saking wétan ikoe, Toemenggoeng Djawinata, metoekaken ingkang saking lar poenikoe, ingkang sagoeng lanat kaelah, mapan sa-

king kilèn iki. (71) Apan pinetoekken ika, da-
p.105 teng Raden Djajanagara nenggih, lawan ka-
dji Amad nikoe, Toemenggoeng Baoejoeda, la-
djeng tjampoer pan sanget karoban moengsoeh,
nging Raden Djajanagara, wirang jèn moen-
doer oerip. (72) Lan Toemenggoeng Bajoejoeda,
kadji Amad pan woes soemedijo sabil, pradjoe-
rit Tamtama ikoe, golang pangamoekira, lang-
koeng ramé pan woes karsané Hijang Agoeng, Ra-
dèn Djajanagara ka, prapta ing sabil lolahi.
(73) Kalawan Sèh Kadji Ahmad, lan Toemenggoeng
Baoejoeda, poeniki, pradjoerit tamtama ikoe,
sadaja ingkang bela, Bajoegjoeda mapan tiga-
bélanipoen, sanijo isak kang koenarpa, la-
nat soeloh kasah mati. (74) Mas Daelah Reksa
sentana, lawan Raden Djawinata poeniki,
saged boeroejoedanipoen, wangsoel nring geger
sanijo, lanat soeloh sadaja pan sampoen moen-
doer, ladjeng anjoeni sanijo, kang prapta-
sabil lolahi. (75) Ladjeng ngatoeri oeninga,
nring Narendra pan woes dadan winarni,
Sang Nata aneng Wanagoeng, gènira ma-
sanggrahan, pan sadina-dina gènira prang
poepoeh, lanat soeloh lawan Islam, kèndel

lamoen daloe iki. (76) Dadijo Sang Nata prijangga, kang nindihi salaminira sabil, Basah prawiradirdja koe, lan Pangran Ngabehi ka, marmanira datan kendel kang prang poepoeh, Mas Doellah Soeramastopa. Toemenggoeng Karkijo sabil.
(77) Kalawan Pandji Djajèngan, Djajengsinom nenggih waskanireki, mapan prang koeloer poenikoe. katah lanat kang pedjah, prang sadatan mangkri lebet sabil ikoe, kijai Poetoet Soemanda, kalawan anakireki. (78) Lawan Prawiradjatmika, sadèrèknjo Prawiragen dèrèki, kang sabil sakawan ikoe, anak sadèrèk samija, lanatkaloh apan katah ingkang lampoes, mangkana sagoeng prawira, atanapi kang pradjoerit. (79) Sampjan noewoen mring Narèndra, aso saban sanget pajah pan sami, aprang sampoen lami ikoe, kan wanten kendelira, Sri Narèndra apan welas dadijo noeroet, ladjeng minggah dateng ngarga, ing Prema wastanireki. (80) Mangkana ingkang winarna, Pangran Bèhi gerahnja dangan sami, lawan Raden Basah ikoe, Prawiradirdja noelija, kalih noetoel daimateng ingkang sinoehoen, lawan Kangdjeng Panembahan, waes propsangarsa Narpati, (81) Apan waes datan wi-

p. 106

(84) Ingkang kapalan, Ladjeng ngĕdril bareng wani. (85) Kawuri sagung kang kapalan, dadya...

narna, doek samana pitoeng dinten antawis,
masanggrahan Tjrema ikoe, kawarna lanat-
toelah, noelija minggah mapan langkoeng a-
gengipoen, Sri Narendra angandika, ming-
kang paman Pangran Dèhi. (82) Lan Basah-
Prawiradirdja, mapan kalih samijo kinen soe-
mingkir, dèreng dangan pisan ikoe, manawa
kamboeh samijo, lan pan sara lanat talah-
prapta sampoen, Sèh Ngoesman Libasah noelijo,
kinèn nantang gaeng pradjoerit. (83) Kalawan
Pangeran Basah, Sèh Moehamad Ngoesman Li-
basah iki, pan dadijo pangiridipoen, sagoeng
pradjoerit darat, Pangran Basah Samanaga-
ra poenikoe, mapan pangirid kapalan, Narin
dra ingkang nindihi. (84) Lawan Kangdjeng Pa-
nembahan, wadijo Islam gelarnja sampoen da-
di, njiloeman gaeng darat ikoe, kapalan kang
katingal, lanat talah sareng amijarsa ikoe,-
pradjoerit ingkang kapalan, (85) dadijo lanat-
langkoeng ageng kijasneki, mapan sareng-
inggahipoen, sapalih winaroa, Sèh Moeha-
mad Ngolibasah Ngoesman ikoe, anoelijo nga-
bani ika, Islam ladjeng nempoeh wani.
(86) Pan wakiten mawi sandjata, namoeng waos

omission end 84 Begin 85.

p.107

samija gaeng Islam iki, nir baja pangamaeki-
poen, pan saring panempoeh uja, lanat salah
dadija langkoeng kadijatipoen, katah kang ka-
tjempoeng djoerang, ing kang ninggah telas ma-
ti. (87) Asampoek bangkeni lanat, ing kang-
niba djoerang lanat keh sami, mati poesoeng
soekaenipoen, kang wingking katah prapta, la
nat salah nging tan soged ninggah ikoe, pan
ladjeng ninger sadaja, lanat salah inggah ne-
ke. (88) Dan kasoepoet daloe ika, Sri Narendra sa-
gaeng kang wadijo sami, pan woes dinawoehan
maindoer, sagaeng kang wadijo Islam, sampoen
moendoer mangkana ing kang sinaewoes, Seh Moe-
hamad Ngaesman Basah, prapta ing sabil la-
hi. (89) Mas Doelah kadji Mansoera, lan Mas Dan-
dji Soerasoerkijo sabil, lawan ki Djakarijakoe,
ing Tegal wismanira, ~~lanat~~ anak uja tiga sa-
reng sabilipoen, kawarnaha Seh Moechamat, Ngoes-
man ing sabil rèki. (90) Dan woes sinedja ing dri-
ja, lan woes sanget ing sipoeh rèki, kalangkoeng
ilok poenikoe, kodratira Hijang Soeksma, -
Kang djeng Pangran Ngabehi oening poenikoe,
jèn Seh Moechamad Libasah, katingal salat
poeniki. (91) Dan moeng ging ngingiling sila, -

tengah lèpèn pan malih wonten oening, jèn Sèh Mochamad poenikoe, kotingal lagijo mlampah, oeroes lèpèn lan mandi lawoengirèkoe, astanira ing kang kanan, kang kèring njantjoedaken njamping. (92) Mangkana woes tan winarna, Sèh Mochamad Libasah ikė, aenggih ing fobilipoen, mapan ing kang woes moeljo, kawarnaha lanastoeloh apansagoeng, woes ngaempoel sarowangira, pan ladjeng minggah pra sami. (93) Mapan dateng nginggil Tirena, Sri Narèndra masanggrahan Pringkali, Panembahan pisah ikoe, kolintoe margamira, ladjeng koendoer dateng Pasanggrahanipoen, mapan woes datan winarna, kawarnaha Sri Boepati. (94) Pangran Bèhi atoerira, lan Dijan Basah Prawiradirdjo ikė, jèn pareng karsa Sang Praboe, sanadijan ngantep joeda, pan prajoga ning wètan Praga toehoe, wijar radin papan nira, Sri Narèndra amoeroeti. (95) Lan sampoen rembag sadaja, pra prasiwa pradjoerit pro Ngoelami, Sang Nata gijo baedol sampoen, mijang sagoeng wadijo bala, sampoen tedak apan saking Delingsangtoel, Gemplong lawang marginira, ladjeng ma-

p.108

sanggrahan iki. (93) Aneng siloek Sri Narèndra,
pan anoedjoe Djèndral De Kock poeniki, won-
ten Sentolo poenikoe, kirang kedik pesoek-
an, sareng sampoen oso kang wadija sadaroem,
Sri Narèndra noelijo bedah, waoe doemateng -
Kemesdjing. (94) Ingkang dèrèk Basah tiga,
kang sandana apan maring Pangran Bèhi, -
lawan Pangran Harjo Proboe, diningroh nging
poenika, sampoen sepoeh mapan datan arsa
kantoen, salaminjo lan Narèndra, apan re-
men pèda sabil. (95) Sapaeroeqnja ingkang poe-
tra, kangdjeng Soeltan Djèng Pangran datan
kari, kinilar mapo kalangkoeng, mangkana
sampoen prapta, ing Kemesdjing Kangdjeng
Soeltan karsanipoen, mapan pin nindihi
hoesar lan kang paman Pangran Bèhi.
(96) Dèné kang kinarja hoesar, pra prasiwa lawan
sagoeng Ngoelami, kang dados pangiridipoen,
nenggih Radèn Dipatijo, lawan Mas Pangoe-
loe Basah katih ikoe, Rahadèn Prawiradir-
djo, lawan Radèn Ngabdoelatip. (97) Pan ki-
nen nindihi daras, kang pangirid Doel-
lah Soetoet lawèki, kalawan Doelah poenikoe.
nenggih Prawirarana, Pangran Basah Soe-

p.109

managara paenikoe, karsanira Sri Narèndra, kinarja panggalak djoerit. (98) Nijang tagoeng kang Pro Dipatijo, wétan Progo déné djoe-rit néki, kang tamijo darat paenikoe, ki-nèn masrahken ika, marang Basah kalih ingkang badé ngadoe, tampaen tamijo reremba-ggan, tamangtané lanat prapti. (99) En-nengena Sri Narèndra, Djèndral De Kock ja-ka ingkang winarni, apan waes mijarsa ikoe, jèn Sang Nata waes njabrang, marang wétan Praga tawadijo kaeswakoe, lang kaeng gaegaep manahira, noelijo baedal anoetoeti.

(100) Saking Sentolo paenika, lawan tagoeng para ing-kang Oppesir, mapan katah Opsiripoen, mangka-wa tampaen propta, ing tangkilan, patjalang koer oening ikoe, daemateng Sri Narèndra ta, jèn lanat kaelah noetoeti. (101) Noelijo Kangdjeng Sri-Narèndra, Pangran Basah ingkang kinen raemijin, kadijo rembaguja paenikoe, matanggrahan, Ba-sah Prawiradirdja, lawan Basah Ngabdoel latip noelijo ikoe, matangkep wadija kang darat, a-naning taelaengan iki. (102) Lanat kaelah tareng mijatsa, lang kaeng galak noelijo binaedjaeng iki, Basah Soemanagara koe, lawan takatja-

nira, pan loemadjeng Basah kalih gijo kadoe-
loe, tiga Aboesoengep, ika binoedjoeng loe-
madjeng sami, (103) Lanat langkoeng pangedèl-
nja, kawarnoha wadija kang darat sami, pan
maksih ampingan doesoen, lawan andodak
samija, ing kang waos mapan sinembahken
ikoe, nanging lanat woes aninga, dènja man- p.110
djing ninggrang-ninggring; (104) Semoe ka-
pok dook prang Tjarma, wadija Islam woes
tan drana tijas niki, mapan dèrèng mangsa-
nipoen, Doelah Prawirawana, lawan Doelah Soe-
koet lawa ngabani koe, Islam woes nir gaeng ba-
baja, tandija soeng ngadeg sami. (105) Ladjeng
nempoeh madjeng rampak, lanat toelah lang-
koeng panggah ing tjoerit, pan sanget pange-
dèlipoen, Islam anoesoep samijo, nrijag koe-
koesing sandjata anoelijo tjampoeh, koewel
dados satoenggal, sandjata woes datan moe-
ni. (106) Namoeng sangkoeh lan waos ika, lanat koe-
lah samija rentah kang topi, Islam rentah soer-
banipoen, saking ramèning joeda, apan rang-
gih samija roedjoe paeraenipoen, Doelah ma-
pan samija darad, nenggih ing kang angawaki.
(107) Basah Ngabdoelatip ika, sampoen maedan

waoe saking koerangi, Basah Prawira dirdjèkoe,
ingkang maksih neng koeda, Pangran Basah Soe-
managara poenikoe, njabet saking poengkoer ika
lawan sakantjanirèki. (108) Mas Rangga Poetoet Goe-
ritna, lan Mas Doeloh Prawirarana iki, Doelah
Prawirajoedèkoe, liwoeng pangamoekira, ngan-
tos datan ngamboh Sri Islam sagoeng, lan-
nat kalindih prangira, kang woeri hoesar ban-
toni. (109) Kalangkoeng resah prangira, mapan-
tjaroep hoesar lawan pelangkir, saking samjo
liwoengipoen, mangkana wadijo Islam, mapan
tjaroep lan daradan kapalanipoen, kawarno-
na Sri Narèndra, langkoeng welas aningali.
(110) Doemateng prang njo kang wadija, sabab sam-
poen tan saged moendoer sami, Sri Narendra
noelijo toeloeng, ngadjengken pra Dipatija, lan
Ngoelama njabet saking kanan ikoe, mangka-
na lanat prangira, kalindih boemadjeng sa-
mi. p.111 (111) Dadija Islam saged benggang, samija
moendoer pan kadija den gentosi, lanat ma-
pan oendoeripoen, lawan ngedrèl sandjata,
Mas Pangoeloe kenging mimis ladjeng dawah,
pan loemajoe koedanira, lawan Kangdjeng
Pangran Bèhi; (112) Dawah bandang kang

boerangga, Pangran Pakoeningrat mangkana oe-
gi, mapan samija dawahipoen, dadeja moendoer-
sadaja, namoeng kantoen Sang Nata lan Pangran
Praboe, mangkana Radijan Dipatija, angoendangi
djirit-djerit. (113) Sri Narèndra entènana, hoesar
lanat sareng mireng poen sami, jèn ikoe ingkang
Sinoehoen, ingkang kantoen pijangga, hoesar
ingkang loemadjeng samijo wangsoel, angebroeki
mring Sri Narèndra, ames soel lan amedangi.
(114) Sang Nata angagem kan astra, mapan sam-
poen binekta maladjeng ngampil, Dijan Di-
pati saja bingoeng, Sang Nata soeloengana,
mapan kadija woes karsanira Hijan Agoeng,
geng kjoba mring Sri Narèndra, pro Dipati
meksa gendring; (115) Lan sagoeng kang pra-
Ngoelama, lawan kadji nanging parmaning-
Widdi, Sang Nata apan lestantoen, dènira-
moendoer ika, nanging ingkang paman Kang-
djeng Pangran Prabo, mapan katah labet pe-
dang, nganbos djoe rasoekan nèki. (116) Sabab
ngapingi Narendra, ingkang samijo pasah da-
kan poenapi, dadijo ladjeng sapihipoen, kang
samijo banda joeda, Islam lanat mapan sa-
mija sajohipoen, mangkana Islam kang prap-

ta, doemateng tabil lolahi. (117) Mas Doelah-
Prawirarana, lan Mas Doelah Prawirajoeda iki,
Doelah Soemadipoerikoe. Den Mas Slamet-
ika, lan Mas Rangga Poedoetgoeritna, poenikoe,
apan kalih Soerjagama, Sèh kadji Machamad
p. 112 Tajib. (118) Sèh kadji Machamad Kasan, lanat-
boelah kalangkaeng katah nèki, kang ageng-a-
geng poenikoe, apan samija binekta, ladjing
moendoer dateng ing Ngajogija ikoe, kang a-
lit samija kinilar, belot-tah bangkènèrèki.
(119) Mangkana Sri Naranata, masanggrahan neng
Ngerdjana poeniki, pan amaeng ngaso sadaloe,
ladjing anoelija boedal, apan koendoer masang-
grahan dateng Siloek, angatokken ingkang-
wadija, lanat mapan kendak iki. (120) Lami
kan ngedalijoeda, sareng sampoen ngaso Sri
Narapati, Sagaeng ingkang wadija ikoe, sedak
malih Narendra, mring Pangkilan lan poetra
santana ikoe, apan salong njoesoel samija,-
nenggih Pangeran Ngabdoel Rachkim. (121) Lan
Pangeran Soerjawidjaja, Pangeran Dipakoesoema
noewoen iki, dados sindih hoesar ikoe, mang-
kana woes binilan ning Pangkil lan lanatoe-
lah, d ladjing ngloeroeg, sawarnine bèteng-

nglempak, woes kasoer mring Sri Boepati.
(122) Ladjeng animbali Basah, Sri Narendra ma-
pan dipoen atoeri maendoer sing Tangkil, lan ikoe,
kirang wadin papannja, kinaeroetan maendoer
mring Kemasjing ikoe, noelija lanas soelah prap-
ka, pinetoek soeloengan malih. (123) Kalangkoeng
ramèning joeda, kang sandjata baroeng lan mrijem
nèki, tan apa koesjiwa ikoe, hoesar pan sanja
hoesar, lanas soelah mapan katah ingkang lam-
poes, hoesarnja katah kang pedjah, dadijo ka-
kindih prang nèki. (124) Islam pan breg kèwala,
lanas soelah kekètjer bangkènèki, ladjeng sa-
nija ngoengsi ikoe, lanas mring bèteng Bor-
dja, jèn sampoena selaka sapoeting dalae,-
lawan mandjing bèteng sanija, kadas lanas
telas jekti. (125) Islam wangsoel pamboedjoeng-
nja, mapa katah angsal bandangan sami, san-
djata lan kapal ikoe, mapan woes tan winar-
na, Pangeran Bèhi lan Raden Dipati matoer,
ngatoeraken rembaggira, Basah mijang kang
pra Dipati. (126) Sri Narèndra ing ngatoeran,
ladjeng tedak daematèng Sambiradin, mang
kana apan tinoeroet, boedal Sri Naranoda,
lawan sagoeng sawadija koeswa sadaroem, sa-

p. 113

goeng bèting kang kamargan, mapan kasah-dèn besmèni. (127) Djèndral De Kock doek mijarsa, langkoeng goegoep lamoen Sri Narapati, masanggrahan Tjandi ikoe, mangkana apan noelija, tinoetoetan nanging parmaning Hijang Agoeng, Islam dadan paeroen joeda, apan namoeng ngolah-ngalih. (128) Dènira amasanggrahan, salaminja Nata nèng Sambiradin lamoen linoeroeggan ikoe, namoeng-ngalih kèwala, nadèjan lanas pan kendo pangloeroegipoen, opan dadan tamija perak, namoeng beng-ngoebengan tami. (129) Sang Nata nimbali Basah, paran marma dènè tan aprang iki, Dijan Basah tan saged matoer, mapan katiga pisan, Pangeran Bèhi mangkana ing atoeripoen, bilih marengi Narèndra, pamika rembagnja tami. (130) Padoeka mapan ngatoeran, ladjeng tedak dateng mantjanagari,-Sang Nata doek mijarsakoe, mring atoernja-kang paman, dadijo mèsem lawan angandika aroem, mindah paman tinilar, kasmaran ingkang goemanti, — Kadipa „Amaradana"

CANTO 37
pp 167-199
[149 verses]

(1) „Kadiparan palah nèki," tiang Mentawis sadaja, Kangdjeng Pangeran atoeri, kawe-

la langkoeng tan rembag, inggih lamoen poenika, lan malih sinten djinoedjoeg, kalawan masa saniessa. (2) Jen sampoen daoematêng takdir, Djêng Sri Naranata ngandika, lamoen makaten karepé, nèng ngriki pan tanpa karja, sai man taek kewola, gija nembang tengara ikoe, boedal saking Sambirata. (3) Sawadija kaeswa tan kari, Sri Narèndra karsanira, angoebengi Ngajogjané, soekoer lamoen kapetoeka, lanat anèng marga, mapan mijos Tadjem poenika, ~~namaeng nèng~~. mangkana atoer oeninga. (4) Lamoen lanat baris nèki, nèng kilèn Tadjem poenika, mamaeng nèng sapin kewalan, mapan datan poeran medal, ladjeng Sri Naranata, mijos wètan Gawok ikoe, kendel anèng Mawat redja. (5) Nging lanat tan ngoepa kardi, pan ladjeng mijos Ngajogja, kendel ing Karapjak mangké, sagoeng desa kang kamoegan, pan katah ing ngapangan, kang tengga sanija lamajoe, pan katah angsal djarahan. (6) Lanat tan metoekken djoerit, mangkana wus tan winarna, prapta sakilèn Iragané, mapan ladjeng Sri Narèndra, anaelija masanggrahan, anèng Masdjid Gendan ikoe, lawan ngasaka-

p 114

aken wadija. (7) Dèjan Basah Martanagari, noe-
soel apan sampoen prapta, nanging sagoeng pra-
djoeritè, katah kantoen wètan Praga, ingkang
djadjar sadaja, Dalah Sandji Rangga ikoe,-
kang dèrèk nring kilèn Praga. (8) Mangkana
woes tan winarna, noelija lanatkoelah prapta,
apan kalangkoeng katahè, kalawèl ira titiga,
kap-dentapan kèwola, nenggih lawan rawoeh
ipoen, Kangdjeng Panembahan ika. (9) Basah
Prawiradirdjèki, noelija ngatoeri oeninga, la-
nat ~~bekta~~ teka Bendoenganè, Sang Nata-
pan tingatoeran, nenggih lèng sèr kèwola, ta-
bab langkoeng katah ipoen, lawan malih ma-
ra tiga. (10) Sri Narèndra anaeroeti, nring nga-
p. 115. poeränè Dèn Basah, ladjeng baedal sing Gen-
kanè, tan kantoen Djeng Panembahan, lan-
kang poetra santana, Basah tiga maenggèng-
poengkoer, lan sagoeng pra Dipatija. (11) Praf-
ka djäwi daesoen Sami, noelijâ lanat pan ka-
tinggal, saking wètan lan saking lèr, lan sa-
king kilèning dèsa, sareng pangèrèlira, Ra-
dèjan Dipati winoewoes, lan Pangran Soerjä-
widjäjo. (12) Sri Narindra dèn atoeri, loemadjeng
nanging Sang Nata, apanoedjoe nitih mangkè,

dené kijai Djajatjapa, dadéja kan saged énggal, pan tanijo tinilar ikoe, sabab minis langkoeng drésnja. (13) Kangdjeng Pangran Ngabdoerrahkim, kalangkoeng denira doeka, marang Radèjan Dipatiné, lan Pangeran Soerjawidjajo, lah-Ka Soerjawidjajo, dené mangkana sirèkoe, aninggal mring Sri Narèndra. (14) Dené ora ingdep isin, wedi manih jèn doewéja, wedi mringminis tibané, noelija wangsoel kalihira, ladjeng matoer Sang Nata, ngatoeran nitih ikoe, mring kijai Djajatjapa. (15) Ki Djajatjapa poeniki, pan kenging kajo tengeran, jèn Islam oenggoel djoeridé, pan ladjeng nradjang kéwala, jèn badé asor ika, onggendring paladjeng ipoen, satan kenging dèn ampoha. (16) Kapal kan tagéd noetoeti, marang ki Widjajotjapa, marma ngatoeran Sang Katong, salin ngagem-ma Djajatjapa, mapan Radèn Dipatija, lawan Pangéran poenikoe, kan kohan minis deres nja. (17) Sang Nata mèsem noeroeti, mring toernja kalih poenika, gija nitih Djajatjapané, karsanira Sri Narèndra, sinangsoelaken ika, lawan ladjeng ngasta lawoeng, nanging kijai Djajatjapa. (18) Apan meksa datan kenging.

p 116 Sri Narendra pan binekta, loemadjeng Djogdjapané, pan dadija kantoen tadaja, mapan waes tanwinarna, kawarna Djan Bosah ikoe, lan sagoeng kang pra Dipatija.[19] Pan ladjeng kinepung wani, dateng sagoeng lanat toelah, kalang kaeng kéwran ing kijasé, dadija angrampol kéwala, waoe dènja loemampah mapan ing ngoeroeng-oeroeng, lanat poeroen tjilaka.[20] Apan Bosah tiga iki, sakawan Kangdjeng Pangéran, Ngabèhi lan sapoetrané, lan Pangran Soerjanagara, Doellah Kadji lan Rangga, samija kapoldan pamikoe, lan wanten mawi sandjata.[21] Marma datan taged sami, males pan kinarja lèsan, ngingimis pistoel kemawan, nanging parmaning Hijang Soeksma, mapan tining angsalira, lumaon hoetar lanal madjoe, pinetoekken mandoer ngoelja.[22] Pangran Soerja nagaréki, dilalah koetaning Soeksma, mapan sanget tekaboeré, mangkana toetoembaréa, hèh ijo lanas tolòh, entèkna obat mimismoe, lamoen entèk gijo djoepoeka.[23] Apan ija soen entèni, maroe atisan ja pada, lawan dèn tjedak maréné, dinoekan dateng kang éjang, Djeng Pangran-Ngabèhi ka, wija mangkana tira poetoe,-

katikoe kemahanira; (24) Kadéja woes karsa-ning Widdi, Pangeran Soerjanagara, tan kèn-del dinoekan koewé, waoe doemateng kang é-jang, apan datan pantara, kénging mimis dja-djanipoen, ladjeng prapta sabillolah. (25) Da-wah saking kocranggi, mapan datan mawi po-lah, woes datan winarna mangké, Islam wiloe-djeng sadaja, namoeng Pangran poenika, woes samija prapta sadaroem, ngartanira Sri Na-rèndra. (26) Mapan ladjeng "Sri Boepati, ma-sanggrahan ing Tangkisan, lanas ingkang ngo-sal mangké, ladjeng kèndel ing sidatan, kan toen sèwoe sasara, ingkang katah samija wang-sol, lawan ngapocraken ika. (27) Mring bang-kiné kantjanèki, mangkana dadoe winarna, Sang Nata nimbali ogé, marang ing kadjinem-man, Sadijak wasdanira, lawas gadingan-poenikoe, Asnawi Djajengmanggala. (28) La-wan saboek loempangiki, gangsal kinèn loe-mebcta, marang lanas pandaké, pinaringan waos samija, laga kèli sadika, kan mawi pa-lèrit ikoe, Djajengmanggala poenikoe. (29) Di-pajana waos neki, gadingan poen bandaeng i-ka, poen banteng saboek loempangé, gangsal-

p 117

woes moendoer sing ngarsa, prapting daesoen si-
dadan, apan ngantos soeloepipoen, nenggih kang
woelan poenika. (30) Mangkana lanas winarni,
pan langkoeng prajitneng baja, mapan tan-
kena koemrèsek, apan ladjeng sinandjaka,-
bangoen èndjang wasara ingkang woelan soe-
roepipoen, mangkana kijai Sadika. (31) Mapan
sampoen rembag sami, loemebet ning paba-
risan, Sadika [pan] pangadjengé, gangsal pan sa-
mija berangkang, sinèrèt landèjanja, saking
parmaning Hijang Agoeng, gangsal lestari
lebetnja. (32) Dalan kanangan poeniki, malah la-
djeng koemoet samija, gegeni lan sradadoené,
kantjanja kinebik samijo, panza djà na pada,
ayoembak ning sarudadde, marma dangoe-
kindelira. (33) Somana apan maringi Majar
lan Kapitan medal, katanggar ning Sadikané,
mapan ladjeng ingngantjaran Majar pan la-
djeng niba, tan mawi sesambat ikoe, Kapitan
p. 118. kagijat anaelija. (34) Winaos Kapitan mati,
mapan ladjeng gègèr samija, paen lanas pa-
barisané, sitnah medal tinadahan, sampoen
pedjah sadaja, dadi kahanan woes metoe lan
sakawan kantjanira. (35) Nanging Mochamad

Asnawi, katoer apan tan poenapa, gangsal poeni-
ka angsalé, ngalih niga mijang njokawan, maeng
Sadika pribadija, ingkang ngantos angsal woloe,
ladjeng aningali sanija. (36) Kang gangsal aneng
sabin, langkoeng ramé ingkang aprang, pan lawan
rowangé déwé, lanat kasoh ingkang pedjah, satoes
langkoeng wasara, tjelok siang noelija maen doer
kadjineman gangsal sanija; (37) Waes prapta Sangkis-
an sami, ladjeng sowan nering Narendra, waes
katoer ning niskarané, mangkana lanat wirar-
sa, sareng éndjing poenika, pan gelasah bang-
ké nipoen, lan kelas pangagengirapoen. (38) Dan
sanija kan njana djanmi, kang karja gègèr poe-
nika, sabab tan wonten kilasé, sagoeng bangké
tinilikan, pang bangsanja pribadija, dadija
langkoeng girisipoen, riwoesnja dadani sanija.
(39) Sagoeng bangsané kang mati, noelija baedal
mantoek samija, mapan gantjangan lampahé,
adjrih lamaen tinoetoesan, mapan waes tan
winarna, lanat sanget kendakipoen, dadija
lami dasan joeda. (40) Mangkana ingkang wi-
narni, Dijan Basah Irawiradirdja, lan Pangé-
ran Basah mangké, Dijan Basah Martana-
gara, Basah Irawiratoema, mapan sami-

rembagipoen, angatoeri ning Narèndra. (41) Te-
dak dateng wétan Pragi; Dijan Dipati sampoen
rembag lan Pangéran Ngabèhiné, Sang Nata noe-
roet kéwala, samana ladjeng boedal, lan tawa-
p.119 dija balanipoen, tan kantoen Djeng Panembahan.
(42) Ing marga dados winarni woes rawoeh ing-
Siloek ika, Pangran Praboe sowan agé, mapan
ladjeng atoer salam, doemateng Sri Narèndra,
lawan ingkang raji ikoe, nenggih Kang djeng Pa-
nembahan. ~~ikoe~~, (43) Riwoes kata lenggah sami,
Sri Narèndra angandika, mapan sampoen da-
ngan mangké, Pangran Praboe atoerira, mapan
dèreng sadaja, Sang Nata ngandika aroem, pra-
jogi sampéjan ngiwa. (44) Soman sampoen toe-
moet djoerit, Pangeran Praboe saerira, kawoela
woes sepoeh kalang, pan inggih mangsa wandé-
ja, Soeltan lamoen palastra, noempang wan-
ten marginipoen, kalang kaing kapéngin koe-
la. (45) Prapta ing sabillolohi, Panemban a-
ngandika, kangmas prajogi den sareh, ing ben-
djing jèn dangan pisan, apan saé poenika,
Pangran Bèhi atoeripoen, sami ~~ladjeng~~ lan
Djeng Panembahan. (46) Pangran Praboe ngan-
dika ris, ija dimas soen woes trima, nanging

nara bisa ingang, lamoen pisah lawan Soeltan,
mesem Djeng Panembahan, marmanipoen koela
noesoel, Kangmas inggih kados sampéjan.
(47) Kasarna Basah Doelkatip, prapta lawan
Poetlowa, mapan taoe woening mangké, jèn ta-
nat poenika, kang wanèn kilèn Praga, badé
kerigan poenikoe, dateng ing ngriki sadaja.
(48) Lawan bagoeng kang pradjoerit, mapan tanpoen
prapta, noesoel dateng Sang Katong, mang-
kana woes tan winarna, Sang Nata noedjoe leng-
gah, Panembagan moenggeng njawoen, Pangran
Ngabèhi kalawan. (49) Pangran Praboe asanapi,
Pangran Ngabdoelrakim ika, Pangran Soerjo-
widjajané, Pangéran Dipanagara, Pangran Di-
pakoesoema, lawan Raden Basah ikoe, Marta-
nagara neng ngarsa. (50) Pangran Djajakoe-
soemeki, samija mantoe Sri Narendra, Sang-
Nata angandika alon, dateng Kangdjeng Pa-
nembahan, kijai pan kawoela, sampi wong-
siting Hijang Agoeng, kalamoen badé kawoela.
(51) Poenika bakasaneki, apan tan dados poena-
pa, dadéja kang Sinoewoen mangké, samija soe-
pa, dadoja, kalawan semoe waspa. Pa-
nembaha alon matoer, paran Soeltan ing-

p.120

kang dadija. (52) Ing besoek wekasaniki, Sri Narèn-
dra angandika, Sala kangmas Soerbajané, ing
ngriki mapan resahan, nging poenika sadaja,
sanija goeng doerakanipoen, dateng Nabi Nga-
lamina. (53) Ton api nring Kang djeng Nabi,
sabab manoet lanat Soelah. Sarèmbahan tan
atoeri, Soeltan paran karsanira, Sri Narèndra
ngandika, kenging tan kenginga ikoe, kijai ma-
pan kawoela. (54) Namoeng noewoen ambèlani, doe-
mateng kang sanija propta, inggih ing sabil lo-
bahé, sanadjan inggih kawoela, lamoen ajoen
doeraka, kandeg apan maksih ikoe, kijai kan-
toen ing donja. (55) Nanging kenging tan kenging,
asanget parmaewoen koela, namoeng rohiming
Hijang manon, kang koela soewoen poenika, pan
anrwang sesepira, sadaja ~~sanija~~ samoeng kaol,
kang sarta angemoe wos. (56) Mangkana woes-
kan winarna, tigang dina antaranja, lanat Soe-
lah ing prapsané, mapan langkoeng katahira
pan kerigan sadaja, sagoeng ingkang biting ikoe,
prasanira mara tiga. (57) Saking kidoel kilèn
iki, lawan ingkang saking wétan, Radèn Srawira
p 121 dirdjané, Sri Narèndra ingatoeran mapan maoe-
doer kewala, nenggih ngalèr ngilèn ikoe, sabab

lanas langkoeng gengnja. (58) Sri Narindra woes noe-
roesi, gijo nitih ki Djajatjapa, lanas pan sareng
prapsane mangkana ki Djajatjapa, ing ngam-
pah dasan kina poenika sengeranipoen, lamoen
badé kasoring prang. (59) Apan ladjeng lampah-
neki, dadija ~~ingkang~~ sagoeng ingkang wadija, pan
wanten sekèn-sinakèn, pan derèk moendoer sa-
daja, mangkana kang winarna, hoesar lanas soe-
loh ikoe, apan noesoesi sadaja, (60) Dadija ka-
saan sami, noelija tjampoeh ing ngajoeda, pan
ladjeng koewel kimawon, apan woes sebih koe
ija lan Kangdjeng Panembahan, hoesar lanas
kasah lampoes noelija kang pelangkir samija;
(61) Lanas saeloh anoesoesi, Islam prang lirin ki-
walan, dadija sagoeng pelangkire, kan saged
anoesoesana, nanzoeng hoesar kewala, mapan
ingkang aprang ikoe, dadija kekètjèr bangke-
nja. (62) Kalih beloh winasawis lanas soeloh
hoesoeira, kang propsa pinggir Pragane, tigang
dasa winasesa, Islam pan ladjeng njabrang,
nering kilèn Praga sadaroem, sampoen sapih
ingkang joeda; (63) Mangkana Islam kang prap-
si, nenggih ing kang dateng sabillolah, Kang-
djeng Pangeran Harjamangki, Praboe diningrat-

poenika, Raden Toemenggoeng ika, Toetoet-lawa-
lan Dijan Menggoeng, Martadirdja mapan la-
wan. (64) Mas Rongga Taseka iki, lan Loerah
Bandar poenika, Mas Bèhi Legamarané, lan
Mas Kartawangsa ika, lawan Kadji satoenggal,
Sekar aroem wismanipoen, ~~Pra~~ pradjoerit dja-
djar sawelas. (65) Lan loerah djineman iki, sakan-
p.122 tjanira sawelas, mantri lebet satoenggalé, loerah
djineman poenika, Mas Sidik namanira, kan-
tjanja namanirèkoe, gadingan Asnawi lawan;
(66) Djajèng manggada poeniki, kalawan paen sa-
baek loempang, anenggih mantri lebeté. Raha-
dèn Maedjawosa nja, namoeng djadjar kewala,
kang prapta sabil'lolahoe, prang silaek amoeng
poenika. (67) Hoesar lanat katah mati, mangka-
na woes tan winarna, anaelja kendel Sang Ka-
tong, aneng Djelampar poenika, pan ngasoka-
ken wadija. Panembahan pamit ikoe, koendoer
maring pasanggrahannja. (68) Sang Nata sam-
pun nglilani, lan Basah Martanagara, noe-
woen pamit maring Sang Katong, lan Doelatip
Alibasah, Pangeran Dipanagara, poen mang-
gènken repot sagoeng, pan woes kalilan sa-
daja. (69) Mangkana Pangeran Bèhi, lan Basah.

Prawiradirdja, Basah Soemanagarané, Basah Prawiratoema, lan Raden Dipatija, Sang Nata ngatoeran ikoe, mesanggrahan ing Tangkisan. (70) Sab dening Djelampar iki, aneng redi kirang tjekap, kinarja ngaso wadja kèh, noeroeti Sri-Naranata, boedal saking Djelampar, sawadija-koeswa lan kantoen, lan winarna aneng marga. (71) Ing Tangkisan sampoen prapti, pitoeng dinten winatara, Sang Nata ning Tangkisané, patjalang atoer aningga, jèn lanattoelah prapta, mapan langkoeng ageng ipoen, Dijan Basah Prawira-dirdja. (72) Lawan Kangdjeng Pangeran Bèhi, hoemator dateng Narèndra, rembag ngoendoer-an kewala, sabab lanat langkoeng katah, pra-djoerit mapan kotah, ingkang dèreng prapta waoe, Sang Nata noeroet kewala. (73) Marang-ing ngatoerireki, kang paman lan Raden-Basah, mapan ing ngatoeran manggen, moen-doer marang ing pinetak, nadijan kinoetoeta-na, ngrika kang papan pikantoek, gija boe-dal Sri Naranata. (74) Saking ing Tangkisan i-ki, mapan doemateng pinetak, lawan sawadija balané, sampoen rawoeh Sri Narèndra, kawarna lanattoelah, apan tan noetoeti ikoe, sareng prap-

p 123

la ing Tangkisan. (75) Sang Nata woes panggih sepi, ladjeng wangsoel lanatkoelah; doemateng ing bengkoeng maneh, lan dateng keratak ikoe, kawarna Sri Narindra, mapan ing ngataoeran ikoe, ladjeng dateng lepen Baeka. (76) Doemateng Djeng Pangeran Bèhi. Sri Narindra angandika, ing ngardi poenapa mangké, apan boten wonten lanat, Pangran Bèhi atoernja, mapan boten ataoeri-poen, nenggih poen Prawiradirdja. (77) Ing wingking pan wonten kedik, nanging pandoeginung Basah, lanat arsa mantoek mangké, dateng Bagelèn poenika, marma padoeka Nata, loemampaha dateng ngajoen, mawawi wingking poenika. (78) Mapan inggih medal medal ngriki. Sang Nata noeroet kèwala, dateng kang Paman ataoeré, noelja mangkat Sri Narindra, nitih ki Djaja kresna, kang moengging ngarsa Sang Praboe, maring Radèn Haria Sindoerdja. (79) Lawan pinitlah satoenggil, ki Ngabèhi Soerawana, kakalih panakawané, Bantengwareng lan poen Rota, pan ngampil pagantènan, lawan paketjohan ikoe, sakawan kang aneng ngarsa. (80) Kang djeng Pangéran Ngabèhi, Ngabdoerahman toenggil Basah, ning wingking-

lan pradjoerité. Radèn Dipati Danoerdja, la-
wan kang pra Dipatija, sami ja noenggil lam-
pah ipoen, kang moenggèng wingking Narèndra. p 124
(81) Namoeng gamel lawan ngampil, lan Pangeran
Dipakoesoema, sareng prapta ing Pangiré,
nenggih kijai Djaja tjapa, kedah wang soel
kewala, pan samarga-marga ikoe, pinèksa
nring gamel samija. (82) Sinoedjoe san dèn ké-
tiki, ingampil gamel kewala, anoelja ka-
petoek mangké, reng sangiran lanatdolah, da-
dija sami kagijat nja, kija Soerawana wang-
soel, lan Radèn Harja Sindoerdja. (83) Lawan-
pana kawan kalih, Banteng wareng lan poen Ra-
ta, lanaf ladjeng ngedèrèl baé, soerak lawan-
bendé ika, Banteng wareng karoena, kalawan
poen Rata ikoe, ngatoeri wang soel Narèndra.
(84) Ajing sampoen san sagedika, kang margi-
lang koeng alitnja, kapit djoerang lan ardi-
ni, dadija daugoe Sri Narèndra, kinaroe-
koeg sondjata, panakawan kalih ikoe, na-
ngis mang kana atoernja. (85) Paemika di-
shalem sami, apan sampoen ning gob ngar-
ga, Sang Nata ngandika alon, jèn ingsoen
miloea moenggoh, ngendi dalané ija, goenoeng

kadi onda ikoe, woes mara sira dingina.
(86) Mangkana parmaning Widdi, Banbengwaring
lan poen Rata, pan saged minggah koedané.
ladjeng kinoet mring Narindra pan maksih
binedilan, saking ing ngandap poenikoe, ning-
gih dateng lanatkolah. (87) Ki Djajatjapa
poeniké medal madosi Narindra, anangging
semoe bingoengé, kinepoeng mring lanatko-
lah, kalawan binedilan, ki Djajatjapa poe-
nikoe, ladjeng minggah dateng ngarga.
(88) Woes panggih lan Sri Boepati, noesoep-noe-
soep Djajatjapa, Sang Nata ladjoe lampahé,
pan ngaler ngétan Narindra, wingking ranaé
p.125 swaranja, ingkang sandjata poenikoe, dinoe-
gi jèn Raden Basah. (89) Wabe ingkang nesaek
djoerit, kan njana lamaen kang paman, Kang-
djeng Pangran Behiné, Ngabdoerahman kang
poetra, Pangran Djaja koesoema, Raden At-
makoesoemikoe, dasar woes ginedijeng drija.
(90) Marma kan arsa goemingsir, lanat soelah
katah pedjah, woes prapsa sabillolahi, Kang-
djeng Pangiran poenika, Ngabehi Ngabdoer
rahman kalawan kang poetra ikoe, Pangé-
ran Djaja koesoema. (91) Radin Atmakoesoe-

nèki, langkoeng risak kang koenarpa, lanat ingkang pedjah akèh, mangkana woes kan winarna, kawarnaha Narèndra, mapan sampoen rawoeh ikoe, anèng daesoen Sidawajah.
(92) Lenggah anèng ngandap ringin, Dijan Dipatisampoen prapta, lan tagoeng pra Dipatiné, Dijan Basah Prawira dirdja, lawan Pangeran, Basah, Soemanagara poenikoe, Basah Prawira koesoema.
(93) Pangran Soerja widjaja ki, Pangéran Dipakoesoema, Djeng Pangran Ngab doerakimé, pan sampoen pepak sadaja, ingkang dèrèk pan samijo, Sang Nata anoelija dangoe, nring kang paman kan katingal. (94) Lawan ingkang poetra kalih, Pangéran Djajakoesoema, kalawan ingkang rajiné, Rahaden Atmakoesoema, Sri Nalèndra atanja, paman Ngabchi andoeloe, marang ngendi paranira. (95) Déné kabèh pan woes prapti, kan wanten poeraen matoera, samijo kaimoengkoel kemawon, Sri Narèndra Sinoe doeka, dateng Raden Dipatija, lan nring Radijan Basah ikoe, Sinoe koemepijoer Sijos Nata. (96) Sabab mijarsa bedil moeni, ing wing king waoe poenika, mapan kalangkoeng ramèné, pan woes njana ingkang paman, ké: kan wanten katingal, p 126

(102) mangkana Sri narpati, pan sajang lès ingkang dija,
sareng mijarsa aturé, 178. mring sagung kang
prajanak, sadjeng dakan ngandika, gja mundati Tjanipun

kawanira Sri Narendra

kalawan kang poetra ikoe, Pangéran Djajakoesoema. (97) Badija Nata moerang-moering, mapan medal ingkang doeka, ing toen takan ing satemené, makal wong samono kèh uja, lamoen nara weroeha, noelija Raden Rija matoer, Sinoehoen pandoeg hamba. (98) Sawar dhalem Kangdjeng Goesti, kados sampoen sobillalah, kalajan poetra kalihé, Sang Nata sareng mijarsa, miring atoeré Raden Rija, Sindoeredja kendel dangoe, mapan tan saged ngandika. (99) Sarwi mijil waspa Hadji, roemaos kantoen pribadija, lawan ing tanah Djawané, roemaos tan saged nata, lamoeng amrih slaminja, doemateng kang sanja kantoen, mangkana Sri Narendra.

(100) Semoe seret sabda Hadji, heh wes pada sa karija, pan harsa ing toen reboeté, ija lajané Djeng paman, noelija sareng atoernja, lanatsoelah sampoen moendoer, lan malih ingkang koemarpa. (101) Paman dhalem sampoen jekti, saoendoernja lanatsoelah, mapan inggih ing kang lajon, apan sampoen sinaéman, doemateng Raden Basah, Ngabdoellatip pan sasoehoe, koela waninga prijangga. (103) Hapan sedak saking ngardi, wangsoel dateng Sangkisan, pan wes

verse 102 ommitted

poemedija Sang Katong, pan tilar nikmat ing
donja, lan katah kang kagagas, saw poen tedak
Djeng Sinoehoen, dawan mawi angandika. (104) Neng-
gih Pangran Ngabdoerakim, ingkang lagi mampah
neng ngarsa, kalawan panakawané, Bangseng
wareng lan poen Rada, Dadya Raden Dipodija, ma-
pan sanget adjrihipoen, lawan kang Basah ka-
trinja. (105) Koewatos tijasira sami, daemateng
Sri Naranata, lan arsa ngandika Katong, ma-
pan langkoeng soengkawanja, tinilar mring kang
paman, mangkana katopoet daloe, ladjeng kendel
wonten Tjarna. (106) Sadaloe neng pinggir kali, denja
njaré Sri Narendra, saking sanget soengkawané,
namoeng kang raji satoenggal, ingkang ngadep
poenika, Pangran Ngabdoerahkim ikoe, gamel
ngampil panakawan. (107) Kawarnaha Djan Di-
pati, lawan Basah katringa, mijang sagoeng pra-
pratiwané, pirembagan angoendang samija, Ba-
sah Martanagara, lan Basah Doelatip ikoe, ki-
kinarja lipoer Narendra. (108) Sabab poenikoe,
kang maksih, pan datan soemoet kadoekan,
kinen metoek langkisané, pan lawan kinetik
samija, kalih samija ngakena, noesoel saking
kadjengipoen, pribadi kalih poenika.

p. 127

(109) Endjing boedal Sri Boepati, pan saking Tjarma poenika, lan winarna ing lampahé, sampoen rawoeh ing Tangkisan, maring yamel panakawan, hamptelan kang raji ikoe, sadjoega kang aneng ngarsa. (110) Nenggih Pangran Ngabdoelrakkim, Pangeran Soerjawidjajo, mapan anggenggeng Basahé, lawan kang poetra sadjoega, kang aneng ngarsa. Pangran Dipakoesoema, sengga Dijan Dipati ikoe, mangkana Sri Naranata. (111) Asanget gènnjo prihatin, marang ing wekasanira, sabab woes tanpa kantiné, marma sanarsa ngandika, ingkang raji poenika, Pangran Ngabdoerrahkim ikoe, lan bebih lawan Narèndra.

p.128. (112) Dalan mesanggrahan Hadji, nèng pinggir sendang kèwala. saking rempoeng kijas Katang, maring njipta joen tilar danjo, kadijo jin kaoekana, sirung lanat laelah poenikoe. Sang Nata dalan nedéja. (113) Lamoen gaemingsira malih, mangkana kang winarna, Pangran Dipanagarané, lan Basah Martanagara, Doellatif Ngalibasah, apan samijo prapta ikoe, ladjeng sowan maring Narèndra.

(114) Katri samija atoer nèki, lamoen maringi Narèndra, nenggih Radèn Dipatiné, lan Ba-

tah Prawiradirdja, Basah Soemanagara, tinan-
tain kadjenganipoen, poenapa inggih saksiha.
(115) Poeroen mengsah laknat jeksi, jèn sampoen
tan poeroen nata, mapan kantenan wawrasé, –
Sang Nata aris ngandika, ja wes mangsa bo-
doha, toen waeg dadan darbé kajoen, Pangeran
Ngabdoerrahkim atoernja. (116) Leres Basah Ngab-
doellatip, lawan poen talé kalihnja, Sang Na-
ta ngandika alon, wes Ngabdoelrakim me-
njanga, kabèh tarimen pada, lan si Ngabdoel-
latip ikoe, sandika kalih atoernja. (117) Wes
lingtèr ngarsanja Dji, kalih mapan sampoen
panggija, pinoedjoe pepakan kabèh, langkoeng
soetah manahira, sagoeng kang pro prawira,
sabab Sang Nata tan ajoen, singali lawan
ngandika. (118) Marma saweg soetah sami, sagoeng
kang wadija sadaja, gija Pangeran Ngabdoelra-
kimé, lawan Ngabdoellatip Basah, mangkana
sampoen prapta gija dawoehkin karsa Praboe,
daenaeng Raden Dipotija. (119) Lawan ing-
kang Basah kalih, mangkana sami atoernja,
djandji saksih gesang baé, kawoela pan da-
tan nedija, soeming kir ing ngajahan, doe-
mateng Ingkang Sinoehoen, soeka pedjah-pe-

p.129. bjaha ing sagrona. (120) Sèn mengsah" laknat toe-
lahi, pan sampoen samija nemaha", lan adjrih
ageng inggilé, lan sagoeng pra prasiwa, njoe-
woen ngapoenten samija, sagoeng kalepatani-
poen, doemateng Sri Naranata. (121) Sadaja a-
toernja sami, Pangeran Ngabdoelrahkim noel-
ija, lan Bosah Ngabdoellatipé, hoematoer -
nering Sri Narèndra, lamoen samija mangka-
na, sadaja ing ngatoeripoen, sagoeng ingkang
pra prasiwa. (122) Noelija samija den timbali, prap-
ka andèr ngarsa Nata, Sri Narèndra ngandi-
ka lan, heh ija sira Danoerdja, ing mengko-
karsaning wang kalamoen njata sasoehoe, atoeri
Prawiradirdja. (123) Lawan Soemanagaréki,-
angandepi mring Islamnja, mapan ija karsa
ingong, déné iki ing Mataram, saen prateloe
kewala, si Prawiradirdja ikoe, mapantes sira
manggana. (124) Ana sakidoel Jogija ki, déné si
Soemanagara, moelèha marang bawahé, ana
déné kpelon Praga toen ge bolekoké ija, mring
si Ngabdoellatip ikoe, kotiga matoer sandika.
(125) Sama dja na goenungsir, sanadijan prapta sa-
bilnja, ana abawohé dèwé, déné lamoen sajoh
samija, ingsoen lilani ija, ngoso marang goe.

noeng kidoel, ikoe si Prawiradirdja. (126) Déné Soe-
managarèki, goenoeng Merapi ngasoha, Ngabdoel-
latip aneng kéné, lan sagoeng rérépot sanisja,-
ngendi sedemanira, pasti Basah kang kasem-
poeh, ija nring pangrèksanira. (127) Basah séga a-
toer rèki, pan sanijo sagah sadaja, moeng Dijan
Prawiradirdjané, hoematoer dateng Narèndra,
lamoen mareng karsa, padoeka Ingkang Sinoe-
hoen, Pändjenengan ana kawoela. (128) Wisem Nata p. 130
ngandika ris, hèh ija Prawiradirdja, mapan ing-
soen sajektiné, pan arsa ngindoeng iradat, woes
nara doewé karsa, lawan manèh bangetéwoeh, jèn
ingsoen mèloe ing sira. (129) Pasti ikoe pada meri,
déné mengko karsaning wang, arsa lalana baé,
lan karoean kang soen sedijo, déné sira Danoer-
dja, apa kang dadi karep moe, mèloe kari pan
prajoga. (130) Lan kabèh Boepati midji, ija apa
sakarepira, ingsoen lan ngarani mengko, moeng
Basah Warsanagara, ikoe ingsoen kang gawa-
lawan Ngabdoelrakim ikoe, gamel ngampil
poenakawan. (131) Toemoengkoel Radèn Dipati,
dangoe lan saged matoera, mangkana atoernja
alon, pan pedjah gesang kawoela, ajoen dèrèk-
Narèndra, lan Boepati midji sagoeng, mapan

samija atoerira. (132) Lawan ingkang poetra kalih, Pangeran Dipanagara, Pangeran Dipa koesoemané, Pangeran Soerjawidjaja, apan noewoen kantoena, kedah toemoet Bosoh ikoe, mapan tinilar kéwala. (133) Sampoen dados rembag sami, Dijan Bosoh Prawiradérdja, lan Pangeran Bosoh mangké, Soemanagara pan noelijo, kinèn sareng boedala, saking ing Tangkèsanipoen, karsanira Sri Naréndra. (134) Doemateng sabétan Pragi, kalawan sawadijanira, pan woes tan winarna mangké, kawarna Sri Naréndra, saking Tangkèsan boedal, sedak mring Pinatak ikoe, harsa panggih lan kang rama. (135) Kang djeng Panembahan iki, Ngabdoelkarim karsanira, apan harsa pamit mangko, sampoen ngraos Sri Naréndra, lamoen wekasan panggijo. Panembahan kang winoetwoes, ning Sangir pasanggrahanjo. (136) Mangkana Sri Narapati, mapan sampoen apapanggijo, lan Djeng Panembahané, ladjeng ngrangkoel Panembahan, lan koememBeng kang waspa, Sang Nata ijo mengkanikoe, kadija woes karsaning Soeksma. (137) Kalih pan roemaos sami, lamoen wekasan papanggijo, riwoes Nata ngandika lan, kijai

p. 131

koela joen kesah, inggih saking Mataram, Panembahan alon matoer, ija marang ngendi Soeltan. (138) Paran polahe kang raji, ing Mataram pasti boebrahe, lamoen Soeltan kesah koewe, Sri Narendra angandika, kijai kados poenapa, mapan kawoela satoehoe, kados karsaning Hijang Soeksma.

(139) Tan pirsa wekasanèki, nanging kalamoen woeninga, mring paman Bèhi Silasé, pan kedah napsoe kewola, marma kadjeng kawoela, apan ngingkiraken napsoe, dené Mataram poenika. (140) Ingkang koela kèn nenggani, mapan inggih sasah tiga, dené rerepos sagoenge, ing poendi kang rinemenan, kasempah dateng Basah, inggih ing pangrektanipoen, Panembahan angandika.

(141) Sanadijan mangkono jekti, mangsa badoha lan Soeltan, ing soen tan pratjaja mangko, Sri Narendra angandika, kijai kados poenapa, kawoela tan saged sampoen, ngampah mring napsoe poenika. (142) Jèn tan kesah koela kijai, pisaeng dinten antawisnja, kawoela mriksa sesengenge, poenika ing laminira, jèn tinoeloengan Soeksma, poen laknatkoelah poenikoe, pitoeng dinten kados sirna. (143) Maeng kang tjelak koela kaiji, jènipoen atilar donja, sabab koela

p. 132.

satochoené, sampoen tan saged nèng donja, sa-
reng paman poenika, kinarsakken ing Hijang
Ngagoeng, mapan kawoela pribadeja. (144) Pan sa-
get parentah djanmi, dené poenika sadaja,
ingkang maktib kantoen mangké, pan sanès-
kadjengnja samijo, kijai lawan kawoela, dené
sampéjan waes sepoeh, marma tan saged kawoe-
la. (145) Dené jèn ~~anik~~ anèma kedik, kénging
jèn koelo kantija, Panembahan saring anon, -
kimbalanira Narèndra, mangkana atoerira,
lamoen mangkono karsamoe, sanadéjan ma-
ti oeripa. (146) Soeltan akoe loemaeh kari, Sri Na-
rendra angandika, kijai langkoeng ribeté, ma-
pan inggih lampah koela, badé anerang baja,
lan tan wonten koela djoedjoeg, pan manoet
lèmbaking drija. (147) Lawan jèn arah ingtak-
dir, poenapa kaparengira, maeng mrih man-
djangken lelakon, jèn kawoela datan kèsah,
mapan inggal kèwala, singa kinarsakna
ikoe, mangkana Djeng Panembahan. (148) Semoe
sereb ngandika ris, lamoen waes mangkana
Soeltan, apan ija awakingong, saen doega waes
nara koewat, nanging pandaningwong, ing
salinggan madi ingsoen, moega Allah anrima-

ha. (149) Nganbepi nring Islam mami, ikoe lamoen
pinatenan, jen tan mati kaja prijé, mapan ing-
soen woes tan nedija, donja praptèng ngakérat,
lamoen adarbé'ja Ratoe, salijané Soeltan sira.
(150) Sabab badaning soen iki, soen rasa woes nora-
kangkat, kalamoen tjinekel-baé, Soeltan pa-
ran karsanira, Sri Narèndra ngandika, lawan
ngemoe waspa ikoe, dadéja samija midjilira.

p.133
CANTO 38
pp 199-235
[187 verses]

"Midjil" (1) Apan lamoen tjinepeng kijai,
woeroeka kemawon, maong satoenggal sampoen
nedijo baé, lamoen nedija dados batal kijai, é-
man sikoe niki, jèn nedija poenikoe. (2) Sakit
pedjah pan sampoen pinasti, gantoengan soe-
maos, marma koela poenika jèktosé, namoeng
kantoen nenggih wektoe niki, kang koela en-
tosi, pedjah gesah taehoe. (3) Pan kawoela kijai
dadan aening, kagoengan Hijang manan, maong
manoengsa soemanggo darbèkė, bekdja sakit ki-
jai lawan pati, katiga woes pasti, gantoengan
poenikoe. (4) Napan inggih gandjaran woes pas-
ti, wang nèng donja mangko, dadan éwah ing
lakil mokpoelé, nging manoengsa kijai tan
oedani, nring papastèn iki, karsaning Hijang
Agoeng. (5) Pan oegering Islam maong satoenggil,

pan pasrah kémawan, sakit pedjah tan gaeming-
sir mangké, namoeng Islam ingkang den antepi,
parèntah ing dalil. Qoer'an jektosipoen.
(6) Warna angger sampoen nenga kijai, pan saé
kémawan, bangsa saé poenika tegese, déwé-dé-
wé mapan kedah aegi, ginja loeroe aerip, nik-
mating donjakoe. (7) Nging poenika aegeri-
paen kijai, iman risak mangko, sabab donja
apan pangrahasé, anglabeti bindjing prapting
ngakir, mang poenika kijai, moegi dipoen é-
mat. (8) Déné badan risaking donja ki. Islam
ngamal kaot, Panembahan woes padang galihé,
mapan aris ngandika mring Hadji, woes ta-
Soeltan mami, moeng naewoen pangestoe.
(9) Moega ingsoen olèh sihing Widdi, soepangat
p.134 kinaot, dénélingna prating kah mangkiné,
Kangdjeng Soeltan angandika aris, insa Allah
kijai, gijo djawab saestoe. (10) Namoeng ingsoen
dèrèkken moemoedji, lawan donganing ngang,
djinaeroenga mring Allah-karsané, Kangdjeng
Soeltan aris atoerniki, inggih naewoen kijai
gijo bidal king gaenoeng. (11) Panembahan woes
dadan winarni, Kangdjeng Soeltan mangko,
tedak saking Tangkir saprapsané, gijo pina-

tak ing wadijanireki, mangkana karsa Dji, sa-
goeng darat ikoe. (12) Tan kalilan derekaken sami,
kinen kantoen mangko, neng Pinatak sagoeng
darat kabèh, ingkang dèrèk moeng kang pra Di-
pati, santana satoenggil, poetra kalih ikoe.
(13) Poenakawan moeng tiga poeniki, ngampilira
laro, pan lan tjaran Sang Nata karsane, tigang
dasa apan winatawis, ingkang dèrèk sami, pan
kapalan ikoe. (14) Marma daradan kalilan sa-
mi, sabab karsa Katong, pan naradjang tak-
nat barisané, lamoen mawi darat angroe-
bedi, karsanja Narpati, woes bebeg djan ikoe.
(15) Mapan ingkang moengging ngarsa Dji, Raden
Basah mangko, nenggih Martanagara lan ma-
nèh, ing raji Pangran Ngabdoelrakim Pangran
Dipanagri, Dijan Dipati poengkoer. (16) Lawan
sagoeng kang para Dipati, ing Pinatak ba-
dol, apan mijos ing wadja Sang Radjeng, par-
naning Hijang lakmat pan tan oening, sa-
goeng ingkang baris, aneng wadja ikoe. (17) Lè-
pèn loeroeng kenging den sabrangi, parma-
ning Hijang manan, bakda Ngisa Sang Na-
ta angkate, sareng wektoe saeboeh. (18) Pan lam-
pahan tigang dinten iki, lamoen loemrah

p. 135 ing wong // sing tinatak marang gaenamané, a-
pan kendel Kangdjeng Sri Boepati, ngatoek-
aken toeranggi, néng ngandap goerda goeng.
(19) Basah Martanagara pan noeli, anirnbali goe-
poh, nenggih dateng pradjoerité, Rongga Ba-
pang Gamawidjajèki, apan sampoen prapti,
wong bandjoer tadaroem. (20) Lawan ngampil
kalih atoes iki, mangkana tang Katang, ma-
pan dangoe Dijan Basah bariste, Bapangga-
mawidjojo koer nikė, abdi dhalem nikė, pra-
djoerit mijang tagaeng. (21) Ira Dipati lawan
Basah niki, ning kedjawan Katang, Sri Naren-
dra mangkana kartoné. apan noetoel mring Ke-
djawan tami, mapan ato maning, sadinten-
tadaloe. (22) Néng Gaenaman gijo boedal Narpa-
ti, mring Kedjawan mangko, datan kantoen
sawadija balané, tan winarna ing marga Nar-
pati. Kedjawan waes prapti, nging Dijan Ba-
sah ikoe. (23) Gandakoesoema apan waes ngalih,
gènja baris manggan, aning pandjer lan ta-
pradjoeritė, ing Kedjawan amoeng den tengani,
Boepati kakalih, tiga lawan rasaes. (24) Satoeri-
ra Rahadèjan Dipati, tinimbalan mangko,
Radèn Basah lawan pradjoeritė, nging astana

apan tan nglilani, karsanja Narpati, jōen lalana īkoe. (25) Pitoeng dinten nèng Kèma Narpati, apan noelija bedol, napan dateng ing tanah pandjèrè, tan winarna ing marga-waes prapti, tanah pandjer Hadji, ing Dalaemban daesaen. (26) Radèn Basah Gandakoesoemaki, apan baris mangko, anèng lèpèn Kadjar lan sagoenge, kang pradjoerit mijang najaka samī, noelija dèn timbali, apan prapta sampoen. (27) Lawan sagoeng kang najaka sami, mijang pradjoerit mangko, pitoeng atoes apan wataranè, dadija tangang atoes koempoel nèki, lawan kang pradjoerit, Basah ingkang sepoeh. (28) Kadija sampoen karsaning Hijang Widdi, Kangdjeng Risang Katong, ing kijasira jōen lalana baè, Basah Gandakoesoema tan nèke, noewoen karsa Hadji, nging Nata tana-jōen. (29) Pan mangkana sabdanja Narpati, hèh Basah karsèng Ngang, goeng pradjoerit boebrohana kabèh, dimèn aso napan arsa mati, soen noetoegna īki, lalana mring goenoeng. (30) Sjōen weroeh nis karaning Soekir, djamprang dingin ing Ngang, lamaen ingsoen doeroeng moenggah koewè. Radèn Basah lang-

p.136

koeng tjoewaniki, joen matoer pan adjrih, woes
datan tjinatoer. (31) Sri Narèndra noelija boe-
dal sami, sing Saloemban Katang, lawan
Basah Marta nagarané, nanging sagoeng
kang pradjoerit sami, kinèn mantoek ikē,
maring pandjer Toemenggoeng. (32) Kalapeking
lan pradjoerit, kang dèrèk Sang Katang, sabab
ikoe kang wroeh djadjahané, mijang ponggawa
saking Matawis, tigang dasa iki, pan woes tan
tjinatoer. (33) Sri Narèndra gènja djadjah ardi,
pandjang lawan mangko, baoe rajang lan
sèla maniké, gadang mapan samija dèn ke-
daki, mangkana Marpati, ~~dadija~~ tjabaning
Hijang Agoeng; (34) Pan gindjar gerah sanget
jèkti, dadija Djeng Sang Katang, mesang-
grahan ing lobang andongé, Basah Mar-
tanagara karsa Dji, kinèn moedoen iki; ing
Saloemban ikoe. (35) Kang Boepati Gawang
sèlamanik, pinaringken mengko, lawan-
pandjer kang bengga Sang Radjing namoeng
kantoen najaka Matawis, pan kapalan ta-
mi, woes datan tjinatoer. (36) Radèn Basah
p.137 Martanagarèki, wroe dènnja badal, kawar-
naha Sang Nata gerahé, anèng lobang an-

Andang banget iki. Sjilep Sri Boepati, pan asring poenikoe, boepéntra kawarna kang raji. Kang djeng Pangran mangko, Ngabdoel rahkim kalang koeng pamoelpoeni, jén boeningal marang Sri Boepati, kalang kang risak jekti, sarirantirèkoe. (38) Lawan asring kinen hamebeki, ing kang raji Katang, mila sakamantjos pamoelwoeni, Kang djeng Soeltan angandika aris, héh siro Daelrahkim, saiu takon batoehoe. (39) Koja paran bok anangis, opo éléng bodjo, lawan anak sakadangmoe kocwé, lamoen éléng moe lija birèki, ja marang Habaris, boen lilani ikoe. (40) Pangran Ngabdoelakim oboerniki, ban njoempeni Katang, lamoen amba, barbéja bejas mangké, nilai dateng Sri Boepati, nalih anak rabi, pan amba baèssoe; [d] (41) Dadan gadah inggih nijat kalih, maung padoeka Katang, ngalam ngakirban soemedija manèh, apan Gaetsi daemoteng banésing, lawan hamba ngoeni, oebanggi poenika. (42) Inggih lamoen ban kangkos karsa Dji, laknat boelah mangko, jén ban birna king tanah Djawané, mapan hamba kapingin bajekti, pedjah marganè ing ki, ing babil lollahoe.

(43) Pan tan nedja hamba anggingsiri, nijat-
kang kawijos, anraong amba poenika jektiné,
lamoen doeloe sariera Narpati, mapan kedah
nangis, tan oening sasaehoe. (44) Inggih[(1)] dateng
kadjeng ing kang tangis, mèsem Djeng Sang-
Katong, angandika hèh Ngabdoel rokimé, jèn
mangkono tangisira jekti, mapan ati salim,
p 138 ingkang nangis ikoe. (45) Maktih ana mapan
dèn karepi, lan kadoega mangko, Kang djeng
Pangran mangkana atoeré, kados leres timbol-
an Narpati, pan amba roemijin, Déwa Dji
goeroe. (46) Inggih dateng kijai tasta djani, sa-
nging apan jektos, dèreng ngantos ~~...~~ doemo-
gi woelangé, manah amba mapan dèreng tam-
pi, pan koselak oegi, teh tas djani waoe.
(47) Pan taek dateng rah matsalahi mèsem Djeng
Sang Katong, wis atanja hèh Ngabdoerrokimé,
anggoegoeroe apa sira dingin, mring teh tasta-
djani, Djeng Pangran wot santoe. (48) Babing
dikir, lawan tanggal kalih, kadarijah mang-
ko, inggih lawan kadjaba rijahé, manah am-
ba dèreng ngantos tampi, mring pangangep
jekti, nirih salametipoen. (49) Apan langkoung
pakèwet niki, peteng tijas bajèk tos, kadart-

ah pan kalodjeng mangké, djaba rijoh langkoeng
toenanèki, lawan bab ing dikir, dèreng padang
koehoe. (50) Mapan inggih kang pinandeng jekti,
lawan malih Katong, anggeping Hijang mang-
ké, praptanipoen apan margi Takid, mesem
Sri Daepati angandika aroem. (51) Hèh ta ija ikoe
Ngabdoerrakim, takon ira ing Ngong, mapan
ngèlmoe a banget langkané, Pangran Ngab-
doerakim atoer bekti, pan amba Déwa Dji,
njoewoen barkah koehoe. (52) Inggih ngèlmoe pra-
kawis kang kalih, nganggep Jang maknan, -
pon poenika, kang dados petengé, manah am-
ba langkoeng dèreng tampi, ija Ngabdoerrokim,
mangkéné jen ing toen. (53) Marma kadarijoh
batal jekti, ikoe pan mangkono, woes tan ngra-
sa aneng donja kijé, lamoen ikoe ana ing kang
kardi, nging pangrasanèki, ana pribadikoe.
(54) Mapan ala ana maning, ija kang pangroos,
kang wisésaning karepé déwé, donja kèras
kiosa misésani, dadijo batal nèki, tèkos
mangkono koe. (55) Sabab woes tan ngrosa
kinardi, djabarijoh mangko, pan mangkéné
Doerrokkim tekadé aneng dónnja ikoe pan
kinardi, tan ana pribadi, mijang ngakèras

p. 139

bésoek. (56) Woeskanana mati lamoen oerip, tekad kang mangkono, marma batal ikoe temahané, aneng donjo oeripira iki namoeng kang pinikir, sandang pangan ikoe. (57) Dadijo kadi kéwan oerip nèki, marma toena mangko, kadarijah lir éblis oeripé, marma liwat ikoe Ngabdoerrakim. Djeng Pangran ngabekti, lan aris-hoemahoer. (58) Marma peseng tijas amba sajekti, pan poenika karo, inggih naanggal apan wekasané, kados poendi ing panggenanèki, dadas ipoen soeni, pan kalih poenikoe. (59) [Ja Mang-] [Majang] kéné sira Ngabdoerrakim, kadarijah mangko, pan ija ikoe wang kapir tekadé, djabarijah mapan koepoer iki, Islam tekad nèki, ingkang soeni ikoe. (60) Pangran Ngabdoerrakim hoer awat sari, marma tijas ba Katang, mapan langkoeng saking pakéwedé, tekad kalih dadaspoen soeni, pan poenika kalih, samija jektasipoen. (61) Margi soeni kalih batal sami, gija mèsem Sang Katang, pan mangkéné ikoe pangangganè, Kadarijah anglir emas iki, djabarijah nèki, lir sembaga ikoe. (62) Tekad loro dèn dadi sawidji, dadija soeni mangko, kadarijah kadjabarijahé, tinggalena ikoe, Ngabdoerrakim, dadijasoeran

p.140

soeni, jèn dembaga ikoe. (63) Jèn woes awor lawan
emas kaki, ilang rané laro, pan soewasa ikoe da-
dija rané, kapir kopar jèn, woes ilang iké, Islam
araneki, woes dèn awas ikoe. (64) Kangdjeng Da-
ngran Ngabdoerrakim noeli, ngoetweng pada
Katong, riwoesnja gijo hoemahoer manèh, ka-
das poendi paenika bab dikir, kang pinandeng
agi, ing wekasanipoen. (65) Kangdjeng Soeltan
mèsem ngandika ris, kan karining Ngang, man-
doer kaja wong nanem poehaké, déné ingkang
dikir ikoe jaji, pan sira joen malih, ing wi-
wilan ikoe. (66) Ian kalimah jaji bintang pasti,
dèn bener riming ngang, kalimahé nring napi
isbaté, nawi soewoeng opan karep nèki, Isbat
ana iki, lamaen Isbatkoehoe. (67) Mapan ana-
kang pinandeng jekti, ija isim mangko, mapan
isim djalalah arané, ija ingkang ning djro-
ning ngati, mapan dèn arani, sanoebari ikoe.
(68) Saking djantoeng ikoe lahir nèki, Djeng Da-
ngran koernja lan, kadas poendi malih ing-
indaké, kang bab dikir katah ingkang ~~ing~~
warni, mèsem Sri Baepati, opan kabèh ikoe.
(69) Jèn woes laetoeg ing niskaranèki, mapan isim
mangko, ija èdat adikoe arané, mapan noe-

li dikir isim gaib, lan gaib ginaib, ingkang ka-
p.141 patipoen. (70) Ja ikoe moelih maring san kamil,-
kang kinarja gedang, marma jen woes lekan san-
kamilé, adi ilang pan arani iki, kawoela lan Goes-
ti, ing Qoer'an tinoetoer. (71) Ana rapal mardjol-
tah rahèni, jal takian reko, lan bardjakoellajan-
gijam mangké, poma sira den was pada joji,-
sabab nainggal oewis, dadija sidji ikoe. (72) Isbat
lawan adi ingkang napi, tanna seboet laro,
ija lawan kang sineboet koewé, manoeng kari
mandeng ngina iki, jen woes weroeh adi, poma
adjo weroeh. (73) Lamun katoendja sira ningali,
pan dating Hijang manan, pan maong ikoe-
Islam wekasané, dikir mijang solat pada
sajekti, jen sira woes kamil, lawan tangi toe-
roe. (74) Lara pati woes tan ana adi, pan ikoe
war winar, pan ing danja lawan ngakératé,
nanging danja bédané ta joji, sipat ngarol
maaksih, ing manoengsa ikoe. (75) Kang djeng
Sangran Ngabdoerrokim naeli, ngaras pada
Katong, apan langkoeng padang ing galihé,
lawan angsal kalilaning Widdi, sagoeng ing-
kang ngèlmi, landep tampinipoen. (76) Woes
koroas soeroating ngèlmi, karsaning Hijang

(76) guru lawan ratu. (77) Dadya kang tyas wus tan wĕdya gawe.

manan, Kangdjĕng Pangeran mangkana tjiptane, mring Narendra, pan tigang prakawis. Soedarma sajekti, laenampoeh sapakon, enggenna pan winarna lire, kawarnaha Kang Sri-Boepati, apan tampoen lami, aneng Boeloebandoeng; (78) Genja gerah pan wus dangan iki, karsanja Sang Katong, harsa kedah mring tanah pandjere, maesoel marang Batah Narbanagri, endjing tidal nali, saking Boeloebandoeng. (79) Datan kantaen kang para Dipati, mangkana tjinrios, Djajatjapa kedah wangsoel bae, nging pinekta mring ganel lireke, wasta Soemakali, pan lagijo taemaeroen.

(80) Saking Boeloebandoeng apan nali, tjoban ning Hijangmanan, laknat taelah apan metaek ake, langkaeng katah Hajarnja Nagelis, ninggih ingkang tindih, ladjĕng ngedrel paeroen. (81) Kangdjĕng Soeltan Saniejo den atoeri, mring najaka mangko, wangsoel dateng Boeloebandoeng maneh, sabab laknat langkoeng katah niki, Sang Nata moerseti, sagoeng atoeripoen. (82) Kang paenggawa apan wangsoel aglis, ing ngajaen Sang Katong, ingkang wingking pan tinereg bae, laknat taelah ngedrel ninggah-

omissions end begin (76) (77) p. 142.

pami, woes karsaning Widdi, kaeda samija kantoen. (83) Pan dankenging samijo den sanggangi, maeng Kangdjeng Sang Katong, apan sampoen ing lampahé, ingatoeran mlebet wana dri, kang den paen titihi, ki Djöjakresnèkoe. (84) Yapan dadija katosor Narpati, tjabaning Hijang manan, harsa wong soel lan tan saged mangké, ing kang djaerang langkoeng lebet nèki, gijo tedak Narpati, sing koeranggaa goepoeh. (85) Pan satjelak laknat anoetaeti, sarwi ngedrèl brondongan, Kangdjeng Soeltan noelijo lenggah bae, aneng ngandap ing djaerang poeniki, kinaroe boet bedil, saking nginggil waoe. (86) Lanat soelah langkoeng katah nèki, noetoeti nring Katong, lawan ngedrèl sing nginggil djoerange, Sri Narèndra pan woes nekija jekti, joen sabil paelahi, woes tinilar ikoe. (87) Yarang sagoeng kang para Dipati, maeng kang raji Katang, lan kang poetra, kalih, apan mangké, anaeng kene pada maeyoen sami, ngatoeran Narpati, lingtir saking ngrikoe. (88) Poenakawan satoenggal kang sami, pan poen Rasa mangko, nangis lawan sroengae manoemané, nenggih dateng Rahadèjan Di-

p 143

pati, dené nilar iki, doemateng Sang Praboe.
(89) Djan Dipati naetoja wangsoel aglis, prapta
ngarsa Katong, lawan nangis mangkana a-
toeri, Sri Narendra apan den atoeri, lungsèr sa-
king ngriki, sanget atoeripoen. (90) Lawan ma-
lih Sang poetra punika, Sang Nata nabda
lon, woes ta pada soen tinggalken bae, ma-
pan ingsoen sèn paring Hjang Widdi, arta
anglebani, nrung sabèl lolahoe. (91) Poetra ko-
lih tiga lan kang roji, sanget taer nja mang-
ko, moewoen sarwi nangkemi padané, nging
Sang Nata woes tan kenggoeh iki, mangkana
wirarni, kang laknat toelahoe. (92) Banteng wa-
rèng kang samijo roemijin, mangkana Sang.
Katong, apan ladjeng dipoen pekso bae, nrung
kang poetra sakewan kang roji, mapan sam-
poen mandjing, doemateng wana gaeng.
(93) Sampoen tebeh lawan laknat sami, gijo kèn-
del Sang Katong, gamel Soematali prapteng,
pan dinangoe ki Djojo tjopa ki, lan Djojo kres-
nèki, Soematali matoer. (94) Lamoen sampoen ké-
nging laknat kalih, titian Sang Katong, la-
wan sagaeng koeda sadajané, datan wonten kang
kantoen sawidji, dadijo Sri Boepati, mapan

arsa wongtoel. (95) Nging kang raji Pangran Ngab-
doerrakim, sanget matoer Katang, mapan ĕ-
wedé wadjiraose, lumaen prapta ing sabil lol-
lahi, mangsoeli taeranggi, lan woes tebih lang-
koeng. (96) Agem dhalem ki Djajaktjapèki, jèn-
pareng Hijang manon, padika Dji maktih-
djoemenung ĕ, kados inggih noenten anggih ma-
lih, pan sampoen ginalih, laewoeng Radjeng-
p 144 sampoen. (97) Dadeja Nāta noeroet nring kang
raji, sabab taer nja mangka, katinggihan Sang
Nata-karsané, Sri Narendra lawan aningali,
kang poesaka iki, koegel lawoengipoen. (98) A-
pan-papak ngantos wongkit gadi, sasmita
Hijang manon, Kangdjeng kijai Randan woes
adaté, jèn Sang Nata manggih soesah jekti, a-
pan nratandi, dadija ngles Sang Praboe.
(99) Kang kaisti moeng Basah Matavis, pan ka-
tiga mangko. kadija sampoen asiding manahé,
sabab ingkang poesaka Narpati, tiga poesang
sami, pan landéjanipoen. (100) Kijai Gagaksa-
ra lawan kijaï, Yaintong kija wangi karo, -
nging Sang Nata kindel langkoeng tjaré, -
sampoen moepoes ing poerbaning Widdi, dadija
Sri Boepati, moeng ngentosi wektoe. (101) Prapta-

nira mring sabillolahi, ingkang dipoen antos,
Sri Narèndra mangkana ing kijaté, sampoen
pasrah mring sabil ngalamin, nging sanget
Narpati, ing panamaripoen.[102] Datan mon-
tra mantra katawis karsa Dji, lamoen waes
mangkono, jèn Matawis kang dadija galihé, ma-
lah dangoe kewala Narpati, mapan datan nap-
ki, laminja Sang Praboe.[103] Djengkar saking
ing tanah Matawis, waes tebela jektos, lamoen Ba-
sah kang ning Matawisé, tiga apan samija, sè-
dèng jekti, pan Kangdjeng kijai, Randon te-
ngeripoen.-[104] Dadijo ladjeng lampahnja-
Narpati sadaloe makoe won, aning marga-
Dijan Pati atoernja, Sri Narèndra apan dèn a-
turi, noetoel Basah maring Paloemban poe-
nikoe.[105] Laknat kaelah wes tan winarni, ka-
warnaha Sang Katong, apan langkoeng remben
ing lampahé, sabab padanira Sri Baepati, apan
rampoe kalih, dadija rendetipoen.[106] Pan lam- p. 145
mampah darat Sri Baepati, marma sang ta-
pa doh padanira Sang Nata kalihé, mapan
ngrempong ing samargi-margi, waes nemah-
Narpati, lamoen sagènipoen.[107] Prapta da-
teng ing sabil lolahi, nemah tijas Sang Katong,

saking sanget Sang Nata gerahe, kawarnaha
Raden Basah nenggih, ~~ss~~ Martanagara ike, pan
sampoen kapetoek. (108) Ening marga lawan Sri
Boepati, pan sadaja ningwang, inggih noeloel
nring Baloebandoenge, pan panoedjoe kape-
toek ing margi, dadija kendel Hadji, neng
loewan sadaloe. (109) Basah Martanagara ni-
ngali, dumateng Sang Katang, mapan la-
ojeng kumambeng waspane, lan winartan
~~wijilan~~ nring Radejan Dipati, ing sasolahne-
ke, doek Baloe bandoeng. (110) Langkoeng ngoengoen
Dijan Martanagari, Sang tanjolan, Basah sira
naesoel pakarane, mapan ingsoen iki oega jekti,
joen naesoel sireki, pan kapoeng ikoe. (111) Katoe-
djaene kapapak sireki, Dijan Basah taernja
lan, bade atoer waeninga wijose, abdi dhalem
sampoen sanija prapti, ingkang tebih-tebih,
Gowong Ledok Kedoe. (112) Lepen teber lepen
Selamanik, Sang Nata nabda lan, kaja paran
Basah saen mangkene, pan ginandjar lara nring
Hijang Widdi, ana ngantep djoerit, dingin sira
ikoe! (113) Andenana dangahingsoen disik, tab-
ing aprang mengko, adja ngantep jen tan waras
kije, Raden Basah semoe tjaeweng galih, ojaen

mekta adjrih, mangkana Sang Praboe. (114) Ing nga-
toeran motanggrohan iki, aneng Lobang an-
dang, apan tanah ing pandjer vanane, Toemeng-
goeng nja wasta Kolopeking, kang kinen ngla-
dosi, doemateng Sang Praboe. (115) Ing ngatoeran
koerangga satoenggel, mring Dijan Basah mang-
ko, ri sejo waes nja Dijan Basah gijo lengser, -
wangsoel marang ing Paloemban malih, saprap-
kanjo noeli, Raden Basah ikoe. (116) Ing Paloemban
noelijo rembag tami, mring sadajaning wong, jen
maksih abaris Plomban kene, katjedaken la-
wan Sri Baepati, manawa rekane, laknat soe-
lah ikoe. (117) Lamoen djoerit dadija beribini, jo
marang Sang Katong, sabab tjedak sampoen
rembag kabeh, lawan sagoeng kang para Dipa-
ti, kalamoen angalih, mring ngrema poenikoe.
(118) Raden Basah noelijo boedal ike, sing desa Pa-
loemban, lawan sagoeng kang pro Dipatine, ne-
dijo noenggil lawan ing kang raji, Raden Basah
renggih, Gandakoesoema koe. (119) Neng Kadjawan
renggih genja baris, sawadijo nja awor, kan wi-
narna Dijan Basah praptane, sampoen noeng-
gil lawan ing kang raji, kawarna Narpati, kang
neng pandjer ikoe. (120) Lobang andang patang-

p. 146

grahan Hadji, nging Karsa Hijang manon. -
Kangdjeng Soeltan sangradja gerahé, mapan sa-
nget kan sageda laemarijo, lanat koelah asring,
langkoeng kjelak ngrikoe.(121) Dijan Dipati-
langkoeng maras neki, tak kanangan mang-
ko, dadijo mataoer daemateng Sang Radjeng,
naewaen ki Patih sengadi, apan jaen njepoehi,
Basah kalih ipoen.(122) Lawan sagoeng kang pa-
ra Dipati, sinaewaen maring Katong, apan la-
wan Pangran katiganja, ataerira nenggih Dijan
Dipati, anaih simoeneki, Sang Nata gijo-
noeroet.(123) Nging Djeng Pangran Ngabdoerra-
kim malih, ingkang poetra mangko, Kang-
p.147 djeng Pangran Dipanagarané, langkoeng
mopo pan tan tega jekti, sinilar Sri Boe-
ki, pan laemaeh kalangkoeng.(124) Nanging
meksa nenggih Dijan Dipati, naewaen maring
Sang Katong, Sri Narendra waes aening pe-
kasé, nanging semoe wirang maring Hijang
Widdi, jen datan noeroeti, mangkana nabda-
raem.(125) Heh ta Ngabdoerrakim sii mami, -
pa gené ta bado, nganggo datan soekoer maring
Hijang mangké, apa lali sira Ngabdoerrahkim,
maring djandjining ngèlmi, noeroeta siningsoen.

(126) Loro iku, (127) Marma ken ngaran donja iki, sabab nenggung loro, ...

(126) Dadijo ilang pasrahira jekti, marang ing Hijang manon, moendoer djisim sira eman kowé, Ngabdoerrahkim apan djisim iki, pratanda sajekti, namoeng loro, (127) ijo donja lawan ngakérate, aning djisim mengko lair niki, ala lawan betjik, kono tinggeripoen. (128) Dadija kena ngaran ngamal djisim, sabab nanggoeng loro, lara waras ning djisim lairé, Ngabdoerrakim woes adja kinolih, moendak amebengi nring iman ri ningpoen. (129) Pan kabresnan lair ikoe iblis, kang goda rining Ngang, kang den soeprih ija panawoeré, tingalira marang kang sadjati, pan iman sajekti, nara kena lampoes. (130) Namoeng lara ikoe kena adi, sabab ngazal mangko, pan larané ing iman mangkéné, kaja sira loemoeh, pakan mami, sabab ngéman jekti, nring djasmanipoen. (131) Ikoe dega mapan goda jekti, napsoe rané mangko, anglakani nring iman pimahé, tegesing lara kang iman adi, peking tingal niki, marang Hijang Agoeng. (132) Pangran Ngabdoerrakim matoer aris, pan amba Sang Katang, mapan déring kaekoes sadajané, babing iman kang Taerja oepami, mendoeng napsoe jekti, nging bé bélanipoen.

OMMISSION end (126) Begin (127)

p. 148

(133) Pan sadaja wonten tekat jektē, pan witjalan
mangkē, kang dat sipat Apngalan asmané,
kadas poendi gènipoen njingahi, sipat woedjoed
lair mèsem Djeng Sinoehoen. (134) Pan mangkē i-
koe Ngabdoerrakim, jèn sira mangko, anokidē
ming iman jektiné, ija lawan pitoelaeng ilahi,
soepangating Nabi, lir angilo ikoe. (135) Dèn a-
longna dèn oedjoerna iki, pan tonggal ri-
ningang, lir barambang saboeng koel pamané,
dan kangsi kèk ganira nganțjèki, tan béda
ropanèki, lir angoebak ikoe. (136) Banjoe dan-
dang anglir dandang iki, kleban nadjis mang-
ko, kabèh ikoe apan tonggal baé, tegesing
dat pan lair aerip, sipat woepa adi Ap-
ngal gaho tèkoe. (137) Nanging idat kang ni-
sisani, dèné sipat mangko, pan kinarja ke-
njatahan baé, Ngapngal Asma koempoel sipat
nèki, dadi amaeng kari, dat lan sipat ikoe.
(138) Dèné sipat ikoe ingkang lair, tanpa béda
mangko, ija lawan kang sipat batiné, ing-
kang roesak kang tan roesak ikoe, mapan
tonggal jekti, jèn woes sirna ikoe. (139) Ing-
kang kadim karining danja kē, apan aran
mangko, ija kanti kalawan Apngalé, marma

adja sira semang joji, dadi batal jekti, mak-
ripatirèkoe. (140) Pan waes nara kena roesak pas-
ki, kadiming Hijang manon, pan sengònge
ikoe oepamané, boenderira apan waes pinas-
ki, karsanja ilahi, mangkono lir woedjoed.
(141) Pan padangé ikoe dat sajekti, Apngalira-
mangko, ija ikoe pan wara-wariné, lamoen
bengi lèrèn kan loemaris, kari Asmanèki,
adja salang soeroep. (142) Marmanira sija soe-
melang ijaji, anunggal maring Ngang, pan
Allahoe Saihin moekidé, gaeng manaeng sa,
aneng donja iki, lan kena ngowahi, nirung
papaskèn ikoe. (143) Aning donja ngalam roesak
iki, pan darbé lalakan, ngalam langgeng
bisoek katemoené, pan waes paska nara o-
wah iki, marma adjo kongsi, batal aning
soen. (144) Kangdjeng Sangran Ngaboerrakim
noeli, ngaras pada Katang, mapan langkoeng
padang ing galihé, kadigja angsal karila-
ning Widdi, barang wedjang iki, pan sam-
poen kadjokoep. (145) Dadéjo sampoen soemaoen-
dé ing takdir, njaroh karsing Katang, Djeng
Sinadhoen langkoeng soekaer kijaté, ing kang
roji landep kampi nèki, pasah dosing.-

p. 149

dateng ngèlmi, lan waspada sampoen. (146) Apan
dateng karta kang sadjati, salang soeroep mang-
ko, ingkang ngèlmoe pan waspada kijé, nanar-
narna sitkaranja sami, pan waos boedal iki;
sing ngarsa Sang Praboe. (147) Pan lestari neng-
gih lampahaèki, marga tan tjinrijas, sam-
pan prapta aning kadjawèné, saelija nang-
gil lawan basah kalih, neng na kang winarni,
Lobangandang ikoe. (148) Sri Narèndra apan
kang winarni, tengah goewa manggan, Lo-
bangandang pan ikoe arané, gerah sanget apan
Hazeu MSS: (151) kang ngladosi, panakawan kalih, maksih alit
ikoe. (149) Laré badjang apan kang satoenggil,
sanget beleringgan, pinaringan nama Ban-
tèngwarèng, kang satoenggal pan Rasa na-
mèki, pan sasami-lami, lalana Sang Pra-
p 150 boe. ‖ (150) Dasan kantaen panakawan kalih,
mangkana Sang Kabong, Apan wanten majarnja
gerohé, ing ngatoeran ngalih nring tijang si-
ti, sabab langkoeng watir, Lobangandang
(153) ikoe. (151) Yapan, ragi pelak lawan margi, lè-
pèn Kadjar ~~iki, pan pinaring nami~~, mang-
ko, Sri Narèndra anoeroet atoeré, marang Bekelé
lèpèp Kadjar iki, pan pinaring nami, aneng-

gih poen Pĕtroek. (152) Ing Sebĕnda Bekel kang
ngladèni, daoemateng Sang Katong, apan ka-
lih pinaring namané, Semar Garèng apan pag-
bes sami. Skalawan kang warni, kiganira ikoe.
(153) Sri Narèndra ingatoeran ngalih, mring Se-
bĕnda mangko, ladjeng, tedaking Lobangan-
dangé, mring Sebĕnda tan winarnèng mar-
gi, woes rawoeh Narpati, nèng Sebĕnda ikoe.
(154) Pasanggrahan ing tengah wana sri, Loban na-
maninggan, dadija kamboeh Sang Nata gerahé,
langkoeng sanget poenakawan kalih, dènira na-
ngis, maras manahipoen. (155) Banténg waring
lan poen Rata iki, nèng dagan Sang Katong,
Rarèkalih pan sanget tangisé, Semar Garèng Pĕ-
troek tanmoet nangis, ngandika Narpati, na-
ra mati ing toen. (156) Woes ta pada menenga-
wija nangis, pan koewoer lijas Ingang, noelija-
samija kendel panangisé, ing Sebĕnda ana doe-
koen sidji, woes sepoeh pawèstri, gemati kelang-
koeng. (157) Mapan dateng Kangdjeng Sri Boepati,
ragi kenès naloto, njai ronda asmara kaeromé,
gamel kalih wasta Soemotali, apan tikep nèki,
djangga dellogékoe. (158) Sampoen lami nenggih
Sri Boepati, anèng Loban mangko, ragi sam-

p.151

paen asenggang gerahé, kang ngladosi tijang wo-
loe èstri, gantija kang winarna, Kedjawan winoe-
waes. (159) Basah kalih lan Raden Dipati, Pangran
tiga mangko, kang pradjoerit pan siwoe tjatjahé,
nanging tansah kosesering djoerit, sabab lak-
nat iki, langkoeng katahipoen. (160) Tigang tanah
pan dadas satoenggil, marma langkoeng kèran,
Raden Basah tansah maendaer bae, tan tina-
toer wae ingkang djoerit, karoana ingkang
prapti, nenggih Mas Pangoeloe. (161) Lawan Do-
lah kadji Badaroedin, ki Telangi mangko, ka-
dji Imam mardji sarowangé, samija noesoel-
pan saking Matawis, panggih Dijan Dipati,
katah warti nipoen. (162) Dijan Dipati saja lit
tijas nèki, sareng nijarta wartos, jèn matawis
Basah katigané, sampoen teloek maring lak-
nat toellahi, noelija rembag iki, lawan Mas
Pangoeloe. (163) Nahan ta kendel dalil ingkang
kinging, jèn bedami mangko, mas Pangoeloe-
kijai Melanginé, Dji Mam Mardji matoer lam-
maen kinging, sabab dening laip, apan rem-
bag sampoen. (164) Gijo ngatoeran Pangran-
Ngabdoerrakim, Dijan Dipati mangko, lawan
Pangran Dipanagarané, Pangran Dipakoesoe-

ma woes prapti, lawan Bosah kalih, gijo rembagan ikoe. (165) Kadjengira nenggih Dipati, jèn bedami mangke, mapan kinging nenggih ing ngèlmine, Pangeran Ngabdoerrakime ngandika ris, gih sanadijan kinging, pan koela tan ajoen.

(166) Lamoen panggih laknat kaelahi, woes oebanggi ngang, lamoen ingkang Gmachoen pamine, jèn kan Djaja nenggih djoeritaèki, lochoeng koela dingin, mati rila toekoe. (167) Marmanipoen prakawis poeniki, kakang jèn woes lados, inggih lawan wirjaten pamine, datan rampoeng lawan pedang ikē, lochoeng kan meningi, baten saged doeloe. (168) Nenggih dateng Kangdjeng Sri Boepati, Kangdjeng Pangeran alon, kesah noelija koendoer mring pandaké, Pangeran Dipanagara pan sami, lan kang paman iki, Basah kalihipoen. (169) Pan mangkana samijo atoer neki, kawoela samengko, baten gadah sedija sajektine, sakit pedjah poenapa karsa Dji, mapan anglampahi, kan soemedijo lochoe. (170) Darbé kajoen ki laerah sajekti, noelijo kesah gaepoh, wangsoel marang ing barisan maneh, dadijo datan angsal rembag iki, nenggih Dijan Dipati, lawan Yas Pangoeloe. (171) Noelijo wanten ingkang

p 152

soerat proptī, saking Karnièl Nahos, lawan Kar-
nèl Kakis pan serate, ingkang bekta pan king
kènan nèki, Basah ing Ustawis, lawan serat-
ipoen. (172) Karnièl Klètes ingkang bekta iki, +
nenggih kang kīnongkon. Basah Ngabdoella-
tip lawan maneh, Djèndral De Kock king-
kènan prībadi, roewan sampar wadi, kang kīnèng
kèn ikoe. (173) Bekta soerat samijo anggel nèki, -
ing ngatoer ken mangko, pan bedami, jèn kang-
go atoeri, Djèndra Karnièl samijo anjagahi,
jèn sowan prībadi, dateng Djeng Sinoehoen;
(174) Dadijo ageng kijasnjo Sang Dipati, gijo nga-
koeri gdepoh, nring Pangeran Ngabdoerakim
maneh, lawan Pangran Dipanagarèki lan-
kang Basah kalih, nging samja san poeroen.
(175) Apan samijo djrih wong toelanèki, daemateng
Hijang manon, Pangran Ngabdoerakim ~~na-
nih, lawan pangran~~ ris sabdane nring kang
poetra Basah Yarsanagri, koeloep ingkang
p.153 "ngendi, sirna baja ikoe. (176) Raden Basah -
matoer awat sari, hardi gil kang katon,
Kang Djeng Pangran alon ngandikané, koe-
loep ija sakten ana mami, jèn oepama ike-
soen nora katemoe. (177) Ija lawan nring Si-

Sinahoen maning, waes demen ing kana, pinoe-
daeta sirna baja baé, marang Allah kang Ra-
boel ngalamin, pan waes rila mami, nara bisa
doeloe. (178) Tigang dinten antawisnèkè, noelija
laknat mangko, mapan minggah kalangkoeng
katah nèki, Raden Basah, datan anakini, nga-
lèr ngètan iki, nenggih aendoeripoen. (179) Lawan
sagaeng kang para pradjoerit, mijang Dipati go-
long, lawan Pangran Dipanagarané, Kangdjeng
Pangran Ngabdoerrakim iki, waes kaetaning Wid-
di, mapan ta pinoedjoe. (180) Ngidoel ngilèn lan
Radijan Dipati, Mas Pangoeloe mangko, sakan-
tjanira pra Dipatiné, praptèng woekir sirna
baja naeli, Pangran Ngabdoerrakim, gijo leng-
gah nèng ngrikoe. (181) Laknat soelah pan samijo
naetoeti, waes korsa Hijang manan, Kangdjeng
Pangran Ngabdoerrakim mangké, ingatoeran
dateng Dijan Dipati, loemadjeng kan apti,
lawan Mas Pangoeloe. (182) Pan sadaja sami anga-
koeri, Kangdjeng Pangran naapo, mapan la-
djeng angroepat tingalé, samijating goeroe
kang dèn èsti, mapan anglabeti, dateng ngèl-
mi laoet. (183) Dikir kamil moekamil dèn ès-
ti, parmaning Hijang manan, pan katrima

Djeng Sangrun karsane, raga djiwa apan sampoen nanggel, pan pantara prapti, mring rahmat toellah hoe. (184) Ingkang lajon dawah aneng siti, samijo kadjat mangko, gijo sinoendang mring Yos Sangaelaene, nanging sampoen la djeng kaoendoer rèki, marang ngalam soetji, kang kantoen lir poetjoeng." (1) Poetjoeng "

p 154

CANTO 39
pp 235-270
[237 verso]

„Datan nganti sinaènan lajanipoen, pan selak katesa, laknat toelah anoetoeti, ingkang lajon mangkana ladjeng kinilar. (2) San loemajoe sadaja ariboet doetjoeng, kantoen gilang-gilang, kang lajon neng poetjoek ngardi, sira baja lawan ikoe margantira. (3) Noeloja ana apan parmaning Hijang Agoeng, kang wa kidoel-kaliar renggib kang tengga wana dri, sinalangkoeng ageng poen tepang namanja. (4) San poenika ladjeng ladjeng tengga lajanipoen, kalih rintjangira, samijo ageng-ageng rèki, dadijo wangsoel sagoeng ingkang laknat toelah. (5) Mopan ngantas wajoe tigang, daloe ikoe, lajon njo Djeng Sangrau, Ngabdoerakim kang nenggani. Aging poen tepong kolawan kantjanira. (6) Djan Dipati Mas pangoelae saminjo wangsoel, lan kantjanira, saring tigang

dinten iki, mapan nedijo anjaèni lajanira.
(7) Sima ingkang nama poen tèpong poenikoe, lan
sakahtjantra, anoeljo sami soemingkee, nring
garoemboel mangkana woes tan winarna.
(8) Ingkang lajan sampoen sinaènan ikoe, lir saré-
kèwola, kinoeboer poetjaking woekir, sirna baja
enengena ingkang sadaja. (9) Kawarnaha aneng-
gih Ingkang Sinoehoen, anèng wana Laban, sam-
sanggang gerah nèki, apan lenggah ing adep kang
poenakawan. (10) Banteng Waring Petroek lawan
poen Rada poenikoe, panaedjoe poenika, Semar
Gareng Petroek sami, Naradraena pan sami -
mantoek sadaja (11) Sabab sampoen sami èdja
manahipoen, Sri Narèndra sanggang, mangka-
na poen tèpong prapti, jèn djāma apan ka-
dija ātoer aeninga. (12) Ingkijas ira Sang Nata
lengkoeng kaemepijoer, nanging tan ngandika,
Banteng Waring kang winarni, lan poen Rada se-
moe adjrih kalih ira. (13) Bokda ngisa poen-
tèpong ing praptipoen, anèng Wana Laban, ladjeng
njebak kidang iki, padangaenja kinarja dalan
kèwola. (14) Rari kalih pandirangan aelatipoen,
sabab sanget tjelak, jèn padanga pan kaèksi,
samija matoer daemateng Sri Naranata.

p. 155

(15) Pan poenapa poenika soewaranipoen, mesem Sri Narèndra, noelija angandika aris, asoe adjag apan ikoe boeroe kidang. (16) Sirep djanma Gareng Pètroek praptanipoen, ladjeng tinakènan, dateng poen panakawan kalih, marma dangoe kapetoek lawang tépang-pan. (17) Boedjeng kidang kidang wbae wonten margi ngrikoe, poen ladjeng kawoela, pan adjrih kaela entosi, takésohé Banténg Waring Kala tanja, (18) Ingkang aran tépong poenapa poenikoe, Gareng Pètroek nabda, sima geng loerahing ngriki, pan sadaja sagoeng ingkang boeron wona. (19) Banténg Waring lan poen Kala samijo getoen, sangsaja adjrihja, sadangoenja wonten ngriki, datan tebih mesem Kangdjeng Sri Narèndro. (20) Sampoen lamisang Nata ning Laban ikoe, datan mirsa warta, ngadjeng adjeng Kalapeking, pan waes lami Kalapeking datan prapta. (21) Pan poen Pètroek asring din oendang poenikoe, marang loknat toelah, pan langkoeng din titi-titi, nging poen Pètroek pan meksa koembi kéwola. (22) Malah ladjeng sinakitan meksa ikoe, tan ngaken poenika, lan njai Nata kroenanikā, jen nring pasar soekoembas Sri tinakènan.

(23) p.156

‖Dadijo Semar Garèng Petroek samijo madoer, la-
wan Maratroena, Soema tali sami watir, pan dinoe-
ga laknat sampoen mirsa warta.(24) Malanghasing
kinepang ing Laban ikoe, nging ngantos prapta,
apan pitoelaeng Hijang Widdi, tinedilan saking
Kebihan kèwala.(25) Noelija wangsoel sagoeng lak-
nat toelah ikoe, mangkana Narèndra, pindah
saking laban iki, Masanggrahan aning wana
Padasmalang.(26) Sitimiring ing wana namam-
poen, nging kang dèrèk ika, kantoen pun Ga-
rèng poenikì, Semar Petroek poenika tiang ke-
kara.(27) Sabab Bekel Marta tan kalilan ikoe,
ngai Mara troena, kedah dèrèk tan marengi, a-
ngraebedi dadijo kang dèrèk Narèndra.(28) Apan
namaeng kantoen tiang gangsal ikoe, mang-
kana tan lama, Sang Nata nèng Sitimiring,
karsanira Narèndra tedak mring rima.(29) Sam-
poen mangkat saking Sitimiring ikoe, prapta
Padasmalang, mangkana kapetoek iki, lawan se-
rotira Residèn poenika.(30) Nging Sang Nata-
tan karsa ningali ikoe, dènè kang kèngkènan,
kinen bekta wangsoel iki, ing kang teras la-
djeng lampahinja Narèndra.(31) Mapan langkoeng
Sjoebaning Hijang wektoe ikoe, dateng Sri Na-

rindra, doemadakan Soemabali, lan poen Ga-
rèng bingoeng datan angsal marga. (32) Pan ka-
lintoe kasasar maring wana gaeng, mapan
margi warak, ingkang dèn wastani margi. ar-
sa tan ujana satoenggal tan manggih djalma.
(33) Lawan djawah apan langkoeng deresipoen, ring
satengah wana lawan langkoeng peteng niki,
parmaning Hijang titianira Sang Nata.
(34) Datan mawang ngoembah, djoerang tjoeri pa-
p. 157 loch, kalin~~toe~~-loeloempatan, lawan hoewat-
hoewat sami, dadija sajah kèndel aning tengah
wana. (35) Pan poen Rata angrempang tangat poe-
nikoe, dadijo njaré wana, roes tana boja kaèksi,
baeran wana sadaja malah roemeksa. (36) Kalih
saloe Sang Nata aning wana gaeng, ngentosi
poen Rata, lan bingoengrija Soemabali, lawan
Garèng Banteng Waring langkoeng koewat. (37) Sa-
reng sampoen sami mantoen ingkang bingoeng,
kalawan poen Rata, pan sampoen saged loema-
ris, noelijo mangkat Sang Nata ting tengah
wana. (38) Bañteng warak sima kang loemam-
pah ngajoen, anglis karja marga, marmanja
Sri Narapati, kang titian saged anoeroet poe-
nika. (39) Mapan kadija wradinan wana poe-

nikoe. sagoeng kang gelagah, lan eri pan sirna
sami, kang kamargan mangkana datan winar-
na. (40) Aneng marga pan lestari lampahipoen.
mangkana Narèndra, mapan sampoen rawoeh i-
ki, kanah rèma aneng pager tipis ika. (41) Waoe dèn
ngö mesanggrahan Djeng Sinoehoen, pan noelija
koetoesan, nimbali Radijan Dipati, lawan Ba-
sah kalih apan sampoen prapta. (42) Radèn Ba-
sah Warta nagara poenikoe, lawan Radèn Basah
Gonda koesoema poeniki, nanging Radèn Dipati
kang datan prapta. (43) Sabab tebih pan sanès
panggènanipoen, Basah kalih noelija, dina-
ngoe nering Sri Boepati, dijan Dipati dènè tan
wonten poenika. (44) Radèn Basah Wartanagara
hoematoer, pan sanès panggènan, saking ngri-
ki langkoeng tebih, apan ngiwa lan ingkang te-
poeh sadaja. (45) Pan rembagan semoe kagijat
Djeng Sinoehoen, ingkang toea sapa, Radèn Ba-
sah atoer nèki, gih poen päman Pangoeloe noe- p. 158
soel poenika. (46) Kadji Bädaroedin kadji Waim
radji koe, ki Welangi ika, apan sampoen sam
poen prapta sami, rembagipoen kènging ken
bedami samijö. (47) Dijan Dipati langkoeng
lega galihipoen, kawoela dèn oendang, inggih

kalian poen adi, raji dhalem poetra dalem -
sampoen prapta.(48) Saniskara waos katoer ngar-
santa Praboe, daek nijarsa Nata, mring atoeré
Basah kalih, jèn kang raji Pangeran Ngabdoerra-
kim séda.(49) Sampoen kaoendoer mring rahmat-
toelah poenikoe, apan tilar danjo, poenika kang
dados margi, bèntjing karsa lawan Dijan Pati
Danoerdja.(50) Dadijo kèndel Sang Nata da-
ngoe andjetoeng, katah kang kagagas, dadijé
moes poerbaning Widdi, anèng danjo wekasan
amaeng poenika.(51) Noelijo dangoe Nata ka-
lih Pangeran ikoe, Basah atoerira, poetra dalem
Kangdjeng Goesti, apan sareng kinilar dateng kang
paman.(52) Kalih samijo sanget maeng-maeng-
ipoen, daemateng ki Laerah, lan kenging koela
pambengi, ladjeng kedah dateng lèr lèpèn poe-
nika.(53) Ing Serajoe ingkang dèrèkken poeni-
koe, Temenggoeng sakawan, Patjitan lan Selama-
nik, ing Parakan lan lèpèn Boeboer poenika.
(54) Apan arsa andjenengi ing prangipoen, Basah I-
mam Moesboh, lawan Radèn Basah nenggih, a-
pan Soerjawinata poetra padoeka.(55) Ingkang
anèm koelo datan oeninga tochoe, nenggih kar-
sanira, ingkang dèrèk loerah Kasim, poen Djing-

(61) Pan ugĕr ing djasat lamun djasat ira kapir, apa kudungan. Tĕpi mung kapir ira.
(62) Lamun Ĕslam anganter papi Ĕslam Tuhu, Jadi Tan ......

gala kalawan Prawiraperbawa. (56) Saung raji-dhalem seda Djeng Sinoehoen, abdinjo sadaja, kang bekta saking Pasaroean, apan samijo selos-kang manah poenika. (57) Mas Pangoeloe Tlawan-kijai Pelangi koe, anaetijo katingal, Basah kalih apan sami, dadijo medal malih ingkang nap-soe samijo. (58) Sabab ingkoe ingkang dadi margo agoeng, barang kasoetahan, noetijo madoer Basah kalih, pan Sinoehoen Ngoelami kalih poenika.
(59) Pinedjahan gijo mesem Ingkang Sinoehoen, nara kaju sira, hèh Basah ingtoen koesoeri, wroehanira sagoeng manoengsa ing daenja. (60) Apan oewis pinasti ing lokil makpoel, bekdja lan tjila-ka, wekasan marganing pati, goeng manoengsa ija ikoe beda-beda. (61) Amoeng sidji pan wong oerip ingkang toehoe, (62) dadi lan kabandang, lara pati lan gaemingtir, ija ikoe kang ingaran-ngan Islam. (63) Sabdo deni anglakoni, lakir ikoe, Basah wong nèng daenja, rahman kang goe-melar iki, ing ngakèrat mapan mapan ing ra-kim kewola. (64) Marmanira pada den awasi i-koe, kalawaning Allah, nèng daenja maeng lo-ro iki, kapir Islam ngakèrat timbanganira.
(65) Ija loro sawarga naraka ikoe, marma wong

p.159

Lomarswn grewe (62) (61)

ning doenja, mapan akèh ingkang kapir kang naraka sabab moerah reganira. (66) Kang ta-warga banget larang adjinipoen, marma kapir arang, ingkang mandjing Islam iki, nglah Is-lam iki, malah Islam akèh manoet kapir ika, (67) Sabab nora kelar ing pataekanipoen, jèn tan-olih ika, sihing Hijang tan kelar pasdi, patoe-kané marma milih ingkang moerah. (68) Basah kalih sanija padang manahipoen, pan woes njarah karsa, noelijo kinèn animbali, Mas Pangoe-loe lawan ki Melangi ika. (69) Nanging sareng kalawan kengkenanipoen, Kornèl Klèresika, mapan asoer soeroé niki, nging keng kenan-Kornèl kinèn mangtoelena. (70) Apan dateng Radèn Dipati poenikoe, maring kang tinimbalan, Mas Pangoeloe lan Melangi, kalih sampoen prapta ngarsaning Narèndra. (71) Apan la-djeng ngoeswèng pada kalihipoen, pan sarwi karoena, riwoesnja ngandika aris, hèh Pangoe-loe ingsoen takon marang sira. (72) Dèn ba-loka dèné sira prapta ikoe, paran karepira, apan nganggo ngirit iki, kang konané Kornèl pan woes lepoeng sira. (73) Lawan Kornèl Mas Pangoeloe atoeripoen, gih boten kawoela, mong

sarengan wonten margi, nadyan kalih kengkèn-nanipoen Djan Basah. (74) Djan Srawiradir-dja sareng amba toehoe, bekta ingkang serat, Karnèl Kokis Karnèl Nahuis, lawan Djèndral De Kock pan inggih kengkènan. (75) Toean Sa-rib Samparwadi kang hingoetoes, dadi nijaksa Narèndra, nirrng atoer mangkono jekté, apan dangoe kèndel datan angandika. (76) Sang-kaing ngoengaen tjasira Ingkang Sinoehoen, jèn samijo mangkana, gijo èmoet poerbaning Widdi, lamoen Islam imanira warna-warna. (77) Apan sanès lawan iman kapir ikoe, sadjaega kèwala, marma samijo kadjeng nèki, lamoen Islam iman patang prakara. (78) Iman Maktoem ing-kang pra Nabi poenikoe, Wali pan adijat, makboel pan imaning moekmin, nging taga-joer poenika ingkang warata. (79) Laknat-toellah namaeng mardoet imanipoen, marma-nira samijo, sagaeng laknat kadjeng nèki, dadijo Nata ngandika aris asanja. (80) Hèh Sa-ngoeloe dèné jo mangkono ikoe, ijo wartanira, kabèh kantjanira iki, jèn mangkana dadij-koewoes nara pira. (81) Apa lali kabèh nring Islamé ikoe, lan dingin sagoehnja, oedjaré-

p. 161

pada ngantepi, nring Islamé lara pati ki-
nemaha.(82) Apan mengko déné pada mang-
konékoe, mati jèn wanijo, lara bae nara hop-
tē, liwatnis̲ta eman oerip aneng doenja.
(83) Yos Pangoeloe mangkana ing atoeripoen, pan
jèktos kawoela, lawan poen adi Yelangi, a-
manggihi dateng poen Prawiradirdjo.(84) Apan
taking jangct koewatosing kalboe, pitakèn
koewoelo, déné makaten poeniki, pan poena-
pa katoepen dateng Narèndra.(85) Radèn Ba-
toh makaten wangsoelanipoen, poenapa wang
édan, nging kawoelo apan jektē, pan angsala
eso sakedap kéwalo.(86) Sri Narèndra mèsem a-
ngandika aroem, sira kaja ngapa, Pangoeloe
lawan Yelangi, apa nara kasikoe marang-
agama.(87) Yèn wang Islam nganggo ngertoe-
la poenikoe, wang bajoh pegesnja, pan ngre-
soela batinèkē, nara koerang ija kagoengan
ing Allah.(88) Yaktih djèmbar lamoen se-
djo oso ikoe, kaja nara koerang, goenoeng
dlas akih ikē, teka satoenggal lawan lok-
nat toelah.(89) Saran sira Yos Pangoeloe pan
poemoeng koel, tan saget matoera, kalawan
kijai Yelangi, Sri Narèndra apan noelija a-

ngandika. (90) Apan dangoe dateng Basah ka-
lihipoen, hèh Wartanagara, lan Ganda koesoema
ikī, pradjoeritnja ăpa woes pada tomekta. (91) Ra-
dèn Basah kalih mangkana toeripoen, pan dè-
rèng poenika, pan hamba kèn ngoso tami, ing-
gih bendjing ing woelan ngadjeng poenika. (92) A-
pan tomijo ambo kèn prapta sadaroem, lawan
dawah hamba, padoeka jèn ngantep djoerit
jèn marengi ing karsa padoeka Nata. (93) Apan
saé masanggrahan Sampang ikoe, ngriki wa-
kos amba, sabab dhi dhalem pradjoerit, dèrèng
mepak marma bilih laknat toelah; (94) Ying-
gah kedik apan batang lodī ikoe, jèn katah
Balitar, marma sinoehoen prajogi, masang-
grahan wonten ing Sampang poenika. (95) Sri
Narèndra amaroesi atoeripoen, Djan Basah
poenika, mangkana sabda Narpati, hèh jo-
Basah ingsoen toeroet atoerira. (96) Nanging be-
soek jèn wis pada teka ikoe, goeng pradjoeriti-
ra, dene inggal toetoera mami, Radèn Basah
atoernja inggih sandika. (97) Sri Narèndra ngan-
dika nring Mas Pangoeloe, hèh Pangoeloe sira,
kalawan sira melangi, pan ing mengko ijo a-
pa karep ira. (98) Samoen nedijo asa tanggal

laknattoelah ikoe, pan loewih prajogo, apan ijo ingsoen iki, woes anedijo ngkaboeli parentah ing wong. (99) Nora kena lamoen toenggal laknat ikoe, mas Pangoeloe taernja, lawan kijai Pelangi, sakit pedjah kawoela derek kiwolo.

(100) Noelijo boedal Sang Nata saking ing ngrikoe, pager tipisika, ingkang dereken Narpodi, Raden Batah Ganda koetoema poenikoe. (101) Lawan ingkang pradjoerit mabri djro ikoe, nenggih Raden Batah, Pardanagara maktih, kantaen baris ing ngardi tjadang poenika.

(102) p. 165 Pan poen Rato lawan poen Soemakali koe, tan saged loemampah, samijo kantoen ing Koemoening, di poen Gareng sampoen mantoek ing Lebanda. (103) Bating vareng ingkang datan kantoen, kantoen apan langkoeng koewat, nging koetjiwa besoer iki, Sri Nerendra arsa pirso-pirsa boja. (104) Apan loewitateng-kang raji poenikoe, nenggih Kangdjeng Pangran Ngabdoerrakim Sri Boepati, pan sadaloe-ngjari aneng sirna bajo. (105) Lenggah aneng papanijan Djeng Sinoehoen, saking kritnantara, waoe doematang kang raji, maktih anem dene legawa palastra. (106) Endjang-

pangkat saking tirnaboja ikoe, tan winarnèng
marga, mara tiga sampoen prapti, ladjeng njo-
ré sodaloe nèng mara tiga. (107) Angentosi Ahmat
Pekih prapsampoen, lagijo tinimbalan, poeniko
tinimbal pangageng nèki, pan ing Sampang
mangkana daloe winarna. (108) Apan wonten
anenggih tingkènanipoen, Rahadijan Dipatija,
Toemenggoeng Poerwadirdjèki, apan lawan Toemeng-
goeng Sindoeatmadjo. (109) Radèn Basah Ganda-
koesoema matoer, dateng Sri Narèndra, jèn
wonten oetoesan nèki, Dijan Dipati apan bek-
ta serat tiga. (110) Saking kornèl Kokis lawan-
Kornèl Nahus, Kornèl Kleres ika, Sang Nata
ènget kang raji, dadijo medal sabdanja mring
Dijan Dipatijo. (111) Hèh jo Basah, si Poerwadirdjo
ta ikoe, lan Sindoeatmadjo, karo kanen pada
bali, déné lajang apan ingsoen nora arsa. (112) La-
moen mekta kaedae siba loro ikoe, pada pa-
tinana, sandika Dijan Basah aglis, lingsèr
saking ngarsanira Sri Narèndra. (113) Enenge-
na pan waos tan winarna ikoe, èndjing apan
prapta, nenggih pan Moehamad Pekih, ma-
pan lawan pradjoeritira sadaja. (114) Pan ing-
ngirit mring Radèn Basah poeniko, tawan

p. 164

(117) Rumeksa samarga marga.
(118) Awit mangkat saking siti mring iku, wus karsaning suksma, Bumon wana kang neng ngawi.....

ing Narèndra, noelijo Radèn Basah iki, kirèn wangsoel mring Tjadang kainggil kang roka.
(115) Dasan kantoen lawan mantri lebetipoen, kang sirèk Narèndra, namaing kahtoen Bantèng wa-ring, Boedjoqati kalawan Djajèng manggada.
(116) Mas Pengaloeloan ki Demangi paenikoe, kang saking Mataram, samijo bekto rèntjang ngalih, noelijo baedal Sang Nata sing mara kiga.
(117) Koer- haingkaeran lawan Radèn Basah ikoe, (118) woes karsaning Soekma, boeran wana kang nèng ngarsi, apan kadèjo paenika akaja marga.
omission verse (118) and end (117)
(119) Marma saged kitijannja Djeng Sinoehoen, pan kadija wadinan, sina warak bantèng iki, kang nèng ngarsa kadèjo djadjari paenika.
(120) Pan sètèla èloking dat kang satoehoe, kang Wakidalkahar, woes dasan winarna malih, kang niskara sampoen rawoeh Sri Narèndra.
(121) Dasan arsa Sang Nata anèng ing daesoen, masanggrohan wana, laknatoellah mijarsa warti, jèn Narèndra ing Sampang pasang-grohanja. (122) Apan noelijo ing ngingqahan Djeng Sinoehoen, ningali Sang Nata, nring solahé laknatsami, apan ngantas njiseng sadaloe paenika. (123) Anèng Sampang anga-

bangi sakèh goegoep, èndjing moendoer noelijo,
laknat saking Lampang sami, anèng marga pan
sjinegat mara sami. (124) Mapan gangsal lak-
naskoelah ingkang lampoes, lan sakapalira, si-
ma kang samijo medjahi, dadijo kapok dosan p. 165
boeroen malih minggah. (125) Noelijo marga ké-
wala dèn pepes ikoe, sagaeng laknatkoelah, sa-
mijo barisanèng margi, pan poen sèpang ni-
ngali baris poenika. (126) Sakantjanjo anèng
ngèring-èring gamaeng, pan samijo katingal,
rakisé anglir geladi, semoe giris manah ira
laknatkoelah. (127) Saring daloe poen sèpang pan
samijo moendoer, mapan gangsal-gangsal, sarada-
doe dèn bektani, pan Walanda kalawan sandjo-
kanira. (128) Nanging dosan tineda apan poenikoe,
kinètjèr ing marga, bangkènjo dipoen sempoli,
maeng sandjatanira kang dosan kapanggijo.
(129) Dadijo giris apan laknat samijo moendoer, –
mangkana pan sèpang, lamoen daloe moe-
doeh iki, sakantjanja laknat maerkat katah
risak. (130) Mapan asring laknat daloe gègeri-
paen, maerkat katah pedjah, pan sèpang ing-
kang medjahi, pan mangkana lampahan wek-
toe poenika. (131) Boeroen wana katah ingkang-

samijo moedoen, karsaning Hijang Soeksma,
angresahi laknat sami, warni kapal lemboe
pan sami benekka. (132) Nèng pan tèpangmang-
kana woes tan tanatoer, kawarna Narèndra, a-
nèng wana tipeng iki, Mas Pangoeloe ki Melangi-
sareng matah. (133) Angatoeraken opan pedjah,
gesang ipoen, noewoen nering Narèndra, moegi-
lèreha tijas nèki, ingkang bendoe nering Ba-
sah Prawiradirdja; (134) Pan pamika marma
makaten Sinachoen, saking pangawelijo, -
nering sagaeng di dhalem sami, ageng alit
djaloe èstri badé risak. (135) Sabab laknat
pan langkoeng pangoedènipoen, sareng mijarsa
pawarta, jèn Padoeka wanten ngriki, Basah
p.166 tiga tan koewawi, nadahana. (136) Padas soe-
sah sadajo di dhalem sagaeng, Matawis paemi-
ka, ageng alit djaloe èstri, marmanipoen -
Dijan Basah Prawiradirdjo. (137) Anglampahi
kadas makaten pamikoe, saking tan koe-
wawa, anadahi nering prang nèki, sembag-
gipoen sadaja pan amba pirsa. (138) Lamoen
sampoen padoeka ngantep prang poepoeh,
badé ngamoek samija, dadijo mesem Sri Boe-
pati, jèn mangkana bener si Martanagara.

(139) Sira dingin karo pan pada djinaloek, harta pi-
natinan, tinarka ngiwoeh-iwoehi, pan ingmang-
ké sirikoe dadi woes njata. (140) Barang remboeg,
dasar sira wité ikoe, ingkoen paubes nedijo, kala-
moen ngowahi dalil, kang parentah ing Qoer'an
pan tan woes kena. (141) Lamoen moekmin kang-
ti perak lawan ikoe, ngolamat tjilaka, lara pa-
ké sapa kardi, Nas Sangoelae mangkana ing nga-
koetira. (142) Inggih leres lamoen roemijin poeni-
koe, sabab taktib tjelak., sapoenika sampoen
lebih, goeng manaengta kalajan Allah Tanga-
la. (143) Lan Djeng Nabi sampoen langkoeng lami-
nipoen, antawis poenika, Djeng Soeltan mesem
nabda ris, heh, poengoeloe betjik maneh angadji-
ja. (144) Lan dén banget sira kobaba satoehoe, -
nring Allah Tangalah, lamoen sira ikoe maktib,
ngimanaké ija marang ngilmoe nira. (145) Sabab
sira angarani, adoh ikoe, nring Allah Tangala,
lamoen adoh ikoe dadi, Goesti Allah kaloean
panggonan ira. (146) Kang djeng Nabi sira rani
lawan ikoe, pan woes ora ana, pin mangkono
tanpa kardi, sira ngadji ngegoengaken Qoer'an
nira. (147) Lan djandjinja ing Qoer'an parentah
ikoe, prapta ing kiamat. Djeng Nabi saré- p.167

ngatnèki, pan ing mengko Qar'an maksih toelis
sira. (148) Apa bali déné mangkono sirikoe, jèn-
Allah manggané, dadijo ana roepaniki, lamoen
roepa posti nganggo anom toea. (149) Lamoen
nganggo anom toewa posti ikoe, bakal kena
roesak, marma tobatna dèn aglis, lamoen o-
ra tobat waes posti doerako. (150) Apa bali dalil
sahim moe ikoe, lan koelhoe ika, lawan ikoe
Kangdjeng Nabī, sira rani waes lawas dadi
tanana. (151) Pan ing mengko ijo moe pakaté ikoe,
Qoer'an opan ana, lamoen ikoe Kangdjeng Na-
bī, pinasrahan prapta ing kiamad pisan.
(152) Apan mengko doerong kiamad Pangoeloe, -
Mas Pengoeloe noelija, saimoeng koel pan èsmoe
kangis, pan ramaos katah lepat atoerira.
(153) Mapan inggih antawisnja tigang dalae, Mas
Pengoeloe noelija, matoer malih mring Sang-
Adji, kados poendi paenika karsa Narèndra.
(154) Sabab sampoen sami koladjeng sadaroem,
abdi dhalem Basah, pradjoerit lan pra Dipa
ti, namoeng kantoen di dhalem Basah saka-
wan. (155) Angkang saktis santosa ing manahi-
poen, mèsem Sri Narèndra, hèh Pangoeloe sira
iki, déné bisa nganggo ngarani Santoso.

(156) Mas Pangoeloe mangkana ing ngatasipoen, sa-
bab maksih kekal, genipoen njepengi dalil,
ngèstokaken ing kasta padoeka Nata. (157) Ma-
pan abdi dhalem poenika sadaroem, ngangge
dalil wenang, sabab manahipoen langip, Sri
Narendra mangkana kang pangandika.
(158) Sih Pangoeloe mangkene pangrasanipoen, da- p. 168
lil laip ija, kalamoen nora miwiti, jen mi-
witi ikoe nora ngalap wenang. (159) Lir oepama
wong kagepok nadjis ikoe, ingkang gepok nedjo,
kang kan nedjo gepok iki, apa tanggal apa bé-
da oekoemira. (160) Loro ikoe pan woes pada tje-
dak ikoe, sabab laip ira, Mas Pangoeloe atoer ne-
ki, apan sanès kang nedja gepok poenika.
(161) Sabab maka ingkang ginepok Sinoehoen, pan
saking kabekta, ngalap oedoer sabab laip, da-
lil wenang Sinoehoen inggih poenika. (162) Sri
Narendra malih angandika aroem, pan ing-
dingin sapa, ija ingkang amarahi, Mas Pangoe-
loe pan mangkana atoerira. (163) Warni-war-
ni apan di dhalem sadaroem, Dijan Srawi-
radirdjo, jektos ingkang marahi, ngab doel-
latip apan katjepeng poenika. (164) Hingapoes-
san malih ngandika Sang Praboe, jen mang-

kano ija, Badaroedin ana ngendi, lawan kadji
Tamtradji ing wartanira. (165) Mas pangoeloe mang-
kana ing ngatoeripoen, roemijin Narèndra,-
inggih Doellah, Badaroedin lawan kadji Tam-
radji kalih poenika. (166) Apan sami moedoen
dateng Sapalangoe, Sang Natangandika,
jèn mengkono karsamami, heh Pangoeloe
ing mengko sira moedoena. (167) Timbalana
kadji Badaroedin ikoe, lan Djimamradji-
ka, karo lamoen prapta iki, sira ikonen ka-
ro moelih mring Masaram. (168) Dawoehana
pada konen momong ikoe, mring Prawira-
dirdja, lan dawoeh na daka mami, Mas Pa-
ngoeloe atoer nja apan tandika. (169) Noelija
moendoer saking ngarsa Sang Praboe, ti-
p. 169 gra mangkat noelija pan woes kan winar-
ning margi, ngantos pitoeng dinten apan
dèring prapta. (170) Ki melangi mangka-
na ingkang winoewoes, pan sanget atoer-
nja, doematêng Sri Narapati, noewoen a-
ken ngapoenten Radijan Dipatijo. (171) Sa-
bab sampoen, sanget soesahipoen, bilih kan
koewawa, dados awan kimah nèkè, dènè-
ingkang bab serat sadaja. (172) Dosan wanten

Sinoewoen tjatjadipoen, kalamoen pinirsa, ing-
gih dateng ngèlmoe nèki, pan roemijin doek-
Djeneng Djeng Rasoelloellah. (173) Lamoen wan-
ken serat pan pinirsa satoehoe, awon sae sira,
mapan lawan den wangsoeli, Sri Narèndra mang-
kana kang pangandika. (174) Hèh Melangi sira
dingin nara matoer, ing salawas ira, kime-
langi atoer nèki, apan adjrih doemateng ki-
jai Madjo. (175) Jèn mangkono sira timbalana
ikoe, ijo si Danoeredjo, lan sakèhé lojang-
nèki, ikoe kabèh pada sira kanen gawa.
(176) Lan lojangé Djèndral adjo kari ikoe, wis sira
mangkata, sandika noelija toer bekti, sampoen
mangkat saking ngarsanjo Narèndra. (177) Tan vi-
narna ingmargo woes prapta ikoe, nenggih
ing Kedjawan, ki Melangi ladjeng saket, sam-
poen panggih lawan Mas Pangoelae ika. (178) Na-
nging Radèn Dipati kaladjeng teloek, mang-
kana vinarna, Majoor Buskus mijarsa war-
ti, lamoen wonten hoetoesaniro Narèndra.
(179) Mas Pangoeloe nèng Kedjawan lan poenikoe.
malah sinoesalan, anenggih kijai Melangi,
noelija Majoor apan kengkènan angoendang.
(180) Apan ngantos ping tiga mapan lan paewoen,

Mas Pangoeloe ika, noelija Badaroedin prapti, ma-
p.170 ||jar Boeskus pan malih keng kenan ika. —
|| (181) Kang kiningkèn Radèn Ngabdoellatip ikoe,
laimapah prijangga, samana pan sampoen-
prapti, Mas Pengoeloe Kadji Badaroedin ika;
(182) Ki Melangi Radèn Ngabdoellatip woewoes,
kang Pengoeloe kaela, kiningkèn Majoer sajek-
ti, angakoeri inggih daimateng sampéjan.
(183) Saking delap sanget Majoe poen papanggoeh,
inggih lan sampéjan, jèn sampéjan datan ap-
ki, dateng bèteng Majar mariki prijangga.
(184) Mapan datan nedjo damel awan koehoe, mang
sedijo katanjo, nring karsaning Sri Baepati, jèn
sampéjan manggih awan pan kawoela. (185) Ing-
kang nanggoeng mangkana pan rembag sam-
poen, Mas Pangoeloe ika, lawan kadji Bada-
roedin, ki Melangi mapan sae tinoeroetan,
(186) Sabab ngoedaoe noelija mangkat Mas Pangoeloe,
saking ing Kedjawan, dateng bèteng Saka iki,
apan lawan Kadji Badaroedin ika. (187) Ki Melangi
pan datan taimoet poenikoe, kantoen neng
Kedjawan. Sabab sanget sakit nèki, tan winas-
na ing marga pan sampoen prapta. (188) Mas Pa
ngoeloe aneng bèteng Saka ikoe. Majar medoek

noelija, apan langkoeng hoermatnèki, riwaes
linggah majar aris tonjo. (189) Mas Pangoeloe ka-
woela taken satoehoe, poenapa kang karsa, -
nenggih, Kangdjeng Sri Baepati. Mas Pengoeloe
mangkana ing saoerira. (190) Apan boten, dar-
bé karsa Djeng Sinoehoen, majar malih ta-
njā, wonten poendi-ki Melangi, Mas Pangoeloe
mangkana ing saoerira. (191) Apan kantoen wan-
ken Kedjawan poenikoe, sabab sakit ika, Majar
noelijo taken malih, wartinipoen nimbali Ra- p. 171
dèn Dipatijo. (192) Mas Pengoeloe mapan inggih
atoeripoen, Majoe malih sabda, mapan sam-
poen kasèp iki, Dijan Dipati olèhé katemoe
ika, (193) Sampoen slet pitoeng dina warti-
nipoen, lawan prapsantra, inggih kijai Mela-
ngi, pan sariki Dijan Dipati lagi loenga.
(194) Nring Magelang kabèh loerah kawoelèkoe, pan
katemoe Djendral, sabab Djendral sapoenika,
ajoen loenga marang Batawi poenika. (195) Pitoeng
dinten kadas loerah kaela mantoek, lan Ra-
dèn Dipadijo, déné mawi dèn timbali, Dijan
Dipati kang Sinoehoen joen poenapa. (196) Mas
Pangoeloe mangkana ing saoeripoen, ajoen pir-
sa serat, sadaja poenika sami, pan roemijin

Djeng Sinoehoen dèrèng pirsa. (197) Sabab lagijo
marengi doeka poenikoe, mring Radèn Dipa-
tijo, marma sagoeng serat tami, kaktib-
santen nenggih Rahadijan Dipatijo. (198) Sa-
poenika sampoen lilah kang Sinoehoen, mar-
ma ngandikan, lawan kinèn bekta tami, sa-
goeng serat kalawan serati Djèndral. (199) La-
moen kektib inggih kinèn bekta ikoe, Majoor
Beskies modjar, Mas Pengoeloe kadi poendi,
lamoen boten wonten karsané Sang Nata.
(200) Inggih kepang koemoeten lan Djèndral ikoe,
mapan kantja kaelo, langkoeng soesah ma-
nah koela nèkè, sareng mireng Kangdjeng
Soeltan sanget gerah. (201) Kadas poendi jèn
ngantosa sèdå ikoe, Mas Pengoeloe nabda,
Majoor nikoe kados poendi, dené mengtah leres
ipoen mandak tengah. (202) Majoor Beskies
wangkana pan saoeripoen, Mas pangoeloe
ika, mapan boten ngrasa ikè, kanah Djåwa
p. 172 kang keringan moeng poenika. (203) Kangdjeng
Soeltan Ngabdoelkamit pan sasoehoe, mar-
manja sakedop, kan kantenan wardanèki,
dadijo katah ing kang doewé karep pada. —
(204) Mas Pangoeloe marang nagri djåwi nikoe,

tingaeng kantja koela, saring Kang djeng Soeltan maktih, pan sanjki poen sami kendel sadaja. (205) Marma enak, kantjo koela manahipoen, maing den arsa-arsa, Kang Sinoehoen kepeang nèki, kalih Djendral ing siang daloe poenika. (206) Jen oepami boten kalakona kepoeng, opan kantja koela, ingkang gédé-gédé sami, tanah Djawa bakal boeang podat pada. (207) Kang Sinoehoen, kalawan Djendral poenikoe, waes sanijo hoebajo, Mas Pangoeloe noelijo pamit, mantoek dateng pandak Kedjawan poenika. (208) Majar Buskus pan mangkana welingipoen, mas Pangoeloe dika, sampoen kesah-kesah iki, sing Kadjawan, ngantosana loerah koela. (209) Boten lami kados ngeli prapta ikoe, mas Pangoeloe nabda, gih koela poen atoer taelis, mring Narèndra noelija mantoek saking Saka. (210) Lawan Doelah kadji Badaroedin ikoe, waes prapta Kedjawan, noelija kèng kinan taer taelis, mring Narèndra kan winarna sampoen prapto. (211) Apan djoedjoeg, mring Mochamad Tekib ikoe, gijo katoer Narèndra, serat njo Pengoeloe naeli, kipiksa kang serat idjemanira. (212) Apan kadijo kang maingel ngadjeng poenikoe, ingkang sa-

nis kara, dangoe kendel Sri Boepati, risawoes-
nja noepiksa ingkang nawala.(213) Dan mangka-
na osiking tjipta Djeng Sinoehoen, bojo koesa-
ning Hijang, ingsoen kinen anglakoni, lara
p. 173 sirrang apan gåning ingsoen ning daenjo.(214) Dé-
né kinaoh mangkéjé iki Pangoeloe, ingsoen o-
ra meksa, woes tak diré awak mami, Sri Na-
réndra, noelija aris angandika.(215) Amad Pe-
kik apa woes demen sirikoe, Pengoeloe karep-
njo, toer sembah Machamad Pekih, sampoen rem-
men Sinoehoen kados poenapa.(216) Dedéjo mè-
sem Sang Nata ngandika araam, woes pada ké-
wala, sagoenging wong dadi iki, jèn mangko-
no agawéjo lajang sira.(217) Timbalana marèné
ikoe Pangoeloe, lan Martanagara, lawan sapra-
djoerit iki, dené Basah Ganda koetaoema
maksiha.(218) Kari baris aning Kedjawan poe-
nikoe, lan pradjoeritira, adja kari Badaroe-
din, ki Melangi sabab djaré isih lara.
(219) Lan sira ta kalomaen woes waras ikoe, go-
mel Soemataliija, toer sembah Machamad Pe-
kih, noelijo lengser saking ngarsa Naréndro.
(220) Karja soeros, sinimbali poenika sagoeng, tan-
winarna prapta, sadaja ing Sampang samis-

Mas Pangoeloe Badaroedin tinimbalan. (221) La-
wan Mochamad Pekih, Sri Narèndra dangoe
kadji;
Lawan Radèn Basah Martanagarikoe, tiga
prapténg ngarsa, sakawan Mochamad Pekih,
Sri Narèndra dangoe kadji Hamradjika.
(222) Kadji Badaroedin Hangkana taetipoen, pan-
kaladjeng Nata, sampoen mansoek ing mata-
wis, Sri Narèndra dangoe nining tingkah poe-
nika. (223) Hèh Pangoeloe apa waes ènak atimoe,
lawan sira pada, déné ngangge tepoeng iki-
apa ara kasikoe nining ngèlmoenira. (224) Mas-
Pangoeloe lawan Badaroedin matoer, pan taben
poenika, sabab amba tan miwiti, sabab saking
pangadjakipoen poenika. (225) Inggih Majar Bus-
kus poenika tinoehoen, pan ngèlmoe kalitan,
lamaün laknat kang miwiti, Sri Narèndra-
mèsem aris angandika. (226) Hèh pangoeloe lan
Badaroedin sirèkoe, apa waes pratjaja, kabèh
Majar oedjar iki, mas Pangoeloe Badaroedin a-
koerira. (227) Inggih sampoen tiang poenapa ti-
noehoen, ingkang kjinepengan, jèn dédé wiraos
niki, pédah kaeda kendangsaelipoen poenika.
(228) Sri Narèndra naeljo nantoen Basah ikoe, Ba-

p.174

sah-paran sira, Radèn Basah atoer nèki, mapan
hamba sinoehoen poenapa karsa. (229) Jèn mang-
kona soen tjobané ngèlmoenipoen, si Pangoeloe ija,
lawan Kadji Badaroedin, Kèh Pangoeloe Badaroe-
din waes balija. (230) Uring Kedjawan koe toegena
kepaing ikoe, lawan Majar sira, kalamaen Karnèl
waes prapti, dawoeh ena ingkang dadi karsaning
wang. (231) Babing hingan, batjah pradjoerit ki
sagoeng, lan pangrabinira, apa Karnèl anja-
gaehi, sabab ikoe ingané pan rong prakara.
(232) Daewit bandar kalawan padjeg pounikoe, pada
pratèlakna, padjeg wetaené dèsèki, ingkang ban-
dar pan ikoe sektoening pasar. (233) Lamaen
Karnèl nara angagaehi ikoe, kan bisa bitjara,
pasti jèn ngèran-eroni, nara waeroeng dadi
anggoeng rerebaetan. (234) Pan saiki rikalané
daeroeng rampoeng, ija ingkang bitjara, baemi-
bandar karsa mami, ija Karnèl kang soen tilan-
ni njekela. (235) Waes mangkata mring Kedjawan
sira ikoe, kalih atoer sembah gijo lengsèr saking
ngarsadji, kan winarna marga Kedjawan waes
prapta. (236) Majar Buskus sampoen nijarsa-
wartinipoen, Mas Pangoeloe prapta, lawan Kadji
Badaroedin, saking Sampang apan mentas me-

gatroehanja. „Megatroeh” (1) Langkoeng boe- CANTO 40
ngah ingkang bijos Majar poenikoe, noelijo kèng-
kènan ngatoeri, apan dateng Mas Pengoeloe, la-
wan kadji Badaroedin, tan karoarna panggih ka-
ro. (2) Majar ladjeng atetaken karsanipoen, nung-
gih Kangdjeng Sri Boepati, sampoen pinadjar
sadaroem, Majar langkoeng leganèki, ingkang bijos
serta lingnijo lon. (3) Mas Pengoeloe apan poenika
sadaroem, inggih ing satanah Djawi, kagoengan
dhalem Sinoehoen, kandja kawoela pan aming,
ngempek kilem neda jèktos. (4) Marma bèndjang
jèn kedak ingkang Sinoehoen, sagoeng bèteng
apan sami, sampoen dinawoehan nikoe, moengel
kang marijem ~~sandjata alit sadaroem~~. sami,
hormat ping njalawé mangko. (5) Lawan ngedrèl
sandjata alit sadaroem, marma kawoela poeni-
ki, anglir katibanan daroe, langkoeng dédé wawrat-
nèki, loeroh kala ingkang wartos. (6) Sampoen da-
teng wingi santen lawan ikoe, nunggih Rahadijan
Dipati, saking Magelang poenikoe, noelija Majar
Boskis noeding, daimoteng Kapitan goepoh.
(7) Gegantjang ngatoeri mring Kornèlipoen, ing Ke-
doe maésa iki, mas Pangoeloe sampoen mantoek,
lawan kadji Badaroedin, dateng Kedjawan mangko.

(8) Nojar Boekoes kingkènan ngatoeri ḡ soegoeh, ma-
rang Radèn Basah noeli, apan langkoeng katahi-
poen, nging ingkang kinèngkèn iki, kang koemroep
ing oenggah-oenggoh. (9) Pan mangkana aneng-
gih witjantenipoen, ingkang ingoetoes poeniki, Ra-
dèn, Radèn kawoela ingoetoes, nering Nojar neng-
gih maringi, rangsoem ing sampéjan mangko.
p.176 (10) Radèn Basah Gandakoesoema poenikoe, sareng-
mijarsa semboeng niki, nering Nojar kèngkènan-
poen, pan langkoeng bramantijanéki, hèh koe-
koera marang Nojar. (11) Apan ingsoen iki doedoe
botoeripoen, déné nganggo dèn paringi, kalawan
rinangsoem ikoe, apa nora koerang mami, waes ga-
wanen goepoh. (12) Toetoerana nering Nojar mang-
kono ingsoen, mapan jekti datan napsoe, kang-
kèngkènan noeli wangsoel, mangkana pan ladjeng
wotti, wroe doemateng twan Nojar. (13) Saniskara
Nojar ladjeng ngengen ikoe, doemateng kèngkè-
nan niki, bener Radèn Basah ikoe, oedjarira-
ingkang sisip, jèn sira katekan mengko. (14) Ka-
ja paran mengko patemboengan moe, kang-
kèngkènan saoerniki, pan inggih njaosi soe-
goeh, mangkono Nojar sab dèki, nadéjan i-
koe ja mangkono. (15) Ingsoen apan lan Ra-

ḍèn Basah satoehoe, pasti gedé Basah nèki, Ba-
sah Karnèl timbangipoen, lawan manèh ingsoen
iki, dadi wong désa samengko. (16) Waesta sira ba-
lija matoera ikoe, lamoen ingsoen angatoeri, soe-
goeh maring Dijan Basah ikoe, noelija wangsoel
matoer malih, apan mangkana toernja lan.
(17) Nging Dijan Basah mapan maksih adjrih ikoe,
sabab dèrèng dipoen weling, kalamoen wonten sa-
soegoeh, pan ikoe kinèn nampani, Mas Pengoeloe -
kang manantos. (18) Lawan Dollah Badaroedin a-
pan ikoe, jèn dadija doeka Narpati, mangkana
waes tan tingtoer, kawarno Sri Boepati, apan a-
nimbali karo. (19) Radèn Basah Martanagara
dinangoe, waoe damadeng kang raji, Basah Gan-
dakoesoemekoe, pepakira kang pradjoerit; ma- p. 177
nawa waes ana repot. (20) Basah Martanagara -
mangkana toeripoen, pan sampoen lapoer poen
adi, prakawis pradjoeritipoen, pan sampoen pe-
pak poen adi, Toemenggoeng Rangga Pandji-war.
(21) Mapan kendel Ngabèhi prapta sadaroen, na-
nging kang djadjar pradjoerit, apan katah ki-
rangipoen, Pandoegi prapta sapalih, sang Na-
ta ngandika alon. (22) Pira kèhé pepaké pradjoe-
rit ikoe, ija adinira iki. Radèn Basah atoeri-

poen, sèwoe sagoeng lan Dipati, adi gangsal a-
taoes kang wong. (23) Ingkang dipoen tjepeng priba-
di poenikoe, kalawan lapoer poen adi, mesem tas
tampi poenikoe, sagahipoen Majar nanging, adi
mapan ladjing laro, (24) Sampoen katoer ingkang
niskara sadaroem, mesem Kangdjeng Sri Boe-
pati, mangkana waos tan tjinatoer, Karnèl Klè-
res kang winarni, lan Raden Dipati mangka.
(25) Sareng tampi nenggih Majar soeratipoen, ka-
langkoeng boengah pijos nèkè, mapan ladjeng
mangkat ikoe, saking Kedoengwaèsa ki, tan
kantoen Dijan Dipati nam. (26) Lawan Ba-
tah Ngabdoellatip prapta sampoen, ing Pan-
djer noelijo ngatoeri, waoe doemateng Mas Pa-
ngoeloe, lawan kadji Badaroedin, ingirid
doemateng Majoer. (27) Tan winarna marga
Pandjer prapta sampoen, Mas Pangoeloe sam-
poen panggih, kalawan Karnèl poenikoe,
Karnèl langkoeng Boengah nèkè, mangkana
noelijo lingnjo lan. (28) Mas Pangoeloe Kadji
Badaroedin ikoe, poenapa karsa Narpati,
manah kawoelo kalangkoeng, sareng prapta
soeratnèki, nggih kang saking poen Majar.
(29) Dadijo itjal sajah kawoela sadaroem, saweg-

p. 178

propta koela niki, pan saking Magelang ikoe, anggirid Radèn Dipati, kapanggih lan Djendral De Kock. (30) Ladjeng mangkat mariki tan ngantos-tochoe, aso Mas Pengoeloe angling, Kornèl kawoela ingitoes, dateng Kangdjeng Sri Baepati, maringaken tabé Kalong. (31) Apan sampoen dinawoehaken sadaroem, barang kang dadéjo karsa Dji, woes maoeni ngadjeng ikoe, sagoeng ingkang niskoraki, anglir dawoeh njå mring Wajar. (32) Kornèl apan langkoeng boengah manah ipoen, pan aris dènjo naoeri, apan sandika sadaroem, poenapa karsa Narpati, sampoen anjagahi ingong.
(33) Nadéjan silih wontena sadasa èwoe, kawoela ingkang njagahi, ingan abdé dhalem sagoeng, pradjoerit pangrabt sami, riwoes tinamoer pakoewon. (34) Mas Pangoeloe kawoela joen tanjo tochoe, andika ingitoes iki, lah poendi protandanipoen, ingkang soerat Sri Baepati, Mas Pangoeloe anabda lon. (35) Apan boten pinaring soerat poenikoe, Kornèl mangkana sabdiki, Mas Pangoeloe dika loepoet, pantesé dèpoen dèdèli, paran dèn Dipati mangko. (36) Napa leresnapa botenta poenikoe, sabab oetoesan Narpati, boten bekta soerat ikoe, Dijan Dipati

anaoeri, apan leres Karnel jektos. (37) Ngajar Buskus mangkana noelijo poenam boeng. Sanadijan Radin Dipati, punikoe gih miloe loepoet, serat ipoen Karnel kalih, lan Djendral kankatoer Kadong. (38) Dadijo pirang-pirang serat kendel ikoe, wonten Rahadijan Dipati nrangke ning poendi gadaroem, Dijan Dipati nahoeri, pan koela kengkènan padas. (39) Ngaboer-

p. 179

oken tagoeng kang serat poenikoe, Kangdjeng Sinoehoen lan panggih, samiki itjal tadaroem, lawan ingkang bekta aegi, gih Ngajar ingkang loeboeran. (40) Tamboeh mati oerip kawoela lan oerip weroeh, lan prapta ngantos samangkèn, ingkang anggawa poenikoe Karnel malih anamboengi, kas poendi Pangoeloe mangko. (41) Lamoen Kangdjeng Soeltan toementen taeloeng, pan katjekele Tasiki, mapan banged den ujo bingoeng, sabab katah ingkang pamit, nenggih karepdjroning batos. (42) Marang nagari Djawi niki Nos Pangoeloe, jen Kangdjeng Soeltan pribadi, pan inggih mangsana Poeroen, ing Solo Jogijo poeniki, sabab kang santana twon. (43) Lawan boeron wana mapan toemoet nimbroeng, salaminjo Sri Boepati, masanggrahan har-

di ikoe, bèteng kang tjelak wana dri, pan asring
géger gaemoeroh. (44) Sima lawan sawer kang ngroe-
sehi ikoe, sara dadoe katah sami, bineksa -
mring sima koehoe, kalawan sandjataniki, tan
kantoen sadaja kamot. (45) Sèn linoeroe batang-
ira pan kaemoe, nging bedil njo tan kapang-
gih marma giris kantja sagaeng, mijang kang
désa-désa sami, ing mangké pan katah lawang-
(46) Ingkang tjelak bèteng angladosi ikoe, mring-
bèteng tineda sami, sawer lawan sima ikoe, la-
moen daloe prapta niki, lawan pitik iwèn go-
long. (47) Lamaen siang opan tan wonten ka-
doeloe, marma sagaeng soesah sami, kados poen-
di Mas Pengaeloe, poenapa Sri Narapati, tan
ngowel abdi Sang Katong. (48) Mring risaké poe-
niki di dhalem sagaeng, sadaja ing tanah-
Djawi, nging kawoela Mas Pangaeloe, pan dè-
rèng narima jekti, mring dika ngakoe ki-
nongkon. (49) Koedoe noewoen pratanda dhalem p. 180
kang toehoe, darapon dèn andel jekti, mring-
kantja koelo sadaroem, lan kawoela angatoeri,
doemateng Kangdjeng Sang Katong. (50) Mas Pa-
ngaeloe pan amoeng sawanten ipoen, saking
lega kang tyas jekti, opan warni-warni ikoe,

lan arta poenika kedik, ngatoeri padjagan jek-
tos. (51) Maring abdi dhalem ponakawan tagoeng,
sampoen Mas Pangoeloe jekti, kawoelo kedah a-
noewoen, pratanda dhalem pribadi, amrih dèn
andèl sajektos. (52) Dateng bangsa kawoela ma-
pan tatoehoe, Mas Pangoeloe anoelijo mit, apan
lawan kadji ikoe, Badaroedin tan winarni,
margi sipeng wes prapteng gan. (53) Panggih
lawan Raden Basah Mas Pangoeloe, lawan ka-
dji Badaroedin, gijo ngirid Mas Pengoeloe, so-
wan doemateng Narpati, marang Radèn Ba-
sah kaot. (54) Kadji Badaroedin apan da-
lan kantoen, katri wes prapteng ngarsa -
Dji, Mas Pangoeloe noelijo matoer, tagoeng kang
niskara tami, Kornèl Klèrès koernja mangko.
(55) Kang niskaro wes moengel ngadjeng sadaroem,
kèndel dangoe Sri Boepati, n roemaos jèn -
tiwas tachoe, sabab kang tijas tèka gampil,
apan noeroeti Sang Katang. (56) Nring atoeré Mas
Pangoeloe ki Mlangi koe, tiga kadji Badaroe-
din, Sang Nata apan kalangkoeng, kèwran tijas
èwed mangsoeli, sabab kang sampoen kawi-
jos. (57) Dadijo nemah Sang Nata nging san-
di ikoe, abèla kalih prakawis, kang sabil-

lawan kang kandoeng, apan sedaja dèn bélani,
lan arah tak dir Hijang manon. (58) Enget djan-
dji doemateng doem-doemanipoen, manoengsa
nèng doenja iki, waos pinastī lohkilmahpoel,-
lamoen tan kéna soemingkir, lara wirang pati p.181
mangko. (59) Kangdjeng Soel tan wekasan ngan-
dika aroem, hèh paran Pangoeloe iki, lan Bada-
roedin sirèkoe, prakara panoewoen nèki, lajang
Kornèl ingngang. (60) Apa patoet lamoen toen-
koeroetī ikoe, kalih samija atoer nèki, pan lang-
koeng prajoginipoen, dènè tjatjat dateng ngèl-
mi, pan amba kang nanggel Katong. (61) Sa-
bab amba lan paen paman kadji toehoe, tan-
wanten kang dados Hadji, soemelang ing Kor-
nèl toehoe, sabarang patoeran nèki, pan anoeng
barès kemawon. (62) Marma kang tijas kalang-
koeng pitadjengipoen, noelija Sang Nata noeroeti,
pan sampoen pinaring ikoe, ingkang pratanda
Narpati, Mas Pangoeloe noelija kinon. (63) Wangsoel
panggih lawan Kornèl Klèrès ikoe, Badaroedin
datan kari, lan bekta pratanda ikoe, tan wi-
narna margi panggih, lan Kornèl Pengoeloe goe-
poh; (64) Apan noedjoe sami pepakan sadaroem,
Njojoe lawan Kornèl sami, Kornèl langkoeng soe-

kanipoen, sareng Mas Pangoeloe praptī, sarta bek-
ta serat kadong. (65) Dan sadaja sami ngadeg hoer-
mat ikoe, sadangoe-nja maos toelis, sagoeng ing-
kang agoeng-agoeng, mangkana parèntah Hadji;
Heh Kornèl Klèrès ta mengko. (66) Lawan Majar
Buskus riwaes tabe ningsoen, karo marang ing
sirèki, ija soen soeroehi mangko. (67) Nanging Kor-
nèl ingsoen apan amoe-moe ndoet, gawèkna pa-
sanggrahaning, ing Réma Kamalka ikoe, lawan
ing Kadjawan iki, teloe kali Radjo ingngong.

p. 182 Besuk → (68) [Badé] lamaen Rawah kali Radjo ing soen, [Abdi
ningsoen Basah iki, Mataram kang loro ikoe,
lawan sapradjoerit nèki, kabèh metoeka marang
ingong. (69) Lawan Djendral De Koek kono wak-
toe ikoe, ija mapakka nring mami, patemon
kali Radjo koe, woes titi karsa Narpati, Kornèl
langkoeng saeking batos. (70) Lawan Majar nijong
sagoeng Kolonèl ikoe, noelijo sami tata linggih,
Kornèl atoeaken ikoe, Mas Pangoeloe kados-
poendī, pan kawoela datan ngartos. (71) Déné
ingkang pratanda Kangdjeng Sinoehoen, wan-
ten setengah ing toelis, pan tan wanten odati-
paen, kalo dèrèng ninga jektas, kados poen-
dē kang mangertos. (72) Mas Pengoeloe mangka-

na wang soelanipoen, kan hoening karsa Sang Na-
dji, Kornèl noelija karja ikoe, kang soerat soedoer
Narpati, sabarang karsa Sang Katong. (73) Kor-
nèl Klères apan angagahi sampoen, Mas Pangoe-
loe sampoen pamit, lawan Badaroedin ikoe kan
winarna marga prapti, sampoen woes kataer-
sang Katong. (74) Saniskara angandika Djeng
Sinoehoen, ja woes ta warahen ikē, Kornèl
Klěres apan ingsoen, bésoek Senèn tedak ma-
rni, marang Rema kamal ingngong. (75) Kornèl
apan soen kimbali kono ikoe, ing Rema metoeka
mami, adja kadingiman ingsoen, lawan den-
sameka noeli, kanda adja koerang prabot.
(76) Mas Pengoeloe sandika ing ngatoeripoen, gija-
lengser poetoesan aglis, nering Kornèl aparing
weroeh, sabarang karsaning Ngadji, Kornèl lang-
koeng soeking batos. (77) Pan roemaos lamaen ka-
pratjajo kachoe, dateng kang djeng Sri Boepati,
sabarang parentahipoen, Mas Pangoeloe den sa- p.183
gahi, marang Kornèl Klères jektos. (78) Apan
ladjeng parentah, Kornèl poenikoe, mring Pajar
akarja iki, pasanggrahan Rema ikoe, lan Kedja-
wan apan sami, kinerig saroepaning wong.
(79) Langkoeng asri kinonta Kadosan sagoeng, Rema

lan Kedjawan sami, mawi gapoera poenikoe,
pasowan pinatjak soedji, ing djawi gapoera
kono. (80) Sapabedil awatara kebihipoen, pa-
sanggrahan lawan iki, pasiban kang taroep a-
goeng, pantjen palenggahan Kadji, ingoeroeg
wedi pan koot. (81) Kang pasowan alit samija
pipit ikoe, jen kinon saklang kang asri, lawan
datan karja loeroeng, apan ngantos doegi ngar-
di, ing Sampang rinadin mangko. (82) Apan sami
binoeroeg wedi poenikoe, koja padasan lan ma-
lih, Djembangan maripit ikoe, gapoera lan pa-
tjak soedji, poenika sadaja manggon. (83) Saka-
repé pan ulajar pribadi ikoe, sadaja ing kang-
djenengi, karja pasanggrahan ikoe, Rima lan
Kedjawan sami, mangkono woes samija dados.
(84) Kamèl ladjeng koer haoeng mring Mas Pengoe-
loe, lan nirang wantjinèki, anenggih panoe-
koekipoen, doematèng Sri Narapati, lan dinben
njo kang sajektos. (85) Mas Pengoeloe ladjeng
amang soeli goepoeh, kembae Senen kedak Ka-
dji, doematèng Rima poenikoe, lawan Kar-
nil kinèn prapti, djam kalih welas ing ko-
no. (86) Sri Narindro pan dinoegi rawoehipoen,
kados jen edjam sotoenggil, mangkono woes-

winoewoes, kawarnaha Senèn prapti, Mas Pangoe-
loe karsa Katang. (87) Apan lawan kādji Bada- p. 184
roedin ikoe, pan samija kinèn roemijin, nring
Rima kamal panikoe, mangkana Sri Narapa-
ti, saking Sampang naelija badal. (88) Datan
kebih Rahadèn Basah panikoe, marma nagara
lan Hadji, pan kantoh adjagèng kèwoeh, lawan
ki Moehamad Pekih, tanapi pradjoerit Katang-
(89) Kawatara amaeng kalih bêlah ikoe, kang dirèk
Sri Narapati, sedakira saking goenaeng, mar-
ma Dijan Basah kijas rèki, apan makoeh sedijèng
kèwoeh. (90) Apan dèrèng Dijan Basah pitadjèng
sachoe, nring laknat barang koer rèki, mapan
amaeng Mas Pengoeloe, lawan kadji Badaroedin,
kang sampoen pitadjèng jektas. (91) Radèn Ba-
sah Martanagara panikae, karsanja Sri Nara-
pati, apan kinèn ngampil ikoe, anenggih Kang-
djeng kijai, bandajoeda kaisèng Katang. (92) Sa-
bab lamaen soeldja ing ngatoeripaen. Mas Pengoe-
loe lawan kadji, pan ladjèng nerempan ikoe, mar-
ma Dijan Basah pinaring, paesoka tjinoté nran-
tos. (93) Kang djeng kijai Bandajoeda apan ikoe
lawan ing kang samija ngampil, kang paesoka-
tiganipaen, nenggih kijai Amad Pekih, lawan

Mas Toemenggoeng mangko. (94) Sanagara lan
Dijan Dipajana ikoe, san winarna aneng mar-
gi, ing Rema kamal waes rawoeh, nanging Kar-
nèl dèrèng prapti, apan moktih endjing jèk-
tos. (95) Saweg poekoel sadasa sawatawis ipoen, -
rawoehira Sri Boepati, Karnèl apan sedijani-
poen, lan harsa ngelon-elani, wija kang ri
kosesa mangko. (96) Apan Poekoel sadasa Kar-
nèl poenikoe, angkatira saking kemit, kala-
p.185 wan hoesar sadaroem, saking wanden mar-
gi mijarsi, Karnèl lamoen Djeng Sang Ka-
tong. (97) Sampoen rawoeh pasanggrahan Rema
ikoe, Karnèl apan tangkang adjrih, ladjeng sa-
sanderan goepoeh, lawan tagoeng hoesar nèki,
san winarna prapteng enggan; (98) Tan ing
Rema lawan hoesarira tagoeng, kang pelang-
kir maktih ~~lebih, waoe denja~~ kari, dadijo ka-
sesa sadaroem, Karnèl apan maktih lebih, wa-
oe denya ~~[illegible]~~maedaem andjlak. (99) Saking koe-
da nèng djawining gapoerakoe, lawan dasan-
mawi kapi, panoedjoe panas kalang kang, kang
ngiring maring Dijan Dipati, lawan ngab doel-
latip karo. (100) Lan adjidan taz tanggal apan
kang laemoet, adjidan tenis nanèki, waes-

soendoek lan Djeng Sinoehoen, Karnèl èsmoe langkoeng adjrih, soemoengkoel gènira loenggoh. (101) Sri Narèndra mangkana ngandika aroem, hèh Karnèl dène kok kari, ijo sira lawan ing soen, Karnèl matoer semoe adjrih, apan kawoela jèktos. (102) Maeng parèntah ipoen di dhalem poenikoe, ijos Pengoeloe lawan Kadji, Badaroedin pan sa-toehoe, ingkang kawoela lampahi, nèng rèma-dipoen sawantos. (103) Soekoeloen kalih welas am-ba kinèn ikoe, dateng metoek padoeka Dji, mapan sampoen ngantos woe, kroemijinan ing Narpati, apan padoeka Sang Katong. (104) Djam satoenggal dawoehipoen ijos Pengoeloe, rawoeh dha-lem wonten ngriki, marma kawoela Sinoehoen, pan sedèja ngelan-elani, sampoen ngantos kan-toen Katong. (105) Lan padoeka sareng prapta-margi tochoe, kawoela miarsa warti, jèn padoe-ka sampoen rawoeh, marma katesa poeniki, katah kantoen dèrèng ngantos. (106) Dados ki-rang hormat kawoela satoehoe, dawoeh Sri Narapati, maeng noewoen ngapoenten agoeng, sabab sing kasesènèki, mèsem ngandika Sang Katong. (107) Hèh ijo Karnèl woes tan dadi siga-pa ikoe, Karnèl noelija matoer aris, jèn pareng

p.186

Ingkang Sinochoen, kawoela badé ngatoeri, har-
mat Sang Nata nabda lan. (108) Ja woes nara
pan ingsoen tarima ikoe, sabab sira doeroeng
iki, bisa nembadani ikoe, ija lawan karsa-
mami, Karnèl nijangkijo matoer alon. (109) A-
pan sampoen kaladjeng bèteng sadaroem, a-
pan ping njelawé sami, lan drèl sandjata
binrondang. (110) Ora Karnèl woes woeroengna
kabèh ikoe, lamoen sira bisa iki, ija ngoermati
maringsoen, ping pitoeng poeloeh jo bedjik, la-
wan poendjoel lima kano. (111) Pan mangkéné ikoe
Karnèl artinipoen, pan ingsoen Kalipah Nabi,
ning tanah Djawa kabèh soen, Kangdjeng Na-
bi ingkang jekti, sokaboté pitoeng poeloeh.
(112) Poendjoel papat lima Kangdjeng Nabi ikoe,
marmra pada soen hormati, dadi moengnjo-
widji iki, déné ja ingsoen pribadi, mapan-
woes tan koerang ing ngang. (113) Karnèl olèhi-
ra ngoermati maringsoen, sadjroning ingnga-
prang iki, ijo Karnèl pitoeng taoen, sastoes
èwoe kaja loewih, oermatira marang ingngang.
(114) Lawan Karnèl marmané pratandaningsoen,
ija soen prenahken iki, ning tengah Kaélisan
ikoe, sabab ijo Kangdjeng Nabi, nagarané-

Mekah mengko. (115) Mekah ikoe satengahing djagad tochoe, njama jèn sira tan hapti, tjo angoeningti ikoe, Tmring Kangdjeng Nabi kaki, Mahamad tam kang kinaat. (116) Sebab ingtoen iki maeng tadarma toehoe, kang doewé Agama Nabi, dadijo Karnèl kendel dangoe, sekasan hoematoer aris, jèn tan karsa Djeng Sang Katong. (117) Inggih hormat marijem jèn paring ikoe, mapan kawoela ngatoeri, hormat salomprèt lan kamboer, Sang Nata mèsem nabda ris, Karnèl prajoga toer kaot. (118) Noelijo Karnèl parintah mring Tenis ikoe, gijo loemadjeng andawochi, marang hoesar plang kir sagoeng, gijo moebeng pro sowan sami, noelijo Karnèl matoer alon. (119) Kados poendi ing karsa Kangdjeng Sinoehoen, poenapa njaré ing ngriki, Kangdjeng Soeltan noelijo dangoe, marang Basah Morkanagri, Basah Kedjawan pahodoh. (120) Teka kéné apa waes tjedak ta ikoe, Radèn Basah matoer aris, apan lawan Mas Pangaloe, jèn padaeka tedak saking, ngriki apan bokda lahar. (121) Kados boten akir nenggih asaripoen, dadija Nata ngandika ris, hèh Karnèl pan ingtoen bandjar, mengko Bokda loehar iki, lan sira

p. 187

spa woes tjoes. (122) Taundan Karnèl opan sampoen
otoeripoen, namoeng kawandasa idji, lan kawoe-
la bekta pachoe, kitiean pan tiga bilih, padoeka
karsa Sang Katang. (123) Dan kotoera kitiga ka-
pal poenikoe, kang saking Hojas sataeng gil, a-
pan ladjeng kinèn maeudoes, tiga woes prop-
teng ngarsa Dji, langkoeng soeka bijas Sang-
Katang. (124) Tiga pisan kang koeda samija genge-
poen, bagoes inggilira sami, maeng sataeng-
galingkang dawoek, oeles abrit ingkang ka-
lih, Sang Nata ngandika alon. (125) Heh ja-
p.188 Karnèl banget ing tarimaning soen, wit koeda-
ningsoen pribadi, woes banget sajahipoen, nael-
ja Karnèl matoer malih, kang dawoek poenika
Katang. (126) Inggih Hojas ingkang ngatoeri poeni-
koe, kawoela kang abrit kalih, inggih katoer
sadaroem, lawan sapanganggèniki, ja Karnèl ka-
rima ingngang. (127) Matoer malih Karnèl daema-
keng Sang Praboe, bilih kepareng poen patik roemi-
jin ing lampah hoeboen, sabab badé hoermat ba-
ris, sanken ing Kemit Sang Katang. (128) Sri Narèn-
dra ngandika ngandika prajaga ikoe, nging Tè-
nis tinggalen iki, dinèn kari ngarsaningsoen,
andjaga oetoesan mami, Karnèl adja kangsi-

ewoeh. (129) Karnèl sanget bingahé ing galih ipoen, angraos dèn pitadjengi, lan sar walang ati sampoen, Karnèl panoet ing ngarsa Dji, adjidan tinilar mangko. (130) Apan lawan sakawan hoesar poenikoe, Karnèl gijo pangkat roemijin, lan hoesar pelangkir sagoeng, lan kantoen Radijan Dipati, lan Bosoh Doellatip karo.
(131) Enengena Karnèl apan prapta sampoen, ing Kemit gantijo winarni, Sang Nata ning Rèma sampoen, sareng bakda lochoer noeli, Sang Naka ing Rami bodol. (132) Lan adjidan Tinto gijo hoetoesan goepoeh, hoesar kang kinen roemijin, aparing pirsa roemaoehoen, nring Karnèl doemoteng Kemit, lamoen woes bedal Sang Katong. (133) Saking Rèma kapal sawadijo koeswèkoe, mangkana Karnèl winarni, kalangkoeng ing karmatipoen, inggih ing samargi-margi, lan kirang djanma goemolong. (134) Sareng ngadjengaken prapta Kemitkoe, sakingal é djam watawis, mapan ingkang margi agoeng, tinoeroeting pantjak soedji, langkoeng asri lamaen tinanbon. (135) Lawan miwiti doeroes sesekar moenggoeh, mijang gapoera ngapit-apit, sekar mijang sari dinaelae, sareng woes tjelak Nar-

p. 189

pati, saking pakemit kono. (136) Dan adjidan Tenis
gijo nander roemaoehoen, ingkang moenggèng ing
ngarsa Dji, Rahaden Bosoh poenikoe, sagoeng
ing kapalan sami, Karnèl ngoelja metoek goepoh.
(137) Sening loeroeng ijo lawan Majoripoen, nijang sa-
goeng nging kang pro hoepsir, kang nindihi ba-
ris ageng, hasar kalawan pelangkir, namaeng
Lètnant kinawon. (138) Langkoeng ramé salom-
prèt kalawan tamboer, nging kaetjiwa mrijem ari-
ki, ingkang datan swoengel ikoe, kalawan tandjò-
kaalit, mangkana Kangdjeng Sang Katong.
(139) Moksih moenggèng ning saloehoer ing koeda koe,
déné ingkang dén titihi, saosané Karnèl waoe,-
Karnèl Majoor opan naeli, atoer tabé mring Sang-
Katong. (140) Lawan sagoeng ingkang pro hopsir sa-
daroem, riwoesnja Karnèl toer aris, Sang Nata-
ngatoeran ikoe, kendel poeniki, reh saosan woes-
soemaos. (141) Sri Narendra aris angandika aroem,
woes Karnèl tarima mami, Sang Nata anoelja la-
djoe, mring Kedjawan karsa Hadji, Karnèl lang-
koeng tjaewèng batos. (142) Sabab sampoen saosan
rakit sadaroem, ing marga datan kawardi, ing
Kedjawan sampoen rawoeh, moeng Tenis ingkang
angiring, lan hoesar sakawan mangko.

(143) Radèn Basah Gandakoesoema ametoek, la-
nang Kedjawan djadjari, nèng loeroeng pradjoe-
rit sagoeng, sadaja apan woes rakit, tan wonten
koetjiwa tinon. (144) Apan lawan daek anèng Ke-
mit poenikoe, ing kang niskara pan sami, mang-
kana woes tan tjinatoer, Radèn Basah dèn tim-
balā, dinangoe pradjoerit Katang. (145) Dèrèng
pepak sadaja di dhalem sagoeng, taksih katah
kirang nèki, awit saweg tangang atoes, mangkana
woes tan winarna, daloe èndjing winiraos. (146) Kar-
nèl sowan nenggih lawan Tajaripoen. tanapi
Kapitan nèki, kolonè binekta sampoen, sada-
ja tan ana kari, samija toer tabé Sang Katang.
(147) Riwoes tata lenggah Karnèl noelija matoer,
kados pandi karsèng Ngadji, poenapa ta ing-
gih tamtoe, pamoen doet dhalem Dèwa Dji,
karja pasanggrahan Katang. (148) Lèpèn Redjo
Kang djeng Soeltan ngandika wem, ija Karnèl
matoera ris, lamoen maringi Sang Praboe,
bok sampoen mijos Dèwa Dji, apan inggih ka-
nah Ledok. (149) Apan sanget tinaehoen ing tae-
tah ipoen, wit margi kalangkoeng alit, kalawan
malih sadaroem, djoerang hardi lawan ma-
lih, doesoen datan wonten katon. (150) Oegi-

p. 190

wonten satoenggal kalib kang daesaen. nanging sampoen soewang sami, dadan wonten tijangipoen, tan wonten oelaen kin kardi, inggih patang grahan Katang. (151) Saking ngriki ing lèpèn Redja Sinoehoen, pitoeng dinten tan daemoegi, dados langkoeng soesah ipoen. Sagoeng abdi dhalem sami. lawan kang margi wana grot.
(152) Lamaen kirang teda sinten ingkang taelang, kalawan malib marengi, Sinoehoen kang djawah agoeng, dene jèn teranga oegi, dadasnapoenapa mawan. (153) Apan dadan patas kasoesahanipoen, sabab lampah ageng jekti, kadas poendi Sang Sinoehoen, èwa sopoenika inggih, jèn sampoen karsa Sang Katang.
p. 191 (154) Dan tandika nging kawoela kedah matoer menggah kasoesahan rèki, Sri Narèndra anoelija dangoe, daemateng Radèjan Dipati, mring taeré Kornèl mangkono, (155) Atoerira Radèjan Dipatī lawan sagoeng, ingkang prajaga Najaka sami, inggih leres atoeripoen, Kornèl sampoen tamtoe oegi lamaen katah soesah Katang.
(156) Sri Narèndra apan dahar atoeripoen, ingkang pro Najoka sami, noelija ngandika aroem, woes Kornèl pikiren iki, endi kang prajoga mengko.

(157) Riwoesira Kornèl noelija pamit moendoer, lan
Majoor sakantjanèki, santun sowan malih sampoen,
mapan kalawan angirid, kang dèrèng sowan mring
Katong. (158) Wit Commandant Sapanginggil pan-
sadaroem, kang sinowan ken Narpati, dadijo Kar-
nèl sowanipoen, adjeg sadinten ping kalih, da-
tan kantoen lawan Majoor. (159) Wolang ngati pan
sampoen wonten ikoe, adjidan Ténis karsa Dji,
pinoendoet mring Koernèlipoen, andjagi kar-
sa Narpati, sabarang karsa Sang Katong.
(160) Lawan Basah barang kikiranganipoen, mang-
kana waos tan winarni, èndjing Koernèl sowan
Katong. (161) Lawan Majoor mangkana ing ngatoeri-
poen, waoe daloe Sri Boepati, kawoela nampèni
ikoe, lapoeranipoen anenggih, koemendan Mlihèn
Sang Katong. (162) Kadatengan nenggih pan keng-
kènanipoen, Basah Prawiradirdjo ki, pan kadji
kalih poenikoe, lan saboenggal kang ngoelami,
nama kadji Singa Katong. (163) Kadji Mardjan
ngoelama Barmawi ikoe, bekta Djèndral seros
niki, Sang Nata ngandika aroem, hèh Karnèl
toetoerariki, Djèndral Dé Kock loenga meng- p. 192
ko. (164) Mring Betawi mangkana Karnèl toeri-
poen, apan kamboe sadajèki, kawoela ngantosi

tochoe, waoeninga daek angkat nèki, mapan ing-
kang serat Katong. (165) Oegi-koelo sampoen me-
ling wavenipoen, inggih dateng Karnèl Kokis,
sabab serat kang raemaoehaen, padoeka dèreng
mangsoeli, Sang Nata malih kanjo lan. (166) Za-
jang apa Karnèl pandoeganirèkoe, Karnèl mang-
kana toer nèki, pan maing bangsané satoehoe,
nenggih lawan kang raemijin, samijo bedani
kang jektos. (167) Padoeka Dji winastan maksih
nèng gainoeng. pan dèreng oening sajekti, jèn
sampoen kedak poekaelaen, mesem Nata ngan-
dika ris, hèh Karnèl pan karsaning Ngang.
(168) Lamaen kekapan lajangé Djèndral ikoe, adja
katoer marang mami, sabab pan waes kasèp i-
koe, warta pan ana pribadi, lawan saen kan-
harsa anan. (169) Sja marang kang pada kinang-
kan ikoe, koernèl sandika toer nèki, mangka-
na loearan ikoe, santen Karnèl sowan malih,
lan kantaen lawan kang Majar. (170) Karnèl ma-
toer daemateng ing kang sinaehaen, mangkana-
pan atoer nèki, kawoela jaen nerang toehoe, pa-
doeka poenapa maksih, remen pasanggrahan
Katong. (171) Wonten ngriki ing Kedjawan kang
sinaehaen, mangkana ngandika aris. hèh Kar-

nèl apa rembogmoe, kolamoen prajaga iki, ija lawan karsaning Ngang. (172) Taen taroedi mangkana Koernèl taeripoen, ingkang kapanggih Déwa Dji, raosing manah poekaeloen, padoeka apan prajagi, doemateng Kedoe kémawon. (173) Noepoeng Djéndral pan dèrèng dateng poenikoe, pandoegi koela Déwa Dji, dadan ngantos Tjam toehoe, Djéndral pasti noenten prapti, tobat kawoela Tong Katong. (174) Tampoen kintaen toeros jèn padoeka ajoen, apa panggian pribadi, nila doegi noenten wangsoel, poenika jèn saoepomi, karsa dalem boten dados. (175) Padoeka Dji kawoelo atoeri wangsoel, inggih mring Bagelèn malih, sanadejan dados satoehoe, pan kanglef sami Walandi, pan kawoela tenèah Katong. (176) Nging panoewoen kawoela mapan satoehoe, pandjenengan Dhalem Goesti, apan sampoen ngantos ikoe, kagepak mring lepat nèki, lan damel prakawis mangko. (177) Amiwiti kalamoen tjidra Sinoehoen, pan mongsa wandéja panggih, awak pribadi nipoen, mangkana Sri Narapati, sareng nijorta toer mangkono.

(178) Koernèl Klèrès lawan Majoor Buskis ikoe, ingkang tijas Nata pan gampil, kadijo wars karsa

p. 193

Hijang Agoeng, amaeng soemendé ing lakdir, se-
moe wirang Djeng Sang Katong. (179) Lamaen-
ngantos soemingkir doem-doeman ikoe, ija
wong aneng donja ki, mangkana ingkang Sinoe-
hoen. apan noeleja ngandika ris, hèh Kornèl
atoemoe karo. (180) Soen soeroeti nanging naetoe
ngendi ing soen, djabo kali Redjo iki, mapan si-
kèkoe waes matoer, lamaen banget soesah nèki,
dalan marang Kedoe mangko. (181) Lamaen soko
kéné waes tan kena ing soen, kadjaba ing Le-
dok iki, lawan bali maring Mataroem, kalawan
ing Kedoe ing Kedoe ngendi, karepira djoe-
djoek ing Ngong. (182) Koernèl Klèrès mang-
kana ing ngatoeripoen, ing menaréh jèn ma-
rengi, lawan karsa Djeng Sinoehoen, sabab
boten soesah mawi, sadaja sampoen mirantos.
(183) Sri Narèndra mangkana timbalanipoen.
hèh Koernèl ija wis miranti, apan sabarangé ikoe,
nanging ing soen nara kene, sabab ikoe ijo ngang-
go. (184) Metoe Baraboedoer lawan kali oboe, kala-
wan anjabrang kali, ijo Bagawanta, ikoe, soen-
kak wetokaké ngendi, pan keloe tan kena ing-
Ngang. (185) Kornèl Klères mangkana ing ngatoeri-
poen. Sinoehoen bilih marengi, pan mijos Tjatja-

p. 194

ban ikoe, ing ngrika koela atoeri, mapan oe-
roek sèwoe mijos. (186) Apan njabrang Sinoehoen
ing Kadilangoe, Kangdjeng Soeltan ngandika-
ris, Kornèl dadi moebeng ikoe, soesah kang pra-
djoerit iki, saroepané darat kang wong. (187) Koer-
nèl matoer di dhalem kang darat sagoeng, ma-
pan kadjengipoen sami, medal ing ngriki sa-
daroem, ing Kedoeng Waèsa Hadji, pan inggih
ngleres kemawon. (188) Kadjengipoen pareng-
lan plangkir sadaroem, dené padoeka Nar-
pati, kawoela pribadi ikoe, ing kang dèrèk-
ken Dewa Dji, inggih lawan hoesar Katong.
(189) Sri Narendra ngandika hih Kornèl ing soen,
sesoek mangkat ~~karsa~~ karsa mani, apa kadoega si-
rèkoe, ing soen moendoet mring sireki, ija dja-
ran pitoeng poeloeh. (190) Dèn sameksa bekak-
na mengko bengi koe, poekoel woloe angkat-
mani, siro praptaha dèn èsoek, sandika
Kornèl nèki, noelijo nankoen marang Majar.
(191) Hèh ka Majar apa kadoega sirèkoe, ing pamoen-
doet dhalem iki, ija djaran pitoeng poeloeh,
Majar sandika toer nèki ngandika malih Sang-
Katong. (192) Hèh ka Kornèl saen printah marang p. 195
sirèkoe, apan Bagelèn saiki, waès soen gawé ker-

ta ikoe, tanah Djawa saroepaning, pan woes
lèrin perang mengko. (193) Hèh ta Basah Marta-
nagara lan di rnoe, Basah Ganda kaesaenèki,
pradjoerit aendangna sagaeng, apan woes tan
soelajani, ija lamaen prang rerempaen. (194) Ba-
sah kalih samijo sandika toeripaen, ngandika
malih Narpati. hèh Kornil parèntah ing taun,
ikoe pama nring sirèki, dawoeh na kantjamoe
karo. (195) Ingkang pada taenggoe bèteng ka-
bèh ikoe, ija saraepaning iki, abdi koe pradjoe-
rit sagaeng, ingkang pada derèk mami, pa-
da dèn reksaha kang wong. (196) Dèn karekta
adja kangti koerang ikoe, kang pinaengan ka-
bèh iki, darapan djarongèh ikoe, halèhé derèk
mami, lan manèh parèntah ing ngong. (197) La-
maen ana pradjoerit agawé roesoeh, ija ing sawoe-
ri mami, dèn enggal tjekelen ikoe noeli prasrah-
ena maring, Martanagara Basah ngong. (198) A-
pan manèh lamaen kantjanira roesoeh, Basah
gijo toetoera maring, ing Kornèl kalih painj-
koe, ~~timbalané Sri Baepati, baeri sira kang ka-
timpoeh~~, samija sandika toernèki, Kornèl prèn-
tah marang Majoor. (199) Hèh ta Majoor sira weroeh da-
woeh ikoe, timbalané Sri Baepati, baeri sira kang

katempoeh, sabarang karsa Narpati, sabab ba-
kal dèrèk ing Ngang. (200) Majar Biskis sandika -
ing atoeripoen, Sang Nata ngandika malih, Koe-
nèl propta dèn èsoek, Karnèl sandika toer nèki,
anoelija loear Sang Katong. (201) Wektoe ikoe pan
Karnèl Klères poenikoe, pan anglir ingkang-
papatih, mring Kangdjeng Soeltan satoehoe, p. 196
sabarang karsa Narpati, Karnèl kang nadahi
mangko. (202) Ingkang djawi lebet Radèn Basah
ikoe, mangkana Radijan Dipati, lan Basah-
Doellatip ikoe, mapan kadija magang kalih,
ngiring mring Karnèl kèmawon. (203) Hingatoeran
Sang Nata lan karsa ikoe, mijang sagoeng,
ingkang Boepati, sadaja kang toemoet wang-
soel, mangkana woes lan winarni, ing daloe
pan winraos. (204) Koeda pitoeng dasa apan prap-
ta sampoen, malah Majar anjaosi, dadas djang-
kepipoen satoes, Adjidan Fenis anoeli, lapoer -
mring Dijan Basah goepoh. (205) Lawan Karnèl
njaosi pasangan ikoe, mring sagoeng ingkang-
pradjoerit, Adjidan Fenis poenikoe, apan djaga
siang ratri, ning ngarsane Basah manggon.
(206) Apan ladjeng dinaem kapalan atoeriki, pitoeng
atoes kalah nèki, sareng endjing Karnèl ikoe.-

sowan lan Radijan Dipati, Doellatip kan kantoen awar.(207) Kornèl matoer jèn padoeka sampoen rawoeh, Sinoehoen menarèh èndjing lamaen Djèndral dateng sampoen, kadjengipoen mesaek èndjing, doemateng menarèh Katong.(208) Lan padoeka jèn pangggih Djèndral Sinoehoen, sampoen ngandika pribadi, sabarang karsa poekoeloen, kawoela ingkang njagahi, sagaeng kang bitjara Katong.(209) Lawan Djèndral Kangdjeng Soeltan ngandika roem, ja Kornèl tarimamami, kalawan sira apa woes, karja pasanggrohan ikè, palèrènan nginep ing Ngang.
(210) Kornèl matoer apan sampoen kala woe, èngkènan kawoela Hadji, karja pasanggrahana goeng, ingkang kamargèn Narpati, Kornèl noelijo moewoesalon.(211) Mring Dijan Basah
p. 197 Toinèn ingkang ngirid ikoe, mring pradjoerit darat sami, Raden Basah anakda roem, Toemenggoeng Soerodirdjèki lan Rangga Bapang kang loro.(212) Katèloené Qawidjaja Kornèl moewoes, sae sampijan timbali, kadjengipoen sepang ikoe, sabarang kalih poen Pènts, pan roentka kantening Ngang."

CANTO 41 Vol IV " Kinanti "
pp 307-324
[2a [194 verso]

(1) Radèn kang ngirid sadaroem, nenggih daemateng
pelangkir, sabarang kiranganira, nèng margi
maendoesa iki, daemateng Tènis poenika, ka-
lih sinimbalan prapti. (2) Apan sinepangken
sampoen, kalih lan Adjidan Tènis, riwaes kinèn
maendoer samija, Sang Nata andangoe iki, -
mring Majōr Karnèl atoernja, sampoen baris.
wonten margi. (3) Kalawan sakantjanipoen,
ingkang badé ngantoen sami, atoer hormat ing
Narèndra, Sang Nata ngandika malih, hèh-
Karnèl sira dingina, sandika gija baedal Ha-
dji. (4) Saking Kedjawan poenikoe, langkoeng ra-
mé swaranèki, sagaeng ingkang katabaehan, a-
pan poekoel waloe èndjing, inggih senèn dinten-
nira, karsanira Sri Baepati. (5) Dan sinata
lampahipoen, ingkang kinèn wanten ngarsi,
sagaenging walandi Haesar, kalih belah wina-
tawis, ingkang dadéja pangiridnja, poen Ka-
pitan Hoed poeniki. (6) Lan Kapitan Dijt
poenikoe, Kapitan Pèlman lan Djèli, wing-
king Karnèl klèrès ika, waoe ingkang rindihi,
ingiring Radèjan Dipatija, lawan Basah Ngab-
doellatip. (7) Niwah kang Baepati sagaeng ing-
kang sami keloek iki, wingking naelija sinam-

toengan, Basah Gandakoesoemå iki, kalawan
pradjoeritira, kang sami, kapalan iki. (8) Ka[ta]-
p.198 wan dosa katahipoen, Toemenggoeng Rongga-
lan Pandji, wingking kang nambengi ika,
Dijan Basah Martanagari, lawan pradjoe-
ritira, noelija Kangdjeng Sri Boepati. (9) Di-
nèrèk ngoelama ikoe, lawan Kadji datan tebih,
ngampil lawan panakawan, datan wonten
darat sami, apan kapalan sadaja, sin tinon
langkoeng ngadjrihi. (10) Majar metoek baris
ikoe, nèng loeroeng Saka poeniki, lan sagoeng
sahoeptirira, ingkang badé kantoen sami, sa-
lompret tambber weerahan kèndel sakedap
Narpati; (11) Nging naoktih nèng kaeda ikoe, Ma-
jar atoer tabé noeli, kalawan hoeptirira, ri-
woes ladjeng Sri Boepati, kèndel anèng peta-
nahan, apan Karnèl kang ngatoeri. (12) Kalang-
koeng soegatanipoen, Karnèl iring Narapati,-
tan kirang samarga-marga, lan sagoeng kang-
dèrèk sami, atanapi kang rereonggan, sadaja
apan sinami; (13) Riwoes gijo boedal sang Pra-
boe, tan éwah ing lampah nèki, sadaloe nja-
ré ing Ngambal, énjing noelija bidal malih,
kèndel dahar anèng Wawar, riwoes bidal Sri-

Boepati. (14) Rawoeh Djagarosan ikoe, mangkana noelija ningali, Nata marang Kadji Singa-kalawan Kadji Nom radji, Barmawi katiganira, bekta Djéndral soerat neki. (15) Sri Naréndra ladjeng bendoe, tiga noelija ladjeng sami, panggih lan Kornèl poenika, Sri Nalèndra njalé-malih, aneng Semanggen poenika, éndjing noelija pangkat malih; (16) Apan mijos Kadilangoe, poenika samargi-margi, Walandi samija hormat wit Commandant sapanginggil, lawan sagoeng bèteng ika, kang kamargen Sri Boepati. (17) Samnija hormat baris agoeng, kan éwah samargi-margi, wanten Commandant sataenggal, hoemaboer Sri Narapati, sinoehoen bilih padoeka, inggih lamaen den ataeri; (18) Doemateng Magelang rochoe, sampoen karsa padoeka Dji, mapan kan saé dadosnja, ja ka mèsem Sri Boepati, ja Commandant saen tarimsa, sira wèh pèling mring mami. (19) Sadaloe njaré Sang Praboe, aneng ing Tegal poenika, éndjing Nata sigra bidal, kan éwah lampoh ireki, rawoeh Sedoeng kèndel noelija, salat loehoer Sri Boepati. (20) Sareng sampoen bakda loehoer, Mas Pengoeloe noelija prapti, sowan doemateng Sang Nata, ki-

p. 199

ningkin ming Karnèl iki, nenggih ngatoeri woe-
ninga, mangkana atoerraki. (21) Karnèl apan-
weling atoer, mangké padoeka Dèwa Dji, jèn
bilèng sampoen katingal, ing Tenarèh dèn a-
toeri, moegi kèndela sakedap, ningalana sa-
king ngardi. (22) Sila sapoenikanipoen, Koernèl
njoewoen ngroenaijini, lan sagoeng pradjoerit sa-
mija, padoeka dipoen atoeri. Dèwa Dji padoeka
sampoen koemedak, lamoen dèrèng dèn atoeri.
(23) Aris ngandika Sang Praboe, ana apa ikoe dé-
ning. Nos Tangoeloe atoerira, noewoen apoenten
Dèwa Dji, woe satingal kawoela, Karnèl sa-
nget nepsoe nèki. (24) Nakaten witjatenipoen,
Nos Tangoeloe dipoen aglis, andika moboer
Narèndra, maing pangèstoe dhalem jèkdi,
kolamoen lampah poenika, pan tanglet tami
Walandi. (25) Napan inggih begdjan sampoen, Wa-
landi Kedoe poeniki, lawan ing Bagelèn ika,
badé keproekan pribadi, pan begdja rempoe
p. 200 kawoela, apan begdja Karnèl Kakis. (26) Jingkang
petjah endasipoen, marmanja Sri Narapati,
pan ningalana kèwala, inggih saking ngung-
gil ngardi, apan sampoen kedak-kedak, jèn
dèrèng kaelo atoeri. (27) Nèsem ngandika Sang-

Praboe jô wis ka ingtoen lilani, vangsoel Mas Pa-
ngoeloe noeljo, Karnil sampoen dèn dawoehi, noe-
lijo anembang bengara, njâlam pèl lan tamboer
aglis. (28) Tinata pradjoerit sagoeng, pelangkir-
kang manggiung ngarsi, Adjidan Tenis tindih-
njo, noeleja hoesar kang namboengi, pan Kapit-
an Hoed tindihnjo, Djit Tèlman kalawan Djèli.
(29) Noelijo wadëjo darat sagoeng, aneng gih ingkang
ngirid, Mas Temenggoeng Soeradirdjo, lan Mas Rang-
ga Bopang iki, Gamawidjajo, poenika Karnèl
Klères anamboengi. (30) Lan Raden Dipati ikoe,
nijang sagoeng Temenggoeng sami, ingkang keloek-
an sadaja, angiring miring Karnèl iki, wing-
king sinamboengan Basah, Gandakoesoema
anoeli; (31) Basah Soelanagarekoe, noeleja Kang-
djeng Sri Boepati, kang wingking kadji ngoela-
ma, mangkana katingal iki, bèteng menarah
poenika, Kangdjeng Soeltan kèndel noeli. (32) Wan-
ken saloehoering gaenoeng, pradjoerit kang kèn-
del sami, wit Basah Gandakoesoema, mapan
sapawingking riki, ingkang ngadep Sri Naren-
dra, ningali neng iring ngardi. (33) Marang
Karnèl Klères ikoe, mangkana Karnèl winoe-
ni, kèndel aneng Ngapoes ika, kalawan Ra-

dějan Dĕpati, lawan pra Temenggoeng samija, namaneng Ngabdoellatip. (34) Ingkang toemoet ladjeng ikoe, angirid sagoeng pradjoerit, woes dangoe wongtoel anoelija, nenggil Betal, Ngabdoellatip, apan lestari kiwola, lampahnja sagoeng pradjoerit. (35) Koernel gijo ngatoeri ikoe, doemateng Sri Narapati, Sang Nata anoelija kedak saking ngardi sawadjĕki. Kornel apan melaak noelijo, woes tjoendoek lan Sri Baepati.

p.201

(36) Kornel aris atoeripoen, doemateng Sri Boepati, angsal pangestoe Narendra, sampoen tan wonten poenapi, ing menarih sapoenika, kandja sampoen pepak sami. (37) Kang ageng-ageng badaroen, kang tan wonten namaneng kalih, pan Kornel Kokis, poenika, kalawan Majoor Magelis, apan Kornel Nahus Nata, toemoet doemateng Betawi. (38) Kalawan Residen Kedoe, namaneng wakil Secretaris, poen Kokis tengga Magelang, soewawi ladjeng Diwa Dji. Sri Narendra noelija bidal, lawan sawadija koeswaki. (39) Kornel pamit mring Sang Praboe, apan sampoen angraemijini, kalawan Raden Dipotija, woes katilan njander noeli, praptanira tan winarna, mangkana Sri Narapati. (40) Ing menoreh tampoeir rawoeh, apan

langkoeng ramé rèki, moeng koetjiwa mrijemira,
waoe ingkang dadan noem, apan langkoeng pang-
ngrenggannija, Karnel marang Sri Boepati.
(41) Sareng kasingel sang Praboe, Karnèl ladjeng-
metoek aglis, kalawan sakan tjanira, ingkang
ageng-ageng sami, Karnèlé Brondipron ika,
Majar Bauwer kan perjeki. (42) Secretaris maglang
ikoe, mijang sagoeng Kapitanèki, gijo rawoeh Sri
Naranata, pasanggrahan apan maksih, mang-
goeng anèng loeroer koeda. Karnèl kang samija-
ngampingi. (43) Kalawan Majar sadaroem, Secre-
taris dadan kari, noelija tedak Sri Narèndra, p 202
Karnèl Klères anampèni, ginija tedak saking
koeda, waos lenggah Sri Narapati. (44) Sagoeng
ingkang agoeng-agoeng, apan maksih ngadeg-
sami, Karnèl gijo matoer Narèndra, kalamoen
pareng Dèwa Dji, pan sagoeng kantja sadaja,
naewoen atoer tabé sami. (45) Sang Nata marengi
ikoe, noelijo sagoeng madjeng sami, atoer tabé
gantija-gantija, pan kapitan sapangging-
gil, riwoes Karnèl matoer noelija, punapa ka-
lilan linggih. (46) Ngandika ingkang Sinoehoen,
Jo Karnèl ingsoen lilani, noelijo sami lenggah
tata, ingkang tjelok lan Narpati, pan amoeng

Klères pribadija, apan lawan Secretaris. (47) Pan wa-
kil Residèn Kedoe, mangkana woes kan winar-
ni, ingkang niskara sadaja. Sri Narèndra
apan noeli, koendoer marang pasanggrahan,
sagoeng kang dérèk sami. (48) Riwoes rawoeh sa-
mija wangsoel, marang Klères pondok nèki,
sonten Secretaris sowan, noewoen pamit ing
Narpati, harsa mantoek mring Magelang,
sabab badé nata sami. (49) Nenggih badé ing-
nganipoen, sagoeng di dhalem pradjoerit, sam-
poen kalilan mring Nata, noelija moendoer
Secretarès, saking ngarsanja Narèndra, ing-
daloe woes kan winarni. (50) Kawarnoha én-
djingipoen, twan Kornèl Klères poeniki, sowan
lawan ngirid ika, kang para pangageng sa-
mi, apan noewoen pamit sameja, doemateng
Sri Narapati. (51) Sadaja pan badé mantoek,
mring prenahira pribadi, kalilan Sri Na-
ranata, mangkana woes kan winarni, twan
Kornèl Klères poenika, andjaga pasowanan
nèki. (52) Sadinten ping kalih ikoe, poekoel
sanga lamoen indjing, sonten apan poekoel
gangsal, Kornèl pamit mring Narpati. —
mangkana pan atoerira, bilih marengi Sang-

Ngadji; (53) Kawoela jóen késah parloe, sakedap
opan Déwa Dji, inggih daemateng Magelang, poe-
napa meling Narpati, Sang Nata aris ngandi-
ka, pan tan darbé karsa mami. (54) Laminipoen sira
loenga ikoe, pama adjo lawas iki, Karnèl mang-
kana atoernjo, sadaloe kémawan prapti, mang-
kana sampoen kalilan, Karnèl ladjeng mang-
kat aglis. (55) Saking ngarsanjo Sang Praboe, kang
tinilar anampéni, sabarang karsa Narèndra,
pan Kapitan Hoet poeniki, mangkana Kar-
nèl woes prapta, saking Magelang poeniki.
(56) Dan katah sal-angsalipoen, ing kang tindjang
warni-warni, sadajo katoer Narèndra, atana-
pi Basah kalih, pan taemoet sock angsal-angsal,
Sang Nata ngandika aris. (57) Hèh Karnèl opa-
Karjèkoe, mangkana Karnèl toerniki, ing bèn-
djang jèn daleng Djéndral sampoen ngantos
anglingsemi, kalawan matih kawoela, sampoen
ngantos dèn wastani. (58) Dan kirang hoermat
poekoelaen, inggih daemateng Déwa Dji, mèsem
ngandika Narèndra, hèh Karnèl paran sirèki,
lamoen Djéndral bésoek teka, ijo soen timani
ngendi; (59) Karnèl Klères atoeripoen, sakarsa
Dhalem Déwa Dji, Djéndral mangsa lengganaho,

(63) Datan saged prapta iku, sabab asring maksih djurit lawan Basah Imam 284 Musbah, lan Raden Basah puniki, Surja Winata mangkana, Sang Nata osik ing galih

mangkana kan woes sinami, inggaling waktoe
poenika, pradjoerit woes katah prapti. (60) Noe-
soel dateng Djeng Sinoehoen, samapta gega-
manèki, Mataram Kedoe poenika, ing ngoeni
pan sanija delik, sadaja daeteng wana,
p.204 mijang Bagelèn katah sami. (61) Waoe ingkang
prapta noesoel, daemateng Toemenggoeng nèki, -
kinten sèwoe langkoeng katah, kadjawi pangrem-
be nèki, apan pradjoerit kéwala, mangkana Sri
Narapati. (62) Pan dèrèng ètja tijasipoen, sabab
ingkang poetra maksih, Djeng Pangeran Di-
panagara arosa dènira adjoerit, (63) lawan Basah
Imam Moesbah, lan Raden Basah poeniki,
soerja sinata mangkana Sang Nata osiking
galih. (64) Samaen kan soen oendang ikoe, anoe-
li ngèron-eroni, ija ing soen bitjara, lan Djèn-
dral Dé Kock sajekti. lan manèh soen woes
parèntah, anglérone gaoeng prang iki. (65) Nora
woeroeng ikoe bésoek, agawé loepoet ing nami,
soerta mangta ngoewisana, andjaba noegra-
hèng Widdi, soen nedijo ngjaroh kéwala, sring
bakdir soen ing doenja ki; (66) Mangkana Sinoe-
hoen, pan ladjeng kinen nimbali, marang Kar-
nèl Klèrès ika, san andaka prapti, lan Kaptin

(62) pan dèreng ètja tyasipun, sabab ingkang putra maksih, djeng Pangeran Dipanagara, arosa dénira djurit, kakwat tolak kasah pèdjah, 285 marmanja Major Magelis.

Sahoet poenika, ingiring Radèn Dipati.
(67) Lan Basah Doellotif ikoe, waes prapting ngarsa Narpati, Sri Narèndra angandika, hèh Kornèl pan karsa mami, kalawan remboeg lan sira, pan ingsoen arsa nimbali. (68) Narang Dipanagarèkoe, lawan sapradjoerit néki, apa ijo tagoeh sira, sabab pradjoerité iki.
(69) Basah loro pada ikoe, lan kang aneng kènèki, jèn ora soen timbalana, pan banget koewatir mami, sabab botjah anom ika, maeng wani kang ana jekti. (70) Lan Basahé loro ikoe, apan pada soegih wani, soen dingin pan waes parentah, daek aneng Kedjawan mami, anglèrèni sagoenging prang, tanah Djawi kabèh iki. (71) Kornèl Klèrès pan poenikoe, sareng mi arsa karsa Dji, langkoeng lega manahira, mapan ajoen matoer adjrih, noelija aris atoerira, pan leres karsa Narpati. (72) Jèn tan nganmdikan satoehoe, poetra dalem sapoeniki, ngèrani galih Narèndra, déné pasanggrahan niki, lawan kedakipoen samija, sagoeng ingkang prapra djoerit. (73) Kawoela sagahi sagoeng, Sang Nata ngandikan malih, bapa Kornèl kang prajoga, ingkang pantes ingsoen toeding, anggawa

p. 205

lojangé ika, si Basah Martanagari; (74) Karnèl
Klèrès hamatoer, barang pamapa Déwa Dji;
kawoela soemangga karsa, Sri Narèndra ngan-
dika aris, hèh ka Karnèl karsaning wang, la-
moen, ~~bamau~~ rembaeg lan sirèki. (75) Adjidan
Fénis lan ikoe, Toemenggoeng Djaja lan èki, Kar-
~~nèb~~ nèl soemangga atoernja, mangkana woes
dèn dawoehi, Sri Narèndra angandika, marang
Basah Martanagri. (76) Basah gawéja sirèkoe, la-
jang gawakena Fénès, Dijan Basah matoer san-
dika, mangkana woes san winarni, woes laear
Sri Narèndra, Karnèl lan Dijan Basah ikė.
(77) Apan ladjeng damel ikoe, badé pasanggrahan
nèki, Djeng Pangran Dipanagara, soemandoer-
nja sing ngarsa Dji, mapan ing wektoe paemi-
ka, walanda kalawan Djawi. (78) Tan wanten-
p.206 soelajanipoen, Dijan Basah lan Karnèl iki,-
sanapi sadajanira, Yos Pangoeloe Karnèl a-
sring, goegoedjengan pan mangkana, soen-
daega kalakon mami. (79) Angajani Yos Pa-
ngoeloe, ing bésoek katekan mami, pan ka-
woela joen ngoepaja, nenggih Qoer'an tembaeng
Djawi, apan badé koela kajo, mabeni sagoeng
ngaelami. (80) Yos Pengoeloe saoeripoen, gih-

Karnèl pan sakoer jekti, andika ajoen oeninga,
marang Qoer'an prèntah nèki, mangkana woes
kan winarna, Karnèl gija matoer Narpati.
(81) Kawoela ingkang Sinoehoen, apan angsal kabar
sidik, lamoen Djèndral saponika, ing Sama-
wis sampoen propti, apan pandoegi kawoela,
tigang dinten kadas propti. (82) Djèndral Na-
gkang ing Sinoehoen, kalawan toer kawoelèki, bèn-
djing jèn padoeka Nata, panggih lan Djèn-
dral prajogi, pan sampoen mawi ngandika,
Sri Narèndra anjagahi. (83) Mangkana woes kan
kjinatoer, èndjing Basah Ngabdoellatip, sowan
doemateng Narèndra, kaoematoer Karnèl ing
ratri, apepakan goeng kalana, ki Saerah lan
kawoela Dji. (84) Apan sami pista sagoeng, ka-
lana pan pepak sami, Karnèl Klèrès gijo
anab da, hèh sakèhé kantja mami, lan dika
Radijan Dipatijo, lawan Basah Ngabdoella-
tip. (85) Woes datan ngarani ingkoen, mring
sagoeng kang pista iki, apa ta woes mantep
pada, anglabaehi mring Narpati, getèk Ra-
toe kajo apa, soen daga woes kan olih.
(86) Tanah Djawa kabèh ikoe, garah jèn ana nim-
bangi, ija Ratoe kang oetama, pan anglir-

nemoe toen iki, dasar waes pakoet kéwala, la-
waen pada dèn labaehi.(87) Lamoen ka moeng
kira ikoe, pan Kapitan Hoed winarni, apan
p.207 ladjeng njandak gelas, ngadeg nginoem a-
sroe angling, hèh ka kabèh kantja-kantja,
apan ingtoen kan ngarani.(88) Kalamoen ing-
kang sinoehoen, nemoe pakéwoeh ka iki, ka-
bèh kabèh adja na soelaja, pan nemoeka a-
nglir iki, kang gelas binanting naelija, Kor-
nèl ladjeng animbangi.(89) Apan binanting
gelas ipoen, sadaja sami nimbangi, pan da-
dija kelas sadaja, piring gelas petjah sami,
nijang kang lilin sami pedjah, Sri Narèndra
lakanja ris.(90) Bosah ana apa ikoe, Radèn
Bosah matoer aris, kawoela dahan waeninga,
ingkang dadas awit nèki, sareng poekoel sa-
nga anoelija, Kornèl apan sawan iki.(91) Lan
sagoeng kalanaj ipoen, oematoer maring Sri
Boepati, pan kawoela mireng kabar, lamoen
Djèndral bendjing-endjing, datengipoen ing
Magelang, Sri Narèndra mijarsi.(92) Sauwarane
sandjakèkoe, mangkana ngandika aris, Hèh-
Kornèl pan ikoe opa, kaja bedil swaranèki, mang-
kana kornèl atoernja. kadas Djèndral sami-

poen prapti. (93) Lamoen amoeng: Sinoehoen,
apan kawoela bendjing-endjing, sakedap joen -
mring Magelang, padoeka meling poenapi, Sri Na-
rendra angandika, tan ojoen memekas mami.
(94) Namoeng ija sabeé ing soen, sekakna mring Djèn-
dral iki, koernèl sandika atoernja, gija lèngsèr
saking ngarsa Dji, Kornèl tan sakantanira, -
pan Kornèl lodjeng pribadi. (95) Doemateng Ma-
gelang ikoe, ingkang kantoen anadahi, sabarang
karsa Narèndra, poen Kapitan Hoed poeniki,
lan tan héwah pasowanannja, poekoel gang-
sal sowan sami. (96) Sagoeng Kapitan poenikoe,
apan Hoed ingkang ngirid, pan mangkana Hoed p.208
Kapitan, hoematoer dateng Narpati, Sinoehoen
kawoela nador, lamoen rawoeh Kangdjeng Goes-
ti. (97) Pangeran Dipanagarèkoe, kawoela badé nga-
hoeri, tilian mesem Sri Narèndra, ngandika Ka-
pitan betjik, woes loear endjing winarna, Kornèl
Kleres apan prapti. (98) Saking Magelang poeni-
koe, lodjeng sowan ing Narpati, mangkana -
Kornèl atoernja, kawoela pan sampoen pang-
gih, lan soedara dhalem Djèndral, kinten
sabeé lawan malih. (99) Kintoen arta mring
poekoeloen, sadasa ewoe Dewa Dji, dangoe kèn-

dèl Sri Narèndra, mangkana ngandika arūs.
tjo Karnèl ingsoen tarima, pasrahna marang
Basah iki. (100) Pan opa karepe ikoe, ingsoen no-
ra amangeni, gijo tinampèn marang Basah,-
sarta nagara lan matih. Dijan Basah Ganda
koesoema, ingkang arta warni katih. (101) Abut
lawan petak ikoe, Karnèl ladjeng matoer ma-
tih, bilih marengi Narèndra, pan prajogi kin-
koen toelis, padoeka djeng Djèndral, Sri
Narendra ngandika ris. (102) Karnèl lajang apa
ikoe, Karnèl mangkana toer nèki, poenapa-
karsa pandoeka, Dèwa Dji apan prajogi, Sang
Nata mesem ngandika, Karnèl èwoeh ing kèjas
mami. (103) Apan rong prakara ikoe, kang di-
ngin bebasanèki, lawan kapindané ika, ing
soen pan tan darbé kapti, lawan Djèndral-
doeroeng ana, lajangé kang prapta maring-
(104) Dadija èwoeh ing kèjas ing soen, kalamaen ing-
soen dingini, déné ta ingkang bitjara, ola
lajang mapan mami, ajaen katemoe priba-
p.209 dija, jèn waes prapta wektoe nèki. (105) Karnèl
mangkana toeripoen, pan serat tanès Dèwa-
Dji, inggih lawan bebitjara, déné Djèndral-
serat nèki, apan saimpoen langkoeng katah,

kang katoer padoeka Hadji. (106) Padoeka mapan sabochoe, satoenggal dèrèng mangsoeli, mesem Sang Nata ngandika, hèh Karnèl bener sirèki, nanging ta waes kasèp pada, lan éwoeh baba-sanèki. (107) Karnèl Klères atoeripoen, inggih a-dat kang roemijin, apan sagoeng nama Soel-tan, samejo éjang sebaet nèki, doemateng Djèn-dral sadaja, Sri Narèndra ngandika ris.

(108) Ja Karnèl bener sirèkoe, lamoen adat ingkang doengin, pan Soeldan gawejanira, Djèndral dè-soen kan kinardi, kalawan maningé ija, Kar-nèl apan éwoeh jekti. (109) Pan Djèndral koeasa nebaet, mring Basah lajangé doengin, ija wajah nebaetira, lajangé ingsoen oedani, lawan wang-soelané Basah, ija éjang sebaet nèki. (110) Apan dadi pada ingsoen, lan Basah pan abdi mami, Karnèl mangkana atoernja, pan èstoe sanès-Dèwa Dji, inggih jèn wajah poenika, wonten andap wonten inggil. (111) Angandika Sang-Praboe, hèh Karnèl waes nora dadi, kadpabo-kalamoen ana, jo lajengi Djèndral maning, pan kena soen arah-arah, ija wawang soelan mami. (112) Karnèl Klères gjo koemaengkoel, san poeraen matoera malih, pan sampoen loe-

ar Sang Nata, kang sewaka boebar sami. Kor-
nèl mantoek mring pondokan, mangkana pan
sareng éndjing. (113) Kornèl sowan malih ikoe, Sri
Narèndra konja aris, paran Kornel wartanira,
p.210 Djèndral apa sida prapti, marènè Kornèla-
koernja, apan sampoen tamtoe Hadji. (114) Djèn-
dral inggih praptanipoen, ngawoni dateng
mariki, nging taweg nimbali Basah, poenikoe
kang dèn entosi, béndjing-endjing kadas-
prapta, Basah Prawiradirdjaki. (115) Lan Pangé-
ran Basah ikoe, Soemanagara Déwa Dji, lan
kantjanipoen sadaja, lamoen sampoen sami
prapti, pan inggih pandoegi koela, Djèn-
dral kados noenten prapti. (116) Mangkana Ing-
kang Sinoehoen, pangèstiné djroning galih,
jèn Djèndral kang sijo prapta, ing kéné pan
ingsoen pasti, mangsa woeroenga dèn oendang,
oetawi prapti pribadi. (117) Nora gawa bala i-
koe, masti soen dèn kon malesi, dèn oendang
kon gawa bala, para gan ingsoen mangsoeli,
sabab soen waes kadinginan, tanda nganggo
angentèni. (118) Basah laro praptanipoen, soen
daega bakal kon ngiring, ija mring prap-
taning Djèndral, nadijan jèn dèn oendang

mami, lan woeroeng Koernèl kèwala, pokantja-
né dèn kon ngiring. (119) Kalamoen tan gelem
ingsoen, dadija kalah bener mami, sabab
Djèndral dingin prapta, ija marèné ngalahi,
kalamoen gelema ingwang, pan kasor temah-
anéki. (120) Lan banget pakewoeh ingsoen, jèn tan
gawa bala mami, mangkana Sri Naranata. Sar-
wi mèsem tanja aris, hèh Kornèl apa ta sira,
nora kasoesahan iki. (121) Lamoen Djèndral prap-
ta ikoe, ija kapetoek ing ngendi mangkana
Kornèl atoernja, ing gih gen koela pribadi. Sri
Narèndra angandika, sira Kornèl ana ngendi.
(122) Kornèl Klerès atoeripoen, pan [ageng] soenggen- p. 211
g enggen niki, kalawan kantja sadaja, dalan
wandé dipoen endih, dateng ingkang dèrèk
Djèndral, mèsem ngandika Sang Hadji.
(123) Lamoen koja mangkanékoe, dadija soesah nè-
ki, dadi koerang tjoekoep ira, apa ikoe doeroeng
prapti, Dipa nagara kalawan, ingkang ngi-
ring kabèh bèndjing. (124) Ja jèn tekaha ikoe,
saja wawoeh soesah niki, kornèl lamoen rem-
bag sira, prajaga ingsoen pribadi, kang ngalahi
nring Magelang, lawan ingsoen ajoen oening-
(125) Apan ing Magelang ikoe, lan Djèndral soen soe-

daega iki, kaja maksih sajah ira, karo dené Karnèl maning, pan mangsa naeli rampoenga, ija aneng kené iki. (126) Sandijan lawasa ingsoen, néng Magelang manggan iki, sabab iki sasi Ramlan, waes tan kena bitjerèki, lawan Djéndral sagaehana, anggawékaken mring mami. (127) Pasanggrahan marang ingsoen, sjaekaepé ingsoen inggani, kabèh lan sawadijaning wang, mangkana Karnèl koernèki, Sinoehoen pan daegi kaela, jèn Djéndral kadas kadaegi. (128) Kalajan pandoegi hoeloen, Djéndral langkoeng dinginèki, sabab padaeka Narèndra, apan katah mikawani, antawis manah kawaela, gaenaeng rebah dipoen sanggi. (129) Dadas padaeka Sinoehoen, tan kirang legawa jekti, lawan panaewaen kawaela, ing salebetipoen inggih, mapan ing waelan Ramelan, padaeka dèn kerep panggih. (130) Kalawan Djéndral Sinoehoen, darapon wanaeh Déwa Dji, apan kaos tri Narèndra, waes wanaeh lan dèrèng jekti, kalamaen

p.212 tiang rembaggan, pan kinging dipoen sasambi. (131) Lawan pagaedjengan taehae, jèn tampaen wanaeh Déwa Dji, Sang Nata mèsem ngandika, kaja paran Karnèl dèning, ganing njambi

goejon ika, lamoen remboeg nora dadi. (132) Mapan
soen dadi kaboeboeh, jèn ingsoen kan awèh bali,
nring Bagelèn maning ija, Kornèl Klèrès atoer-
rèki, Sinoehoen nadjan rempoea, nèng Magelang
soen lampahi. (133) Mangsa kègaha poekoelan, dae-
mateng Kangdjeng Dèwa Dji, Sri Narèndra angan-
dika, ja Kornèl karima mami, lawan sapa kang
projoga, soen kongkon nring Djèndral iki.
(134) Dawoehaké karsaningsoen, Kornèl Klèrès atoer-
rèki, kadjawi karsa Narèndra, pan Kadji Ngisa
projogi, wah poen Basah pangalosan, sabab-
poenika kakalih. (135) Lawan Djèndral sampoen
wanoeh, lan soemerep karsa Hadji, lamoen ka-
woela hoetoesan, salijani poen Dèwa Dji, lan-
soemerep karsa Nata, mindak ngaping kalih
kardi. (136) Mapan inggih sampoen tamtoe,
Djèndral lega manah rèki, daemateng karsa
Narèndra, Sang Nata ngandika aris, waes kar-
nèl kon mangkat pada, namoeng ija tabéé ma-
mi. (137) Kirima nring Djèndral ikoe, lawan a-
dja bali-bali, lamoen ikoe doeroeng dadija, ba-
kal pasanggrahan mami, Kornèl Klèrès atoeri-
ra, sandika gijo loear Hadji. (138) Kornèl Klèrès
pan waes mantoek, Kadji Ngisa dèn dawoehi,

mapan ladjeng kinèn mangkat, lawan Basah
Ngabdoellatip, waoe daematheng Magelang, lan
wineling niskaranèki. (139) Ing karsa Kangdjeng
p.213 Sinoehoen, marang Kornèl Klèrès iki, dapan
winarna ing Marga. Magelang pan sampoen prap-
ti, noelja panggih lawan Djendral, Kadji la-
wan Ngabdoellatip. (140) Waes dinawoehken sada-
waen, ingkang niskara karsa Dji, Djendral
De Kock langkoeng soeka, noelja andawoeh-
ken aglis, dateng Residèn Magelang, karja pa-
sanggrahan Kadji. (141) Sagoeng grija agoeng-a-
goeng, pan ladjeng kinèn bedali, grijanja Dèn
Danoeningrat, lawan Mangoenkoesoemèki, a-
pan dèn elih sadaja, sabab Basah Ngabdoel-
latip. (142) Ing pandi pinilih ikoe, kang papan
Djendral noewoeti, Residèn apan tan kena, la-
mam sawalaha iki, ingkang pinilih mring
Basah, prenah lèr kilèning ladji. (143) Ing Ne-
tèsih namanipoen, mapan angoengkang Sera-
gi, kinerig sagoeng ing tiang, Kedoe sanija-
nambaet kardi, pan Djendral De Kock pri-
badijo, lan Residèn Valijk iki. (144) Ingkang
djenengi paenikoe, ngantas kacah, djanma-
madi, apan katiban dandanan, pan saking

kasesanèki, sabab amoeng winangenan, pi-
taung dina mring Narpati; (145) Djéndral se-
mae tsiwipoen, pitoeng dina jèn kan dadi,-
marma langkoeng kasesanja, mangkana apan
waes dadi, maeng kedik-kedik kéwala, lan-
kantoen ngresikken iki; (146) Djéndral gijo hoe-
koesan ikoe, mring Kornèl pan mawi kaelis,-
koer aeninga mring Narèndra, lamaen pasang-
grahan dadi, maeng kirang kedik kéwala, lan
Bosoh waes sami prapti. (147) Apan sampoen
kinging ikoe, lamaen dipoen pasanggrahi,-
Djéndral soemarah ing karsa, mangkana
Kornèl anoeli, sowan dumateng Sang Nata.
lan bekta nawala nèki. (148) Nenggih Djéndral
De Kock ikoe, nanging aktara Walandi, sina- p. 214
bja Kornèl pribadija, nanging ingkang nama
maksih, anjeboet kang nama lama, dadéja
bendoe Sri Baepati. (149) Déné Djéndral kam-
baeng takoe, awah lan adaté iki, nadéjan Com-
missaris Djéndral, De Bus pan waes njeboet
dingin, ija marang djeneng ing wang, dadi-
ngadjak nara betjik. (150) Waes Kornèl noelija
ikoe, pan doeraeng karoean mani, noelija kam-
doer Sri Narèndra, mandjing pasarian noeli;-

Kornèl langkoeng adjrih ira, roemahos kala-
djeng iki. (151) San tanget genja kadoewoeng, ta-
praptanja pondok nèki, ladjeng datan adjeng
neda, apan langkoeng soesah nèki, lawan datan
kirim bolan, poen sowan pribadi adjrih. (152) Noe-
lija Radèjan Dipatijèkoe, toer hoening mring tri-
Boepati, jèn Kornèl langkoeng soesahnja, apan
datan midjil-midjil, goeng kolonenira pang-
gijo, Kornèl tan poeroen manggihi. (153) Jèn
poreng ingkang tinachoen, lochoeng dèn darwèhi-
na jekti, kang dados Narèndra, kantenan-
wratipoen Goesti, nenggih Kornèl manahira,
awon lawan tae nèki. (154) Mangkana noelija ti-
noeroet, atoernjo Radèjan Dipati, kadji-ka-
tib kang dinoeta, andawoeh ken doeka Ha-
dji, kadi Bedaroedin lawan, kadji Ngab-
doellah poniki. (155) Mos Pangoelee lagi man-
kaek, apan lawan ki Melangi, doemateng pon-
dokanira, toking itjaning kejas nèki, pan
badi noesoel kèwala, doemateng Motèsih ka-
tib. (156) Sabab Kornèl tagahipoen, sabarang
karsa Narpati, apan vaes datan poerala,
mijang pagoeng Colone tami, tepangnja lan
pro Dipatija, tanana tinaha iki.

(157) Badaroedin prapta sampoen, nering Kornèl pan-
dokaniki, ingaendang nering patileman. Kor-
nèl saking soesah nèki, apan datan medal
medal, gèjo dinawoeh aken naeli. (158) Ingkang da-
di kèjas Sang Praboe, lamoen Kornèl tan njà-
gahi, Sri Narèndra datan arsa, panggih lan-
Djèndral sajekti, joen kaendoer malih kèwola,
Kornèl nering Bagelèn malih. (159) Kornèl Klères
ris amoewoes, hèh sa Doellah Badaroedin, pan-
tanggel karsa Narèndra, apan sampoen prapteng
ngriki, lan sampoen dawoeh ken ika, hoebaja-
tan Djèndral panggih. (160) Dènè prakawis poe-
nikoe, bok sampoen tinoehoen galih, kapang-
gih marang kawoela, pangrahos kawoela jekti,
poenika amoeng bebaja, darapan lepat Narpa-
ti. (161) Roemijin kawoela matoer, poenapa kar-
sa Narpati, oepami tan kadadosan, sanadijan
tanglet sajekti, pan inggih sami Walanda, sa-
sajekti koela lampahi. (162) Jèn dereng pitadjeng
kachoe, Kangdjeng Soeltan marang mami,
Dijan Basah Martanagara, hèh sa Kadji Ba-
daroedin, woes dèn inggal atoerna, marené ka-
temoe mami. (163) Ningalana djandiningsoen, a-
ajo pada soempah iki, Dijan Basah Martanagara,

p 215

njepenga pratanda mami, pratandané Radèn
Basah, ja ingsoen ingkang njekeli. (164) Hèh jo Ba-
daroedin ingsoen, pan woes kan sedija goemoeng-
sir, sabarang karsa Narèndra, woes soemedyo soen
laboehi, pan kan sedijo oeriping wang, lamoen
kan dadi karsa Dji. (165) Lan kabèh sakantja-
ningsoen, woes sedija kan ana moelih, marang
p. 216 nagara Walanda, badané njawané iki, katoer
kabèh mring Narèndra, apa sakarsa Narpati.
(166) Sandijan rerempan ikoe, sèng Magelang soen
lakani, jèn kan dadi karsa Nata, ijo Kadji Ba-
daroedin, Sri Narèndra apa kona, ija lamoen
dèn tjidrani. (167) Goesti Allah ingkang agoeng,
pan mangsa kilappa pasti, atasé sagoeng ma-
noengsa, ingkang gawé moeng sawidji, kawoela
lamoen dinoekan, doemateng Sri Narapati.
(168) Pan bandjoer èling kijas ingsoen, woes Doelah
ngatoera noeli, tja marang Sri Narèndra, ing
ngoewoen praptaning iki, Dijan Basah Marta-
nagara, opan kalawan kang raji. (169) Basah-
Gandakoesoemèkoe, noelija Kadji Badaroedin,
kalawan Kadji Doellah, hoematoer mring Na-
rapati, pan ènglir kang sampoen moengal, hi-
ngadjeng waoe panika. (170) Gijo tilih padoe-

kanjo Praboe, mangkana ngandika aris, hèh
Badaroedin, balija, dawoehna nring Koernèl
aglis, pan banget waes soen tarima, prasetijané ma-
rang mami. (171) Nara sassah nganggo ikoe, lajang
pan waes soen tak tèni, moega Allah hoe kanga-
la, netepena kang pradjangdji, ja ~~lamaön~~
waes nora Bosah, santosa rabael ngalamin.
(172) Kadji Badaroedin wangsoel, lan Kadji Ngab-
doelah iki, waes panggih lan Kornèl noelija,
dinawoehaken sagoenging, kang pangandika,
Narèndra, marang Kornèl Klèrès iki. (173) Mangka-
na waes san tjinatoer, sareng indjang kang
winami. Kadji Ngisa apan prapta, ladjeng
sowan nring Narpati, kinèngkèn Djèndral
poenika, mangkana ing ngatoer nèki. (174) Goes-
ti kawoela hingoesoes, dateng Djèndral De-
Kock inggih, apan lawan kinantenan, sa-
toenggal Kornèl kang Satih, soedara dhalem p. 217
pribadijo, Djèndral langkoeng ngarsi-arsi.
(175) Ing rawoeh Sinoehoen, sadinten poenika jèk-
ti, sampoen djangkep kang hoeboja, pitoeng
dinten pan samangkin, dènè pasanggrahan
Nata, apan sampoen dadas sami. (176) Pan-
Djèndral pribadijo sachoe, ing kang asring an-

djenengi, marmanja enggal panika, lawan-
Kornèl atoernèki inggih sadinten panika, ra-
woeh dhalem soerat nèki. (177) Marmanipoen nga-
joen-ajoen, Djèndral dateng padoeka Dji, pan
sarong jang panika, sida jèn tan rawoeh Ha-
dji, Djèndral langkoeng goegoepira, sinarka
wonten prakawis. (178) Apan milamba Sinoehoen,
ingkang kinengken Dèwa Dji, lawan Djèn-
dral Satihira, nenggih Kornèl lenggah nèki,
pan samijo nampak karéta, mring enggaling
lampah nèki.- (179) Mangkana ingkang Sinoehoen,
mèsem angandika aris, hèh sa Kadji Singa ija,
pan sameng ko ana ngendi, Djèndral De Koek-
kongkon nganja, Kadji Singa atoer nèki. (180) Ken-
del wonten pondokipoen, inggih Kornèl Klerès
Goesti, waoe saweg ajoen neda, Sang Nata ngan-
dika aris, hèh Kadji sira oendanga, Kornèl sa-
karoné iki. (181) Kadji Singa sembah maendoer,
saking ngarsanja Sang Hadji, tan pan sara noe-
lijo prapta, ing ngarsa Kornèl kakalih, riwaes
sira sada lenggah, Koernèl kengkènan atoer nja-
ris. (182) Pan inggih koela singaetaes, ngatoeraken
kabé nèki, nenggih soedara Narèndra, Djèn-
dral De Koek lawan malih, soedara dhalem

anerang, béndjing poenapa Dèwa Dji. (183) Rawoeh
dhalem Djeng Sinoehoen, ing Magelang kam-
toe nèki, kalawan kinèn anerang, poenapa pa-
doeka Hadji, mawi amoendoet karèta, lan Djèn-
dral badé ngatoeri. (184) Hoermat ing padoeka toe-
hoe, mrijem angandika Hadji, nèh Karnèl waes
toen tarima, karèta lan mrijem nèki, kalawan
sira toetoera, mring Djèndral pan angkat ma-
mi. (185) Dan ija Senen toek esoek, Karnèl mijang
ka matoer matih, lamoen Basah sampoen prap-
ta, poenapa karsa Narpati, Sri Narèndra angan-
dika, wis mepaka baé naeli. (186) Karnèl Klèrès
gijo hoematoer, kawoela nrang Dèwa Dji, ing
béndjang poenapa, tedak dhalem saking ngri-
ki, Sinoehoen wantji poenapa, Sri Narèndra ngan-
dika ris. (187) Apan sesoek paekoel pitoe, Karnèl
mangkana toer nèki, abdi dhalem ingkang da-
rat, poenapa bareng Dèwa Dji, kalawan tedak
padoeka, Sri Narèndra ngandika ris. (188) Hèh ta
Karnèl karsaningsoen, bagaeng darat dimèn di
ngin, sabab ikoe jèn barenga, kasoesoe pandoe-
ga mami, mengko bengi paekoel papat, kang
darat angkatna dingin. (189) Karnèl apan ma-
tih matoer, menggah lampah kadas poendi.-

p. 218

(192) pukul sakawan, dalu plangkir pangkat aglis.
(193) Langkung ramès waranipun salompret...
[maring]

poenapa inggih éwaha, poenapa ta inggih mak-
tih, kados ingkang kalam pahan. Sri Narindra
ngandika ris. (190) Ja Karnèl pan maktih ikoe,
dja awah kaja dingin, waes ramipoeng karsa
Narindra, Karnèl Satip anoeleja pamit, dae-
mateng Sri Naranata, Sang Nata angandika
aris. (191) [Ja] Koernèl maeng kabéé ing toen, nring
Djénaral sampakna iki, waes maendar Koer-
p.219 nèl kalih nja, mangkana waès tan winarni, ing
daloe kang kawarnaha, menarih ramé gaeng
djanmi; (192) sampjo kata-kata ikoe, Sagelang-
mangkano maning, tan santen ing kang ané-
dra, sababarsa anetaek sami, pan saring poe-
ommission end (192) Begin (193) > kael sakawan, (193) salamprèt mijang samboernè-
ki, ing waeri pan tinambaengan, gaeng pra-
djoerit darat sami, mangkana waes tan winar-
na, saring poekael pitoe éndjing. (194) Nenggih
Karnèl Klères ikoe, waes ana la-hoesar neki, ba-
ris aneng loeroeng samijo, ladjeng sawan ing
Narpati, Dijan Basah Sarta nagara, waes a-
nata kang pradjoerit. (195) Sagaing kang kapal-
an ikoe, baris ing pasawan sami, sampoen sa-
mapta sadajo, Djeng Soeltan ngandika aris,
hih Karnèl sira dingina, sagaeng hoesar kan-

(3) Aneng wingking lampahira, maring sagung pradjurit..

neng ngarsi. (196) Papar Kapitan Hoet poenikoe, mapan ladjeng den dawoehi, nenggih lan Kapitan Sakawan, ingkang ngirid hoesar sami, njalompit anoelija baedal, jen pinirsa girisi." -

"Goerisa" - (1) Karnel Klères apan noelija, maindoer sing ngarsa Narèndra, ingiring Radèn Dipatija, lan Basah Doellatif ika. (2) Neng wingking hoesar lampahnja, noelija mambaengan ika, Dijan Basah Gjanda koesoema, ngirid sagaeng pradjoerit (3) samija, ingkang kapalan samija, poenika kang aneng ngarsa. (4) Dijan Basah Yarsanagara, ingkang nambaengi poenika, kalawan sawadijanira, apan kapalan sadaja. (5) Noelija Kangdjeng Sri Narèndra, poenakawan aneng ngarsa, wingking Kadji lan Ngoelama, sanarga samijo gambira. (6) Kendel lampahnja Narèndra, anèng sakilen Praga, sabab rendet lampahira, saking katahing kang wadija. (7) Ngantos mandelong kretegnja, kang koedu sinoetoen samija, mangkana Koernèl winarna, wangsoel ngirid Kadji Singa; (8) Sawan Kangdjeng Sri Narèndra, kiningken Djèndral poenika, Kadji Singa atoerira, sinoehoen inggih kawoela. (9) Angatoerken kabèh nira, nenggih soe-

CANTO 42

commit start (3)

p. 220

dara padoeka pan Djéndral De Kock poenika,
nratelakaken sadaja. (10) Inggih sagoeng kang nis-
kara, Djan Basah Prawiradirdja, lan Pangeran
Basah poenika, inggih poen Soemanagara. (11) Lan
sagoeng kang pra Dipatijo, namoeng kèndel
pandji Ronggo, ingkang pinetoeken samija, pra-
djoerit djadjar sadaja. (12) Jaktih kantoen Gawok
samijo, sabab lan kangkat papannjo. Sinoe-
hoen pon sapoenika, kèndel sawétaning Praga.
(13) Djéndral soemangga Narèndro, lan hoetoes Mage-
lang samija, pinetoekaken sadaja. ingkang angi-
rid poenika. (14) Majar Seri toenggil samija, lan
hoetoes dhalem poenika, lan Basah Prawiradir-
dja, santen sawetaning Praga. (15) Kalawan sakan-
thanira, mangké jèn rawoeh padoeka, kang ba-
dé methoek poenika, Karnel Rokis kantinira,
(16) Residen Magelang poenika, saha Djéndral pi-
lang katijo, Sinoehoen apan kawoela, neng-
gih kinèn angantosa. (17) Jèn sampoen rawoeh
Narèndra, sagoeng kang pra hoep sir samija,
poenapa linilan Nata, atoer kabé ing Padoeka.
(18) p. 22 Lan Djéndral panoewoenira, poenapa [illegible]
Narèndra, jèn samija lenggah atata, inggih
ing koersi sadaja. (19) Lamoen kan linilanana,

datan kawrat panggènanja, sabab roepak pa-
panira, Sri Narèndra angandika. (20) Hèh ta ija Ka-
dji Singa, waes apa saprajoganja, Djèndral toen-
toeroeti ija, wis wijà soemelanging tirja. (21) Wis Ka-
dji Singa dingina, tabé ring toen sampak ena, nring
Djèndral Karnèl atoernja, lamaen paung Sri Na-
rèndra. (22) Koela jaen ngraoenijin ana, Sang Na-
ta aris atanja, disiki pakarjanira, Karnèl Klères
atoerira. (23) Badé nglebeti sadaja, daesaen ingkang
tjelak marga, bilih wonten kang doersila, Si-
nachoen dateng padoeka. (24) Wis Karnèl sakarep-
ira, noelija boedal Sri Narèndra, datan ewah-
tatananira, waes rawoeh tawètan praga. (25) Majoer
Pirie apan noelija, atoer tabéé maring Narèndra,
riwaes Sang Nata ngandika, hèh Majoer siro di-
ngina. (26) Kabèh sakan tjanira, Majoer sandika a-
toernja, gijo boedal haesar sadaja, Kedoe lan Ba-
gelèn ika. (27) Waes kaempoel dadija sadjoega, ing-
kang laemampah nèng ngarsa, ing wari Karnèl
pamika, pan lawan Radèn Dipotija. (28) Hing iring
kang Bosah tiga, kalawan sakatjanira, noelija
tinamboengan ika, Dijan Bosah Gandakaesae-
ma. (29) Dijan Bosah Martanagara, noelija kang-
djeng Sri Narèndra, ginarebeg pro Ngaelama,

lan Kadji Magelang prapta. (30) Karnèl moedoen
saking kaeda, hoematoer mring Sri Narèndra, -
poenika apan mèh prapta, Sinoehoen poenapa
p. 222 karsa. (31) Sadaja kandjo poenika, maktiha ana
ing marga, poenapa neng wingking Nata, lan
sampoen resik sadaja. (32) Sinoehoen ngadjeng poe-
nika Sri Narèndra ngandika, heh Karnèl ija
maktiha, moela koe ngarep kéwala. (33) Wis ma-
ra pada angkatna, Karnèl atoernja sandika,
gijo mangkat waes tan winarna, ing ladji Mage-
lang prapta. (34) Sagaung hoesar baris samijo, maung
Koernèl Klères pribadijo, ingkang moedoen sa-
king koeda, angampingi Sri Narèndra. (35) Sareng
tedak saking koeda, Sri Narèndra apan noeljo,
Karnèl Kokis kantinjo, Residèn Pabeg poenika.
(36) Metoek sarjo ngampil asta, Sri Narèndra sam-
poen panggijo, lan Djèndral De Kaok poeni-
ka, Djèndra metoek sawatara. (37) Riwaes kata
lenggah samija, Djèndral lawan Sri Narèndra,
nging Djèndra bobasanira, maktih reboet
rama lama. (38) Dadijo Nata tan ngandika, noe-
lijo para hoepsir prapta, sareng sagoeng prana-
joka, pan sami ngadeg sadaja. (39) Saeng Djèn-
dral lan Sri Narèndra, ingkang alenggah poe-

nika, noelijo Djèndral kemboengira, doemateng
Sri Naranata. (40) Toean poenapa parenga, Koepsir
atoer kabèè samija, Sang Nata mantoekkèwa-
la, noelijo toer sabèè sadaja. (41) Gijo sagoeng
kang pra Najaka, sabèèan lan Djèndral sa-
mijo. (42) Lenggah neng koersi sadaja, Sang-
Nata inggih sabdanjo, madjeng ngalèr leng-
gahira, Djèndral lan Sri Naranata. (43) Gaeng
Koepsir neng wètan samija, pan madjeng ngi-
lèn sadaja, Basah lawan Dèn Dipatija, mijang
sagoeng kang pra prawira. (44) Aneng kilèn
lenggahira, madjeng mangètan poenika, Koer-
nèl Klères pan mangkana, saimoet neng kilèn
poenika. (45) Napan djeng-adjengan ika, lan Kar-
nèl Kakis poenika Djèndral De Koek datan
soeka, kinèn ngalih ngètan noelija. (46) Karnèl
sanget isinira, Sri Narèndra kaindoer noelija,
doemateng pasanggrahannja, ingkang derèk-
ken poenika. (47) Residen Palijk kalihnja, Ma-
jòr Daktoes tan winarna, Metèseh rawoeh-
Narèndra, Majoor lan Residen ika. (48) Sampoen
pamit kalihira, mangkana woes kan winar-
na, Djèndral pan kengkènan ika, nenggih-
Djan Mangoenkoesoema. (49) Angatoeri kang-

p. 223

kang pratanda, sabat doemateng Narèndra,
koeda dawoek tjemeng ika, pan langkoeng-
geng inggilira, (50) Bagoes maktih anom ija,
kinasihan mring Narèndra, wonten andawis
paenika, katih dinten pan mangkana; Ng
(51) Nenggih Den Mangoen Koesoema, kinengkin
mring Djèndral ika, pan mangkana temboeng-
ngira, sinaoehan hamba dinoeta. (52) Dateng-
soedara padoeka, Djèndral ngatoerakén ika-
nenggih Djeng iboe Narèndra, Kangdjeng Ra-
toe agengika. (53) Lan poetra dhalem katiga,
nenggih Djeng Pangeran Dipatija, lawan Raden
Ajoe Basah, Dijan adjeng Pamating paenika.
(54) Sareng mijarsa Sri Narèndra, dangoe kendel
tan ngandika, doek ngoeni tan dening warda,
jèn kang ngiboe kawlas arsa. (55) Tan wonten
poeroen matoera, dadija sinoe doeka Nata,
mring Basah Matawis tiga, Doek ngoeni-
sagah angoekta. (56) Tinantoen ing Sri Narèn-
dra, waosana temah mangkana, sinoe sa-
nget isinira, maeng enget poerbaning Sacks-
ma. (57) Dijan Menggoeng Mangoen koesoema,
p.224 || Soemingal Sang Nata doeka, apan sanget a-
djrihira, pan noelija aris atoernja. (58) Sinoe-

haoe Djéndral poenika, apan roemeksa kéwa-
la, dateng Djeng iboe Narèndra poenika, apan
roemeksa kéwala, dateng Djeng iboe Narèn-
dra, lan poetra dhalem katiga. (59) Marma
ing mangké kataera, Sang Nata aris ngandi-
ka, hèh ija Mangoen koesoema, sira koekoeana-
rima. (60) Mangkana vaes kan winarna, kalih din-
ten watawisnja, pan Karnèl Klères poenika,
sowan doemateng Narèndra. (61) Mapan noewoen
pamit ika, mantoek Bagelèn nagara, lawan
Radijan Dipatijo, Sri Narèndra angandika.
(62) Hèh Koernèl jèn moelih sira, ija tapa sowang
manira, kang taen adjak remboeg ija, Karnèl
Klères atoerira. (63) Dan kawoela boten lama,
noewoen vang toel Sri Narèndra, nenggih Djèn-
dral parèntahnja, apan kinen bajar kantja.
(64) Sri Narèndra angandika, dené Majoor hisih a-
na, Karnèl mangkana atoernja, pan kèrang
tjekap Narèndra, (65) jèn wonten karsa Narèn-
dra, poen Kapitan Hoet poenika, ingkang-
kaelo kilang Nata, lan hoetar sotoes poenika.
(66) Sri Narèndra angandika, hèh hija ing ing po-
ma-poma, Karnèl adja lawas sira, Karnèl
tandika atoernja. (67) Mangkana vaes kan vi-

warna, Dijan Basah Prawiradirdja, lan Basah Soemanagara, kalawan sakun tjanira.
(68) Noewoen pamit ing Narendra, mantoek ing Pasaran samija, sabab tan tjaekoep papanja, mapan Djendral welingira. (69) Sin sampoen bakda kéwala, sadaja kinen wangsoela, woes mareng Sri Narendra, kala ing waktoe
p.225 poenika. (70) Abdinja Sri Naranata, ing Pasawis apan samija, prapta anoesoel sadaja, pradjoerit pangrembé ika. (71) Ngampil Gandèk Prajantaka, Martaloeloet Pandé Singa, Kemasan Singanagara, Kalang Gowong gamel daga.
(72) Sadaran poenakawan nja, kaparak pepak sadaja, Sadjang Kedoe Saglin ika, kang kantoen noesoel woes prapta. (73) Pradjoeritnja Sri Narendra, dadija langkoeng kasahira, kebekan Magelang samija, semoe giris manahira. (74) San Djendral De Koek poenika, Magelang kih ngili samija, lan langkoeng, awrating karja pan hija sadina dina. (75) Karja pasanggrahan ika, pan kebak kéwala, langkoeng kosoh kang sanggata, maésa gangsal sadina. (76) Dateng pradjoerit kéwala, lawan pangrembé poenika. Soemenggoeng sapangünggil nja, apan matengan-

sadaja. (77) Sigahnja Djendral poenika, tan-
wanten ingkang kèndela, tiang Magelang sa-
daja, ing daloe mangkana. (78) Déné ing wak-
toe poenika, Residèn Valijk kantinja, Majoor
Doktoes lampahira, sowannja gëtir kéwa-
la. (79) Dan éndjing santen poenika, Radèn Basah
pan mangkana, taken daloe panggihira, kala-
wan Djendral poenika. (80) Kalawan pakantja-
nira, wangkit Toemenggoeng poenika, kang a-
geng-ageng kéwala, djān asring ing adjak pis-
ta. (81) Doemateng Djendral poenika, nging
tang Nata dasan arsa, pan amaung Basah ké-
wala, ingkang kinèn nglampahana. (82) Na-
nging asring apapanggijo, Djendral kala-
wan Narendra, mapan gentos panggihira,
ter kadang Djendral kang prapta. (83) Dateng
ing Metesih ika, terkadang Sri Naranata, — p.226
kang rawoeh Magelang ika, woes tan ana djaga
taha. (84) Lan asring goedjengan ika, sabarang
kinarja soeka, Kang djeng Ratoe geng winarna,
andangoe dateng Narendra. (85) Kanget kang
wajah sadaja, mangkana kang pangandika, —
Soeltan pa tira pitaja, saoepami angoen-
danga. (86) Mring sagoeng rerepatira, ing-

join kangen poetoe pada, Sri Narendra ataerira, kalamaen poeroen daeraka. (87) Inggih sakedik kéwala, inggih sampoen tan poenapa, sabab Djéndral sepang ira. apan langkaeng sapoenika. (88) Inggih daemateng kawoela, Kangdjeng Ratoe Geng ngandika, bok hijo tan ngopaha, Soeltan waes adja kadawa. (89) Kadéjo waes karsaning saektina, Sang Nata gampil kijasira noeroeti kang iboe ika noelija kinen nimbalana. (90) Waoe dateng Kadji Singa, hingoetaes-ning Djéndral ika, maindoet sagaeng pépat samija, nenggih praptanjo sadajo. (91) Samija-ning Gawok poenika, saenggilfan Basah kalihnija, golang ning Kadatan ika, marmanira-Sri Narendra. (92) Sinaendoet ning Djéndral ika, lawan ngiras kang wahana, atanapi ing-kang bekta, Djéndral langkaeng soekanira (93) Raemaos jén Sri Narendra, ning Djéndral sampoen jén pratjaja, mangkana jén Kadji Singa, gijo binektan soerat noelija. (94) Daeteng Residén Ngajogijo, Djéndral sanget parintahnija, adjo ngantos koerang ija, mangkana waes bansinama. (95) Kalih dinten noelija prapta, sagaeng rérépat samija, mangkana Sri Naranata, kang

hingaetaes … sah Ganda-
kaetaena, l… kapetaek p 227
ing Tidar ik… ndra.
(97) Maktih kim… Djanèt
namanja, l… , kalih ban-
deran kéwa… nring kang
rama, ing … kaladjeng
nring ladji … mpaen-
panggija. … ika, lawan
Residèn ira, … nga, nring
réré pat pra… at Djèn-
dral ika, … a, déné ban
angiring dja… oer samija;
(101) Mèndahan… anter badé-
nja, nangin… aega, jèn
ikoe poetra … maktih
nèng koeda, … rama, Djèn-
dral De K… n akèn kèn-
dela. (103) Ra… , ladjeng
njander ma… mangka-
ora, atakèn … ga kope-
taek kinanj… ka, Walan-
da tanget … lam sada-
ja. (105) Mangu… anèng ngar-

verse 33:

[Sabar ingsun ja praptā kéné iki, mapan nora sedja, angluru sipadon/mani, djaluk bĕnĕr jèn arep.]

soen kangen poetoe p…
ra, kalamoen poeroen…
dik kéwala, inggih s…
bab Djéndral sepan…
sapoenika. (88) Inggih…
djeng Ratoe Geng nga…
Spaha, Soeltan waos a…
karsaning paeksna, S…
naroeti kang iboe ik…
ana. (90) Waoe dateng…
ning Djéndral ika,…
sanija, nenggih prapta…
ning Gawok poenika,…
aijo. golong ning Ke…
Sri Narindea. (92)…
ika, lawan ngiras ka…
kang lekka Djéndra…
(93) Roemaos jén Sri Nare…
poen jén pratjaja, m…
gijo linekkan soera…
dén Ngajogijo, Djén…
adja ngandi koerang…
narna. (95) Kalih din…
rérépat sanija, man…

vase 33:

[Sabab ingsun ya praptā kéné iki, napan nora sedja, angluru sipadon/mami, djaluk bĕnĕr dén arep.]

hingoetaes [...] sah Gonda-
kaetoena, la [...] kapetoek p 227
ing Tidar ik [...] ndra.
(97) Saktih, time [...] Djanét
namanja, la [...] kalih ban-
deran kéwo [...] ning kang
rama, ing n [...] ladjeng
nring ladji [...] mpoen-
panggija. (9 [...] ika, lawan
Residen ira, [...] nga, nring
réré pat prap [...] Djén-
dral ika, ka [...], déné ban
angiring dja [...] er samija;
(101) Sendahané [...] nber badé-
nja, nanging [...] oega, jén
ikoe poetra [...] maktih
nring koeda, [...] rama, Djén-
dral De Ka [...] akén kén-
dela. (103) Ra [...], ladjeng
njander ma [...] mangka-
ra, ataken [...] a kope-
toek kinanja [...] a, Walon-
da tanget é [...] am tada-
ja. (105) Sangk [...] nèng ngar-

verse 35: [CANTO 43]

Ingsun lakon djawané Bidanapěkti,
Tijang Twirwa, Biwara rembug kang bětjik,
[Ti]
Lawan dingin ja sira.

hingoesoes metoek ika. (96) Djan Basah Gandakoesoema, lan mantri lebet sadaja, kapetoek ing Tidar ika, kawarna poetra Narèndra. p. 227
(97) Maksih timoer kalih ira, Raden Mas Djanèt namanja, lan Raden Mas Rahip ika, kalih sanderan kéwala. (98) Saking kangen mring kang rama, ing ngadoeran dasan kena, kaladjeng mring lodji ika, lawan Djèndral sampoen panggija. (99) Marengi néng ngèmpèr ika, lawan Residèn ira, lawan sedaja pan oeninga, mring rérépat praptanira. (100) Semoe kagijat Djèndral ika, soemingal poetra kalihnja, déné san angiring djanma, kalih saksih timoer samija;
(101) Mendahané jèn agenga, kinarka wanter badénja, nanging Djèndral sampoen daga, jèn ikoe poetra Narèndra. (102) Dan sanja maksih néng koeda, pasanggrahanja kang rama, Djèndral De Kock meteng ika, kalawan akèn kèndela. (103) Raden Mas kalih san kena, ladjeng njander malih ika, samarga-marga mangkana, atakèn dateng Walanda. (104) Singa kapetoek tinanja, mapan waktoe poenika, Walanda tanget éringnja, doemateng Islam sadaja. (105) Mangkana kalih woes prapta, anèng ngar-

goning Narèndra, pan ladjeng noengkemi pada,
Radèn Mas kalih karoena. (106) Sang Nata mèsem
ngandika, woes koeloep pada menenga, mangka-
na woes kan winarna, praptanja rèpot sadaja.
(107) Sang raja malih kaṯahnja, salaminja Sri-
Narèndra, anèng Mekèsih poenika, Sagoeng
wong Keḏoe sadaja. (108) Pan wanten ing kangkèn-
dela, sabarang karèntahira, Dijan Basah
Martanagara, Djèndral noeroeti kèwala.
(109) Lawan kaṯah tanija prapta, atoerira mring
p.228 Narèndra, sabarang gaḏahanira. (110) Sagoeng
wong Keḏoe poenika, Residèn dados manahnja,
pinengung pan datan ~~tan dad~~ kena, tan kè-
ringan karèntahnja. (111) Salaminja Sri Narèn-
dra, wanten ing Keḏoe poenika, Residèn Valijk
anoelija, njereg marang Dijan Basah ika.
(112) Wanten ngarsa Narèndra, pan mangkan sabda-
nira, Dijan Basah kados poenapa, pan kiang
Keḏoe poenika. (113) Kaṯah kang loemebet ika,
pradjoerit ḏateng padoeka, dados kèṯèr da-
mel koela, kalajan soeda paosnja. (114) Kalih
samangké kawoela, ngraos tan kinèringana,
saben wanten kiang prapta, atoer-atoer mring
Narèndra. (115) Koela kèn mriki kèwala, mring

koela tan kenging ika, dados koela tapoenika,
Dijan Basah pan tanpa karja; (116) Residèn ngang-
gaer kéwala, Dijan Basah Martanagara, pan
mangkana saoerira, Residèn pan tab poenika.
(117) Sagoeng tiang ingkang samija, andatengken
kresnanira, koendjoek Djeng Sinoehoen samija,
Residèn koela tan ninga. (118) Pan nggih sadaja
nira, sabab orang metoe koela, lawan malih
dika narka, ing kantja Kedoe kang samija.
(119) Malebet pradjoerit ika, kang anjar tan weroeh
koela, kadjaba kang lawas samija, Residèn é-
won poenika. (120) Manawi saking katahnja, da-
dos koela tan oeninga, Residèn malih atanja,
Radèn Basah pan poenika. (121) Tijang madjegan
sadaja, lawan njanggi damel sadaja, lamoen
kirang padjegira, lawan ketjer ingkang kar-
ja. (122) Tan wandé dinoekan koela, Sri Narèn-
dra angandika, lamoen mangkonékoe ija, be-
ner Salijk dadinira || (123) Sabab ing sameng- p. 229
ko nira, wong Kedoe pan lagija nengga, saba-
rang parèntahira, Basah Residèn kang neng-
ga. (124) Sakala neng kené ija, pangan sam
Kedoe kang dadija, Galadag ngladeni sira,
jen oepamia tan tjoekoepa. (125) Pasti Basah

srengen sira, lamoen kaja mangkonoa, dadija
sirèkoe kinarja, ampingan wong ika. (126) Mangkè-
né karta manira, pradjoerit Kedoe koempoel-
na, ija si Mangoen koesoema, kanen sira milih-
ana. (127) Kalamoen ana kang ijata, wongira si-
ra hoeloengna, Dijan Bosah matoer sandika,
noelija lingser saking ngarsa. (128) Lan Radèn
Mangoen koesoema, ngandika malih Narindra,
hèh Residen wroehanira, prakara wong pada
prapta. (129) Kang wèwèh marang soen ija, adja
sadi atinira, pan waes adaté wong Djawa,
lamoen ija ngroengoe warta. (130) Ingsoen porèk
pada teka, anggawa sadoewèkira, lan èsoeng
teboe lan goela, pinoenging mangsa kenoha;
(131) Djer ikoe waes pada ngrasa, jèn ingsoen la-
djering Djawa, kalamoen sira njegaha, sadèja
kani ojanira; (132) Marma adja dahwèn sira, dèn
tjegah mongsa gelema, sanadijan Basah koe
ija, arang werbeh dasar njata. (133) Radèn Basah
kang winarna, dèn nja ngoempoelaken ija, pra-
djoerit Kedoe sadaja, lan Radèn Mangoen koe-
soema, ∤ (134) Pan sampoen pepak sadaja, noelija
Dijan Mangoenkoesoema, kinèn milihi poenika,
kang anjar pan ara ana. (135) Apan sadjoega-

ke [illegible] lija wang toel
ko [illegible] éndra.[136] Gija
w [illegible] ng Residènira, p.230
k [illegible] erit kami tada.
j [illegible] Palijk panar-
[illegible] ka, dadija koe-
m [illegible] mring Sri Na-
réndra, mangkana [illegible] andika, Residèn
sira koekoera, mring Djèndral De Kock jèn lega.
[139] Pan ingtoen maoedoet Walanda, soen kan ngèng-
galaken ika, ija mring Dipanagara, pan waes
lawas doeroeng prapta. [140] Lan tan ana kabarira,
dadija soemelangèng drija, wantoe wang nganoer
koe ija, manawa kaliroe kampa. [141] Si Tenin-
kang ingtoen daega, lan Penggoeng Djajala-
lana, waes lawas tan ana prapta, kang dadija
watirkoe ija. [142] Basah kang ngemongi ija, loro
pan pada dek soera, Iman Moesbah kantinira.
Soerja winata marmanja. [143] Dadija soemelang-
ing nala, nging nggawaha lajang ira, si Basah
Marta nagara. Residèn matoer sandika. [144] Sri-
Naréndra angandika, mring Basah Martanaga-
ra, agawéja lajang sira, kang terang mring ari-
sira. [145] Wènèhna Residèn noelija, Dijan Basah

kèwala, sadaja ... oel
kalih ira, waes ... ja
warti Ngangoen ... ira, p. 230
kalamaen tan ... bada-
ja. (137) Palijk ... ar-
kanira, daem ... koe-
maingkoel k ... Na-
rèndra, ma ... siden
sira koekoera, ... lega.
(139) Tan ing taun maudoet Walanda, ... ngeng-
galaken ika, ija mring Dipanagara, tan waes
lawas doeroeng prapta. (140) Lan tan ana kabarira,
dadija soemelanging drija, wantoe wang nganom
koe ija, manawa kaliroe kampa. (141) Si Tenin-
kang ing taun doega, lan Tenggaeng Djajala-
lana, waes lawas tan ana prapta, kang dadija
watirkoe ija. (142) Basah kang ngemongi ija, loro
pan pada dek soera, Iman Moesbah kantinira,
Soerja winata marmanja. (143) Dadija soemelang-
ing nala, nging nggawaha lajang ira, si Basah
Marta nagara, Residen matoer sandika. (144) Sri-
Narèndra angandika, mring Basah Martanaga-
ra, agawéja lajang sira, kang terang mring ari-
sira. (145) Wéneh ra Residen noelija, Dijan Basah

kewala, sadaja [illegible] el
kalih ira, waes [illegible] ja
warti Pangoen[illegible]ira, p. 230
kalamaen tan [illegible] pada-
ja. (137) Patijk [illegible] ar-
kanira, daen [illegible] koe-
maingkoel [illegible] Na-
rèndra, ma[illegible]sidèn
sira koekoera, [illegible] lega.
(139) Tan ingsoen maoedoet Walanda [illegible] ngèng-
galaken ika, ija mring Dipanagara, pan waes
lawas doeroeng prapta. (140) Lan tan ana kabarira,
dadija soemelanging drija, wantoe wong nganom
koe ija, manawa kaliroe kampa. (141) Si Tenin-
kang ingsoen daega, lan Penggawa Djajala-
lana, waes lawas tan ana prapta, kang dadija
watirkoe ija. (142) Basah kang ngemongi ija, laro
pan pada dek soera, Iman Moesbah kantinira,
Soerja winata marmanja. (143) Dadija soemelang-
ing nala, nging nggawaha lajang ira, si Basah
Martanagara, Residen matoer sandika. (144) Sri
Narèndra angandika, mring Basah Martanaga-
ra, agawéja lajang sira, kang terang mring ari-
sira. (145) Wéneh na Residen noelija, Dijan Basah

kewala, sadoja [illegible] oel
kalih ira, waes [illegible] ia
warti Sangoen [illegible] ra, p. 230
kalamaen lan [illegible] da.
ja. (137) Palijk sa [illegible] -
kaníra, daem a [illegible] e-
mangkoel ke [illegible]
rendra, mang [illegible]
sira koekoera, m [illegible].
(139) Pan ing taun mau [illegible] ng-
galaken ika, ija nring Dipanagara, pan waes
lawas daeroeng prapta. (140) Lan tan ana kabarira,
dadija soemelanging drija, wantoe wang nganom
koe ija, manawa kaliroe kampa. (141) Si Tenin-
kang ing taun daega, lan Tenggoeng Djajala-
lana, waes lawas tan ana prapta, kang dadija
watirkoe ija. (142) Basah kang ngemongi ija, laro
pan padu dek soera, Iman Moesbah kantinira,
Soerja winata marmanja. (143) Dadija soemelang-
ing nala, nging nggawaha lajang ira, si Basah
Marta nagara, Residen matoer sandika. (144) Sri-
Narendra angandika, nring Basah Martanaga-
ra, agawéja lajang sira, kang terang nring ari-
níra. (145) Wenehna Residen naelija, Dijan Basah

kewala; sadaja lami poenika, noelija wang toel
kalih ira, waes prapta ngarsa Narendra.(136) Gija
warti Pangoen koesoema, doemateng || Residenira, p.230
kalamaen lan angsal ika, pradjoerit lami sada-
ja.(137) Palijk sanget isinira, pan Palijk panar-
kanira, doemateng Basah poenika, dadija koe-
mangkoel kewala;(138) Sinamoer mring Sri Na-
rendra, mangkana kang pangandika, Residen
sira koekoera, mring Djenderal DeKock jen lega.
(139) Pan ingsoen mandoet Walanda, soen kon ngeng-
galaken ika, ija mring Dipanagara, pan waes
lawas doeroeng prapta.(140) Lan tan ana kabarira,
dadija soemelanging drija, wantoe wong nganom
koe ija, manawa kaliroe kampa.(141) Si Penin-
kang ingsoen daega, lan Penggoeng Djajala-
lana, waes lawas tan ana prapta, kang dadija
satirkoe ija.(142) Basah kang ngemongi ija, loro
pan pada dek soera, Iman Moesbah kantinira,
Soerja winata marmanja.(143) Dadija soemelang-
ing nala, nging nggawaha lajang ira, si Basah
Marta nagara. Residen matoer sandika.(144) Sri-
Narendra angandika, mring Basah Martanaga-
ra, agawéja lajang sira, kang terang mring ari-
sira.(145) Wenehna Residen noelija, Dijan Basah

matoer sandika, mangkana waes tan winarna,
indjing malih kawarnoha. (146) Majar Dak kaes
sowan ika, daoematang Sri Naranata, pagoedjeng-
an langkoeng soeka, lan Basah Martanagara.
(147) Jen Nata ingarsa-harsa, mring Djendral apan
waes lama, tan panggih lan Djendral ika, Ra-
den Basah aris nabda. (148) Gih Majar leres andi-
ka, nadijan Djendral gih poen lama, dadan
mariki poenika, dadija walesan kewala. (149) Ka-
dos makaten andika, mapan sowan saben di-
p.231 na, kalih Residen andika, Majar sanadijana
koela. (150) Lan Basah Gondakoesoema, inggih
saben daloe panggijo, lan Djendral Majar sa-
oernja, kalawan gaoemadjeng soeka. (151) Gih Ba-
sah Martanagara, sesoek Djendral mriki ika,
mangkana waes tan winarna, indjing Djendral
kawarnoha. (152) Panggih lawan Sri Narendra, da-
teng Mesesih poenika, lenggah moenggwing koer-
si dawa, waes tan mawi soeba sita. (153) Maeng
Djendral lan Sri Narendra, toenggal sakoer-
si kewala, Kornel Majar sadajanja, lenggah-
ing koersi lit samija. (154) Tan api Basah ka-
lihnja, mangkana Djendral atoernja, keng-
kenan kawoela prapta, Pangeran Dipanagara.

(155) Mapan inggih sampoen panggijo, lan Majoor
Magelis ika, béndjing-indjing kados prapta
ing ngriki pandoegi kawoela, (156) Nanging Ma-
jor wartinira, kang dérèk poedra padoeka, ma-
pan wamoeng seket ika, Sri Narèndra angandi-
ka. (157) Gih saanten-antenira, djer teka ngriki
kéwola, ngilangké soemelang koela, besoek é-
soek wajah napa. (158) Djéndral mangkana atoer-
nja, poekoel sakawan doegijamba, mapan ing
wektoe poenika, woes tana rasa-roemangsa.
(159) Djéndral lawan Sri Narèndra, hoepsir lan pa-
ra Dipatija, mangkana indjing winarna Sang
Nata angarsa-arsa. (160) Gring Pangeran Dipana-
gara, Residen Palijk gijo prapda, hoematoer-
jén samtoe prapta, Sinoehoen poetra padoeka.
(161) Nanging gesèh seratira, Majoor Magelis wartinja,
moeng kedik kang dérèk ika, mangké katah
jèklos ira. (162) Mèsem Kangdjeng Sri Narèndra,
ngandika pan mengko apa, Residen Paris atoer- p. 232
nja, apan samtoe sapoenika. (163) Poekoel saka-
wan sapoenika, santen pan woes lan winarna,
sareng poekoel papat prapta, kalawan sawa-
dija kaeswa. (164) Mapan ladjing panggih ika, lan
Djéndral De Kock poenika, riwoesnja leng-

(174) Sri Narendra angandika, dangu dumateng kang putra, pagéné lawasti sira, sun undang apa karanja

gah sabota. Djendral De Kock aris nabda. (165) Pa-
ngeran Dipanagara, sagoeng pradjoerit padoeka,
kadjengipoen mandeg samija, neng Danoe-
ningratan ika. (166) Sebab Matesih poenika, pan
sampoen kebak sadaja, tan wonten panggenan-
nira, Djeng Pangran aris angandika. (167) Sandijan
kebak poenika, pan kawoela boten soeka, inggih
kalamoen pisaha, lan pradjoeritnja Narendra.
(168) Saha wong santri poenika, datan bisa tebih
saja, Djendral mangkana sabdanja, jen soe-
sah prakawis saja. (169) Kawoela sagahi ika, ing-
kang amoen daesna saja. Kangdjeng Pangran
malih nabda, inggih kalamoen kedika. (170) Si-
jang samanten katahnja, tan wandé soeker
poenika, lamoen tebih lan lèpènnja. Djen-
dral mangkana sabdanja. (171) Pangéran dika
pribadija, sanggeka rama padoeka, nanging
Basah kalih ira, datan poeroen kedah mek-
sa. (172) Mangkana woes sun winarna, ing Mate-
sih sampoen prapta, dadija sanget kebakira,
balèbèr mring koelon Praga. (173) Djeng Pangran
Dipanagara, ladjeng sowan ing Narendra, ri
woes angabekti ika, kalawan Basah kalihnja.
(174) ommitted >
(175) Kangdjeng pangran atoerira, saking tan pi-

kadjeng koela, lawan Basah kalihira, mijang
sagoeng ingkang prajiwa. (176) Kawoela tan kan-
toen poenika, pan samija mopo sadaja, sabab
sen mokalaken ika, lamoen padoeka karsaha.
(177) Tedak mariki jektosnja, pan sareng doemadi
laga, prapta bikka soerasira. poen adi Basah
poenika. (178) Nata nagara Narindra. gènipoen
ngandel sadaja. nanten malih wonten prapta,
angenggalaken poenika. (179) Seratipoen adi-
ka, apan kang bikka Walanda, marmanja
ladjeng kasesa, sinoehoen lampah kawoela.
(180) Mesem Sri Narindra, bener kang maido ija,
ing soen iki koeloep prapta, noeroet pangoeloe
ngèlmoenja. (181) Lan pira pradjoeritira, kabèh
kang bareng lan sira, Kangdjeng Pangeran atoer-
ira, gangsal belah sapoenika. (182) Katah ing-
kang kantoen samija, pan amba tilar kèba-
ta, Dewa Dji saking kasesa, Sri Narindra a-
ngandika. (183) Koeloep Djèndral toetoerira, -
moeng sikel pradjoeritira, Mojar ingkang toe-
toer ija. Kangdjeng Pangeran atoerira (184) Kados
poen Magelis Nasa, poenika pan tan woen-
nga, sagoeng pradjoerit sadaja, kang wonten
moeng pro Dipatija. (185) Ing kang wonten-

Padjang amba, poenika Majoor woeninga, lan
ing wingking doegi amba, kaṯah ingkang noe-
soel Samija. (186) Toemenggoeng kalih Narendra,
kawoela tilar poenika, ngantosi kang kantoen
sanéja, mangkana woes kan winarna. (187) Dijan
Basah Martanagara apan tinereg poenika,
mring Residen Valijk ika, kalamoen pradjoe-
ritira. (188) Pangéran Dipanagara, déné sada-
ja poenika, pan kaṯah tiangira. Majar ing-
p234 kang aeroet marga. (189) Samija toemoet dérèk
ika, marma kaṯah sapoenika, Dijan Basah
matoer Narendra, gijo Pangeran Dipanaga-
ra. (190) Tinimbalan sampoen prapta, dina-
ngoe apan mangkana, Kangdjeng Pangeran
atoerira, Déwa Dji amba tan pirsa. (191) Ka-
djawi Basah poenika, noelija kinen nimbalana,
Basah kalih sampoen prapta, ing ngarsanira
Narendra. (192) Dinangoe kalih atoernja, Dé-
wa Dji boten poenika, sadaja pradjoerit la-
ma, Sang Nata lan angandika. (193) Heh sa-
Basah lamoen njata, tan tjanira lawas pada,
ing sesoek pada pepaka, dimen pinilian i-
ka. (194) Marang si Magelis ika, jen njata bila-
hi sira, Basah kalih atoerira, Sinoehoen inggih

sandika. (195) Malah kaṯah kantoen samija, dè-
ring sapalih poenika, mangkana ingkang wi-
narna, pan ladjeng pepak sadaja. (196) Dijan
Basah Martanagara, pan ladjeng oetoesan ika,
mring Majar Magelis noelija, samija kinèn mi-
lih ana. (197) Sagoeng pradjoerit sadaja, kalamoen
wang angas njata, nanging Majar datan prapta,
wakil Residèn kéwala. (198) Sambadang lan ang-
sal ika, dadija sanget isinira, mapan amoeng
angsal sapsa, pan gentho amor poenika.

(199) Ladijo dèn goegoedjeng samija, mangkana ing-
kang winarna, pan kang noesoel kaṯah samija,
Walandi giris kijas siro. (200) San pedot sadina-di-
na, sagoeng ing kang djanma prapta. Djéndral
Semoe giris ika, kalawan haopsir sadaja. (201) Re-
sidèn Salijk anoelija, hoematoer dateng Na-
réndra. Sinachoen kadas poenapa, pan lang-
koeng kaṯah poenika. (202) Sagoeng ingkang djan-
ma prapta, san kanbenan ékang ira, dadas p. 235.
wewah segah koela, lan ngantos sagèn-gènira.

(203) Mèsem ngandika Narèndra, hèh Residèn ikoe-
ija, prakara soesoegoehira, pan adja koewatir
sira. (204) Woes adja kok pikir ija, moeng apa sa-
hadasira, mangsa ora dèn pikira, marang si-

Basah prijangga. (205) Lan maneh Residen sira,
aja sumelang atinira, prakara djamma kang
prapta, sanadjan silih kebaka. (206) Ing Mage-
lang kabeh ika, pan ija sun tanggoeng pada,
kalamoen ikoe dadeja, kang tan betjik wasa-
nanja. (207) Sanadjan roesoeh kewala, pan ing-
soen kang tanggoeng ija, nanging angger aja
tadjoega ingsoen lan Djendral kewala.
(208) Residen adja soeloja, marma ingkang angger
sira, baja woes karsaning Soeksma, kalamoen
ingsoen kinarja. (209) Ija baboening wong Djawa,
marma angger ngroengoe warta, kewala anoe-
li prapta, pan saganingsoen mangkana.
(210) Marma adja kaget sira, mang kana woes tan
winarna, Residen kang kawarnaha, Djeng Pa-
ngeran Dipanagara. (211) Salaminja rawoeh ira
ening Metesih mangkana, Djendral langkoeng
resepira, asring ingatoeran pista. (212) Pan saben
daloe kewala, lan Basah sakawan ika, mijang
sagoeng kang pra Dipatija, pan kapala prang
sadaja. (213) Dijan Mas Djonet Kalib ika, tan
kandoeng lawan kang roka, kalamoen tan wan-
toen ika, Djendral asring atatanja. (214) Kala-
moen tonten mangkana, ngatoeran besoar

ika. Djendral nirankosi kréta, apan ing satje-
kapira. (215) Basah mijang kang poenggawa, lamoen
sampoen ladjeng pista, pan saben-saben mang- p. 236
kana, dadija étja kijas nja samija. (216) Lan i-
kjal kang soeba_sita, Radèn Mas kalih poenika,
pan osring saréan ija, nèng koersi Djéndral
sandingnja. (217) Dan waes kana djaga Raha, Djén-
dral mangkana sabdanja, Pangéran Dipa-
nagara, inggih poenika kang tanda. (218) Jèn
raré étja kjas sira, marmané inggih kawoela,
owel jèn ngantos soelaja, kalih rama Djeng
ngandika. (219) Pangeran Dipanagara, kawoela
reda padoeka, lawan Basah Basah samija,
mijan sagaeng kang pro Dipatijo. (220) Moegi
sampoen ngantos slaja, sabarang rembag
poenika, lawan Rama Djeng andika, ka-
lang kaeng ing owelira. (221) Toeloesa sobat poe-
nika, Basah mijang kang pro Dipatija, lan
kang pro hoepsir samija, Pangéran sami toe-
loeso. (222) Dan sobat kadijo kawoela, kalih ra-
ma djengandika, punapa déné andika, Pa-
ngéran kalih kawoela. (223) Dan koelo njoekani
tanda, sawan dateng djengandika, apan poe-
nika kang rénda, sami lan anggèn kawoela.

(224) Lan Basah Basah punika, kawoela soekani
samija, sami lan Kornèl anggènja, mangka-
na woes tan winarna. (225) Ing kala waktoe poe-
nika, Nekèsih sagoenging wadija, pan lagija-
kapengkem samija, dateng ngibadah samija.
(226) Sagung bar Djoemoeah samija, pradjoerit-
satoes kedikinja, punika golonganira, ngan-
tos gangsal atoes ika. (227) Sagolonganja pri-
badija, apan langkoeng rahab samija, kala
main dadolan ika, jèn noedjoe kapetoek sa-
mija. (228) Sara dadoe njimpang sigra, mangka-
na ingkang winarna, Sang Nata èndjing pan
arsa, meng-ameng mring gedongira. (229) Kesi-
dèn sapinggir marga, Sri Narèndra jèn oe-
ninga, lir panggoengan rakitira, Sang Na-
ta nitih toerangga. (230) Ingkang dèrèk darat
samija, Pangèran Dipanagara, Basah sakawan
punika, lan poetra kimaer kalih nja. (231) Sobab
pan tjèlok kèwola, lan Nekèsih gedongira, la-
wan aning pinggir Praga, apan asri jèn pi-
nirsa. (232) Djèndra De Kock sareng mijarsa,
pan ladjeng metoek pribadija, sasanggal
tan wantun ika, kang hoeptir ingkang toe-
moeta. (233) Djan Basah Martanagara, hoema-

p.237

kaer dateng Narèndra, soedara dhalem poenika, Djèndral temoe kagijat Nata. (234) Panoedjoe ningali lija, Djèndral waes tjelak koerangga, noelija kedak Sri Narèndra, gija Djèndral anjandak asta. (235) Ladjeng kakanten kèwala, Djèndral lawan Sri Narèndra, goegoedjengan peroet marga, kadija kan rasa-roemasa.
(236) Sang Nata aris atanja, dènè kan wonten rèntjang nja, Djèndral mangkana koerira, pan salon wakdoe kawoela. (237) Soeboeh pan inggih Narèndra, sampoen ning ngriki pribadija, Sri Narendra atatanja, Residen lan Njonjah ika. (238) Djèndral mangkana atoernja, Njonja apan pidjer nèndra, dènè Residèn poenika, mangkana kalih gijo prapta. (239) Pasian doegi kawoela, lawan kang èstri poenika, samana kalih gija prapta, samnija loemadjeng kèwola. (240) Dadija din goegoedjeng samija, mangkana pan sampoen prapta, riwoesnja lenggah atata, Sri Narèndra atatanja.
(241) Heh Njonja Residen sira, dènè pada kari ika, lan Djèndral kalih koerira, pan kawoela tan aeninga. (242) Mangkana Djèndral atoernja, doemateng Sri Narèndra, ing poen Njonja poenika, katoengkoel tèlem kèwala. (243) Dènè Residèn

p. 238

poenika, dadak neda pamit ika, mring kang èstri sanget djrihnja, marmanja kawoela Nata. (244) Ing saben daloe kéwola, apan sampoen won-ten ngrika, tan mawi sèntjang pribadija, -ngangge kebajak kéwola. (245) Samangsa moengel poenika, salompret tamboer sengara, sagoeng kang salat sadaja, kawoela noenten marika. (246) Yèn èndjing pan noesoel samija, Residèn ngen-tosi ika, mring kang èstri tanginira, tan poe-roen lamoen goegaha. (247) Apan laemam pati kawoela, tan poeroen baribin Nata, lam ma-wi djindjid poenika, adjrih dèn srengeni koela. (248) Residèn goemoejoe noelja, witjaken apan mang-kana, Dijan Basah Martanagara, pan inggih kados kawoela. (249) Dateng Bènajoe poenika, pan njanjah ajan kapanggija, ingkang rama sampoen sèka, nging Basah Martanagara. (250) Adjrih Nata angandika, dìné si Martanagara, nora kena dèn padokna, wedi bineh lawan-sira. (251) Wedi mring toen satoehoenja, tan wedi mring Bènajoenja, sirèkoe wedi kang njata, sabab dèning djoe nira. (252) Djèndral soemam-boeng mangkana, Major lis Basah poenika, -mring kang èstri adjrih oega, tanapi dateng-

kawoela. (253) Dadéja lir kasoepèn ika, pan tam-
mija gemoedjeng soeka. Sri Narèndra atatanja,
Najar ajoe badjanira. (254) Najar mangkana a- p 239
toernja, nging tacan lawan kawoela, ingkang
tami kawlas arsa, sabab panggih tami lamba.
(255) Dèné sadaja poenika, tami noekti soeka wir-
ja, kawoela lawan padoeka, dados djodo tami
prijo, (256) Dadijo tami soekanira, ing kala wak-
toe poenika, sabab Djèndral tan Sang Nata, tan
wonten salajeng karsa. (257) Lan Djèndral lang-
koeng sagedijo, angladosi ing Sang Nata, dadija
tan rasa-roemangsa, mangkana woes tan winar-
na. (258) Kondoerira Sri Narèndra, sareng malem
Djèndral noelijo, ngatoeri arsa poenika, sèwoe da-
teng Sri Narèndra. (259) Kinarja malemanira, mar-
ma tami datan njana, jèn ngantosa dadosi-
ra, Djèndral kalawan Sang Nata. (260) Tanapi-
kang namboet karja, tan pegad sadina-dina,
Kes tostan pasanggrahannja, sagoeng kang pa-
rao Dipatijo; (261) Lawan sapradjoeritira, goli-
dig sadina-dina, sabarang parentahira, Ba-
tah Djèndral tan soelaja. (262) Kalawan sese-
gahira, pan mentah mateng poenika, tan-
wonten kirang sadaja, tanapi marang Sri Narèndro.

(263) Pan hija warna-warna, Djéndral langkoeng koermatira, marmanja katoengkoel samija, tan mikir pakewetira. (264) Namoeng bingah kéwala, langkoeng ramé trawaṣira, pan tiang dalae mangkana, boeng kang namboet karja. (265) Sareng ngadjengaken bakda, Djéndral angatoeri ika, arsa malih mring Narendra, apan kalih iwoe ika. (266) Mangkana ingkang winarna, Djeng Pangran Dipanagara, Basah lan kang pra Dipatija, besiar anoempak kréta. (267) Sareng prapta lodji ika, ing ngampingaken Djéndral moelija, Djéndral mangkana kang sabda, Pangeran Dipanagara. (268) Bendjing-éndjing sat-enpaen Bakda, leresé éndjing andika, lan Basah poenika, mijang tagoeng pra Dipatija. (269) Samijo mariki leresnja, pola metan saènira, Djeng Pangran wong toelamira, inggih sampoen lamoen karja. (270) Sabab wong Islam poenika, apan katah soebedira, éndjing-éndjing poenika, jèn sampoen solat ri pojo. (271) Ladjeng mikir pidrah samijo, kalamoen sampoen poenika, Djéndral pan langkoeng prajoga, lawan malih kang djing roma.

p 240

(272) Koela atoeri poenapa, Djéndral mangkana

sahoernja, lamoen rama Djengandika, Pangé-
ran adjrih kawoela.(273) Nanging poenapa karsa,
kawoela inggih soemangga, nging djengandi-
ka pribadija, lan Basah Toemenggoeng sam-
nija.(274) Jèn sampoen pitrah sadaja, saika
panggih lan koela, Djeng Pangran sagah poe-
nika, koela madoe nring Sang Nata.(275) Jèn
Djèndral meling mangkana, marengi Sri Na-
ranata, mangkana endjing winarna, pan la-
djeng sami rioja.(276) Goemremeng soewaranira,
pan saking goenging kang wadija, ngantos loe-
bèr saroebira, pan salong ngadegé kéwala.
(277) Katah kang djadjari samijo, mangkana Sri
Naranata, apan noedjoe gerah ika, kedak
ngampingan kéwala.(278) Nring Basah Mar-
tanagara, lan Basah Gandakoesoema, salat
lan lenggah kéwala, mangkana Djèndral
winarna.(279) Taymoes ningali poenika, nanging
king tebèh kéwala, langkoeng tan pareng
jèn ika, bareng salompret tamboernja.
(280) Mangkana wes tan winarna, sareng sampoen
samijo bakda, pitrah Kangdjeng Pangran
noeljo, kedak nring Magelang ika.(281) La-
wan Djèndral sampoen panggijo, Basah ta- p. 241

nijang sagoeng poenggawa, pan samijo dèrèk sadajo, Djéndral aris atatanjo. (282) Pangeran Dipanagara, kawoela waoe taoe pirsa, dateng pradjoerit sadajo, tanapi kang salah sanija. (283) Amoeng rama Djengandika, kados Djèn-dral tan oeninga. (284) Sabab Kangdjeng Sri Narèndra, pan saweg gerah poenika, moeng mijos dalem kéwala, tan mijos plataran ika. (285) Saking ngriki tan katingal, mangkana woes tan winarna, Pangéran Dipanagara, noelja matoer mring Narèndra. (286) Sagoeng ingkang niskara, mangkana Sri Naranata, anantoen dateng kang poetra, lan Basah Basah sadajo. (287) Saran pada prajoganja, ija gen soen temoe ika, lan Djéndral samijo atoernjo, lamoen marengi Narèndra. (288) Pan bindjing-éndjing poenika, prajogi tedak padoeka, Sang Nata aris angandika, ija soen karoeti sira. (289) Jèn mangkono dawoeh ana, ija mring Hangoen koesoema, Lamoen sésoek ing soen harsa, katemoe lan Djéndral ija. (290) Dijan Basah matoer sandika, mangkana woes tan winarna, kawarna Sri Narèndra, éndjing lir mas kéntir toja." –

(291) „Mas koemambang."

CANTO 43
VOL IV
338 verses
pp. 382 – end]

(291) Sareng indjing mangkana Sri Narapati, bakda soebochi ika, lenggah, ngèmpèr tanggar iki, Dijan Gandakoesoema. (1) Sawan nerang oemataoer mring Sri Boepati, Sinoehoen patikbra, poenapa datan amawi, nata pradjoerit sadaja. (2) Andèrikken tedak dholem dateng ladji, mapan iwed Nata, Sinoehoen bakda poenika, Djeng Soeltan mesem ngandika. (3) Woes dilalah, kadeja takdiring Hijang Widdi, Kangdjeng Sri Narèndra, kinarja lampahan iki, hèh Basah Gandakoesoema. (4) Adja nganggo andawoehi mring pradjoerit, lir adat kéwala, manawa ngegèt-egèti, pan mangsa ngaraha apa. (5) Raden Basah, harsa matoer langkoeng adjrih, jèn kan etja tija uja, mangkana woes kan winarni, sareng poekoel waloe Nata. (6) Ladjeng tedak langkoeng datan njana iki, lir adati kéwala, kan mawi boesana iki, lir ameng-ameng kéwola. (7) Ingkang poetra kimoer samja dèrèk kalih, kan mawi ampilan, lawan ingkang dèrèk sami, sadaja opan mangkana. (8) Kangdjeng Soeltan opan sampoen tedak ladji, Djendral metoek ingkang, sareng kata lenggah sami, aning panjeratanira.

p 242

(9) pan sang raja samija datan ajana iki, jèn kenah mangkana, sabab Djèndral sanget sandi. lan tan éwah lir adatnja. (10) Ingkang dèrèk loemebet Sri Narapati, nring kamar poenika, Pangran Dipanagarèki, lan Basah Marta nagara. (11) Kadji Singa lawan kadji Badaroedin, kalih poenakawan, Rata Batèng warèng iki, poetra sinoer kalih ira. (12) Raden Mas Djonèt kalawan Raden Mas Rahip, Djèndral amaeng tiga, ingkang toemoet amanggihi, dateng Kangdjeng Sri Narèndra. (13) Lan Residèn Polijk Major Dokters iki, Kapitan Roep ika, Basah Gandakoesoemèki, lan Basah Soerjawinata. (14) Basah Imam Mosbah, sami anengdjawi, lan kang pro Dipatija, sadaja pan mainggìng koersi, samija katingal kèwala. (15) Marma sèja sadaja ingkang tijasami, Djèndral pan tan éwah, pasrapnjo lir adat nèki, mangkana Djèndral nis nabda. (16) Mangkè koean sampoen mawi kaendoer malih, inggih prajoginja, wonten ngriki pribadi, pan inggih ~~pra-jaginja~~ lawan kawoela. (17) Sri Narèndra mangkana ngandika aris, pan sabab poenapa, jèn koela tan awèh maelih, ning ngriki poenapa

p243

karja. (18) Apan koela prapta jèn sobat sajekti, sadéla kéwala, pan adat Djawa poeniki, lamaen sampoen bakda pasa. (19) Ingkang anom loemakoe, ning omah niki, ingkang prenah toea, ngilangken sagoeng poeniki, marang sakèh loepaetira. (20) Ingkang toea Djéndral pan makaten oegi, dadi sama-sama, mangkana Djéndral nahoeri, pramila nganeg kawoela; (21) Sabab sagoeng ingkang prakawis pan sami, jèn ngrampoengi koela, inggih sadinten poeniki, dadijo kagijat Sri Naréndra.
(22) Angandika prakara poenapa dening, Djéndral apan koela, sajekti pan datan mikir, lan datan darbé prakara. (23) Apan naelija Residen Palijk soemja ris, pan Djéndral poenika, kalajan sakantja sami, salaminipoen padoeka. (24) Wanten ngriki maeng prakawis kang dèn pikir, naelija Radèn Basah, Martanagara naoeri, soedaranta Sri Naréndra;
(25) Pan saestoe datan anggalih prakawis, sakédik kéwala, marma saénipoen inggih, apan koendoer sapoenika. (26) Pan saenadas ing dinten poenapa panggih, Kangdjeng Sri Naréndra, inggih lawan Djéndral malih, Djéndral -

mangkana sabdanja. (27) Ora kena arep jòsa-
iki, soen rampoengi ija, Kangdjeng Soeltan doek
p.244 mijarsa, wowoesé Djéndral mangkana. (28) Ya-
pan inget lamaun timbah Hijang Widdi, Ra-
toe tanah Djâwa, kalamaen ngiras pradjoerit,
noelija inget satroe ika. (29) Badija ngadeg Sang
Nata soeraning galih, noelija angandika, hèh
babasak ona iki, wong angadjak padoe ora.
(30) Ana ija ingkang dadi iwed nèki, lan kala-
maun sira, mapan ajaen benerira, soen tan
ndjaloek benerira. (31) Lamaun sira Djéndral
De Koek, kwasa jèkti, ngadjak padoe ija, loh
mara tekakena dingin, Kornel Klerес lawan
Bosoh. (32) Karo ikoe jèn waes prapta ngarsa ma-
mi, si Prawiradirdja, lawan Kornel Klèresiki,
verse 33 omitted > mapan mara nedija, angloeroeg kapadon mami,
ndjaloek bener jèn arepa. (34) Temahané ija mang-
verse 35 omitted > kana sirèki, wong loro, atoernja, sirèkoe nga-
djak bedamī, apan kalawan bitjara, bitjara
remboeg kang betjik, lawan dingin ija sira.
(36) Pan kang kanan aweh djaran sanda sidji, sa-
bat kartoerira, Jangaen kaesoema sarnèki,
bandjoer soen takon begesnja. (37) Ing djawané
sobat ikoe pon ngolèhi, pesanakan ija, -

ngilangken sakèhé iki, barang kaloepoetan
pada. (38) Jèn wong Islam angger woes tepoeng
koe awis, moeng remboeg kang ana, mapan
lawan patoet nèki, ingkang mawa renanira.
(39) Diné sira woes awèh pratanda iki, angoer ing-
soen ija, apan daeroeng anumbangi, prandéné
mangkono sira. (40) Sajèktiné ingsoen dadana-
rep iki, ing kastrianira, marma Basah Karn-
nèl iki, karo pada tekak ena. (41) Djèndral
De Koek tanmoengkoel dènja naoeri, lamoet
bacan teda, datengipoen kalih sami, sampoen
kasèp sapoenika. (42) Mapan ngaoerī doek mak-
sih siam poenika, tan moendoet padaeka, Kar-
nèl Basah dateng nèki, roemijin lamoen
moendoeta. (43) Sampoen pasti koela dateng-
aken kalih, Djeng Soeltan ngandika, hèh Djèn-
dral De Koek sirèki, abanget doersilanira.
(44) Nganggo modjar kalamaen kasoesoe iki, ija o-
ra apa, lawan kala Sosa dingin, apan sira
nora mantra. (45) Lamoen doewé pikir mang-
kono siriki, jèn ingsoen weroeha, atinira no-
ra betjik, pasti soen koekoehi pada. (46) Karo
ikoe ingsoen nora awèh moelih, sabab ikoe
pada, kang doewé prakara dadi, marma soen

p. 245

bangĕt pratjaja. (47) Marang sira Djendral De-
Koek sabab iki, karo ikoe pada, deni sira a-
kan maelih, soen doega jen waes kan ana.-
(48) Kang prakara moeng umbaeg kang pasoek iki,
lan pamoedanira, pan iki têtéla mami,-
doersilani atinira. (49) Pan doek ing soen ija prap-
kané dingin, bagèkaké sira, maksih neboet
nama mami, kang waes ora kanggo ika.-
(50) Pan ing mengko waes soen wewèhaké jekti,
marang anak ing wang, dadi pan têtêla jek-
ti, Djendral lamoen roesoeh sira. (51) Apan
bapa tinoenggal ken anak iki, ija sebaetira,
Djendral De Koek anaoeri, sarwi toemoeng-
koel poenika. (52) Ojèh poenapa dédé nama koe-
p.246 an ngoeni, Pangeran poenika, Dipanagara sa-
jekti, kalawan malih kawoela. (53) Mila aken
ing karsa toean samangkin, toean apan ting-
gah, lamoen kon gadah prakawis, poenika
ing tanah Djawa. (54) Perang ageng samanten
laminirèki, tinten pangageng uja, marma
koela takèn jekti, inggih ing karsa padoeka.
(55) Kang samangkin mangkana sabda Narpati,
hèh ja Djendral sira, apan sakanama ma-
mi, Pangeran Dipanagara. (56) Dasar ujata-

kang marabi Djeng rama Dji, kala nae paeni-
ka, ing samengko mapan oewis. saen paring-
ken poetra ning vang. (57) Ikoe sapa lamaen
sira njeloek iki, marma dingin sira, bogèk-
aké marang mami, mapan saen saoeri ora.
(58) Malah bandjaer sira saen aengkaerken dingin,
dené kakan sira, ing kang dadi karsa ma-
mi, dingin mengko ing taen ija, (59) Datan
sedja daewik karep laro mami, sira pan
waes wikan, ing sabarang karsa mami, meng-
ko dadak mindo karja. (60) Lawan manèh ija
nama ing taen iki, saben-saben sira, kirim
lajang marang mami, nara owah sebaetira. [verse 61 omitted]
(62) Mengko dadak sirèki ngowah-owahi, marma
dadinira, iwaeh basanja ming mami, lawan
maning sira oega. (63) Tamboeh lakoe sakan
panggedéné iki, prang satanah Djawa, pan
ija kan ana maring, De Kaek saliané ing
wong. (64) Nging wong Islam apan nara king-
gal oewis, sanadjan wong aprang, jekti ana
kan ding nèki, wong padoe af ana rowangnja.
(65) Sira Djèndral maing karepira pribadi, kang
siranggo ika, dené ajaen beneri, lah endi
kang maoe ija. (66) Lamaen sira kang pa-

p. 247

doe di djok sanèki, jen mangkono sira-
moeng daer silanira dadi, ing soen kan wedi
palastra. (67) Bab ing ngaprang kabèh soen
kang loepoet jekti, kabèh apan darma, a-
nglakoni prentah mami, prang iki, sota-
nah Djawa. (68) Pan waes jekti nora ana lija
maning, begdja pinatjenan, ing saen kan ne-
deja gaenningsir, nanging soen mekas ing si-
ra. (69) Lamaen mati pan ija kaenarpa mami,
sira velihena, nring djimatan sababèning,
kaunggal lawan garwaning wang. (70) Djèndral
dral De Kock kan sagèd saemenga iki, se-
moe sanget wirang, sabarang kawelih sami, da-
deja kaimaungkaol kiwala. (71) Ris kaerira apan
kawoela sajekti, kaean dasan nedja, lamaen
arsa korja pati, déné prakawis paenika.
(72) Sogoeng serat apan boten dados sami, la-
van kang Agama, boten patoet dèn soeroeti;
sabab lamaen sinoeraetan. (73) Pan Sochoen-
nan kados sanget isinèki. Sang Nata ngan-
dika, hèh ja Djèndral ing saen pikir, wang
mangkono tèkasira. (74) Jekti èwoeh jen maeng-
goeh Agama mami. lawan maneh Djèndral,
sira nganggo modjar iki, nara noeroeti Agama.

(75) Apan ing soen nora soemedja sajekti, djaloek
marang sira. Agaman ing soen pribadi, ingkang
soen lakoni ja. (76) Sandijan silih sira wèneh ana
mami. ja agamanira, sajekti tan soedi mami,
mapan ja soen gawé apa. (77) Namoeng ikoe wong
Islam kang pada moekir, harsa ing soen tata
ikoe iwoeh araneki, mèloe sira apan nora. (78) Mè-
loe ing soen mapan ikoe nora jekti, lah apa a-
rannja, wong mangkono patrap nèki, Djéndral.
(79) Wong samono kjaba pada konen milih, mring
Agamaning wong, lan sira dèn pilih endi, dja-
ba mangkono katara. (80) Ingkang pada dèn an-
tepi atinéki, Djéndral soewira, poenika koela
remeni, Kangdjeng Soeltan angandika. (81) Jèn
mangkono Djéndral kang sira demeni, ing soen
woes tan bisa, lamoen tepoeng lan sireki, ka-
lawan manèh bab lajang. (82) Ora dadi ija la-
jang kabèh sajekti, jan gawéanira, lawan Djén-
dral De Bus iki, dadi ora karep ira. (83) Mapan
lajang ikoe oega djarwa jekti, ija oedjar sira,-
lawan Djéndral De Kock dingin, dadi ora
karepira. (84) Ing soen iki prapta amoeng arsa
nagih, ija oedjarira, kang woes kamot lajang
dingin, sagoeng ngestokaken sira. (85) Djoe-

p. 248

meneng Ratoe Islam tanah Djawi, mengko si-ra boebrah, pan ingsoen amoeng nakseni, saba-rang tjidranira. (86) Kornèl Klèrès daoek ing di-ngin doewé djandji, marang soen sega, kalamoen remboeg kan dadi, ing atoeran bali ing wang. —
(87) Sring Kadjawan Djéndral mangkana toer nè-ki, jèn toean wang toela, boten wandé apang-malih, Kangdjeng Soeltan angandika. (88) Wedi apa nadijan prang pada pradjoerit, lawan nja-ka lanang, Djéndral De Kock saoer nèki, ka-lamoen kados poenika. (89) Sapan sampoen ka-woela tan saged jekti, lamaen ngrampoengana, sabab koela sapoeniki, pan sampoen kendel
p.249 poenika. (90) Inggih wonten kang b darbé be-bahan malih, wonten Salatiga, poenika saged ngrampoengi, saé dateng Salatiga. (91) Kang-djeng Soeltan mangkana ~~saged ngrampoengi~~, amoewoes aris, nganggo kalajaban, marang Sa-latiga mami, mila Djéndral amèk apa.
(92) Ingsoen iki apan nora nedija iki, djaloek be-nerira, marang Salatiga maning, De Kock jèn ingsoen gelema. (93) Anèng kéné baé ing-soen nora hapti, Djedral De Kock noelija, medal gara gada nèki, ngoendang sara dadae

nira: (94) Linebetken sadaja daemateng nglodji.
mangkana winarna, Djeng Pangran Dipana-
gari, waktoe moktih anam ika. (95) Gijo djoe-
meneng Djeng Pangran saking ing koersi, émoet
pradjoeritnja, Residèn kang den tjelaki, mang-
kana Sri Naranata. (96) Radèn Basah Martana-
gara anoeli, sampoen kinedjèpan, lawan ngandi
Narpati, hèh Djèndral De Koeck ta sira. (97) Pan
agawé ewoeh sabarang ngirèki, woes karsa Hijang
Soeksma, Dijan Basah Martanagari, datan dar-
bé napsoe ika. (98) Dadija mèsem Sang Nata sa-
reng mingoli, dateng Radèn Basah, Kadji Singa
Badaroedin, émoet ing Poerbaning Soeksma.—
(99) Lawan émoet ing sagoenging répot sami, lan ma-
rang kanistan, mangkana Sri Narapati, Djèn-
dral De Koeck apan noelija. (100) Dipoen tjandak
tanganinja mring Sri Boepati, pan ladjeng binek-
ta, lenggah koersi pandjang iki, Djèndral a-
noeroet kèwala. (101) Pan Sangsaja ènget tijasira
Sang Kadji, lamoen matèn ana, ing sami ma-
rang Djèndral iki, nora betjik temah ira.
(102) Dadija ngilangaké kramaning Narpati, "prang p. 250
maek amoekan, pan roesak patjapan iki," kan

karoean ingkang tjidra.[103] Soepran dèné saen
woes datan doewé kanṭi, anèng tanah Djawa,
angoer saen soemendé takdir, ingkang karja mang-
sa bodoha.[104] Anglaboehi ija ing parèntah ma-
mi, ing pati mijang lara, pan woes akèh kang
nglakoni, aloewoeng saen ambélanana.[105] Sri
Narèndra naetèjo kinèn animbali, mas Pa-
ngaeloe prapta, Djéndral aris atoer nèki, doe-
mateng Sri Naranata.[106] Pan poenika mas Pa-
ngaeloe sampoen prapti, Sang Nata ngandi-
ka, hèh paran Pangaeloe iki, dèné mangkéné
dadinja.[107] Mas Pengaeloe mangkana ing atoer
nèki, Prajogi Narèndra, sahoedara dhalem jek-
ki, tinoeroetan atoerira.[108] Dadèja mèsem Sang-
Nata ngandika aris, Ojas pajo mangkas, Djén-
dral mangkana toer nèki, poenapa tan mawi
poetra.[109] Lawan Bosoh, atanapi kang pradjoe-
rit, Sang Nata ngandika, De Kock moendak
ngroeroebéti, Sang Nata gija nitih krèta.[110] Poe-
nakawan ingkang dèrèk maeng saboenggil, anèng-
gih poen Rata, ingkang ngampil gantèn Hadji,
lan Kapitan Roep poenika.[111] Ojas Dakbus
ing wingking datan winarni, mangkana Narèn-
dra, langkoeng wirangé tijas nèki, jing kalih

...oen nèki, Djima- (verse 112 omanited)
...ingkoeira Sang Nata
...ja Sri Narindra, apan
...king sanget wirangira.
...ng kawirjan iki. -
(114) ...kang iboe kang poe-
...g, wadijo. (115) Namoeng (p 251)
...Narpati, koemam-
...k diring Widdi, moeng
...an ngantepi kimbal-
...arna njo mangkana,
...ing lara pati soemang.
...ing ingkang din la-
...a, kalamoen san ta-
...nah Djawa; (118) Narma-
...karsa Dji, pan sangsa-
...oning galih, moeng wi-
...sma. (119) Tan winarna
...gi, rawoeh ing ngoengar-
...toer aris, poeliha la-
...eka Dji kaatoeran kèn-
...n Djendral, Sang Na-
...iki Salatiga. (120) Najar
...toerirèki, Ngoengaran

verse 112

mapan judju ing dintěn, akat puniki, ving
kalih, tanggalnja, wulan sawal tahunaki,
Djim mawal sri Naradnāta,

verde 112

mapan jadju ing dintĕn, akad puniki, ping kalih, tanggalnja, wulan sawal tahunaki, Djim mawal sri narafnâta,

(Wong) sēmono coba padha kon(e)n milih/mring

tanggalnja, ... Djĕma-
wal Sri Nara... tang Nata
ting Maglang ... ndra, apan
ladjeng nim... t wirangira.
(114) Dakan kali... n iki. -
mijang tagae... kang poe-
kra tami, ... Namoeng
kantoen ng... koeman-
tang waséta, ... adi, moeng
sedja labae... pi kimbal-
lan kang wa... mangkana,
kijasira Sri ... di soemang.
ga. (117) Anèn... dèn la-
tahi, hoeb... en tan ta-
ged ngradi... a; (118) Marma.
nira kemah ... an tangta-
ja katah, ... , moeng wi.
rang maran... n winarna
Sri Narènd... g ngoengar.
ran, Majar ... uhita la.
dji Ngoeng... adoeran kèn.
del ngrik... Sang Na-
ka ngandi... a. (121) Majar
Daktoes ... Ngoengaran

p 251

2 verse 112 omitted

tanggalnja, woelan sawal taoen nèki, Djimawal Sri Naranata. (113) Djengkarira Sang Nata sing Magelang nagri, karsanja Sri Narèndra, apan ladjeng minggah Kadji, saking sanget wirangira. (114) Datan kalih nring sagoeng kawirjan iki.- nijang sagoeng katresnan, kang iboe kang poetra tami, atanapi sagoeng wadijo. (115) Namoeng kantoen ngentosi wakthoe Narpati, koemambang waséta, soemendé tak diring Widdi, moeng sedja labaeh kèwala. (116) Lan ngantepi kimballan kang woes kawidjil, marma nja mangkana, kijasira Sri Narapatè ing lara pati soemangga. (117) Anèng danja namoeng ingkang dèn babochi, hoebanggi Narèndra, kalamaen tan taged ngradin, Agami satanah Djawa; (118) Marmanira kemah mangkana karsa Dji, pan sangsaja katah, kagagas sadjroning galih, moeng wirang marang Hijang Soeksma. (219) Pan winarna Sri Narèndra anèng margi, rawoeh ing Ngoengaran, Majar Dakkoes matoer aris, poenika laradji Ngoengaran. (120) Padoeka Dji kaatoeran kèndel ngriki, dateng toean Djendral, Sang Naka ngandika aris, apa iki Salatiga. (121) Majar Daktoes mangkana atoerirèki, Ngoengaran

< verse 112 omitted

p 251

poenika, mèsem ngandika Narpati, dasar Ja-
jar bapakira, (122) Yoeng garohé ikoe ingkang a-
na jekti, jèn mangkono sisan, ing Ngoengaran
Verse 123 ommitted] > koetoer néki, apan tjedak ing Samarang, pajo-
bandjoer sesoek betjik, ija Jajar mring Sama-
rang. (124) Saréng daloe mangkana ingkang wi-
narni, poen Rata karoena, Kangdjeng Soeltan
atanja ris, pa gènè sira karoena. (125) Ana apa
poen Rata matoer wot sari, jèn pareng Narèn-
dra, kawoela anoewoen pamit, mantoek ngan-
dika Sang Nata. (126) Sira moelih, sapa kang ngla-
déni mami, poen Rata atoernja, sinaoeroen ka-
das poendi, apan poen bijoeng poenika. (127) La-
moen boten oeninga kawoela jekti, kados bi-
jang édan, marma jaen maktoek roemijin, -
p 252 || moeroegi poen bok kèwola. (128) Apan badé kawoe-
la adjak Narpati, noesoel ing padoeka, mèsem
ngandika Sang Hadji, ingkang sijas sampoen
oeninga. (129) Yèn poen Rata sanget giris aningali,
mring sagoeng Walanda, kang dèrèken Sri Boe-
pati, poen Rata namoeng pribadijo. (130) Héh, ta
Rata lamoen sira meksa moelih, pan sisoek
kèwala, lamoen lamoen ing Samarang prapti,
ing soen iki jektinja. (131) Mapan ojaa bandjoer loe-

[end of verse 139 omitted]

Sing Nata ngandika, Ingsun major
Djawé maning.
[139]

verse 123: mapan Ingsun major ajun idĕp iki, ya ing
Semarang, pajo Bandjur sesuk iki,
major marang ing Sĕmarang.

348

[end of verse 139 omitted]

Sing Nata ngandika, Ingsun major
Djawé maning.
[B.]

verse 123: mapan Ingsun major ajun idĕp iki, ya ing
Semarang, pajo Bandjur sesuk iki,
major marang ing Sĕmarang.

verse 123 omitted

p 252

[end of verse 139 omitted]

Sing Nata ngandika, ingsun major

Djawé maning.

[Bj]

verse 123: mapan ingsun major ajun idĕp iki, ya ing Semarang, pajo Bandjur sesuk iki, major marang ing Sĕmarang.

verse 154:

Dadi iki saguh egenja, ngrampungi, ingsun nama Sue Tan, wis major ingsun Tan Subi, Tipungan Lan Lanakira.

p.253

348

verse 154:

Dadi iki saguh egenja, ngrampungi, Ingsun nanggung Sultan, wis major Ingsun Tan Subi, Tipungan Lan Lamakira.

nga mounggah hadji, sanadijan pribadija, kan se-
dijo ingsoen aendoeni, ijo goeningsoen nering Mekah.
(132) Tjeritane ing dalem kawarna endjing, samanaaoes
prapta, kang mtoek saking Samabio, hoesar ka-
lawan karèta. (133) Sareng poekoel pitoe endjing Sri
Boepati, boedal saking Ngajoengaran, Majoor Kapitan
iki, lan Ratan samijo ning krèta. (134) Hoesar saking
Magelang pan sampoen noenggil, lan hoesar Sa-
marang, ing marga kan winaani, sampoen rawoeh
Sri Narèndra. (135) Lodji Badjang Residèn mtoek
agglis, lan pra hoopsir samija, ingkang ageng-
ageng iki, lawan Dipati Semarang. (136) Ing sa-
marga wit Maglang rawoeh Samawis, Kangdjeng
Sri Narèndra, dasan èwah niskaranèki, mang
kadjawi marijem nja. (137) Sareng sampoen oso-
Kangdjeng Sri Boepati, mangkana pam Rasa,
apan mekta noewoen pamit, dateng Kangdjeng
Sri Narèndra. (138) Majoor Doktus kinimbalan,
sampoen prapti, Sang Nata ngandika, hèh Ma-
joor aelihna iki, si Rasa marang Magelang.
(139) Majoor matoer padoeka sinten ngladosi, Sang
Nata ngandika] (140) Lamoen gelem loro konen
noesoel iki, ija aranira, Bambang Martalokisnè-
ki, lawan Bating wareng ika. (141) Lan wong wa-

p. 253

das ika loro konen noesoel sami, Retnaningroena
rannja, ija lawan Retnaning sih, Majar sandika
atoernja. (142) Noeli karja serat mring Djéndral
liréki, riwoesnjo dadjo, Sang Nata ngandika
malih, Majar déné koe si Rosa; (143) Ora sira konen
bareng lajang koe iki, Majar atoerira, réh dèrèng
wanton njoelihi, mangkana woes kan winarna.
(144) Ingkang sagoeng timimbalan sampoen prapti,
lan bakipoen Rosa, lan sadèrèkipoen istri,
pan samijo moesoel pamika. (145) Lan Dènajoe
Dipatawa saréng réki, lan Toemenggoengira,
Sang Nata pan ngantos lami, anèng Samarang
mangkana. (146) Apan noedjoe Sang Nata leng-
goh pribadi, mainglawan pan Rosa, Majar-
Doktus sowan iki, damaleng Sri Naranata.
(147) Lan atoer ija kawoela noewoen karsa Dji, poe-
napa karsa, sampoen lami néng Samawis, pra-
jogi kondoer kéwala. (148) Lawan ladjeng dipoen
djoemeneng ken béndjing, soeltan Sri Narendra,
sareng anjarsa atoer réki, Majar Doktus la-
djeng doeka. (149) Héh ka Majar ing saen maelib
apa kardi, lawan maneh ira, nganggo matoer
marang mami, den Djemenengaken soeltan.
(150) Pan kadjaba wong pitjak lan boedeg iki, ikoe

nara wikan, lamoen soelsan djeneng mami, na-
dijan pitjak baedeg apa. (151) Kaja waes wroeh-
kalamoen soen Ratoe Djawi, gijo Kapitan prap-
ta, naesoel sowan nuring Nalpati, Sri Narendra,
angandika. (152) Heh Kapitan sira dengerena iki,
Majar karsaning wang, lamoen soen tan nedija
maelih, pan waes banget wiranging wang. (153) Aja
lamoen tan tekan karsoha mami, bandjoer ka-
dji ingwang, nuring Mekah Majar sireki, toetoera
nuring bapakira. (155) Toetoer lamoen sala siga kang
ngrampoengi, ikoe daewoeranja, wekasan tan ana
jekti, mara endi beneriro. (156) Maeng tjidrani ba-
pakira kang andadi, soen waes banget wirang. Ja
marga bapak ireki, Majar gaemoedjeng kewala.
(157) Dasan saged kalamoen matoera malih, lan
Kapitan ika, nanging saneja brebes mili, Sang
Nata malih ngandika. (157) Heh sa Majar pan ing-
soen waes lawas iki, ija ing samarang, soetoering
bapakmoe dingin, apan doewe dadoewoeran.
(158) Apan Djendral Van De Bos, aranireki, kang
endi roepanja, Walanda waes akeh iki, ingkang
nemani maring wang. (159) Ingkang ana tengeri
kang gede iki, Majar atoer ira, apan maksih
neng Betawi, Sri Narendra angandika.

p. 254

< vers 154 omitted

< This version [illegible] not numbered

[No. 161 [illegible]]

(160) Jèn mangkono kan karoean lakoe mami, dadi saja wirang, bapak ira kang ngapoesi, hèh Majar sira doegaha. (162) Lan Kapitan Djèndral Van De Bos-koe oegi, apa kirim lajang, apa prapta pribadi, Majar Kapitan atoerinja. (163) Koela naewoen apan boten sayed doegi. Sang Nata ngandika, jèn kirim lajang mring mami, ~~Majar~~ lah mara pikiren pada. (164) Kaja poean ija ing wang toelan mami, Majar lan Kapitan, mangkana ing atoer neki. - pan tangkoeng iwet paenika. (165) Sabab dering kantenan witipoen jekti, Djèndral kadjengira, goemaedjeng Sri Boepati, dadi loemrah jènmangkana. (166) Samoe boiang datan bisa tinggal oewit, bapak ira ara, ngendi ana wang kang iki, ngadjak padoe ara ana. (167) Ingkang dadi pewitan ajoen beneri, ija ara ana, ingkang djaloek bener jekti, toemaengkoel Majar Kapitan. (168) Enengena kawarnaha sareng endjing, Residin pan sowan, hoematoer marang Narpati, lawan Dipati Samarang. (169) Naewoen sowan lawan gangsal neki, Dipati sadaja, posisir Sri Narapati, ngandika apan kan arsa. (170) Amanggihi mangkana jèn dèn atoeri, dahar datan arsa, mring Residen sabab dering, apan katah opsir ika.

p. 255

(171) Lawan samoe marma Sang Nata san hapti, maung Nojar kewala, lan Kapitan kang ngladosi, kalamaen dahar Sang Nata. (172) Nojar masoer daoematěng Sri Narapati, tamaen ing ngataeran, sědak daoematěng Betawi, Djěndral-Van De Bos jaen panggijo. (173) Sri Narěndra nisem angandika aris, betjik Nojar apa ija, běsoek Senèn angkat mami, mangkana ingkang winarna. (174) Raden ajoe Retnaningroem ing kijas niki, adjrih jèn dèrika, inggih daoematěng Betawi, dadija pamit ing Narèndra. (175) Naewaen wang soel mantoek daoematěng Netawis, katah ingkang samijo, taemoet njaewaen pamit sami, apan linilan kewala. (176) Raden ajoe Retnaningsih datan hapti, tinantaen paenika; mantoek kedah dèrèk iki, sanget laemaeh jèn kantaena. (177) Sedjah gesang mapan datan nedija kari, kalih pawonganinja, mapan ingkang anglaboehi anama mbok Soeboerraga. (178) Mapan lawan mbok Saritan namaniki, dènè poenakawan, pan Ratu lan bambang iki, Narta lekdana paenika. (179) Banteng waeng Sadikrama Roedjakbeling, lawan Sang taraina, ija ikoe djaloe èstri, p 256 Hanggamerta pan mangkana. (180) Djaloe èstri

lan mbok ipoen Rata iki, wasta Amaldolah. Roe-
djak gadoeng Roedjak iki, ketjoeboeng lawan Djang-
gala. (181) Raden ajoe Dipajana kedah iki, dèrèk da-
kan harsa, kinèn wang soel ing Batawis, pan la-
wan Toemenggoengira. (182) Bekta rèntjang satoeng-
gal èstri wasdanèki, pan nji Pelik ika, sadaja
pan sedija nèki, andèrèk sakit palastra. (183) E-
nengena woes tan kawarna sakèhing, kang wang-
soel sadaja, sareng dinten Senèn iki, Sri Narèn-
dra sigro boedal. (184) Sing Samawis nitih karèta
Narpati, mijang sagoeng poenika, tan èwah hor-
mat Narpati, kijai Dipati Semarang. (185) Dè-
rèkaken apan lawan para hoepsir, hoesar kang
nèng ngarsa, rawoeh mawara poeniki, noelija
anitih baita. (186) Kapalapi ingkang pinetoek
ken iki, hoesar wang soel samija, kalawan kijai
Dipati, Residèn lan hoepsir samija. (187) Namoeng
Majoor ingkang dèrèk ladjeng iki, lan Kapitan i-
ka, kapal api lampah nèki, apan langkoeng
rikat ira. (188) Kawan dinten Sang Nata rawoeh
Betawi, noelija laboeh djangkar, anèng moeara
Betawi, Majoor Daklus gijo kingkitan. (189) Ngroe-
mijini sareng rikan ing Djèndral nèki, riwoes
Sri Narèndra, pinetoek Betawi alit, pan mawi

tinarik koeda. (190) Kalih sareng sampoen tedak
Sri Boepati, ingkang metoek ika, nenggih Residen
Betawi, lan kang ageng-ageng ika. (191) Ing Beta-
wi amoeng Djéndral pribadi, kangkatan toemoet
ika, metoek doemateng pasisir, langkoeng ka-
kah ingkang kréta. (192) Lawan mawi baris datan
éwah iki, hoermat ''ija Narendra, moeng koetjiwa
nrijem néki, kang datan mawi poenika. (193) Sa-
reng sampoen samijo atas tabée sami, noelija-
Sri Narendra, mapan ing ngatoeran sitih, karé-
ka nging anak sih ika. (194) Gènnija sitih lawan
Kajar Doktus ika, ning ngadjeng pribadija, noe-
lija Residen poenika, lawan Raden Ajoe ika.
(195) Retnaningsih Kapitan lan Secretaris, lan Dèn
ajoe ika, Dipojana sareng prapti, sang Nata ge-
dang bitjara. (196) Gijo Residen moedoen saking-
kréta dingin, ngampil asta Nata, Kajar Dok-
tus anampèni, marang Raden ajoe ika. (197) Retna-
ningsih noelija lenggah Sri Boepati, tan éwah
rengganija, kadija ing Kelètèh ngoeni, boedjang
Betawi poenika. (198) Namoeng Djéndral Van De
Bos kang tan manggihi, dateng Sri Narèndra,
noelija Residen Betawi, Van Dem kapèni mang-
kana. (199) Asoer tabee noewoen pamit ing Nar-

p 257

pati, mijang sakan tjanira. Koernèl Majar Secre-
taris, lan Hid lir mapan sadaja.(200) Ing kang nga-
geng-ageng sanèja boebar iki, mantoek sowang-
sowang, kang kantoen ing ngarsa Hadji, maeng
Majar Daktus pribadija.(201) Lan Kapitan Roep
ngandika Sri Boepati, hèh Majar semoea, lawan
Kapitan siriki, mring Djéndral Van De Bas
pada.(202) Ing soen kang kan jèn ing mengko soen
waes prapti, apa karep sira, Djéndral Majar
atoer nèki, sandika noelja loemampah.(203) Lan
Kapitan waes lèngsèr saking ngarsa Dji, pan
waes kan winarna, ing daloe èndjing winarna,
Majar lan Kapitan ika.(204) Samija sowan hoe-
p.258 matoer ing Sri Boepati, sampoen panggih kaela,
lan Djéndral Van De Bas nenggih, makaten
wang soelanira.(205) Hèh la Majar padingen sa-
bat sajekti, wis sira balija, hija dadi sabat
maning, waes pada balèn kewala.(206) Sri Na-
rèndra andangoe mring Majar iki, ana ngen-
di Djéndral, Majar mangkana hoer nèki, sam-
poen mantoek sapoenika.(207) Dateng Bagor
mapan sareng mapan sareng sampoen nedi, -
Sang Nata atanja, ing wingi ana ing ngendi,
Majar mangkana atoernja.(208) Wonten ngriki

verses 210/211:

210] Major lawan Kapitèn mengkana maning, mapan saban din, asowan mring Sri Bupati, witaras din din,

211] Major Buktusjuwun pamit mring Bupati, majun jèn dan undang, dateng djendral di Kosek, eki, wus, nglilani Sri Nalendra.

(210/211 omitted)

p 259

verses 210/211:

210] Major lawan Kapitèn mengkana maning, mapan saban din, asowan mring Sri Bupati, witaras din din,

211] Major Buktusjuwun pamit mring Bupati, masin dèn oan undang, oajeng djendral di koak, iki, wus, nglilani Sri Nalendra.

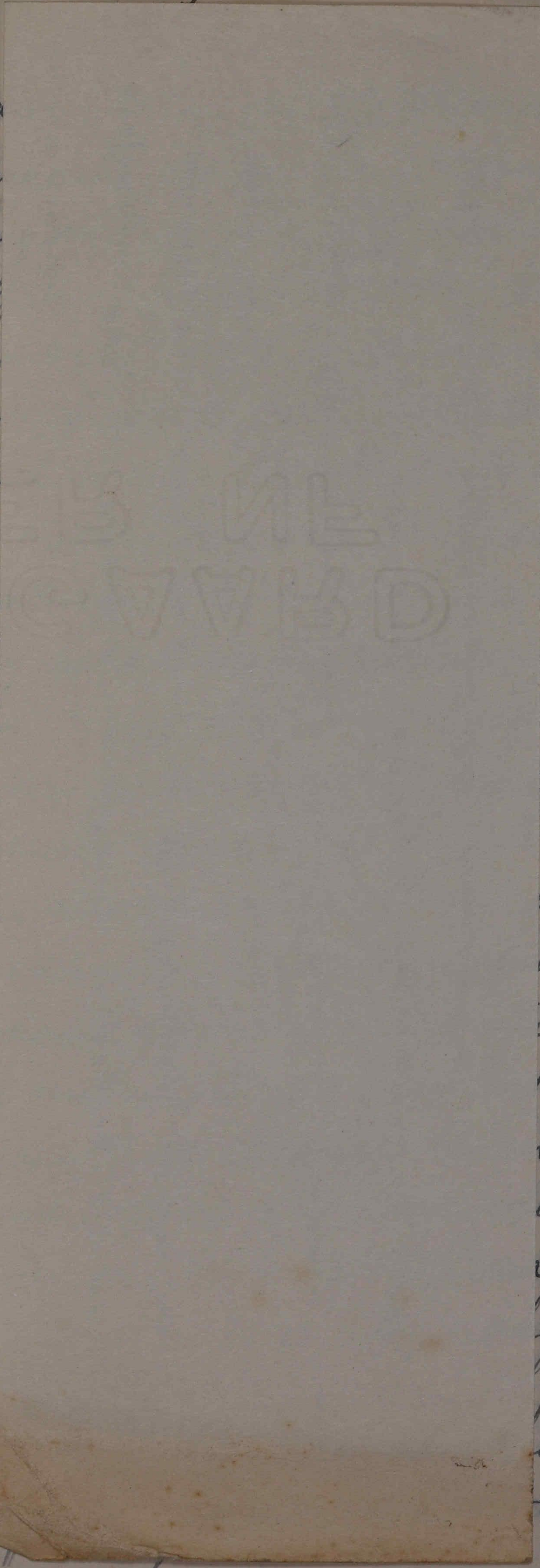
356

p.258

enengena waes ka… [covered] …ina,
Residen sowan a… [covered] …s poe-
nika. (209) Ing ka… [covered] …Djeng
toeltan ngaeni, … [covered] …enika
kang pasang ng… [covered] …g Sri < 210/211 omitted
Narendra. (212) … [covered] …n Roep
sirèki pa kan … [covered] …eboer-
rèki, Sinachaen … [covered] …r tak-
sih anenggani p… [covered] …kèng-
nginga, padoek… [covered] …taen
anderèk kawoel… [covered] …n a-
ngandika aris, … [covered] …, Ka-
pitan Roep atoe… [covered] …ming
mekah. (215) Apa… [covered] …derèk
jekti, Wajar kis… [covered] …n ame-
ling, padoeka… [covered] …s ara
apan inekas ape… [covered] …koe-
koernja bilih a… [covered] …bali-
poetra lan Ba… [covered] …angka-
na ngandika a… [covered] …, Wajar
marang poetra… [covered] …arja-
soesah. (218) Sab… [covered] …kang-
gaeng iki, lawan… [covered] …enané
maekti, lan dj… [covered] …taen_ p. 259

enengena waos kan winarni, apan sabendina,
Residen sowan angirid, kang ageng-ageng poe-
nika. (209) Ing kang dèreng panggih lan Djeng
Soeltan ngaeni, sapan wangkit kapitan, poenika
kang pasang nginggil, kang sowan mring Sri
Narendra. (212) Angandika lèh Kapitan Roep
sirèki, pa kan nèloe sira, Kapitan ris atoer-
rèki, Sinachaen boten kawoela. (213) Apan tak-
sih anenggani padoeka Dji, malah jèn kèng-
nginga, padoeka kedak mring pandi, ajoen
anderèk kawoela. (214) Sri Narendra mèsem a-
ngandika aris, soen jaen marang Mekah, Ka-
pitan Roep atoernèki, sanadijan kedak mring
mekah. (215) Apan kawoela ladjeng jaen derèk
jekti, Yajas ris atoernja, poenapa boten ame-
ling, padoeka dateng kawoela. (216) Yajas ara
apan mekas apa mami, Yajas Bakkus koe-
koernja bilih ajaen padoeka Dji, nimbali-
poetra lan Basah. (217) Sri Narendra mangka-
na ngandika aris, jèn soen nimbalana, Yajas
marang poetra mami, soen doega akarjo-
soesah. (218) Sabab bijèn pada maksih kang-
gaeng iki, lawan saaeka, apan ing kanané
maekti, lan djèmbar pasabania. (219) Soen –

< 210/211 ommitted

p. 259

neng kéné pan kaja mangkéné iki; nadijan si-
lih Basah, pan sang saja éwoeh maning, waes
majar ing sam sarirna. [220] Olèh ira marèné be-
moe nring mami, nging bètoek kéwala, mana-
wa na sis Hijang Widdi, olèh dalan marang
Mekah. [221] Ikoe kabèh pasti anak poetoe ma-
mi, lawan Basah. Basah, Toem enggoeng sa-
goeng pradjoerit, ija sam kan nari poda.
[222] Saroepané wang Djawa toen gawa kadji, ing-
kang gelem ija, éling nring panoetanéki, apa
déné marang ing wang. [223] Pan ing mengko-
ing toen déwé kang nglakani, ija tara cirang,
aing danja samengko iki, Nojar lan Kapitan
ika. [224] Sareng sami njarsa timbalan Narpa-
ki, kalih pan karoena, Sang Nata ngandika
aris, wis Nojar sira mangkata. [225] Amoeng
ija anjangani slamet mami, marang lakoenira,
mangkana waes kan wimarni, mapan ing wek-
toe paenika. [226] Kang djeng Soeltan kalangkoeng
mangarsi-arsi, rèh ning sampoen lama, genja
wanten ing Betawi, Djendral Van De Bos poe-
nika. [227] Apan dèrèng wanten antawisnèki,
Nojar atoerira, sagah nja arsa ngantaeki, so-
bat anglir dacking kina. [228] Nging Residèn

saben dinten sowan iki, ngirid ingkang samija,
ajoen sowan ing Narpati, kang tebih-tebih sada-
ja. (229) Dan Residen Koernel Hidlis lawan ba- [Hozen. noot 230.]
ni, ingkang dèreng panggijo, kalawan Sri Na-
rapati, mankana kang kawarnaha. (230) Kapi-
tan ing ngoetoes mring Sri Naepati, mring
Bogat poenika, panggih lan Djéndral poeni-
ki, Van De Bos karsa Narèndra. (231) Njatèlok-
aken sabarang karsa Naepati, Kapitan woes p.260
mangkat, saking Batawi poeniki, ing Baros
apan woes prapta. (232) Panggih Djéndral Van
De Bos Kapitan iki, aris atoerira, kawoela
ing ngoetoes jekti, dateng saedara padoeka.
(233) Apan kinèn njatèlakaken karsanèki, jèn da-
ngan padoeka, pan amoendoet toeloeng iki, ba-
kta kalajan arta. (234) Dan wanten kakalih ke-
ti ringgit iki, dèni ingkang arta, mapan sami
merepa iki, kang arta bandar poenika. (235) Dé-
né sagoeng ingkang santana Matawis, kang-
kantoen sadaja, sami trimaa roemijin, adahas
pamedalira. (236) Ingkang siti lamaen sampoen
djang kep béndjing, pan toean wangsoelna, ing-
gih arta kalih keti, soring Matawis malih ika.
(237) Milanipoen saedara padoeka jekti, mangkana

karsanja, moendoet arta kalih keti, dinamel tangoe djangkepa. (238) Sabab badé binekta tami, ingkang poetra wajah, mijang tunkana Basah iki, Toemenggoeng pradjoerit lawan. (239) Sagoeng djawi kang poeroen bikta Kadji, namoeng Sri Narèndra datan sedija koendoer malih, mring tanah Djawa pribadijo. (240) Diné sagoeng pan tosenengnja pribadi, Djèndral sareng mijarsa, Kapitan Roep atoer niki, kendel dangoe ang andika. (241) Riwoesira mangkana wang soelun iki, Kapitan moelija, matoer ra soek-étaek mami, pan ojam mrana pribadijo. (242) Kapitan Roep waes lengser prapta Betawi, gijo sowan ing Nata, waes katoer niskaranèki, Djèndral Van De Bos welingnja. (243) Sri Narèndra apan sanget ngarti-arti, marang praptanira, Djèndral Van De Bos paeniki, 4 apan sampoen tigang dina. (244) Dipoen antos Djèndral apan dèrèng prapti, noelija Sri Narèndra. poelitie kinen nimbali, mring Kapitan Roep waes prapta. (245) Dèrèng dangoe noelija na oetoesanèki, Djèndral apan ngoendang, mring Kapitan Roep ing Narpati pasuki, pan doemateng Bagarika. (246) Noelija po-

p261

mit Kapitan Roep ing Narpati, pan ladjeng
kéwala, saking kartanja Narpati, mangkating
Bogar woes prapta. (247) Kapitan Roep samana pan
sampoen prapti, ngarsing Djéndral ika, Djén.
Van De Bos lingnja ris, Kapitan marmané
sira. (248) Ingsoen oendang soen arsa marana di-
ngin, apan bandjoer lara. ja kaja mangkéné i-
ki, pan tan kena ingsoen peksa. (249) Nanging
atiningsoen woes terang saiki, jèn bab Kadji
ika, ingsoen tan wani ngrampoengi, sabab soe-
roeng ana ija. (250) Ingkang adat jèn wong gedé
manggoh Kadji, ingsoen ajoen nerang, mring
nagara Landa dingin, déné ing bab sangoe ija.
(251) Lan paroe mapan arep soen soegoeh, kala-
moen woes terang, saka Radja Landa iki, soen
dingin arsa oetoesan. (252) Gelisira soen watara
pitoeng sasi, angkat oelihira, pan dadi pat be-
los sasi, marma betjik angen kinara. (253) Nèng
Menado apan kiwa lawan sepi, gedé ~~omahira~~
omahira, lan djembar palatan neki. lan pa-
rek goenoeng sagara. (254) Kebon djembar akèh
omah betjik-betjik, lamoen arsa dolan, -
mring goenoeng pan parek iki, ana ing kéné
pan ija. (255) Nara nana ija jèn joen dolan iki,

lawan sarawoengan, ~~iki~~ lan akèh wong kéné iki,
p.262 sira koe weroeh pribadija. (256) ‖ Toetoer sira djaré de-
men ingkang sepi, nèng Menado kana, lan
ana kaetjiwanèki, lan manèh Kapitan sira.
(257) Pan din oendang marang Karnèl Kokis iki,
kabèh kantjanira, sira dadoe soesah iki, Ka-
pitan kan ana sira. (258) Lawan bandoer pamid-
kana Roep sirèki, Kapitan Roep noelija, lèng-
sèr saking Bagar iki, datan winarna ing mar-
ga. (259) Sampoen prapta Betawi Kapitan noeli
bèndjing sowan Nata, waes katoer niskaranèki,
Djèndral Van De Bos welingnija. (260) Sri Na-
rèndra mangkana ngandika aris, Kapitan
loetoera, mring Djèndral sarimoa mami,-
déné soen kan nganti ija. (261) Nèng Menado
angentèni praptanèki, Djèndral kang kanan-
nja, pan nerang mring Radja nèki, nanging
sakalané ija. (262) Doeroeng prapta Djèndral
pan kangkonan nèki, ing soen kitip ija, ka-
bèh anak poetoe mami, kalawan sadaeloer ing-
wong. [Lawan manèh ing Tegalhardja kae-
oegi, lan sabalanira, pan soen wènèh oké iki,
marang si Dipanagara. Sakalané ing soen
doeroeng manggah Kadji, nadijan bésoek ija,

lamoen prapta Mekah mami, ija gaemantoeng
tijas ing wang. Nara sedija Kapitan saen
moelih maning, ana kang saen sedija, mati
aneng daganiki, ija Kangdjeng Rasoellal-
lah. Marma besoek manawa ana kang
moelih, ikoe ja Kapitan, mapan ing saen ja
kitip, mring Djendral mangsa badoha.
Pan wang akeh Kapitan ikoe waes pasti, apan
warna. warna, atiné lan waenggil iki, sana-
dijan sadaeloer ing wang.] (263) Lawan maneh ing
Tegalhardja koe aegi, lan sabalanira, pan saen
wenehaké iki, marang si Dipanagara. (264) Sakala-
ni ing saen doeroeng mainggah hadji, nadijan be-
soek ija, lamoen prapta Mekah mami, ija gae-
mantoeng tijas ing wang. (265) Nara sedija Kapi-
tan saen moelih maning, ana kang saen sedija,
mati aning dagan niki, ija Kangdjeng Rasoello-
lah ~~ae~~, (266) Marma besoek manawa ana kang moe-
lih, ikoe ja Kapitan, mapan ing saen ija ki-
tip, mring Djendral mangsa badoha. (267) Pan-
wang akeh Kapitan ikoe waes pasta, apan war-
na. warna, atiné lan taenggal iki, sanadijan
sadaeloer ing wang. (268) Lawan anak waes pasti
lan taenggal jekti. || lawan atining wang. lam- p 263

[passage repeated 2x]

maoe pada arep moelih, mring Djawa ingsoen
pan lega. (269) Marma ingsoen titip ing Djendral
saiki, sabarang soen wekas, sabab manawa soen
iki, lan nganti maneh bitjara. (270) Lawan ing-
soen marma asangoe rongketi, pan ija kjoekoepa,
ginawé sangoe lan moelih, kalawan maneh a-
naha. (271) Kang pinangan ingkan isih koenggoe
mami, ja aneng Mekah, kjoekoepa marma soen
iki, asangoe rongketi ika. (272) Lan peraoe marma
djaloek koelaeng mami, lan maneh Kapitan,
pan ikoe kenaha, tinoenggan ing kang moelih,
marma kabeh pratelakna. (273) Marang Djendral
Van De Bos sakarsa mami, lan maneh Kapit-
tan, ingsoen banget lega mami, jekti, sira moe-
lih marang Mataram. (274) Lan den bisa sirèkoe
ngopèn-opèni, mring kang karja pada, sabab
botjah pada maksih, kanggoeng pasti kèh koe-
rang ija. (275) Ingkang pikir lawan maneh dja-
loek mami, ija marang Djendral, opan Welan-
da sawidji, soen gawé ing liraenira. (276) Nging
kang bisa kjara Djawa lir sirèkoe, sabab ing-
soen ija, kjara Mlajoe datan ngerti, Kapitan
matoer sandika. (277) Sri Narèndra mangkana
ngandika malih, kèh Kapitan sira, koekoera

mring Djéndral iki, Van De Bos lan djandji-
ning wang. (278) Saganing toen apan nora gelem
mami, aning ngisar ija, Residin kalawan ma-
ning, adja ngladaki pada. (279) Déné angkating-
toen bésoek Senèn iki, mapan demen ing wang,
woes Kapitan Roep sirèkoe, toetoera mring Djén-
dral poma. (280) Lawan poma af adja sira nga-
wahi, sabarang karsèng wang, mring Djéndral
Van Den Bos iki, éwoeh Kapitan mangkana.

(281) Toer sandika Kapitan Roep lingser noeli, sing
ngarsa Narèndra, mapan ladjing mangkat iki,
mring Bagar datan winarna. (282) Aning marga
Kapitan Bagar woes prapti, pan ladjing ing
ngaendang, mring Djéndral Van De Bosaglis,
doemateng pangkeng kéwala. (283) Sabab Djéndral
maksih sanget ginja sakit, pan kalih tileman,
waoe dénira manggihi, mring Kapitan Roep poe-
nika. (284) Apan wektoe pamika nagri Betawi, gege
blaeg pan lagija, Kapitan Roep matoer aris, mring
Djéndral ingkang iris kara. (285) Datan kirang sa-
barang karsa Narpati, Djéndral iis sabdanja,-
hèh Kapitan sain sagachi, ingkang tinitipaken
pada. (3) Miwah Tegalardja lan sabalaneki, pi-
naringken ika, mring Pangran Dipanagari,-

p. 264

mapan sami toeroeti ija. (286) Lawan mangkas Se-
nèn ikoe apa maning, ing sakarsanira, iki baé
lajang nèki, kang sami gawakaké ija. (288) Marang
Kornèl Kapitan parèntah mami, mring Rèsi-
dèn kana, lah mara delengen iki, lamoen ki-
rang woewoeh ana. (289) Sakarsané apan sami toeroe-
ta jekti, lan djaloek Walanda, sidji ingkang
bisa iki, tjara Djawa liroenira. (290) Ja ana ké-
ni pan Adjidan mami, ikoe sagoeh bisa, tjara
Djawa nanging tjilik, loenggoeh nja Litnan
kéwala. (291) Bener loepoet apan ingsoen ora-
ngerti, sésoek sami kon mrana, Kapitan woes
kon maoni, marang Djèndral sesotira.
(292) Kang badé mring Residèn Menado iki, Djèn-
dral parèntahnja, kang benekdakaken iki, -
mring Kornèl akèh pamika. (293) Sampoen ram-
poeng sadaja sagoeng karsa Dji, Kapitan Raep
noelija, kinèn matoer mring Narpati, mangkana
woes kon winarna. (294) Sampoen prapta ladjeng
sowan ing Narpati, Kapitan Raep noelija, hoe-
matoer nis karanèki, Djèndral Van De Bos
welingnja. (295) Sakarsa Dji Djèndral Van De
Bos njagahi, pan woes kon winarna, sareng dim-
ken Senen prapti, Residèn Betawi noelija.

[verse 287 omitted]

p.265

(296) Sarung endjing so[illegible] secretaris, lan sam-
poen samapta, s[illegible] dal Hadji, saking
Betawi poenika. [illegible] p ija mapan da-
lan kari, Karnèl [illegible] ang dérèk ken Nar-
pati, pan samija, [illegible] a. (298) Lawan sa-
gung poen akawa[illegible] rangkana Nar-
réndra, rawoeh m[illegible], ladjeng anitih
baita. (299) Alit la[illegible] an Dumkepeni.
Karnèl kalih ik[illegible] ep secretaris,-
lan Raden ajoe [illegible] n Residen Van-
Dumkepeni poe[illegible] n soetah, Mada,
sabarang kang [illegible] ng, apan dawoeha
kéwala. (301) Men[illegible] ado kalawan ma-
lih, sampoen so[illegible] djing kawoela ing-
gih, mèsen Nar[illegible] a. (302) Hèh kepeni
lamoen ana ka[illegible] li soen kangkon-
nan, amandoe[illegible] i, Residen aris
atoernja. (303) San[illegible] Menado lawan-
Betawi, ing ngr[illegible] Residen kan sanès
oegi, apan kala[illegible] (304) Sampoen ra-
wach ing kapal [illegible] oepati, Karnèl
agé noelija, me[illegible] idan nèki, kala-
wan pra Hoep[illegible] (305) Riwoesira ming-
gah kapal/apa[illegible] ajoe kalih njo, poe-

p266

verse 287 [Hazeu]
mapan mangkaté awaké iku mapan maring, ing
sakarsanira, iki bakal lojangnicki, ingsun gawak
aké iya,

[verse 287 omitted] >

mapan soen [illegible] Lawan mangkat Le-
rèn ikoe apa [illegible] karsanira, iki bae
lajang nèki, k[illegible] kaké ija. (288) Marang
Karnèl Kapit[illegible] mami, mring Resi-
dèn kana, la[illegible] en iki, lamaon ki-
rang woewoeh a[illegible] né apan soen taeroe
ta jekti, lan [illegible] nda, sidji ingkang
bisa iki, tjar[illegible] nira. (290) Ja ana ké-
né pan Adjid[illegible] e sagoeh bisa, tjara
Djawa nangan[illegible] gagoeh nja Letnan
kewala. (291) B[illegible] pan ing soen ora-
ngerti, sesoek[illegible] ona, Kapitan woes
kan maoni, [illegible] dral seratira.
(292) Kang badi m[illegible] Menado iki, Djen-
dral parentan[illegible] ektak aken iki,-
mring Kornèl[illegible] a. (293) Sampoen ram-
p.265 pung sadaja [illegible] Dji, Kapitan Raef
noelija, kinèn[illegible] Narpati, mangkana
woes tan winar[illegible] oen prapta ladjeng
sowan ing N[illegible] an Raef noelija, hoe-
matoer nis ka[illegible] dral Van De Bos
welingnja. (295) [illegible] Djendral Van De
Bos njagahi, [illegible] winarna, sareng dun-
ken Senen prapt[illegible] Betawi noelija.

verse 287 [Hazeu]
napan mangkaté awnen iku napan maning, ing
sakarsanira, iki bakal lajangneki, ingsun gawak
akè ija,

(296) Sareng endjing [...] Secretaris, lan sam-
poen samapta, [...] Soedal Hadji, saking
Betawi poenika [...] Hoep ija mapan da-
lan kari, Karnè[...]ngkang dérék ken Nar-
pati, pan samija[...]ita. (298) Lawan sa-
gawong poenaka[...] mangkana Nar-
réndra, rawoeh [...]ri, ladjeng anitih
baita. (299) Alit [...] Van Dumkepeni,
Karnèl kalih [...] Hoep secretaris,
lan Radèn ajoe [...]an Residen Van-
Dumkepeni sa[...]oen soetah Nada,
sabarang kang[...]ng, apan dawoeha
kéwala. (301) Min[...]nado kalawan ma-
lih, sampoen sa[...]ndjing kawoela ing-
gih, mèsen Nar[...]a. (302) Hèh kepeni
lamoen ana ka[...]ti soen kangkon-
nan, anandoe[...]i, Residen aris
atoernja. (303) Lang[...] Menado lawan
Betawi, ing ngri[...]esiden lan sanès
oegi, apan kala[...] (304) Sampoen ra-
wech ing kapal [...]epati, Karnèl
agé noelijo, me[...]dan nèki, kala-
wan pra Hoep s[...] Riwoesira ming-
gah kapal apan [...]e kalih njo, poe-

p.266

(296) Sareng èndjing ~~sab~~ sowan lawan Secretaris, lan sam-
poen samapta, sabarang gija boedal Hadji, saking
Betawi poenika. (297) Kapitan Roep ija mapan da-
lan kari, Karnèl kalih ika, ingkang dèrèk ken Nar-
pati, pan samija, noempak karèta. (298) Lawan sa-
goeng poenakawan paranjai, mangkana Nar-
réndra, rawoeh marang Betawi, ladjeng anitih
baita. (299) Alit lawan Residin Van Dumkepeni,
Karnèl kalih ika, Kapitan Roep secretaris,
lan Radin ajoe kalihnja. (300) Pan Residin Van
Dum kepeni poenèki, sampoen soetah Nata,
sabarang kang karsa bèndjing, apan dawoeha
kéwala. (301) Meng Residin Menado kalawan ma-
lih, sampoen soepé Nata, bèndjing kawoela ing-
gih, mèsen Narèndra ngandika. (302) Hèh kepéni
lamoen ana karsa mami, mesti soen kangkon-
nan, anandoet marang sireki, Residen aris
atoernja. (303) Sangkang sebeh Menado lawan
Betawi, ing ngrika kéwala, Residen lan sanès
oegi, apan kalawan kawoela. (304) Sampoen ra-
woeh ing kapal prang Sri Boepati, Karnèl
agé noelijo, mesoek lan Adjidan nèki, kala-
wan pra Hoepsir kapal. (305) Riwoesira ming-
gah kapal apan sami, dèn ajoe kalihnja, poe-

p.266

nakawan paranjai, Residèn Betawi noelija. –
(306) Noewoen pamit Kornèl lawan Secretaris, mijang
Kapitan ika, Roep ingkang Djeng Sri Boepati,
pan waes linilan sadaja. (307) Anggentosi Adjid-
dan lan Kornèl iki, dérikken Narèndra, sada-
ja ingkang pra Hoepsir, tara dadoe kawan be-
lah. (308) Noelija babar lajar mangkat sing Beta-
wi, mring Menado ika, mapan datan angsal a-
ngin, langkoeng rumben kang baita. (309) Lawan
laknat apan katah ingkang sakit, mijang ka-
ladjeng pedjah, sadjroné baita sami, soesah kang
tijasing Sri Narèndra. (310) Bok manawi telas
pedjah tan daumaegi, ing Menado ika, mangkana
waes tan winarni, ing Menado sampoen prapta.
(311) Apan ngantos kalih tengah woelan iki, lam-
pahnja Narèndra, Menado saking Betawi, sa-
bab tan wonten anginnja. (312) Ritsawaesnja noe-
lija tedak Sri Boepati, sing kapal poenika,
pan ladjing ngatoeran mandjing, ing kita Me-
nado ika. (313) Residènnja metoek Pitermat ran-
nèki, pan waes tan winarna, tan éwah angler
Betawi, sagoenging ingkang niskara. (314) Sitoeng
dinten Kornèl agija njoewoen pamit, lan Adji-
dan ika, mijang sagoeng pra Hoepsir, mantoek

ing Betawi ika. (315) Kang tinilar pan amaeng Let-
nan satoenggal, saradadoenira, sèket langkoeng
tiga idji, ingkang tengga Sri Narèndra. (316) Sring
kita Menado Kamèl winarni, lan Adjidan ika.
koemaatoer mring Sri Boepati, padoeka mapan
ngatoeran. (317) Dahar dateng Djèndral Van De
Bas poeniki, nem atoes sawoelan, tigang atoes p. 267
petak nèki, abrit tigang atoes ika. (318) Saben
woelan nem atoes nabda Narpati, ja Koernèl
karima, noelija matoer malih, padoeka meling
paepapa. (319) Lawan malih panapa kan kin-
kain toelis, mring Djèndral padoeka. Nata
mèsem ngandika ris, pan ing tain tan darbé
korsa. (320) Kirim lajang pan ing tain tan bisa
noelis, ja mang taboe ing wang, sira tekakena
iki, mring Djèndral Van De Bos ika. (321) Koe-
nèl akèh lan Adjidan atoer nèki, pan samija
sandika, mangkana woes tan winarni, ing Me-
nado kawarnoha. (322) Mapan langkoeng tage-
blaeg ingkang datengi, laknat katah pedjah,
mangkana woes tan winarni, Residen Pidermat
ika. (323) Noewoen pirsa daimateng Sri Narapa-
ti, apan ingkang sabab. padoeka rawoeh ing ri-
ki, mèsem ngandika Narèndra; (324) Heh Resi-

din lamoen takon ingsoen djangdji, apa sira bisa, nekakaké lajang mami, marang ing Radja Walanda. (325) Lamoen sagoeh ija sira soen tedoeri, marma ingsoen prapta, ija ing Menado iki, jèn kon sagoeh kampa karja. (326) Ingsoen aweh kabar jekti. anring siriki, Residen pan sagah, anoelija dipoen paringi, serat malah, doek tiwidan. (327) Ngandas prapta wekasan Menado iki, Residen Pitermol, sareng mijarsa sajektas niki, dadéja sanget tinira. (328) Sabab dening bangsanira tjidra sami, panoedjoe sageda, kindel aprang tjidra iki, mangkana waes kan winarna. (329) Sareng sampoen lami Kangdjeng Sri Boepati, pan wonten ing kita Menado sangsaja iki, geng tjoba maring Sri Narèndra. (330) Ingkang roji pribadi sring karja iki, lingsem ing Narèndra, Dènajoe Dipajanèki, pan katoet Toemenggoeng ngira. (331) Nging Sang Nata pan waeskan ningali kalih, maring Allah Tangala, kang linindoengan Narpati, lan soepangat Nabi kita.

p. 268

(332) Siang daloe mangkana marma Hijang Widdi, Raden ajoe babar, Retnaningsih djaloe iki, apan anoedjoe tanen Dhal. (333) Woelan Saban tanggal sapisan poeniki, dinten Rebo ika,

daloe wantji poekoel kalih, apan pinaringan nama. (334) Nring kang rama Kangdjeng Soeltan-Ngabdoelkamit, Raden Mas paenika, nenggih Doerahman paeniki, kamaté seros paenika. (335) Apan sami taoen Dhal nging woelan nèki, Ramelan tanggalira, sapisan Djoemoengah wantji, bakda Loehoer ingkang dina. (336) Apan maktih aneng djroning kita iki, Menado paenika, wallahoe Allam ing bendjing, karsanja Allah tangala. (337) Namaeng Ingkang Sinoehoen ing sitang ratri, mring Allah tangala, kalawan soepangat nèki, Djeng Rasoellollah paenika. (338)

-. Tamat -.

